T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

AÇIK İŞ ORANININ SEÇİLMİŞ AVRUPA BİRLİĞİ ÜYESİ ÜLKELERDE HESAPLANMA YÖNTEMİ VE TÜRKİYE İÇİN ALTERNATİF BİR METODOLOJİ ÖNERİSİ

Volkan ÖZ
İstihdam Uzman Yardımcısı

Ankara 2013

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

AÇIK İŞ ORANININ SEÇİLMİŞ AVRUPA BİRLİĞİ ÜYESİ ÜLKELERDE HESAPLANMA YÖNTEMİ VE TÜRKİYE İÇİN ALTERNATİF BİR METODOLOJİ ÖNERİSİ

(Uzmanlık Tezi)

Volkan ÖZ
İstihdam Uzman Yardımcısı

Tez Danışmanı
Aydın ALABAŞ
İstihdam Uzmanı

KABUL SAYFASI

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE

İstihdam Uzman Yardımcısı Volkan ÖZ'e ait "Açık İş Oranının Seçilmiş Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde Hesaplanma Yöntemi ve Türkiye İçin Alternatif Bir Metodoloji Önerisi" adlı bu Tez, Yeterlik Sınav Kurulu tarafından UZMANLIK TEZİ olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı	**Adı ve Soyadı**	**İmzası**
Başkan :			
Üye :			
Üye :			
Üye :			
Üye :			

Tez Savunma Tarihi: …/…/ 20…

TEZDEN YARARLANMA

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İstihdam Uzman Yardımcısı Volkan ÖZ tarafından hazırlanan bu Uzmanlık Tezinden yararlanma koşulları aşağıdaki şekildedir:

1. Bu Tez fotokopi ile çoğaltılabilir.
2. Bu Tez, pdf formatında internet ortamında yayınlanabilir.
3. Bu Tezden yararlanılırken kaynak gösterilmesi zorunludur.

Volkan ÖZ
İstihdam Uzman Yardımcısı

…./……/20….
İmza

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın hazırlanmasında mesleki bilgisini ve deneyimini benimle paylaşan Danışmanım İstihdam Uzmanı Aydın ALABAŞ'a, çalışma dönemindeki anlayış ve yardımları için İşgücü Piyasası ve İstatistik Dairesi Başkanı Sayın Abdullatif GÖKDERE'ye ve Kurumumuzun değerli yöneticilerine, tüm yoğunluklarına rağmen tezin biçimine ilişkin düzenlemelerde bana vakit ayıran İstihdam Uzmanları Sinan OK'a ve Yücel KARAKOYUN'a, örnekleme kuramına ilişkin bilgisini ve kaynaklarını paylaşan İstatistikçi Serdar KARA'ya, kurumsal veri sistemine ilişkin birikimini paylaşan İstihdam Uzman Yardımcısı Yılma Halis DÖRTLEMEZ'e, değerli arkadaşım İstihdam Uzman Yardımcısı D. Nafiz İLHAN'a, son olarak da hayatımın her alanında ve anında bana destek olan çok değerli aileme ve nişanlım Zeynep BODUR'a teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

KABUL SAYFASI i
TEZDEN YARARLANMA ii
ÖNSÖZ……. iii
İÇİNDEKİLER iv
ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ vii
KISALTMALAR V
ÖZET vii
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM
KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. İŞGÜCÜ PİYASASI VE İŞLEYİŞİ 3
1.2. AÇIK İŞ KAVRAMI 9
1.2.1. AB'de Açık İş İstatistikleri 10
1.2.2. 2000-2008 Yılları Arasında Birlik Düzeyinde Gerçekleştirilen Faaliyetler 11
1.3. BEVERİDGE EĞRİSİ 16

İKİNCİ BÖLÜM
TÜRKİYE'DE AÇIK İŞ ORANININ HESAPLANMASINA YÖNELİK OLARAK YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

2.1. İŞKUR TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR 21
2.1.1. Veri Derlemeye İlişkin Yöntem İncelemesi 21
2.1.2. Karşılaştırmalı Yöntem Analizi 28
2.2. DİĞER KURUMLAR TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR 41
2.2.1. Türkiye'nin İnsan Kaynağının Belirlenmesi Projesi Kapsamında Gerçekleştirilen Çalışma 41
2.2.2. Yöntem Değerlendirmesi 43
2.2.3. UMEM Beceri'10 Projesi Kapsamında Hazırlanan Taslak İşgücü Piyasası Analizi El Kitabı 44
2.2.4. Yöntem Değerlendirmesi 47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AB'DEKİ VE SEÇİLMİŞ ÜYE ÜLKELERDEKİ UYGULAMALAR

3.1. AB MÜKTESEBATININ GETİRDİĞİ YÜKÜMLÜLÜKLER 49

3.1.1. Türkiye - AB İlişkilerinin Kısa Tarihçesi 49

3.1.2. Türkiye İşgücü Piyasası İstatistikleri 53

3.2. AÇIK İŞ İSTATİSTİKLERİNİN DERLENMESİNDE AB MEVZUATINDAN DOĞAN YÜKÜMLÜLÜKLER 58

3.2.1. 453/2008, 1062/2008 ve 19/2009 Sayılı Komisyon Tüzükleri Kapsamındaki Yükümlülükler 59

3.3. RESMİ İSTATİSTİK PROGRAMI VE İŞKUR'UN SORUMLULUKLARI 75

3.4. BİRLEŞİK KRALLIK UYGULAMASI 78

3.4.1. Genel Tanım 78

3.4.2. Uygunluk 83

3.4.3. Doğruluk 84

3.4.4. Zamanlılık ve Veri Yayımlama Takvimine Uygunluk 86

3.4.5. Erişilebilirlik ve Açıklık 87

3.4.6. Karşılaştırılabilirlik 88

3.4.7. Tutarlılık 89

3.5. ALMANYA UYGULAMASI 90

3.5.1. Genel Tanım 90

3.5.2. Uygunluk 94

3.5.3. Doğruluk 94

3.5.4. Zamanlılık ve Veri Yayımlama Takvimine Uygunluk 96

3.5.5. Erişilebilirlik ve Açıklık 98

3.5.6. Karşılaştırılabilirlik 98

3.5.7. Tutarlılık 98

3.6. ROMANYA UYGULAMASI 99

3.6.1. Genel Tanım 99

3.6.2. Uygunluk 101

3.6.3. Doğruluk 102

3.6.4. Zamanlılık ve Veri Yayımlama Takvimine Uygunluk 105

3.6.5. Erişilebilirlik ve Açıklık 107

3.6.6. Karşılaştırılabilirlik 108

3.6.7. Tutarlılık 110

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AÇIK İŞ İSTATİSTİKLERİNİN DERLENMESİ KULLANILACAK METODOLOJİ ÖNERİSİ

4.1. MODELİN ÖNEMİ 111
4.2. MODEL ÖNERİSİ 112
4.3. MODELE İLİŞKİN SORU VE ANKET SORU FORMU ÖNERİSİ 125
SONUÇ VE ÖNERİLER 1322
EKLER 140
EK 1: 2014 Yılı Birinci Çeyrek Açık İş Anketi 140
EK 2: 2014 Yılı Birinci Çeyrek Açık İş Anketi 144
KAYNAKÇA 148
ÖZGEÇMİŞ 153

ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ

Şekil 1. Ücretlerin Artması Durumunda Gelir ve İkame Etkisinin Ayrıştırılması 5
Şekil 2. Beveridge Eğrisi..... 16
Şekil 3. Beveridge Eğrisi Üzerindeki Hareketler 18
Şekil 4. Beveridge Eğrisi'ndeki Kaymalar 19

Tablo 1. Avrupa'da Açık İş Oranları 2008-2012 (%) 15
Tablo 2. İŞKUR İşgücü Piyasası Talep Araştırması Yöntem Verileri 22
Tablo 3. Türkiye İşgücü Piyasası İstatistikleri 53
Tablo 4. Uygulanabilirlik Raporuna İlişkin Olarak Üye Devletlerin Görünümü 61
Tablo 5. Referans Tarihine İlişkin Üye Devletlerdeki Uygulamalar..... 65
Tablo 6. 2011 Yılında Uygulanan Anketlerin Cevap Oranları (%)..... 96
Tablo 7. 2011 Yılında Yürütülen Veri Derleme Çalışması Takvimi 97
Tablo 8. 2011 Yılı Birinci Çeyrek Örneklem Çalışmasına İlişkin Veriler 101

KISALTMALAR

a.g.e.	:	adı geçen eser
a.g.m.	:	adı geçen makale
AB	:	Avrupa Birliği
AET	:	Avrupa Ekonomik Topluluğu
AMB	:	Avrupa Merkez Bankası
AT	:	Avusturya
BE	:	Belçika
BG	:	Bulgaristan
CH	:	İsviçre
CY	:	Güney Kıbrıs
CZ	:	Çek Cumhuriyeti
ÇGM	:	Çalışma Genel Müdürlüğü
ÇSGB	:	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DE	:	Almanya
DK	:	Danimarka
EC	:	European Commission (Avrupa Komisyonu)
EE	:	Estonya
EL	:	Yunanistan
ES	:	İspanya
EURES	:	Avrupa İstihdam Hizmetleri
EUROSTAT	:	Avrupa İstatistik Ofisi
FI	:	Finlandiya
FR	:	Fransa
HİA	:	Hanehalkı İşgücü Anketi
HR	:	Hırvatistan
HU	:	Macaristan
IE	:	İrlanda
ILO	:	Uluslararası Çalışma Örgütü
IS	:	İzlanda
ISCO	:	Uluslar Arası Standart Meslek Sınıflaması
IT	:	İtalya
İBBS	:	İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması
İMKB	:	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
İPA	:	İşgücü Piyasası Analizi
İPTA	:	İşgücü Piyasası Talep Araştırması
İŞKUR	:	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
LT	:	Litvanya
LU	:	Lüksemburg
LV	:	Letonya
MK	:	Makedonya
MT	:	Malta

NACE	:	Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması
NL	:	Hollanda
NO	:	Norveç
No.	:	Numara
NUTS	:	İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması
OECD	:	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
PL	:	Polonya
PT	:	Portekiz
RG	:	Resmi Gazete
RİP	:	Resmi İstatistik Programı
RO	:	Romanya
s.	:	Sayfa
SE	:	İsveç
SETA	:	Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı
SGK	:	Sosyal Güvenlik Kurumu
SI	:	Slovenya
SK	:	Slovakya
SSK	:	Sosyal Sigortalar Kurumu
TCMB	:	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TEPAV	:	Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
TMS	:	Türk Meslekler Sözlüğü
TOBB	:	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TOBB	:	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TOBB-ETÜ	:	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
UK	:	Birleşik Krallık
UMEM	:	Uzmanlaştırılmış Meslek Edindirme Merkezleri

ÖZET

Günümüzde demokrasilerin etkin bir şekilde işleyebilmesinin koşullarından biri, ekonomik ve sosyal gelişmeler konusunda politika yapıcıların ve kamuoyunun doğru ve yeterli bir biçimde bilgilendirilmeleridir. Bu çerçevede, istatistikler ekonomide ortaya çıkan gelişmelerin takibinde ve makroekonomik göstergelerin değerlendirilmesinde karar birimleri tarafından kullanılmaktadır. Bir ekonominin işgücü piyasasının işleyişini analiz edebilmek için kullanılabilecek birtakım değişkenler bulunmaktadır. İşgücü piyasasının arz kısmındaki gelişmeleri izleyebilmek ve değerlendirebilmek için kullanılabilecek temel değişken işsizlik oranı iken işgücü piyasasının talep tarafını izleyebilmek ve değerlendirebilmek için kullanılabilecek temel değişken açık iş oranıdır. Açık iş istatistikleri, işgücü piyasasında neler olduğuna ilişkin öncü belirtiler sunmaktadır. Bu nedenle de açık iş istatistikleri politika yapıcılar ve kamuoyu tarafından önemli bir gösterge olarak değerlendirilmektedir.

Çalışma, Türkiye'de işgücü piyasasının talep tarafındaki gelişmeleri yansıtabilecek, AB standartları ile uyumlu, kendi içerisinde tutarlılığı ve karşılaştırılabilirliği olan açık iş istatistikleri derlenmesini mümkün kılacak güvenilir bir model ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede, işgücü piyasasının yapısı ve işleyişi, açık iş kavramı, işsizlik ile açık işler arasındaki teorik ilişki konularında bilgiler vererek başlayan çalışmada, açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak Türkiye'de gerçekleştirilen farklı araştırmaların yöntemsel değerlendirmesine yer verildikten sonra, Türkiye ile AB arasındaki ilişkilerin kısa tarihine bakılmakta ve Türkiye ile AB arasındaki mevcut ilişkiden kaynaklanan konu ile ilgili yükümlülükler üzerinde durulmaktadır. Türkiye'nin yükümlülüklerinin tespit edilmesinin ardından, açık iş istatistiklerinin derlenmesi konusunda AB'de söz konusu olan mevzuat detaylı bir şekilde incelenerek dikkat edilmesi gereken hususlar belirlenmekte ve söz konusu mevzuat çerçevesinde Birleşik Krallık, Almanya ve Romanya tarafından gerçekleştirilen çalışmalar yöntem açısından değerlendirilmektedir. Çalışmanın son bölümünde Türkiye için açık iş istatistiklerinin derlenmesine yardımcı olacak bir model önerisine yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Açık İş İstatistikleri, Beveridge Eğrisi, İşgücü Piyasası

GİRİŞ

İşgücü piyasası; yapısı, işleyişi ve sonuçları itibariyle hem bireyleri hem de bir bütün olarak toplumu yakından ilgilendirmektedir. Bu bakımdan da işgücü piyasasının yapısının ve işleyişinin sürekli bir biçimde yakından takip edilmesi gerekmektedir. Bir ekonominin işgücü piyasasının yapısının ve işleyişinin analiz edilmesinde kullanılabilecek birtakım temel makroekonomik değişkenler ve göstergeler bulunmaktadır. İşgücü piyasasının arz kısmının yapısını ve işgücü arzındaki gelişmeleri izleyebilmek ve değerlendirebilmek için kullanılan temel gösterge işsizlik iken işgücü piyasasının talep kısmının yapısını ve işgücü talebinde gelişmeleri izleyebilmek ve değerlendirebilmek için kullanılan temel gösterge açık iş istatistikleridir.

İşgücü piyasası açısından öncü bir gösterge olan açık iş istatistikleri, politika yapıcılara stratejik bakış açısıyla karar almada ve uyguladıkları politikaların etkilerini gözlemlemede yardımcı olmaktadır. Buna karşılık, Türkiye'de işgücü piyasasının talep tarafındaki gelişmeleri yansıtabilecek uluslararası standartlar ile uyumlu, kendi içerisinde tutarlılığı ve karşılaştırılabilirliği olan açık iş istatistikleri bulunmamaktadır. İşgücü piyasası açısından söz konusu olan bu eksikliğin Türkiye'de kamu istihdam hizmetlerinden sorumlu olan İŞKUR tarafından giderilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Bu çalışmada; Türkiye'de işgücü piyasasının talep tarafındaki gelişmeleri yansıtabilecek, AB standartları ile uyumlu, kendi içerisinde tutarlılığı ve karşılaştırılabilirliği olan açık iş istatistikleri derlenmesini mümkün kılacak güvenilir bir model ve yöntem tasarlanmaya çalışılmıştır. Çalışma kapsamında; açık iş istatistikleri derlenmesinde AB Üyesi Devletlerin uymak zorunda oldukları standartlar temel AB mevzuatı çerçevesinde incelenmiş, seçilmiş Üye Devletlerde açık iş istatistiklerinin derlenmesinde yürütülen çalışmalar analiz edilmiş ve sonuçta da İŞKUR tarafından açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilecek araştırmada kullanılmak üzere bir model önerilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde; işgücü piyasasının diğer piyasalardan farklı olan yapısı ve işleyişi incelenmiş, açık iş kavramına ve AB'de 2000 ile 2008 yılları arasında açık iş istatistiklerinin derlenmesi için gerçekleştirilen faaliyetler tarihsel bir bakış

açısıyla incelenmiş, işsizlik ve açık işler arasındaki ilişki Beveridge Eğrisi yardımıyla ortaya konulmuş ve Resmi İstatistik Programı ile İŞKUR'un açık iş istatistikleri açısından Programdan kaynaklanan yükümlülüklerine yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde; İŞKUR'un 2007 ile 2013 yılları arasında farklı adlar altında gerçekleştirmiş olduğu işgücü piyasası araştırmaları, yöntem ve kapsam açısından değerlendirilmektedir. Ayrıca, ilgili çalışmalarda benimsenen yöntemlerle açık iş istatistiklerinin AB standartları ile uyumlu olacak şekilde derlenmesinin mümkün olup olmadığı karşılaştırmalı olarak analiz edilmektedir. Aynı yaklaşımla, diğer kurumlar tarafından yürütülen çalışmalar başlığı altında; T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı adına SETA Vakfı tarafından yürütülen "Türkiye'nin İnsan Kaynağının Belirlenmesi Projesi" kapsamında gerçekleştirilen çalışma ile UMEM Beceri'10 Projesi kapsamında TOBB-ETÜ ve TEPAV tarafından hazırlanan işgücü piyasası analizine ilişkin taslak model analiz edilmektedir. Yapılan analizler sonucunda söz konusu çalışmalar ile Türkiye'yi temsil edebilecek ve AB standartları ile uyumlu olacak yeni bir araştırma modelinin tasarlanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde; AB'de açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak yürürlükte olan mevzuat incelenmiş ve Birleşik Krallık, Almanya ve Romanya'da açık iş istatistiklerinin derlenmesi konusunda yürütülen çalışmalar AB mevzuatında yer alan kalite kriterler temelinde ortaya konulmuştur.

Çalışmanın dördüncü bölümde; İŞKUR tarafından açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilen çalışmaya ilişkin olarak AB standartları ile uyumlu bir model önerisine yer verilmektedir. Bu çerçevede, öncelikle araştırmada kullanılacak yönteme ilişkin öneriye yer verilmektedir. Araştırmanın yöntemine ilişkin değerlendirmelerin ve açıklamaların arkasından, sadece açık iş istatistiklerine yönelik araştırmanın saha çalışmasında kullanılacak "açık iş anketi" başlıklı iki yeni anket soru formu önerisine yer verilmektedir.

Çalışmanın son bölümünde; önceki bölümlerde ulaşılan sonuçlar toplulaştırılmakta ve dördüncü bölümde yer alan model çerçevesinde İŞKUR tarafından gerçekleştirilmesi önerilen çalışmaya ilişkin atılması gereken adımlar maddeler halinde sıralanmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. İŞGÜCÜ PİYASASI VE İŞLEYİŞİ

Makroiktisat modellerinde, bir ekonominin dört piyasadan oluştuğu kabul edilmektedir. Bu piyasalar; mal arzı ile mal talebinin karşılaştığı mal piyasası, tahvil arzı ile tahvil talebinin karşılaştığı tahvil piyasası, para arzı ile para talebinin karşılaştığı para piyasası ve emek arzı ile emek talebinin karşılaştığı işgücü piyasası'dır.[1] İşgücü piyasası, işleyişi ve neden olduğu sonuçlar itibariyle diğer piyasalardan biraz daha farklı bir konumdadır. Zira, işgücü piyasasının iki tarafından biri olan işgücü arzı, emeğini arz eden kişiden ayrılamamaktadır. Bu bakımdan, işgücü arzını sadece ücret belirlememekte; çalışma ortamı, işin taşıdığı risk, iş güvenliği, işin ağırlığı vb. etkenler de işgücü arzında rol oynamaktadır. Buna ek olarak, işgücü talebinin bir diğer özelliği, işgücünün üretime katkısı sonucu ortaya çıkan dolaylı bir talep olmasıdır. İşgücü piyasasını, diğer piyasalardan farklı kılan bir diğer özelliği ise işgücü arzını oluşturan emeğin homojen değil heterojen olmasıdır.[2]

İktisatçılar işgücü arzına ilişkin olarak analizlerinde genellikle neoklasik çalışma-boş zaman tercihi modelinden yararlanmaktalardır.[3] İşgücü piyasasının tam rekabetçi bir yapıda olduğunu varsayan Neoklasik teorinin çalışma-boş zaman tercihi modelinde, bireyler emek arzına karar verirlerken çalışmaları sonucu elde edecekleri geliri harcayarak satın alacakları malların sağlayacağı fayda ile çalışmayarak geçirecekleri boş zamanların kendilerine sağlayacağı faydayı karşılaştırmaktalardır. Bu çerçevede, kişi sahip olduğu zamanı, belirli sınırlamalar altında, toplam faydasını ençoklaştıracak şekilde çalışma ile boş zaman arasında dağıtmaktadır. Böylece en uygun çalışma-boş zaman birleşimini elde ederek işgücü arzına karar vermektedir.

---

1 Türkçe yazında "labor market" kavramı emek piyasası ve işgücü piyasası şeklinde çevrilerek kullanılmaktadır. Çalışmada "labor market" kavramının Türkçe karşılığı olarak işgücü piyasası tercih edilmiştir.

2 Ünsal, Erdal; **Makro İktisat**, İmaj Yayıncılık, 8. Baskı, Ankara 2009, s.24

3 Borjas, George; **Labor Economics**, McGraw-Hill, Sixth Edition, 2013, s.27.

Çalışma-boş zaman tercihi modelinde, bireylerin emek arzına nasıl karar verdikleri analiz edilirken, "*ikame etkisi*" ve "*gelir etkisi*" kavramlarının da üzerinde durulması gerekmektedir.[4] Söz konusu iki etki incelenmeden önce, boş zamanın fırsat maliyetinin, ilgili zamanın çalışılarak geçirilmesi halinde elde edilecek ücret olduğu bilinmelidir.[5] Diğer tüm değişkenler sabit iken, ücret haddi değişince kişinin emek arzı, başka bir deyişle çalışma-boş zaman birleşimi değişecektir. Eğer ücret haddi artacak olursa kişinin geliri de buna bağlı olarak artacağından kişi daha fazla boş zaman ve tüketmek için daha fazla mal talep edecektir. Artan boş zaman talebi ise emek arzının azalmasına neden olacaktır. Kısaca gelir etkisi olarak da nitelenen bu hususa göre, diğer değişkenler sabit iken ücret düzeyi ve buna bağlı olarak gelir düzeyi ile emek arzı arasında ters yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Başka bir deyişle, gelir etkisi negatiftir. Buna karşılık, eğer ücret haddi ve buna bağlı olarak gelir artacak olursa boş zamanın fırsat maliyeti yani boş zamanın fiyatı artar ve kişinin boş zamana yönelik talebi düşer. Azalan boş zaman talebi ise kişinin daha fazla emek arz etmek istemesine neden olacaktır. Kısaca ikame etkisi olarak nitelendirilen bu hususa göre, diğer şeyler sabit iken ücret düzeyi ve buna bağlı olarak gelir düzeyi ile emek arzı arasında aynı yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Başka bir deyişle, ikame etkisi pozitiftir.

Ücret haddi ve buna bağlı olarak gelir artışı sonucunda kişinin emek arzının ne yönde değişeceği pozitif ikame etkisinin negatif gelir etkisinden büyük olup olmamasına bağlı olacaktır. Eğer pozitif ikame etkisi, negatif gelir etkisinden büyük olursa ücret haddi dolayısıyla gelir artınca kişinin emek arzı da artacaktır. Buna karşılık, eğer pozitif ikame etkisi negatif gelir etkisinden küçük olursa ücret haddi ve dolayısıyla gelir artınca kişinin emek arzı azalacak, kişi daha çok boş zaman talep edecektir. Buraya kadar anlatılan hususlar şekil 1 yardımıyla daha somut bir biçimde analiz edilebilir.

---

4 Borjas; **a.g.e.**, s.38

5 Ünsal, Erdal, **Makro İktisat**, İmaj Yayıncılık, 8. Baskı, Ankara 2009, s. 454

Şekil 1. Ücretlerin Artması Durumunda Gelir ve İkame Etkisinin Ayrıştırılması

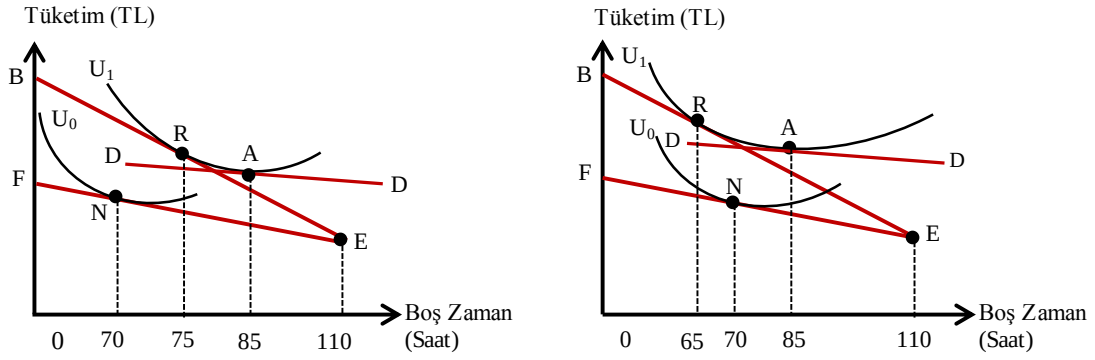

(a) **(b)**

Şekil 1'de yer alan (a) ve (b) grafiklerinde y-ekseninde TL cinsinden tüketim, x-ekseninde ise saat cinsinden boş zaman yer almaktadır. Konu öncelikle (a) şekli üzerinden ele alınacaktır. Başlangıçta, bir saatlik çalışma ücretinin 15 TL olduğu kabul edilmektedir. Bu durumda çalışan, FE bütçe doğrusunun U_0 farksızlık eğrisine teğet olduğu N noktasında dengeye gelmekte ve bu noktanın içerdiği tüketim-boş zaman birleşimini seçerek faydasının ençoklaştırmaktadır. N Noktasında kişi bir hafta içerisinde 40 saat çalışmayı 70 saat ise dinlenmeyi tercih etmektedir. İlerleyen dönemde bir saatlik çalışma ücreti 30 TL'ye yükselmektedir. Saatlik ücret artışı sonucunda ortaya çıkan bu yeni durum sonucunda, bütçe doğrusu paralel olmayan bir biçimde dışarı doğru kaymakta ve FE konumundan BE konumuna gelmektedir. Ücret artışı sonucunda kişinin faydasını ençoklaştırdığı tüketim-boş zaman birleşimi de değişmektedir. Ücret artışı sonucunda kişi, BE bütçe doğrusunun U_1 farksızlık eğrisine teğet olduğu R noktasında dengeye gelmektedir. R Noktasında kişi bir hafta içerisinde 35 saat çalışmayı 75 saat dinlenmeyi tercih etmektedir. Başka bir deyişle, ücret artışı sonucunda kişi daha yüksek ücret karşılığında daha az çalışacaktır.

N noktasından R noktasına, iki etki nedeniyle iki aşamalı bir geçiş söz konusu olmaktadır. Söz konusu etkilerden ilki ücret artışı sonucunda çalışanın gelirinin artması, ikincisi ise ücret artışı sonucunda boş zamanının fiyatının artmasıdır. Başka bir deyişle, "*gelir etkisi*" ve "*ikame etkisi*" sonucu N noktasından R noktasına geçiş iki aşamada gerçekleşmektedir.

Gelir etkisini ayrıştırmak ve etkisini gözlemlemek için eğimi başlangıçtaki bütçe doğrusunun (FE bütçe doğrusu) eğimine eşit olan ve bu yüzden başlangıçtaki bütçe doğrusuna paralel olan ve U_1 farksızlık eğrisine teğet olan yeni bir bütçe doğrusu çizilir.

Bu şekilde çizilen bütçe doğrusu şekil üzerinde yer alan DD doğrusudur. Bu yeni durumda DD bütçe doğrusu U_1 farksızlık eğrisine A noktasında teğet olmaktadır. Başlangıçtaki N noktasından nihai olarak gelinen R noktasına hareketin ilk aşaması N noktasından A noktasına hareket, ikinci aşaması ise A noktasından R noktasına harekettir. N noktasından A noktasına olan hareket, açıklamalardan da rahatlıkla çıkarılabileceği gibi "*gelir etkisinden*" kaynaklanmaktadır. N noktasından A noktasına geçişin, ücret sabit tutularak çalışanın gelirindeki bir değişmeden kaynaklandığı gösterilmeye çalışılmaktadır. Gelir etkisi sonucunda, hem tüketim malları hem de boş zaman normal mallar olarak kabul edildiğinden kişinin boş zaman talebi artmış (haftalık 70 saatten 85 saate yükselmiş) ve buna bağlı olarak haftalık çalışmak istenilen süre 15 saat azalmıştır.

A noktasından R noktasına geçiş ise "*ikame etkisini*" temsil etmektedir. Şekil yardımıyla ikame etkisi ayrılıştırılarak, fayda sabit iken, çalışanın ücretindeki artış sonucu tüketiminin nasıl değiştiği gösterilmeye çalışılmaktadır. Bu ayrıştırma kişinin faydası ya da reel geliri, farksızlık eğrisi sabit tutulmak suretiyle gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla, ikame etkisi; reel gelirin sabit olduğu durumda çalışma saatleri üzerinde boş zamanın fiyatındaki artışın etkisini ayrıştırmaktadır. Bu çerçevede, A noktasından R noktasına hareket, ücret artışı nedeniyle çalışanın daha pahalı hale gelen boş zaman faaliyetlerine daha az zaman ayıracağını (boş zaman için ayrılan süre haftalık olarak, 85 saatten 75 saate gerilemekte) ve mal tüketimini artıracağını temsil etmektedir. İkame etkisi nedeniyle, ücret artışı sonucundan boş zaman talebi azalırken çalışmak için ayrılan süre artış göstermektedir (haftalık olarak çalışmaya ayrılan süre 10 saat artırmaktadır).

Nihai olarak, şekil 1(a)'da gelir etkisi nedeniyle haftalık olarak çalışmak için ayrılan süredeki azalış (15 saat), ikame etkisi sonucunda haftalık olarak çalışmak için ayrılan süredeki artıştan (10 saat) daha fazladır. Dolayısıyla, daha baskın olan gelir etkisi, ücret ile çalışmak için ayrılan süre arasında negatif yönlü bir ilişkiye neden olmuştur. Şekil 1 (b)'de ise gelir etkisi nedeniyle haftalık olarak çalışmak için ayrılan sürede 10 saatlik bir azalış ortaya çıkarken ikame etkisi sonucunda haftalık olarak çalışmak için ayrılan sürede 15 saatlik bir artış meydana gelmiştir. İkame etkisinin gelir etkisinden daha baskın olması sonucunda ücret ile çalışmak için ayrılan süre arasında pozitif yönlü bir ilişki ortaya çıkmıştır.

Özetle; eğer ikame etkisi gelir etkisinden daha baskın olursa ortaya çıkacak ücret artışı çalışmak için ayrılan süreyi artıracak, eğer gelir etkisi ikame etkisinden daha baskın olursa ortaya çıkacak ücret artışı çalışmak için ayrılan süreyi azaltacaktır.

İşgücü arzının yanında firmaların davranışı sonucu ortaya çıkan işgücü talebi nasıl belirlendiği incelenecek olursa öncelikle işgücü talebinin türetilmiş bir talep olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.[6] Başka bir deyişle, emek talebi üretim sürecine katıldığı mala/hizmete yönelik talepten türeyen bir taleptir. Bu çerçevede, eğer emeğin üretim sürecine katıldığı mala/hizmete yönelik bir talep artışı gerçekleşecek olursa, bu maldan/hizmetten türeyen emek talebi de artacaktır. Tam tersine, emeğin üretim sürecine dâhil olduğu mala/hizmete yönelik bir talep azalışı gerçekleşecek olursa da bu maldan/hizmetten türeyen emek talebi azalacaktır. Firmaların emek talebinin temel belirleyicilerinin ücret haddi ve ücret haddi dışındaki değişkenler (üretilen malın/hizmetin fiyatı, verimlilik ve diğer üretim faktörlerinin fiyatları) olduğu söylenebilir. Bu çerçevede, eğer ücret haddi artacak olursa, öncelikle üretilen malın/hizmetin maliyetindeki bu artış malın/hizmetin fiyatına yansıyacak ve malın/hizmetin fiyatını artıracaktır. Diğer şeyler sabitken, malın/hizmetin fiyatındaki artış tüketicilerin satın aldıkları mal/hizmet miktarının azalmasına yol açacaktır. Nihai olarak daha az mal/hizmet üretecek olan firma emek talebini de azaltır. Buna ek olarak, ücret hadlerindeki artış firmaları emek-yoğun üretimden sermaye-yoğun üretime geçmeye yöneltecektir. Bu geçiş sonucunda da emek talebi azalacaktır. Bu değerlendirmelerden hareketle kısaca ücret haddindeki artışın emek talebini azaltacağı söylenebilir.

Ücret haddi dışındaki diğer değişkenler olarak; üretilen malın/hizmetin fiyatı, verimlilik ve sermayenin fiyatı düşünülebilir. Diğer tüm değişkenler sabit iken, üretilen malın/hizmetin fiyatının artması emeğin marjinal ürün gelirinin[*] artmasını ve böylece emek talebinin artmasını sağlayacaktır. Diğer taraftan, tüm diğer değişkenler sabit iken emeğin verimliliğinde bir artış meydana gelirse ve bu artış malın/hizmetin fiyatındaki düşüş ile giderilmezse emeğin marjinal ürün gelirinin artması suretiyle emek talebini artıracaktır.[7] Son olarak diğer tüm değişkenler sabitken sermayenin fiyatının artması

---

6 Tansel, Aysit; **2050'ye Doğru Nüfus Bilim ve Yönetim: İşgücü Piyasasına Bakış**, TÜSÝAD-T/2012-11/536, Kasım 2012, s.21

* Emeğin marjinal ürünü ile malın fiyatının çarpılması sonucu ulaşılan değere verilen addır.

7 Gündoğan, N., M.K. Biçerli; **Çalışma Ekonomisi**, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir 2007, s.42

durumu ele alınacaktır. Sermayenin fiyatının artması durumunda ters yönde iki etki ortaya çıkacaktır. İlkinde, sermayenin fiyatının artması sonucu üretim maliyetleri artacak ve bunun sonucunda firmanın üretimi azalacaktır. Bunun sonucunda da firmanın emek talebi azalacaktır. İkinci etki ise kendini, sermayenin fiyatının artması sonucu firmaların sermaye-yoğun üretimden, emek-yoğun üretime geçmeleri şeklinde gösterecektir. Emek-yoğun üretime geçiş sonucu firmaların emek talepleri artacaktır. Buradan da rahatlıkla görüleceği üzere ikinci etki birinci etkinin tam tersi yöndedir. Birbirinin tersi yönde olan iki etkinin büyüklükleri bilinemediğinden sermayenin fiyatının artmasının emek talebi üzerindeki etkisinin ne yönde olacağına ilişkin kesin bir değerlendirme yapmak mümkün değildir. Eğer ilk etki ikincisinden büyük olursa sermayenin fiyatının artması sonucu emek talebi azalacak, bunun aksine ikinci etki ilkinden büyük olursa da sermayenin fiyatının artması sonucu emek talebi de artacaktır.[8]

İşgücü piyasasının iki ana aktörü olan firmalar ve bireyler, aldıkları kararlar ile faydalarını ençoklaştırmayı hedeflemektedirler. Buna ek olarak, bireylerin emek arzına ilişkin aldıkları kararların toplamı piyasadaki emek arzını, firmaların emek talebine ilişkin aldıkları kararların toplamı da piyasadaki emek talebini oluşturmaktadır. Bu çerçevede, emek arzı ve emek talebinin eşitliği ile piyasa dengesi sağlanmaktadır. Piyasa dengesini sağlandığı noktada denge ücret düzeyi ve denge istihdam düzeyi oluşmaktadır. Denge ücret düzeyinde emek arz fazlası olmadığı gibi emek talep fazlası da bulunmamaktadır.[*]

İşgücü piyasasının işleyişi ile birlikte şekillenen istihdam ve işsizlik gibi olgular hem bireylerin hem de toplumların refah düzeyleri ile doğrudan ilişkilidir. Bu bakımdan, işgücü piyasasına ait iki temel değişken olan işsizliğe ve istihdama ilişkin rakamlar ekonominin gidişatına ilişkin önemli bilgiler içermektedir. Örneğin, yüksek düzeye ulaşan işsizlik oranı; ekonomide birçok kişinin geçimini sağlayacak bir işinin olmadığını ve bu kişilerin üretime katılmaları durumunda yaratacakları milli gelirden ülkenin mahrum kaldığı anlamına gelmektedir. Bunu gören politika-yapıcılar ise

---

[8] Tansel, Aysit; **2050'ye Doğru Nüfus Bilim ve Yönetim: İşgücü Piyasasına Bakış**, TÜSİAD-T/2012-11/536, Kasım 2012, s.22

[*] Belirli varsayımlar ışığında değerlendirilen Neoklasik teorinin işgücü piyasasındaki denge analizine yönelik itirazlar bulunmaktadır. Eleştirilerin temelini, modelin gerçek hayattaki işsizliği açıklayamaması oluşturmaktadır. Ancak Yahya Sezai Tezel'in "*İktisadi Büyüme*" adlı kitabında da dikkat çektiği gibi Neoklasik teori çeşitli koşullarda iktisadi meseleler ile ilgili yararlı içgörüler üreten zihinsel bir araç, bir düşünme tekniğidir. Rasyonel davranış varsayımından türetilen bir teoridir. Dolayısıyla modelin bu bakış açısıyla değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

ellerindeki işgücü piyasası politikası araçlarını, işgücü talebini ve istihdamı artıracak şekilde kullanmaya çalışmaktalardır. Bu basit örnekten de görülebileceği gibi işgücü piyasasının yapısı, işleyişi ve sonuçları hem bireyleri hem de bir bütün olarak toplumu yakından ilgilendirmektedir.

1.2. AÇIK İŞ KAVRAMI

Açık iş kavramı en basit haliyle, dolu olmayan ücretli pozisyonları, kadroları ifade etmek için kullanılan bir kavram olarak tanımlanabilmektedir. İŞKUR tarafından açık iş; Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemi olarak tanımlanmaktadır.[9] Buna karşılık 453/2008 sayılı AB Parlamento ve Konsey Tüzüğü çerçevesinde açık iş; henüz yaratılmış ve doldurulmamış ya da açık olmak üzere olan, işverenin işletmesi dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif adımlar atmakta olduğu ve daha fazla adım atmaya hazırlandığı, işveren tarafından hemen ya da belirli bir dönem içerisinde doldurulmak istenen ücretli bir iş olarak tanımlanmaktadır. Özetle açık iş, piyasada boş olan ve işverenler tarafından doldurulmak istenen ücretli pozisyonu ifade etmektedir.

Açık işlere ilişkin istatistikler; hem araştırmacılara ve kamuoyuna hem de politika yapıcılara işgücü piyasasının talep tarafına ilişkin bilgiler sunduğu için önemli olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda açık iş istatistikleri, işgücü piyasasında talep tarafından kaynaklanan değişmelere ve gelişmelere ilişkin öncü belirtiler sunmaktadır. İşgücü piyasası açısından öncü bir gösterge olan açık iş istatistikleri politika yapıcılara karar almada ve uyguladıkları politikaların etkilerini gözlemlemede oldukça yardımcı olmaktadır. İşgücü piyasası açısından kritik öneme sahip olan açık iş istatistikleri başta Amerika Birleşik Devletleri, Almanya ve Birleşik Krallık olmak üzere pek çok gelişmiş ekonomi tarafından dikkatle takip edilmektedir. Örneğin 2002 yılında AB Komisyonu tarafından yayımlanan "Avro Alanı İstatistikleri ve Göstergeleri için Gelişmiş Metodolojiye Doğru" başlıklı tebliğinde[10] işgücü piyasasına ilişkin olarak dört temel gösterge olduğu belirtilmiş ve bunlardan biri olarak da açık iş oranına yer verilmiştir. Bu değerlendirmeden de kolaylıkla anlaşılabileceği gibi açık iş istatistikleri ve bu istatistikler yardımıyla türetilen açık iş oranı, bir ekonominin işgücü piyasasının izlenmesine yönelik olarak kullanılan temel göstergelerden biridir.

---

[9] Türkiye İş Kurumu, **İstatistik Yıllığı**, 2012.

[10] Communication of the Comission to the European Parliament and the Council on Eurozone Statistics,"**Towards Improved Methodologies for Eurozone Statistics and Indicators**", 27.11.2002, COM(2002) 661.

Peki açık iş istatistikleri işgücü piyasasına ilişkin olarak araştırmacılara, kamuoyuna ve politika yapıcılara ne tür bilgiler sunmaktadır? Öncelikle açık iş istatistikleri, işsizlik verileri ile değerlendirildiğinde işgücü piyasasındaki talep fazlasının, başka bir deyişle işgücü piyasasındaki katılığın durumuna ilişkin birtakım bilgiler sunmaktadır. Ekonomideki tüm istihdam edilenlerin ve tüm işlerin homojen olduğu varsayımı altında; işgücü talebi (L_D), istihdam edilenler (E) ile açık işlerin (V) toplamına eşittir ve $L_D = E+V$ formülü ile gösterilebilir. Diğer taraftan, işgücü arzı (LS) ise istihdam edilenler (E) ile işsizlerin (U) toplamına eşittir ve $L_S = E+U$ formülü ile gösterilebilir. Emek piyasasının dengede olduğu durumda emek arzı emek talebine eşit olacağından açık iş sayısının işsiz sayısına eşit, $U = V$, olacağı sonucuna ulaşılmaktadır. Açık işlerin işsizlerden fazla olması durumunda emek piyasasında talep fazlasının olduğu başka bir deyişle emek piyasasının katı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bunun yanında, açık iş istatistikleri işsizlik verileri ile birlikte Beveridge Eğrisi yardımıyla analiz edilerek işgücü arzı ile işgücü talebinin eşleşme durumunun değerlendirilmesine imkân sağlamaktadır. Diğer taraftan açık iş istatistikleri ile oluşturulacak zaman serileri, uzun döneme ilişkin tutarlı istihdam tahminlerinin yapılmasına yardımcı olmaktadır.

1.2.1. AB'de Açık İş İstatistikleri

Günümüzde demokrasilerin etkin bir şekilde işleyebilmesinin koşullarından biri, ekonomik ve sosyal gelişmeler konusunda politika yapıcıların ve kamuoyunun doğru ve yeterli bir biçimde bilgilendirilmeleridir. Bu çerçevede, istatistikler ekonomideki tüm gelişmeleri özetlemekte ve enflasyon, ekonomik büyüme ve iş çevrimleri gibi makroekonomik değişkenlerin değerlendirilmesinde kullanılmaktadır.[11]

Avro Alanı ve bir bütün olarak AB için ekonomi ve maliye politikalarının eşgüdümünün sağlanabilmesi açısından yüksek kalitede resmi istatistikler büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede; AB Komisyonu, AB Konseyi, Avrupa Merkez Bankası (AMB) ve Avrupa İstatistik Sistemi verilerin tutarlılığı, zamanlılığı, kapsamı ve karşılaştırılabilirliği bakımından oldukça önemli çalışmalarda bulunmuştur. Özellikle, 1992 yılında Maastricht Anlaşması'nın imzalanmasından itibaren, makro-ekonomik istatistiklerin ve göstergelerin zenginleştirilmesine yönelik Birlik düzeyinde pek çok girişimde bulunulmuştur. Böylece, 1979 yılına dayanan bütünleşik ekonomik hesapların

[11] Communication of the Comission to the European Parliament and the Council on Eurozone Statistics,"**Towards Improved Methodologies for Eurozone Statistics and Indicators**".

Avrupa Sistemi, ESA 95 olarak bilinen daha kapsamlı bir sistemle değiştirilmiştir. Bununla birlikte, güvenilir verilere yönelik önemli ilerlemeler ve gelişmeler sağlanmış olmasına rağmen daha ileri gelişmelere ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

2001 Yılı Ekim ayında, Ekonomik ve Finansal İlişkiler Konseyi, kilit göstergelerin zamanlılığın sağlanması açısından ileri gelişmelerin başarılması gerektiğini belirtmiştir. Özellikle, Ekonomik ve Finansal İlişkiler Konseyi beş yıl içerisinde, Avro Alanı istatistiklerinin Birleşik Devletlerin zamanlılık ve erişilebilirlik standartları kadar başarılı olması gerektiğini belirtmiştir.

Bu çerçevede, Komisyon bir taraftan istatistiklere ilişkin kalite ölçütlerine uygun politikalar ve stratejiler uygulamaya koymaya başlarken diğer taraftan da özellikle hangi istatistiklere yönelik çalışmalar yapılması gerektiğini tespit etmiştir. İşgücü piyasasına yönelik olarak tespit edilen göstergeler; işsizlik oranı, Açık iş oranı, İstihdam ve İşgücü maliyet endeksidir. Bu göstergelerden de rahatlıkla görülebileceği gibi açık iş istatistikleri işgücü piyasası açısından son derece önemlidir. Bu hususun farkında olan Avrupa Birliği, 2000 yılından itibaren çeşitli faaliyetlerde bulunarak Birlik düzeyinde uygulanabilir bir sistem geliştirmeye çalışmıştır. Bir sonraki bölümde bu kapsamda 2000 ile 2008 yılları arasında gerçekleştirilen faaliyetlere ve bu faaliyetlerin tarihlerine ilişkin açıklamalara yer verilecektir.

1.2.2. 2000-2008 Yılları Arasında Birlik Düzeyinde Gerçekleştirilen Faaliyetler

Birlik düzeyinde açık iş istatistiklerine ilişkin olarak öncelikle 17 Ocak 2000 tarihinde bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu etkinlik kapsamında, açık iş istatistikleri için kullanıcıların gereksinimlerine yönelik bir sunum yapılmış ve açık iş anketinin tanımını yapmak ve kapsamını belirlemek için özel bir ekip oluşturulması için öneride bulunulmuştur. Bunun üzerine 15 Mayıs 2000 tarihinde oluşturulan ekip iki günlük bir çalışma gerçekleştirmiştir. 13 Haziran 2000 tarihinde Mayıs ayında iki günlük çalışmada ortaya çıkan hususlara yönelik olarak Sosyal İstatistikler Yöneticilerinin bir araya geldiği bir toplantıda sunum gerçekleştirilmiştir. 18 Eylül 2000 tarihinde, Mayıs ayında gerçekleştirilen ekip çalışması sonuçlarına ilişkin çalışma grubuna bir sunum yapılmış ve her çeyrekteki toplam açık iş sayısı için söz konusu olan ihtiyaçlar ele alınmıştır. 10 Ağustos 2000'de EUROSTAT pilot bir açık iş anketi için

uygun olacak ülkelere yönelik hibeler konusunda bir duyuru yayınlamıştır. Hibelerden İtalya, İsveç ve Finlandiya yararlanmıştır.

2001 Yılındaki çalışmalar 18 Ocak tarihinde başlamış ve bu tarihte gerçekleştirilen toplantıda 2002 yılında başlayacak veri derleme çalışmaları için taslak bir yasal düzenlemeye yönelik planların sunumu gerçekleştirilmiştir. 23 Mayıs 2001'de hazırlanan taslak Tüzük, görüş belirtmeleri için Üye Devletlere mektup aracılığıyla gönderilmiştir. 19 Eylül 2001'de ise çalışma grubunda açık iş istatistiklerinin derlenmesine ilişkin yasal düzenleme sunulmuştur. 29 Kasım 2001 tarihinde, açık iş istatistiklerinin derlenmesinde ülke deneyimlerinin paylaşılması için bir çalıştay düzenlenmiştir. Söz konusu çalıştaya katılım göstererek sunum yapan ülkeler; Belçika, Danimarka, İspanya, Fransa, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz, Finlandiya, İsveç, Birleşik Krallık, İsviçre ve Birleşik Devletler'dir.

2000 yılında oluşturulan çalışma grubu, Kasım 2001'de gerçekleştirilen sunumların ve deneyim paylaşımının çıktılarını değerlendirmek ve gözden geçirilmiş taslak Tüzüğü incelemek ve tartışmak için 17 Ocak 2002'de yeniden toplanmıştır. 21 Mart 2002'de İstatistik Program Komitesi bir toplantı gerçekleştirmiştir. Bu toplantıda, açık iş anketine ilişkin taslak Tüzük katılımcılar tarafından incelenmiş ve tartışılmıştır. Ayrıca, toplantıya katılan Fransız heyet çalışmanın yasal bir düzenleme yerine centilmenlik anlaşması ile yürütülmesini teklif etmiştir. Bunun üzerine bu karar üzerine tartışmalar gerçekleştirilmiş ve nihai olarak taslak Tüzük geri çekilerek çalışmanın centilmenlik anlaşması çerçevesinde yürütülmesi kararlaştırılmıştır. Açık iş sayısına ve açık iş oranına ilişkin çeyreklik veri ihtiyacını karşılamayı da içerecek şekilde, bir centilmenlik anlaşması çerçevesinde bir açık iş göstergesi geliştirilmesine ilişkin planların sunumu, 18 Nisan 2002 tarihinde çalışma grubunda gerçekleştirilmiştir. Bunun arkasından, mart ayında gerçekleştirilen İstatistik Program Komitesi toplantısından çıkan sonuçlar, 22 Nisan 2002'de Sosyal İstatistikler Yöneticilerinin bir araya geldiği toplantıda gözden geçirilmiştir. 17 Temmuz 2002'de EUROSTAT tarafından hazırlanan mektup ile Üye Devletler, açık iş verilerini içeren tabloların açıklamalarını tamamlamaya davet edilmişlerdir. 16 Eylül 2002'de, açık iş oranı ve açık iş sayısına ilişkin verilerin çeyreklik olarak EUROSTAT'a aktarılması konusunda çalışma grubu bir toplantı gerçekleştirmiştir.

2003 Yılındaki çalışmalar, 25 Nisan 2003 tarihinde açık iş istatistiklerinin derlenmesine ilişkin hibe ilanını içeren bir mektubun Üye Devletlere EUROSTAT tarafından gönderilmesiyle başlamıştır. Söz konusu hibeden; Avusturya, Finlandiya, İtalya, Portekiz, İsveç ve İzlanda yararlanmıştır. 8 Eylül 2003'te toplanan çalışma grubunda, açık iş sayısı ve mevcut istihdam sayısına ilişkin çeyreklik olarak EUROSTAT'a sunulması gereken verilerin taşıması gereken şartlar ele alınmıştır. 8 Mart 2004'te yeniden toplanan çalışma grubunda, açık iş sayısı ve mevcut istihdam sayısına ilişkin verilerin aktarılma biçimini ve açık iş verisi derleme konusunda gelinen aşamayı içeren bir sunum yapılmıştır. Bununla birlikte, hemen hemen aynı dönemde PHARE 2002 adını taşıyan ve çoklu yararlanıcısı olan istatistik programı kapsamında, açık iş pilot projesinin yönetilmesi için imzalanan hizmet sözleşmesi uygulamaya girmiştir. Pilot projeye; Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Letonya, Litvanya, Polonya, Romanya, Slovakya ve Slovenya katılım göstermiştir. EUROSTAT tarafından 25 Mayıs 2004 tarihinde açık iş istatistiklerinin üretilmesine ilişkin hibe duyurusu yapılmıştır. Belçika, İtalya, Güney Kıbrıs, Finlandiya ve İsveç söz konusu hibeden yararlanan ülkeler olmuştur. Buraya kadar gözlemlenen gelişmelerden de net bir şekilde anlaşılabileceği gibi EUROSTAT tarafından açık iş istatistiklerine ilişkin olarak hem Üye hem de Aday Devletlere mali açıdan ciddi biçimde destek olunmuştur. 15 Eylül 2004 tarihinde toplanan çalışma grubu; Üye Devletler tarafından aktarılan açık iş verilerinin kalitesinin değerlendirmesini ve çalışmaların yasal zeminde yürütülmeye başlanmasına ilişkin önerileri değerlendirmiştir. PHARE 2002 kapsamında, 7 Ekim 2004'te Çek Cumhuriyeti, Estonya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovenya, Slovakya, Bulgaristan ve Romanya'nın katılımıyla açık iş anketinin test edilmesi ve geliştirilmesine yönelik iki günlük bir çalıştay düzenlenmiştir.

22 Mart 2005'te açık iş istatistiklerinin üretimine yönelik olarak EUROSTAT tarafından yeni bir hibe duyurusu yapılmıştır. Söz konusu hibeden Polonya, İsveç, Macaristan, Yunanistan ve Almanya yararlanmaya hak kazanmıştır. PHARE 2002 kapsamında gerçekleştirilen faaliyetleri değerlendirmek amacıyla; Çek Cumhuriyeti'nin, Estonya'nın, Güney Kıbrıs'ın, Letonya'nın, Litvanya'nın, Macaristan'ın, Polonya'nın, Slovenya'nın, Bulgaristan'ın ve Romanya'nın temsil edildiği iki günlük bir çalıştay 7 Temmuz 2005'te düzenlenmiştir. Arkasından 19 Eylül 2005'te Almanya'nın, İtalya'nın, Yunanistan'ın, Hollanda'nın, Finlandiya'nın, Birleşik

Krallığın, Portekiz'in ve Avusturya'nın temsil edildiği bir çalışma ekibi oluşturularak, açık iş istatistikleri için yasal bir zemin oluşturulmasına yönelik iki günlük bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu 3 Ekim 2005 tarihinde konuya ilişkin taslak tüzük önerisini sunmuştur. İlgili ülkelerin temsilcileri, 28 Kasım 2005 ve 7 Şubat 2006 tarihlerinde gerçekleştirilen ikişer günlük toplantılarda söz konusu taslak tüzük üzerinde çalışmışlardır. 20-21 Mart 2006 tarihleri arasında çalışma grubu tarafından açık iş istatistiklerinin çeyreklik olarak yayımlanmasına ilişkin taslak tüzük teklifi sunulmuştur. 18 Mayıs 2006'da İstatistik Programı Komitesi açık iş istatistiklerine yönelik taslak tüzük üzerinde tartışmak ve fikir alışverişinde bulunmak için bir toplantı gerçekleştirmiştir. Toplantı sonucunda taslak tüzük metni değiştirilmiş ve sadece açık iş istatistiklerinin çeyreklik olarak toplanmasını kapsayacağı kararlaştırılmıştır. Ayrıca, yıllık verilerin toplanmasının ise centilmenlik anlaşması çerçevesinde yürütülmesi kararlaştırılmıştır. 3-4 Temmuz 2006 tarihleri arasında Almanya'nın, İtalya'nın, Yunanistan'ın, Hollanda'nın, Finlandiya'nın, Birleşik Krallığın, Portekiz'in ve Avusturya'nın temsil edildiği bir çalışma ekibi açık iş istatistikleri için yasal zemin oluşturulmasına yönelik bir çalışma daha gerçekleştirmiştir. Aynı konuda aynı katılımcılar ile 5-6 Şubat 2007 tarihlerinde yeni bir çalışma daha yapılmıştır. Çalışmalar sonucunda 12 Mart 2007'de Komisyon tarafından kabul edilen tüzük Avrupa Parlamentosu'na teklif olarak sunulmuştur. 20 Nisan 2007'de Avrupa Merkez Bankası tüzüğe ilişkin görüşünü sunmuştur. 27 Temmuz 2007'de ise Ekonomik ve Sosyal Komite tüzük hakkındaki görüşünü sunmuştur. 4 Haziran 2008'de ise söz konusu tüzük AB Resmi Gazetesi'nde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylelikle, bu tarihten itibaren Birlik bünyesinde resmi bir çerçevede açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik çalışmalar yürütülmeye başlanmıştır.

Tablo 1'de 2008 yılından 2012 yılına kadar Avrupa'da açık iş oranları yer almaktadır. Açık iş istatistiklerinin derlenmesi ve yayımlanması konusunda tüm ülkeler aynı tarihlerde çalışmalara başlamamışlardır. Birlik düzeyinde açık iş oranını ilk yayımlayan ülke Hollanda olmuştur. 2001 Yılının birinci çeyreğinde Hollanda açık iş oranını yayımlayan ilk Birlik Üyesi Devlet olmuştur. Arkasından 2001 yılının ikinci çeyreğinde Birleşik Krallık açık iş oranını Birlik düzeyinde yayımlamıştır. 2003 Yılına kadar Birlik içerisinde açık iş oranı yayımlayan iki ülke Hollanda ve Birleşik Krallık olmuştur. 2003 Yılının ikinci çeyreğinde İsviçre açık iş oranını yayımlamıştır. Her ne kadar İsviçre Birlik Üyesi olmayan bir Devlet olsa da Birlik düzeyindeki standartları ve

normlara uygun veri derlediği için üretmiş olduğu istatistik Birlik bünyesinde, EUROSTAT'ta yayımlanmıştır. 2008 Yılının ilk çeyreğine kadar EUROSTAT bünyesinde başka açık iş oranı yayımlayan bir Devlet olmamıştır.

Tablo 1. Avrupa'da Açık İş Oranları 2008-2012 (%)

ÜLKE / YIL	2008	2009	2010	2011	2012
AB 28	:	1,3	1,5	1,6	1,5
Avro Alanı	:	1,5	1,7	1,7	1,6
Belçika	:	:	1,7	1,8	2,4
Bulgaristan	:	0,8	0,8	0,8	0,7
Çek Cumhuriyeti	3,2	1,1	0,8	0,9	1,0
Danimarka	:	:	:	:	:
Almanya	:	:	2,6	2,7	2,6
Estonya	2,5	0,9	1,0	1,3	1,4
İrlanda	:	0,4	0,5	0,6	0,7
Yunanistan	1,4	1,7	1,1	1,0	0,7
İspanya	0,6	0,6	1,2	1,0	0,8
Fransa	0,6	0,4	1,0	1,1	1,0
Hırvatistan	:	:	:	:	1,0
İtalya	:	:	:	:	:
G.Kıbrıs	:	:	1,6	1,1	0,6
Letonya	1,0	0,3	0,3	0,4	0,4
Litvanya	1,7	0,5	0,6	0,9	0,9
Lüksemburg	0,6	0,4	0,6	0,8	0,8
Macaristan	:	1,1	1,2	1,3	1,2
Malta	:	:	:	:	:
Hollanda	2,9	1,6	1,5	1,6	1,3
Avusturya	:	1,5	1,9	2	1,9
Polonya	1,5	0,6	0,6	0,6	0,4
Portekiz	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4
Romanya	1,9	0,9	0,6	0,6	0,6
Slovenya	0,9	0,6	0,6	0,8	0,8
Slovakya	1,3	1,0	0,8	0,8	0,8
Finlandiya	:	1,6	1,9	2,1	2,2
İsveç	1,2	0,8	1,2	1,5	1,5
Birleşik Krallık	2,2	1,6	1,7	1,7	1,7
Norveç	:	2,5	2,6	2,8	2,6
İsviçre	1,5	1,0	1,2	1,3	1,1

Kaynak: EUROSTAT

2008 Yılının ilk çeyreğinden itibaren 7 Üye Devlet daha EUROSTAT'da açık iş oranı yayımlamış ve yasal düzenlemelerin tamamlanması ile birlikte Birlik düzeyinde açık iş oranı yayımlayan Üye Devlet sayısı artmıştır. 2012 Yılı sonu itibariyle 28 Üye Devletten Malta, İtalya ve Danimarka hariç 25 Üye Devlet Birlik düzeyinde açık iş oranı yayımlamaktadır. Her ne kadar adı geçen devletler açık iş oranı yayımlamıyor olarak gözükseler de çalışma kapsamında yapılan incelemeler sonucunda bu Üye

Devletlerin de açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik faaliyetler yürütmekte oldukları tespit edilmiştir.

1.3. BEVERİDGE EĞRİSİ

Adını modern İngiliz refah devleti kurucusu William Beveridge'tan alan Beveridge Eğrisi, temel olarak işgücü piyasasında işsizlik ile açık işler arasındaki ters yönlü ilişkiyi yansıtmaktadır.[12] Buna ek olarak, Beveridge eğrisi, zaman boyutu itibariyle değerlendirildiğinde işgücü piyasasının konjonktürel/çevrimsel durumu hakkında; eğrinin işsizlik-açık iş eksenindeki konumu itibariyle değerlendirildiğinde ise işgücü piyasasının yapısal durumu hakkında bilgiler vermektedir.[13]

W. Beveridge 1944 yılında hazırladığı raporda açık işleri de içine alacak şekilde emek talebi ile işsizlik oranı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Hazırladığı raporda açık işler ile işsizlik verilerinin bir karşılaştırmasını içeren bir tablo ya da bir eğri çizmemesine rağmen bu değişkelere ilişkin detaylı veriler sunarak çeşitli bağlamlarda değerlendirmelerde bulunmuştur. Nihai olarak Beveridge, açık iş oranı ile işsizlik oranı arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır**.**

Şekil 2. Beveridge Eğrisi[14]

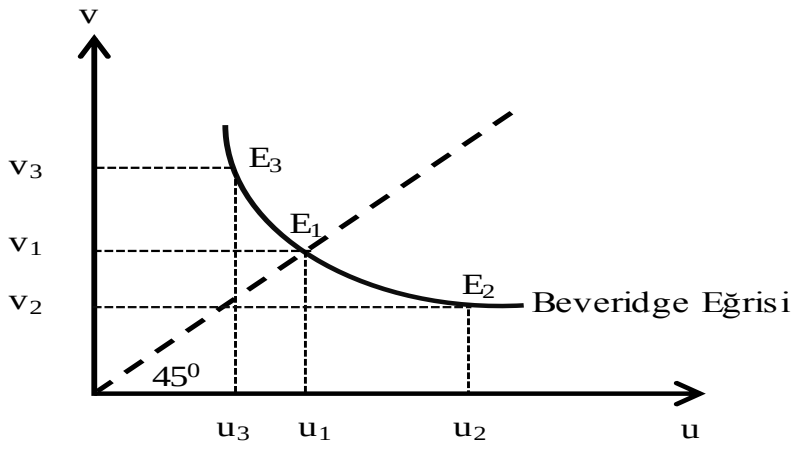

Şekil 3'te idealize edilmiş bir Beveridge Eğrisi yer almaktadır. Söz konusu idealize edilmiş eğri üç temel varsayımı içermektedir. İlgili varsayımlar burada ortaya

---

12 Yashiv, E.; 2008, **The Beveridge Curve. in: L. Blume and S. N. Durlauf (eds)**, The New Palgrave Dictionary of Economics, 2nd edition, 2008.

13 Kanık, B., E. Sunel ve T. Taşkın; "*Beveridge Eğrisi ve Eşleşme Fonksiyonu: Türkiye Örneği*", TCMB Ekonomi Notları, Sayı: 2012-24/7 Eylül 2012, s. 2.

14 Rodenburg, 2011 esas alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

konulmakta ve çalışmanın ilerleyen bölümlerinde de bu varsayımların geçerli olduğu Beveridge Eğrisi kullanılmaktadır. Dolayısıyla çalışmanın ilerleyen bölümlerinin anlamlı bir şekilde analiz edilebilmesi ve anlaşılabilmesi için burada yer alan varsayımlar dikkat bir şekilde incelenmeli ve çalışmanın ilerleyen bölümleri incelenirken göz önünde tutulmalıdır. Şeklin x-ekseni işsizlik oranını, y-ekseni ise açık iş oranını temsil etmektedir. Öncelikle söz konusu idealize edilmiş Beveridge Eğrisi, işsizlik oranı ile açık iş oranı arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu kabul etmektedir. Örneğin ekonomi E_2 (v_2, u_2) noktasında, başka bir deyişle resesyonda iken, düşük açık iş oranı ve yüksek işsizlik oranı söz konusu olmaktadır. Bu durumun aksine, ekonomide genişlemenin söz konusu olduğu bir dönemde, yani E_3 (v_3, u_3) noktasında ise yüksek açık iş oranı ile düşük işsizlik oranı birlikte ortaya çıkmaktadır. Şeklin incelenmesinden de kolaylıkla anlaşılabileceği gibi Beveridge Eğrisi üzerindeki her nokta, farklı bir açık iş oranı-işsizlik oranı birleşimini temsil etmektedir. İkinci olarak, eğrinin konveks ve hiperbolik bir biçimde olması toplam talepte meydana gelecek ilave bir artışın işsizlik oranında her seferinde daha küçük bir azalmaya yol açacağını temsil etmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, toplam talepte meydana gelecek ilave bir artış sonucunda işsizlik oranında ortaya çıkacak azalışın her seferinde daha da azalacak olmasıdır. Bu husus, Neoklasik iktisatta yer alan "*üretim faktörlerinin azalan verimi*" varsayımına benzetilebilmektedir.[15] Üçüncü ve son varsayım ise, farklı uyumsuzluk (yapısal işsizlik) derecelerinin orijinden daha uzak ya da orijine daha yakın Beveridge Eğrisine karşılık geldiğidir.

Beveridge eğrisinin türetilmesinin yanında eğri üzerindeki hareketleri ve eğrideki kaymaları etkileyen faktörler de kuramsal yazının ilgi odağı olmuştur. Emek ekonomisi yazını, Beveridge Eğrisi üzerindeki hareketleri ekonomik aktivitenin iş çevrimi aşamasıyla; eğrinin içeri ya da dışarı doğru kaymasını/hareketini ise ekonomideki yapısal faktörlerle ilişkilendirmiştir.[16] Toplam talepte meydana gelen dalgalanmalar başka bir deyişle konjontürel/çevrimsel şoklar eğri boyunca aşağı veya yukarı doğru hareketlere neden olmaktadır. Ekonominin daralma dönemlerinde, düşük açık iş ile yüksek işsizlik görülürken; genişleme dönemlerinde daha fazla açık iş daha

---

[15] Dow ve Dicks-Mireaux'un çalışmasını takip eden ilerleyen yıllarda gerçekleştirilen çalışmalarda söz konusu hiperbolik ilişki $\log v = \beta_0 + \beta_1 \log (1/u) + \varepsilon$ şeklinde varsayılmıştır. Rodenburg, Peter; The Remarkable Changing Place of the UV-curve in Economic Theory, *The European Journal of the History of Economic Thought*, Vol 18, no.1, March 2011, s.130.

[16] Blanchard, O. J. and P. A. Diamond; The Beveridge Curve, *Brookings Papers on Economic Activity*, 1989.

düşük işsizlik görülmektedir. Beveridge Eğrisi üzerindeki hareketler ve bu hareketler sonucunda ortaya çıkan durumlar şekil 3 yardımıyla incelenebilir. Şekilde E_1 noktasında açık iş oranı v_1, işsizlik oranı u_1'dir ve açık iş oranı işsizlik oranına eşittir. E_1 noktasında açık iş oranı işsizlik oranına eşit olduğundan işgücü piyasasında herhangi bir emek arz veya talep fazlası söz konusu değildir ve ekonomi tam istihdamdadır. Daha sonra ekonomide bir resesyonun ortaya çıkması sonucu işsizlik artmış ve u_1'den u_2'ye yükselmiş, açık iş oranı ise azalmış ve v_1'den v_2'ye düşmüştür. Bunun sonucunda da ekonomi E_1 noktası yerine E_2 noktasında dengeye gelmiştir. Özetle, resesyon sonrasında ekonominin yeni denge noktası E_2 olurken açık iş oranı-işsizlik oranı birleşimi ise (v_2, u_2) olmuştur. Bu yeni denge durumunda işsizlik oranı (u_2), açık iş oranından (v_2) büyüktür ($u_2 > v_2$). Bu durumda ortaya friksiyonel işsizlik çıkacaktır.

Şekil 3. Beveridge Eğrisi Üzerindeki Hareketler

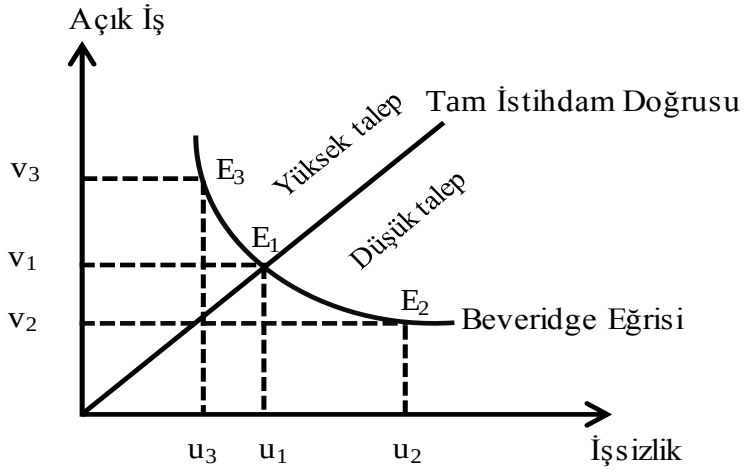

Diğer taraftan, kurumlarda*, teknolojide veya demografik yapıda meydana gelen değişimler nedeniyle ekonomide ortaya çıkan yapısal değişiklikler ile işgücü piyasasının etkinliği ise Beveridge Eğrisinin kaymasına yol açmaktadır. Emek arzı ile emek talebi arasındaki eşleşmenin etkinliğinin azaldığı zamanlarda açık işlerde ve işsizlikte eşanlı bir yükselme görülebilir. Bu hususa örnek olarak, bir bölgede ya da bir sektörde istikrarsız bir büyümenin ortaya çıkması gösterilebilir. Bu durum şekil 4 yardımıyla

* Douglass North'un "*Kurumlar, Kurumsal Değişim ve Ekonomik Performans*" kitabından da belirtmiş olduğu üzere; evrimci oyun teorisi çerçevesinde kurumlar, formel (yasalar, mülkiyet hakkı vb.) ve informel (örf, adet vb.) kısıtlardan oluşmaktadır. Başka bir deyişle, North-vari anlamda kurumlar, insanlar tarafından oluşturulan toplumsal hayat ile ilgili oyun kurallarıdır. İktisadi açıdan kurumlar, bireylerin tercih kümelerini tanımlamakta ve sınırlamaktadır.

somut olarak görülebilir. Başlangıçta, Beveridge Eğrisi BE konumundadır. Daha sonra kurumlarda, teknolojide veya demografide meydana gelen bir değişimin etkisiyle ekonomide ortaya çıkan yapısal bir değişiklik sonucunda hem açık iş oranı hem de işsizlik oranı artış göstermiştir. Ekonomide meydana gelen bu yapısal değişiklik neticesinde, başka bir deyişle açık iş oranında ve işsizlik oranında görülen eşanlı artış sonucunda Beveridge Eğrisi dışarıya doğru kaymış ve BE konumundan BE_1 konumuna gelmiştir. Bunun yanında, burada gözden kaçırılmaması gereken bir nokta da işsizlik oranında meydana gelen artışın yapısal işsizlik artışından kaynaklanmakta olduğudur. Diğer taraftan, emek arzı ile emek talebi arasındaki eşleşmenin etkinliğinin arttığı dönemlerde açık işler ile işsizlikte eşanlı bir azalma gözlemlenebilir. Açık işlere ilişkin bilgilerin piyasada daha etkin bir şekilde akışının sağlandığı durum, bu hususa örnek olarak gösterilebilir. Bu husus da şekil 4 yardımıyla incelenebilir. Başlangıçta, Beveridge Eğrisi BE konumundadır. Daha sonra kurumlarda, teknolojide veya demografide meydana gelen bir değişimin etkisiyle ekonomide ortaya çıkan yapısal bir değişiklik sonucunda hem açık iş oranı hem de işsizlik oranı azalış göstermiştir ve emek arzı ile emek talebi arasındaki eşleşmenin etkinliği artmıştır. Ekonomide meydana gelen yapısal değişiklik neticesinde, başka bir deyişle açık iş oranında ve işsizlik oranında görülen eşanlı azalış sonucunda Beveridge Eğrisi içeriye doğru kaymış ve BE konumundan BE_2 konumuna gelmiştir.

Şekil 4. Beveridge Eğrisi'ndeki Kaymalar

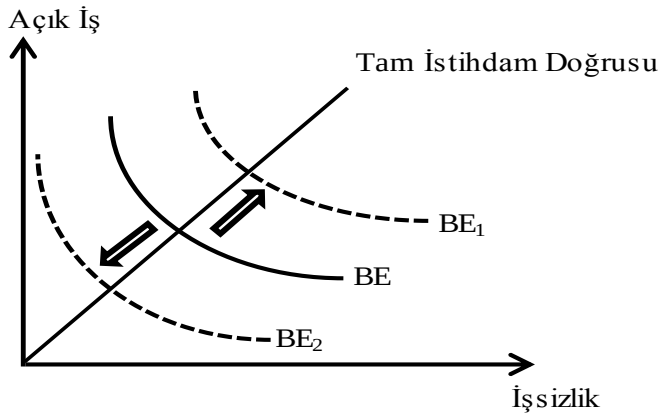

Tüm bunların yanında, aynı anda hem Beveridge Eğrisinde bir kaymanın hem de Beveridge Eğrisi üzerinde bir hareketin gözlemlenmesi de mümkündür. Söz konusu farklı durumların birlikte meydana gelmesi durumunda farklı tepkilerin bir arada ortaya çıkması da muhtemeldir. Ayrıca, Beveridge Eğrisinin eğimi ülkenin ya da bölgenin

durumuna bağlı olarak farklılaşabilmektedir. Yüksek işsizlik durumunda düşük eğim söz konusu olurken düşük işsizlik durumunda yüksek bir eğim söz konusu olacaktır. Bu yüzden Beveridge Eğrisinin konumu ve hareketi ekonomideki yapısal değişmeler ile konjonktürel/çevrimsel değişimlerin tespit edilmesine yardımcı olmaktadır.

İktisat yazınında var olan çalışmalar incelendiğinde, bir ekonomiye ilişkin işgücü piyasası dinamiklerini tespit etmenin ve anlamanın en iyi yolunun o ekonomi için söz konusu olan Beveridge eğrisinin incelenmesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çerçevede, Türkiye'nin ulusal kamu istihdam kurumu olan İŞKUR'un Türkiye işgücü piyasasını Beveridge Eğrisi çerçevesinde analiz ederek hem ulusal hem de bölgesel bazda Beveridge Eğrisi oluşturarak politika tasarımında bulunması gerektiği düşünülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE AÇIK İŞ ORANININ HESAPLANMASINA YÖNELİK OLARAK YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

2.1. İŞKUR TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

2.1.1. Veri Derlemeye İlişkin Yöntem İncelemesi

Bir ekonominin işgücü piyasasının işleyişini analiz edebilmek için kullanılabilecek birtakım değişkenler bulunmaktadır. Bu değişkenlerden bazıları işgücü piyasasının arz kısmına ilişkin bilgiler sunarken bazıları da işgücü piyasasının talep tarafına ilişkin bilgiler sunmaktadır.

İşgücü piyasasının arz tarafına ilişkin bilgiler sunan işsizlik oranı, istihdam oranı ve işgücüne katılma oranı gibi bazı temel değişkenler TÜİK tarafından gerçekleştirilen Hanehalkı İşgücü Anketi (HİA) sonuçları kullanılarak elde edilmektedir. Buna karşılık, işgücü piyasasının talep tarafını temsil eden herhangi bir değişken HİA sonuçlarından yararlanılarak elde edilememektedir. Bunun yanında, Türkiye genelinde 2007 yılına kadar herhangi bir kamu kurumunun ve kuruluşunun da işgücü piyasasının talep tarafındaki gelişmeleri yansıtacak sistematik bir çalışması bulunmamaktadır.[*] Ancak, 2007 yılından itibaren İŞKUR farklı yöntemler kullanarak gerçekleştirdiği işgücü piyasası araştırmaları ile Türkiye'deki işgücü piyasası analizi açısından söz konusu olan bu eksikliği tümüyle olmasa da gidermeye çalışmıştır. İşgücü piyasası araştırmaları ile İŞKUR tarafından; kamuoyunun ve araştırmacıların işgücü piyasasını talep açısından değerlendirmelerini mümkün kılacak değişkenlerin elde edilebileceği bir bilgi formu oluşturmak ve uluslararası karşılaştırmaları mümkün kılacak veriler elde etmek amaçlanmıştır.

İŞKUR tarafından farklı yöntemlerden yararlanılarak yürütülen işgücü piyasası araştırmaları, 2007 ve 2008 yıllarında yılda bir kere gerçekleştirilmiştir. 2009 Yılından itibaren ise söz konusu araştırmalar yılda iki kere gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

---

[*] 2007 Yılından önce İŞKUR bünyesinde çeşitli projeler vesilesiyle işgücü piyasası araştırmaları gerçekleştirilmiştir. Ancak söz konusu çalışmalar, sistematik bir yapıya sahip olmadıklarından tezin inceleme kapsamı dışında bırakılmışlardır.

İşgücü piyasası ile ilgili dönemsel olarak güvenilir bilgi elde etmek, işgücü piyasasında meydana gelen ve gelmesi söz konusu olan gelişmelerin istihdam üzerindeki etkisini ortaya koymak ve alınması gerekli önlemleri tespit etmek, genişleyen ve daralan sektörleri, bu sektörlerde gelecekte ortaya çıkacak ya da ihtiyaç duyulacak meslekleri belirlemek, söz konusu mesleklerde ihtiyaç duyulan becerileri tespit ederek istihdam politikalarının oluşumuna katkı sağlamak amacıyla İŞKUR tarafından 2007 yılında Türkiye genelinde ilk kez işgücü piyasası araştırmasının yapılması kararlaştırılmış ve bu amaçla 7 sorudan oluşan "İşgücü Piyasası Bilgileri Soru Kâğıdı" tasarlanmıştır.[17] İŞKUR tarafından tasarlanan soru kâğıdı 2007, 2008 ve 2009 yıllarında gerçekleştirilen çalışmalarda da kullanılmıştır.

Tablo 2. İŞKUR İşgücü Piyasası Talep Araştırması Yöntem Verileri

Dönem	Kapsamı	Referans Dönemi	Sınıflamalar	Yöntem	Görüşülen İşyeri/Girişim Sayısı
2007	50+ Tüm İşyerleri	15 Ekim - 30 Kasım	ISCO 88 - NACE REV.1.1	Yüz yüze	12.712
2008	Tüm İşyerleri	15 Ekim - 5 Aralık	ISCO 88 - NACE REV.1.1	Elektronik	71.001
2009/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	17 Nisan - 30 Mayıs	ISCO 88 - NACE REV.1.1	Elektronik	275.099
2009/II	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	4 Kasım-13 Aralık	ISCO 88 - NACE REV.1.1	Elektronik	255.938
2010/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	26 Nisan- 1 Haziran	ISCO 88 - NACE REV.1.1	Elektronik	218.068
2010/II	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	20 Eylül- 28 Ekim	ISCO 88 - NACE REV.1.1	Elektronik	198.479
2011/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	1 Nisan- 13 Mayıs	ISCO 88 - NACE REV.1.1	Elektronik	159.862
2011/II	10+ Girişimler (TÜİK)	19 Aralık- 19 Ocak	ISCO 88 - NACE REV.2	Yüz yüze	5.941
2012/I	10+ Girişimler (TÜİK)	2 Mayıs- 15 Haziran	ISCO 88 - NACE REV.2	Yüz yüze	5.225
2012/II	10+ İşyerleri (TÜİK)	10 Eylül-31 Ekim	ISCO 88 - NACE REV.2	Yüz yüze	53.194
2013/I	10+ İşyerleri (TÜİK)	15 Mayıs-30 Haziran	ISCO 88 - NACE REV.2	Yüz yüze	87.719

Kaynak: Yazar tarafından İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporlarından derlenmiştir.

2007 Yılında gerçekleştirilen ilk araştırmada, istatistiki ve gözlem birimi olarak işyeri seçilmiştir. "İşgücü Piyasası Bilgileri Soru Kâğıdı" 81 ilde, 50 ve daha fazla kişi istihdam eden Kamu ve Özel sektör işyerlerine uygulanmıştır. Araştırmanın alan

[17] Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu**, 2007, s.4.

uygulaması 15 Ekim – 30 Kasım tarihleri arasında sürmüş ve veriler yüz yüze gerçekleştirilen görüşmeler ile derlenmiştir. Söz konusu araştırma, tam sayım yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada; meslek sınıflandırması olarak ISCO 88, sektör sınıflandırması olarak ise NACE Rev. 1.1. kullanılmıştır. Diğer taraftan, araştırma çerçevesini devredilen SSK veri tabanı oluşturmuştur. İŞKUR tarafından araştırma kapsamına giren 15.781 işyerinden 12.712 işyerine "İşgücü Piyasası Bilgileri Soru Kâğıdı" uygulanmıştır. Böylelikle yüzde 80,6'lık bir cevaplılık oranına ulaşılmıştır.[18] Çalışma sonucunda; meslekler ve sektörler itibariyle istihdam edilenlerin ve açık işlerin sayısına, eğitim düzeyi itibariyle açık işlerin dağılımına, temininde güçlük çekilen mesleklere, işyeri ziyaretinden 12 ay sonra istihdam artışı ve azalışı beklenen meslekler ile ortaya çıkması muhtemel istihdam değişimi sayısına ilişkin veriler elde edilmiştir. [19]

2008 Yılında İŞKUR ve Sosyal Paydaşlar, işgücü piyasası araştırmasının "İşgücü Piyasası Bilgileri Anketi" uygulanarak gerçekleştirilmesine karar vermişlerdir. Dört sorudan oluşan anket, elektronik ortamda http://anket.iskur.gov.tr adresinde yayınlanmış ve işverenlerin ankete elektronik ortamda katılmaları sağlanmıştır.[20] Araştırmada; meslek sınıflandırması olarak ISCO 88, sektör sınıflandırması olarak ise NACE Rev. 1.1. kullanılmıştır. 2007 Yılındaki araştırmaya benzer şekilde bu araştırmanın da istatistiki ve gözlem birimi işyeridir. "İşgücü Piyasası Bilgileri Anketi" 20 Ekim - 5 Aralık 2008 tarihleri arasında, Türkiye'de 81 ilde 1 ve daha fazla kişi istihdam eden tüm kamu ve özel işyerlerini kapsayacak şekilde uygulanmıştır. Türkiye Genelinde toplam 71.001 işyeri ankete katkı sunmuştur. Söz konusu işyerlerinin 44.592 tanesi 1-9 arası çalışanı olan işyeri iken 26.409 tanesi 10 ve daha fazla çalışanı olan işyeridir. 10 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin 7.224 tanesi 50 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleridir.[21] Araştırma sonucunda 2007 yılında gerçekleştirilen araştırmaya benzer şekilde; meslekler ve sektörler itibariyle istihdam edilenlerin ve açık işlerin sayısına, eğitim düzeyi itibariyle açık işlerin dağılımına, temininde güçlük çekilen mesleklere, işyeri ziyaretinden 12 ay sonra istihdam artışı ve azalışı beklenen meslekler ile ortaya çıkması muhtemel istihdam değişimi sayısına ilişkin veriler elde edilmiştir.

---

[18] Türkiye İş Kurumu; **İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu**, 2007, s.4.
[19] Türkiye İş Kurumu; **a.g.e.**, s.4.
[20] Türkiye İş Kurumu; **İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu**, 2008, s.2.
[21] Türkiye İş Kurumu; **a.g.e.**, s.2.

2009 Yılından itibaren işgücü piyasası araştırması yılda iki kere uygulanmaya başlanmıştır. 2009 Yılı birinci dönem işgücü piyasası araştırmasında, 2008 yılındakine benzer şekilde, "İşgücü Piyasası Bilgileri Anketi" uygulanmıştır. Dört sorudan oluşan anket, elektronik ortamda aylık işgücü çizelgesi* dolduran işverenlerin katılımları ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada; meslek sınıflandırması olarak ISCO 88, sektör sınıflandırması olarak ise NACE Rev. 1.1. kullanılmıştır. 2007 Yılındaki araştırmaya benzer şekilde bu araştırmanın da istatistiki ve gözlem birimi işyeridir. "İşgücü Piyasası Bilgileri Anketi" 17 Nisan - 30 Mayıs 2009 tarihleri arasında, Türkiye'de 81 ilde tüm kamu ve özel işyerlerini kapsayacak şekilde uygulanmıştır. Bu araştırmanın çerçevesini İŞKUR veri tabanı oluşturmuştur. Türkiye Genelinde toplam 275.099 işyeri ankete katkı sunmuştur.[22] 2009 Yılının ikinci döneminde de aynı anket, aynı yöntem ile 4 Kasım – 18 Aralık 2009 tarihleri arasında uygulanmış ve araştırmaya Türkiye genelinde 255.938 işyeri katılmıştır.[23] Söz konusu işyerlerinin yüzde 68,5'i 1-9 arası çalışanı olan işyerlerinden, yüzde 31,5'i 10 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinden oluşmaktadır. Bunun yanında, araştırmaya katılan işyerlerinin yüzde 6,2'si 50 ve daha fazla çalışanı olan işyeridir. Araştırma sonucunda önceki yıllardan farklı olarak 12 ay yerine 6 ay sonra istihdam artışı ve azalışı beklenen meslekler ile ortaya çıkması muhtemel istihdam değişimi sayısına ilişkin veriler derlenmeye çalışılmıştır.

2010 Yılı birinci dönem işgücü piyasası araştırmasında da "İşgücü Piyasası Bilgileri Anketi" kullanılmıştır. Dört sorudan oluşan anket, elektronik ortamda aylık işgücü çizelgesi dolduran işverenler tarafından cevaplanmıştır. Araştırmada; meslek sınıflandırması olarak ISCO 88, sektör sınıflandırması olarak ise NACE Rev. 1.1. kullanılmıştır. Bu araştırmanın istatistiki ve gözlem birimi de işyeridir. "İşgücü Piyasası Bilgileri Anketi" 26 Nisan - 31 Mayıs 2010 tarihleri arasında, Türkiye'de 81 ilde tüm kamu ve özel işyerlerini kapsayacak şekilde uygulanmıştır. Bu araştırmanın çerçevesini İŞKUR veri tabanı oluşturmuştur. Türkiye Genelinde toplam 218.068 işyeri ankete katkı sunmuştur.[24] 2010 Yılının ikinci döneminde de aynı anket, aynı yöntem ile 20

---

* İşgücü hareketlerinin izlenmesi amacıyla; her ay sonu itibarıyla işverenler tarafından düzenlenen belgeye verilen addır. İŞKUR'a verilmek için hazırlanan belgede; ay içinde işten ayrılanların sayısı, yeniden işe alınanların sayısı, temininde güçlük çekilen mesleklere ilişkin bilgiler, özürlü, eski hükümlü ile terörden etkilenenlere ve işverenlerin yatırım ve istihdam durumuna ilişkin bilgiler yer almaktadır.

22 Türkiye İş Kurumu; **İşgücü Piyasası Araştırması I. Dönem Sonuç Raporu**, 2009, s.2.

23 Türkiye İş Kurumu; **İşgücü Piyasası Araştırması II. Dönem Sonuç Raporu**, 2009, s.3.

24 Türkiye İş Kurumu; **İşgücü Piyasası Araştırması I. Dönem Sonuç Raporu**, 2010, s.3.

Eylül – 28 Ekim 2010 tarihleri arasında uygulanmış ve araştırmaya Türkiye genelinde 198.479 işyeri katılmıştır.[25]

2011 Yılı birinci dönem işgücü piyasası araştırmasında da "İşgücü Piyasası Bilgileri Anketi" kullanılmıştır. Dört sorudan oluşan anket, elektronik ortamda aylık işgücü çizelgesi dolduran işverenler tarafından cevaplanmıştır. Araştırmada; meslek sınıflandırması olarak ISCO 88, sektör sınıflandırması olarak ise NACE Rev. 1.1. kullanılmıştır. Bu araştırmanın istatistiki ve gözlem birimi de işyeridir. "İşgücü Piyasası Bilgileri Anketi" 1 Nisan - 13 Mayıs 2011 tarihleri arasında, Türkiye'de 81 ilde tüm kamu ve özel işyerlerini kapsayacak şekilde uygulanmıştır. Bu araştırmanın çerçevesini İŞKUR veri tabanı oluşturmuştur. Türkiye Genelinde toplam 159.862 işyeri ankete katkı sunmuştur.[26]

2011 Yılının ikinci döneminde gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırmasında yöntem değişikliğine gidilmiştir. Söz konusu araştırmada, İŞKUR tarafından tasarlanan ve işletme adres ve genel bilgileri dışında 7 sorudan oluşan "Türkiye İşgücü Piyasası İhtiyaç Analizi İşletme Soru Formu" kullanılmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılarak Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev 2.0 sınıflandırmasına göre, tarım, kamu, hane halklarında işverenler ve uluslar arası kurum/kuruluşlar dışındaki 17 alt sektörde yer alan, 10 ve daha fazla çalışana sahip girişimler, örnekleme çerçevesini oluşturmuştur. Örnekleme birimi girişim[27] olarak belirlenmiştir. Araştırmada; meslek sınıflandırması olarak ISCO 08'le uyumlu Türk Meslekler Sözlüğü (TMS), sektör sınıflandırması olarak ise NACE Rev. 2 kullanılmıştır. "Türkiye İşgücü Piyasası İhtiyaç Analizi İşletme Soru Formu" 19 Aralık 2011 - 19 Ocak 2012 tarihleri arasında, örnek işletme listesinde yer alan 5.941 işletmeye uygulanmıştır.

2012 Yılı birinci dönem işgücü piyasası araştırmasında İŞKUR Genel Müdürlüğü'nce ilgili paydaşların desteğiyle hazırlanan "Türkiye İşgücü Piyasası İhtiyaç

---

[25] Türkiye İş Kurumu; **İşgücü Piyasası Araştırması II. Dönem Sonuç Raporu**, 2010, s.3.

[26] Türkiye İş Kurumu; **İşgücü Piyasası Araştırması I. Dönem Sonuç Raporu**, 2010, s.3.

[27] Girişim; yasal birimlerin en küçük kombinasyonu olan, özellikle mevcut kaynakların tahsisinde olmak üzere, karar vermede belirli bir düzeyde özerklikten faydalanan, mal veya hizmet üreten organizasyonel bir birimdir. Bir girişim bir ya da daha fazla faaliyeti bir ya da daha fazla yerde yürütür. Bir girişim tek bir yasal birim de olabilmektedir. (TÜİK, **Kısa Dönemli İş İstatistikleri Sanayi, İnşaat, Ticaret ve Hizmetler Sorularla Resmi İstatistikler Dizisi – 7** , TÜİK Matbaası, Ankara, 2008, s.20.)

Analizi İşletme Bilgi Formu" kullanılmıştır. Nüfus büyüklüklerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yer alan tüm il ve ilçe merkezleri ile köyler araştırmanın coğrafi kapsamına dâhil edilmiştir. Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev 2.0 esas olmak üzere tarım, kamu, hane halklarında işverenler ve uluslar arası kurum/kuruluşlar dışındaki 17 sektör, çalışmanın sektörel kapsamını oluşturmuştur. Araştırma kapsamında meslek sınıflandırmasında ISCO 08'le uyumlu Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) esas alınmıştır. 2010 yılı Türkiye İstatistik Kurumu İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılmak üzere sektörel kapsam dâhilinde ilgili sektörde yer alan ve 10 ve daha fazla çalışana sahip işletmeler çalışmada örnekleme çerçevesi olarak kullanılmıştır. Gözlem ve örnekleme birimini işletme oluşturmuştur. 2012 yılı I. Dönem Türkiye İşgücü Piyasası İhtiyaç Analizi Çalışması'nda tabakalı rassal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın amacı; kapsam dâhilindeki sektör ve işletme büyüklük grupları bazında Türkiye tahmini vermektir. Örnek hacmi istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak kriterler dikkate alınarak belirlenmiştir. Örnek hacminin dağıtımı, sektör ve büyüklük grupları düzeyinde uzlaşık dağıtım yöntemi ile yapılmıştır. Türkiye İşgücü Piyasası İhtiyaç Analizi İşletme Bilgi Formu 2 Mayıs 2012 – 15 Haziran 2012 tarihleri arasında örnek işletme listesinde yer alan 5.225 işletmeye yüz yüzde görüşme yöntemiyle uygulanmıştır.[28]

2012 Yılının ikinci döneminde gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırmasında İŞKUR Genel Müdürlüğü'nce ilgili paydaşların desteğiyle hazırlanan ve işyeri adres ve genel bilgileri dışında 12 sorudan oluşan "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu" kullanılmıştır. Araştırmada nüfus büyüklüklerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yer alan tüm il ve ilçe merkezleri ile köyler araştırmanın coğrafi kapsamına dâhil edilmiştir. Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev 2.0 esas olmak üzere tarım, kamu, hane halklarında işverenler ve uluslar arası kurum/kuruluşlar dışındaki 17 sektör, çalışmanın sektörel kapsamını oluşturmuştur. Araştırma kapsamında meslek sınıflandırmasında ISCO 08'le uyumlu Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) esas alınmıştır. 2011 Yılı Türkiye İstatistik Kurumu İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılmak üzere sektörel kapsamda yer alan 10 ve daha fazla çalışana sahip tüm işyerleri araştırmada örnekleme çerçevesi olarak kullanılmıştır.

[28] Türkiye İş Kurumu; **I. Dönem Anketör ve Koordinatör El Kitabı**, 2012.

Gözlem ve örnekleme birimini işyeri* oluşturmuştur. Çalışmada tabakalı rassal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. 2012 yılı İl İşgücü Piyasası Analizinin en temel amacı, kapsam dâhilindeki sektörler bazında il tahmini verebilmek olmuştur. Örnek hacmi istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak kriterler dikkate de alınarak Türkiye toplamında 65.723 işyeri olarak belirlenmiştir. Örnek hacminin dağıtımı, sektörlere göre uzlaşık dağıtım yöntemi ile yapılmıştır.[29] 15 il örnekleme yöntemi kullanılarak geriye kalan 66 il ise tam sayım yöntemiyle İPA çalışmasını gerçekleştirmiştir. İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu 10 Eylül 2012 – 31 Ekin 2012 tarihleri arasında örnek işyeri listesinde yer alan 53 bin 194 işyerine yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulanmıştır.[30]

"İl Düzeyinde İşgücü Piyasası Talep Araştırması" başlıklı 2013 yılı birinci dönem işgücü piyasası araştırmasında, İŞKUR tarafından hazırlanan ve 10 sorudan oluşan "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu" kullanılmıştır.[31] 2012 yılı Türkiye İstatistik Kurumu İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılmak üzere sektörel kapsamda yer alan 10 ve daha fazla çalışana sahip tüm işyerleri çalışmanın araştırma çerçevesini oluşturmuştur.[32] Araştırmada nüfus büyüklüklerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yer alan tüm il ve ilçe merkezleri ile köyler araştırmanın coğrafi kapsamına dâhil edilmiştir. Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev 2.0 esas olmak üzere tarım, kamu, hane halklarında işverenler ve uluslar arası kurum/kuruluşlar dışındaki 17 sektör, çalışmanın sektörel kapsamını oluşturmuştur. Araştırma kapsamında meslek sınıflandırmasında ISCO 08'le uyumlu Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) esas alınmıştır. 2013 yılı İl İşgücü Piyasası Talep Araştırmasında tabakalı rassal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örnek hacmi, sektörlere göre uzlaşık dağıtım yöntemi ile dağıtılmıştır. 7 ilde (İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Kocaeli, Denizli, Antalya) örnekleme yöntemi kullanılmış, geriye kalan 74 il de tam sayım yöntemiyle İPTA çalışması gerçekleştirilmiştir.[33] Örnek hacmi istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak

---

* İşyeri; tek bir mülkiyet ve kontrol altında, genellikle tek tür ekonomik faaliyetin yapıldığı, soru kâğıtlarını dolduracak gerekli kayıt ve hesapların tutulduğu yer olarak tanımlanmaktadır. (TÜİK, **Kısa Dönemli İş İstatistikleri Sanayi, İnşaat, Ticaret ve Hizmetler Sorularla Resmi İstatistikler Dizisi – 7** , TÜİK Matbaası, Ankara, 2008, s.20.)

29 Türkiye İş Kurumu; **II. Dönem Ziyaretçi ve Koordinatör El Kitabı**, 2012, s.5.

30 Türkiye İş Kurumu; **İşgücü Piyasası Araştırması II. Dönem Sonuç Raporu,** 2012, s. xv.

31 Türkiye İş Kurumu; I. Dönem Ziyaretçi ve Koordinatör El Kitabı, 2013, s.1.

32 Türkiye İş Kurumu; **a.g.e.,** s.2.

33 Türkiye İş Kurumu; **a.g.e.,** s.3.

kriterler dikkate alınarak, 7 ilde 19.588 olarak hesaplanmıştır. Diğer illerde ise birim sayısı 81.264 olarak belirlenmiştir. İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu, 15 Mayıs 2013 – 30 Haziran 2013 tarihleri arasında işyeri listesinde yer alan 100 bin 852 işyerinden, 87 bin 719 işyerine yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulanmıştır. Tüm illerin İPTA sonuçları "2013 yılı Türkiye Geneli I. Dönem İPTA" sonuçları olarak derlenmiş ve yorumlanmıştır. [34]

2.1.2. Karşılaştırmalı Yöntem Analizi

Bu kısımda İŞKUR tarafından 2007 yılından 2013 yılının birinci dönemine kadar gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırmaları[*] açık iş bölümleri temel alınarak yöntem ve kapsam açısından değerlendirilecektir. Bu çerçevede, öncelikle söz konusu yıllar arasında gerçekleştirilen çalışmalarda kullanılan açık iş kavramının AB mevzuatının temel aldığı açık iş kavramı ile karşılaştırmalı analizi yapılacaktır. Arkasından, ilgili yıllar itibariyle İŞKUR tarafından gerçekleştirilen çalışmalar aracılığıyla derlenen açık iş istatistiklerinin araştırma çerçevesi, örnekleme birimi, referans dönemi, meslek ve sektör sınıflamaları ile saha çalışması yöntemi bakımından birbirleriyle karşılaştırmalı analizi yapılacaktır.

Açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik AB mevzuatının incelendiği alt bölümde yer alan açık iş kavramı tanımından da hatırlanacağı üzere, açık iş; henüz yaratılmış ve doldurulmamış ya da açık olmak üzere olan, işverenin işletmesi dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif adımlar atmakta olduğu ve daha fazla adım atmaya hazırlandığı, işveren tarafından hemen ya da belirli bir dönem içerisinde doldurulmak istenen ücretli bir iş anlamına gelmektedir. Bu tanımdan hareketle, 2007 ile 2013 yılları arasında gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırmalarında, açık iş kavramının tanımı açısından Avrupa Birliği standartlarının takip edilmediği görülmüştür. Bu sonuca, söz konusu yılları arasında gerçekleştirilen araştırmalara ilişkin anket soru formlarında açık iş istatistiklerine ilişkin olarak yer alan sorular incelenerek ulaşılmıştır.

---

[34] Türkiye İş Kurumu; **a.g.e.,** s.3.

[*] İŞKUR tarafından farklı yıllarda gerçekleştirilen çalışmaların standart bir ismi olmadığı için, bu alt bölümde yer alan değerlendirmelerde söz konusu çalışmalar genel olarak "*işgücü piyasası araştırmaları*" olarak adlandırılacaktır.

2007 Yılında gerçekleştirilen araştırmada kullanılan anket soru formu incelendiğinde açık iş istatistiklerine yönelik olarak iki sorunun sorulduğu görülmektedir. Bu sorular sırasıyla şunlardır: "Şu anda herhangi bir meslek dalında işgücü talebiniz var mı?", "Şu anda ihtiyaç duyduğunuz meslekleri ve her meslekte ihtiyaç duyulan eleman sayısını belirtiniz". Söz konusu soruların ilkinde, görüşme gerçekleştirilen kişiye herhangi bir meslekte görüşmenin gerçekleştirildiği an itibariyle bir işgücü talebi olup olmadığı sorulmaktadır. Bu soruda yer alan anlık işgücü talebi ile AB mevzuatının temel aldığı açık iş kavramı örtüşmemektedir. Zira, İŞKUR tarafından kullanılan anket soru formunda sadece anlık işgücü talebinin olup olmadığı sorulmakta, ilerleyen dönemde boşalması ve bu nedenle açık işe dönüşecek işler kapsam dışında bırakılmaktadır. Bu husus somut bir örnek ile anlatılacak olursa, anlık işgücü talebinin sorulması durumunda bir işyerinde kısa bir süre sonra bir ya da daha fazla çalışanının emekli olacak olması durumunda ya da kısa bir süre sonra üretim kapasitesinin büyütülecek olması durumunda söz konusu olacak potansiyel açık işler kapsam dışında bırakılmaktadır. Bu çerçevede, İŞKUR tarafından kullanılan anket soru formunda yer alan açık iş kavramı ile AB mevzuatının temel aldığı açık iş kavramı örtüşmemektedir. Diğer taraftan, ilgili soruda işgücü talebinin olup olmadığı sorulmakta ancak bu talebi karşılamaya yönelik olarak işyeri dışından uygun bir aday bulmak amacıyla işveren tarafından herhangi bir girişimde bulunulup bulunulmadığı, herhangi bir aktif adımın atılıp atılmadığı sorulmamaktadır. Bu çerçevede, İŞKUR tarafından kullanılan anket soru formunda yer alan açık iş kavramı ile AB mevzuatının temel aldığı açık iş kavramı yine örtüşmemektedir. İŞKUR tarafından kullanılan anket soru formunda açık iş istatistiklerine yönelik olarak yer alan ilgili sorunun, anlam ve kapsam belirsizliği içerdiği söylenebilir. Söz konusu soru, işveren tarafından "İŞKUR'dan herhangi bir meslek dalında işgücü talebiniz var mı?" şeklinde algılanabilme riski taşımaktadır. Çünkü olası bir anlam karışıklığını gidermeye yönelik olarak sorudan önce herhangi bir açıklama yer almamaktadır. Bu tür bir yanlış anlamanın, verilecek cevaplar önemli ölçüde çarpıtacağı göz ardı edilmemelidir. Diğer taraftan, işverenin bir meslekte belirli sayıda işgücü talebi söz konusu olması durumunda işveren bu ihtiyacını ilave istihdam yerine işyerindeki personelin meslek kompozisyonunu değiştirerek karşılayabilme imkânına sahiptir. İşverenin, işyerinde genel müdür ihtiyacı olması durumunda dışarıdan bir kişiyi genel müdür olarak istihdam etmek yerine birden fazla sayıdaki genel müdür yardımcılarından birini genel müdür olarak atması belirtilen hususa somut bir örnek olarak gösterilebilir. İşveren, işgücü ihtiyacını işyerinden karşıladığı için

ortada bir açık işin bulunmadığının dikkatten kaçırılmaması gerekmektedir. Bunun yanında, işverenin an itibariyle belirli mesleklerde belirli sayıda işgücü ihtiyacı olabilir ve buna bağlı olarak da işgücü talebi olabilir. Ancak işverene, söz konusu işgücü talebini karşılamak için herhangi bir girişimde bulunup bulunmadığı, aktif adımlar atıp atmadığı sorulmadığından ilgili soruya verilecek cevabın gerçek bir talebi yansıtmama ihtimali söz konusu olmaktadır. Belirtilen bu nedenlerden dolayı ilgili sorunun, AB standartlarında açık iş istatistiklerinin derlenmesi kullanılması uygun olmayacaktır.

2007 Yılında gerçekleştirilen araştırmada kullanılan anket soru formunda açık iş istatistiklerine yönelik ikinci soruda; işgücü ihtiyacının hangi mesleklerde olduğu, bu meslekler için talep edilen eğitim düzeyinin ne olduğu ve toplam işgücü ihtiyacının sayısının kaç olduğu öğrenilmeye çalışılmıştır. Meslek sınıflaması olarak ISCO 88 kullanılmıştır. AB standartları ve normlarına göre açık iş istatistiklerini derleyen Üye Devletlerin, meslek ve/veya meslek grubu detayında veri açıklama zorunlulukları bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Üye Devletler yıllık açık iş sayılarını meslek grubu detayında açıklamaktadırlar. 2007 yılında İŞUR tarafından uygulanan anket soru formunda yer alan ikinci soru, AB standartlarının ve normlarının gerektirdiğinden daha detaylı şekilde veri derlenmesine imkân tanımaktadır. Ancak, anket formunda açık iş istatistiklerine yönelik ikinci soruda, birinci soruya bağlı olarak detaylı bilgilerin derlenmekte olduğu hatırlanacak olursa, birinci sorunun AB standartlarında açık iş istatistiklerinin derlenmesi kullanılmaya uygun olmaması nedeniyle ikinci sorunun da AB standartlarında açık iş istatistiklerinin derlenmesi kullanılamayacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

2008 Yılında gerçekleştirilen araştırmada kullanılan anket soru formu incelendiğinde açık iş istatistiklerine yönelik tek soruya yer verildiği görülmektedir. Söz konusu soru "Şu anda ihtiyaç duyduğunuz meslekleri ve her meslekte ihtiyaç duyulan eleman sayısını belirtiniz." şeklinde anket soru formunda yer almıştır. İlgili soru, bir önceki yıl gerçekleştirilen araştırmada açık iş istatistiklerine ilişkin olarak sorulan ikinci soru ile aynıdır. 2007 Yılında gerçekleştirilen araştırmada kullanılan "Şu anda herhangi bir meslek dalında işgücü talebiniz var mı?" sorusu 2008 yılında gerçekleştirilen araştırmada kullanılmamıştır. 2008 Yılına ait araştırmada kullanılan soru Avrupa Birliği'nin açık iş istatistikleri konusundaki normlarını ve standartlarını karşılayamamaktadır.

Öncelikle, İŞKUR tarafından 2008 yılında kullanılan anket soru formunda anlık işgücü ihtiyacından hareket edilmekte, ilerleyen dönemde boşalması ve bu nedenle açık işe dönüşecek işler dışarıda bırakılmaktadır. Bu eksiklik, 2007 yılında gerçekleştirilen araştırmada da bulunmaktadır ve oldukça önemli bir sorundur. Zira bu husus, İŞKUR'u araştırma sonuçlarını temel alarak stratejik bir bakış açısıyla tutarlı politika geliştirme ve uygulama açısından sınırlamaktadır. Buna ek olarak, söz konusu husus İŞKUR'un daha uzun vadeli politikalar aracılığıyla işgücü piyasasında söz konusu olan arz ve talep dengesizliğine müdahale etmesine imkân tanımaktayken, kısa dönemde müdahale alanını sınırlamaktadır. Bu çerçevede, 2007 yılına ait araştırmada kullanılan birinci soruya ilişkin değerlendirmeler hatırlanacak olursa, anlık işgücü talebinin sorulması durumunda bir işyerinde kısa bir süre sonra bir ya da daha fazla çalışanının emekli olacak olması durumunda ya da kısa bir süre sonra üretim kapasitesinin büyütülecek olması durumunda söz konusu olacak açık işler, kapsam dışında bırakılmaktadır. Dolayısıyla, İŞKUR tarafından 2008 yılında kullanılan anket soru formunda yer alan açık iş kavramı ile AB mevzuatının temel aldığı açık iş kavramı örtüşmemektedir. Diğer taraftan, İŞKUR tarafından 2008 yılında kullanılan anket soru formunda açık iş istatistiklerine yönelik olarak yer alan ilgili sorunun, önceki yılda kullanılan doru formunda yer alan soruda olduğu gibi anlam ve kapsam belirsizliği içerdiği söylenebilir. İlgili soru işveren tarafından "Şu anda İŞKUR'dan ihtiyaç duyduğunuz meslekleri ve her meslekte ihtiyaç duyduğunuz eleman sayısını belirtiniz" şeklinde algılanabilme riski taşımaktadır. Çünkü 2008 yılındaki anket soru formunda da olası bir anlam karışıklığını gidermeye yönelik olarak sorudan önce herhangi bir açıklama yer almamaktadır. Bunun yanında, ilgili soruda işgücü ihtiyacı dikkate alınmakta ancak bu talebi karşılamaya yönelik olarak işyeri dışından uygun bir aday bulmak amacıyla işveren tarafından herhangi bir girişimde bulunulup bulunulmadığı, herhangi bir aktif adımın atılıp atılmadığı sorulmamaktadır. 2007 yılındaki anket çalışmasında kullanılan birinci soruya ilişkin değerlendirmeler hatırlanacak olursa, işverenin işgücü ihtiyacını işyerinden karşılaması durumunda ortada bir açık iş bulunmamaktadır. Ayrıca, işverenin görüşmenin gerçekleştiği an itibariyle belirli mesleklerde belirli sayıda işgücü ihtiyacı olabilir. Ancak işverene, söz konusu işgücü talebini karşılamak için herhangi bir girişimde bulunup bulunmadığı, aktif adımlar atıp atmadığı sorulmadığından, ilgili soruya verilecek cevabın gerçek bir ihtiyacı yansıtmama ihtimali söz konusudur. Belirtilen bu nedenlerden dolayı ilgili sorunun, AB standartlarında açık iş istatistiklerinin derlenmesi kullanılması uygun değildir.

2009 Yılında gerçekleştirilen her iki araştırmada da 2008 yılında gerçekleştirilen araştırmada kullanılan anket soru formu kullanılmıştır. Bu çerçevede, 2009 yılına ait araştırmada açık iş istatistiklerine yönelik kullanılan soru da daha önce belirtilen nedenlerden ötürü Avrupa Birliği'nin açık iş istatistikleri konusundaki normlarını ve standartlarını karşılayamamaktadır. Bu nedenden ötürü ilgili sorunun, açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek çalışmalarda kullanılması uygun değildir.

2010 Yılına ve 2011 yılının birinci dönemine ilişkin işgücü piyasası araştırmalarında kullanılan anket soru formu 2008 ve 2009 yılında kullanılan soru formuna kıyasla bir parça değiştirilmiştir. 2010 Yılında ve 2011 yılı birinci döneminde kullanılan anket soru formu incelendiğinde açık iş istatistiklerine yönelik olarak "Şu anda ihtiyaç duyduğunuz meslekleri ve her meslekte ihtiyaç duyulan eleman sayısını belirtiniz." şeklinde tek soruya yer verildiği görülmektedir. İlgili soru önceki yıllarda kullanılan sorunun aynısı olmakla birlikte soru detayı bakımından önceki yıllardan farklılaşmaktadır. Hatırlanacağı üzere önceki yıllarda söz konusu soruda meslek adının, eğitim düzeyi tercihinin ve ihtiyaç duyulan sayının bilgisi de talep edilmekteydi. 2010 Yılında ve 2011 yılının birinci döneminde kullanılan soruda, bu bilgilere ek olarak işverenlerden ihtiyaç duyulan meslekteki beceri ihtiyacı bilgisi de talep edilmiştir. Ayrıca, ilgili meslekte gerçek anlamda bir ihtiyacın olup olmadığını kontrol etmek amacıyla da "İhtiyaç duyduğunuz elemanı şu anda herhangi bir yolla arıyor musunuz?" sorusuna yer verilmiştir.

2010 Yılında ve 2011 yılının birinci döneminde kullanılan anket soru formuna ihtiyaç duyulan meslekteki beceri ihtiyacına yönelik bir kısmın eklenmesi, ilgili sorunun Avrupa Birliği'nin açık iş istatistikleri konusundaki normlarını ve standartlarını karşılayamama özelliğini etkilememiş ve soruyu açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek çalışmalarda kullanılmaya uygun hale getirmemiştir. Ancak, söz konusu sorunun içerisine, "İhtiyaç duyduğunuz elemanı şu anda herhangi bir yolla arıyor musunuz?" sorusunun eklenmesi, anket formu ile derlenen istatistikleri, AB standartlarına yaklaştırmıştır. Zira, bu soru ile birlikte aslında işverenlerin söz konusu işgücü ihtiyacını karşılamak için aktif bir adım atıp atmadıkları sorulmaktadır. Bu çerçevede, İŞKUR'da bir yaklaşım ve yöntem değişikliğinin söz konusu olduğu somut bir şekilde görülmektedir. Yapılan bu değişiklik ilgili sorunun

Avrupa Birliği'nin açık iş istatistikleri konusundaki normlarını ve standartlarını karşılayabilme özelliğini olumlu yönde etkilemekle birlikte, ilgili soruyu açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek çalışmalarda kullanılmaya uygun hale getirmemiştir. Çünkü, soru bu haliyle önceki yıllara ait sorularda da olduğu gibi ilerleyen dönemde boşalması ve bu nedenle açık işe dönüşecek işleri dışarıda bırakmakta, anlam ve kapsam belirsizliği içermekte ve işverenin işgücü ihtiyacını işyerinden karşılaması durumunda ortada bir açık iş bulunmamakta olduğu hususunu göz ardı etmektedir. Özetle, 2010 yılına ve 2011 yılının birinci dönemine ait araştırmada kullanılan soru da Avrupa Birliği'nin açık iş istatistikleri konusundaki standartlarını tam anlamıyla karşılayamamaktadır. Dolayısıyla ilgili sorunun, açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek çalışmalarda kullanılması uygun değildir.

2011 Yılının ikinci dönemine ilişkin işgücü piyasası araştırmasında kullanılan anket soru formu 2010 yılı ve 2011 yılının birinci döneminde kullanılan soru formuna kıyasla bir takım önemli değişiklikler içermektedir. 2011 Yılının ikinci döneminde kullanılan anket soru formu incelendiğinde açık iş istatistiklerine yönelik olarak "*İşletmenizde/işyerlerinizde referans döneminde (19 Aralık-19 Ocak 2012) eleman ihtiyacı duyduğunuz meslekleri ve her meslekte ihtiyaç duyulan eleman sayısını belirtiniz*" şeklinde tek soruya yer verildiği görülmektedir. İlgili soru önceki yıllarda kullanılan sorudan ciddi biçimde farklıdır. Hatırlanacağı üzere 2010 yılında ve 2011 yılının birinci döneminde kullanılan soruda; meslek adının, eğitim düzeyi tercihinin, beceri ihtiyacının ve ihtiyaç duyulan sayının bilgisi talep edilmişti. Ayrıca, ilgili meslekte gerçek anlamda bir ihtiyacın olup olmadığını kontrol etmek amacıyla da "*İhtiyaç duyduğunuz elemanı şu anda herhangi bir yolla arıyor musunuz?*" sorusuna yer verilmişti. 2011 Yılının ikinci döneminde gerçekleştirilen araştırmada, önceki yıllardan farklı olarak; belirli bir referans dönemi ile "*Açık işlerinizi genellikle hangi yolla arıyorsunuz?*" sorusuna yer verilmiştir. Açık işlere yönelik soruda, belirli bir referans dönemine yer verilmesi önemli bir değişikliktir. Zira, önceki dönemlerde gerçekleştirilen çalışmalarda anketin uygulandığı an itibariyle söz konusu olan açık işler ile ilgilenilmekte ve bu hususdan ötürü de işyerinde/işletmede kısa bir süre sonra söz konusu olacak açık işler kapsam dışında bırakılmaktaydı. Referans döneminin eklenmesi ile birlikte, anketin uygulandığı an itibariyle söz konusu olmayan ancak referans dönem içerisinde söz konusu olabilecek açık işler de kapsanmaya başlanmıştır.

Belirli bir referans döneminin eklenmesiyle yapılan bu değişiklik, ilgili sorunun hem Avrupa Birliği'nin açık iş istatistikleri konusundaki normlarını ve standartlarını karşılayabilme özelliğini olumlu yönde etkilemiş hem de ilgili soruyu açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek çalışmalarda kullanılmaya uygun hale getirmiştir. Bu gelişmelere karşılık, açık işlere yönelik soruda, işverenin işgücü ihtiyacını işyerinden karşılaması durumunda ortada bir açık iş bulunmamakta olduğu hususu yine göz ardı edilmiştir. Diğer taraftan, anket soru formuna açık işlerin genellikle hangi yolla arandığına yönelik bir sorunun eklenmesi, ilgili sorunun Avrupa Birliği'nin açık iş istatistikleri konusundaki normlarını ve standartlarını karşılayabilme özelliğini etkilememiştir.

2011 Yılının ikinci dönemine ilişkin işgücü piyasası araştırması, önceki yıllarda gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırmalarından amacı itibariyle farklılaşmaktadır. İŞKUR tarafından 2011 Yılının ikinci dönemine ilişkin olarak gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırmasının önceki yıllarda gerçekleştirilen araştırmalardan farklı olan amacı, Türkiye genelini temsil edebilecek bir açık iş oranı elde etmektir. Söz konusu araştırma, Türkiye genelini temsil edecek şekilde açık iş istatistiklerine ilişkin veri derlemek amacıyla kurgulanmıştır. Bu sebepten ötürü de söz konusu çalışmada daha farklı bir soru tasarlanmıştır. Özetle, 2011 yılının ikinci dönemine ait araştırmada kullanılan açık iş sorusu Avrupa Birliği'nin açık iş istatistikleri konusundaki standartlarını önemli ölçüde karşılamaktadır. Bu çerçevede ilgili sorunun, açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek çalışmalarda kullanılması belirli uyumlaştırmaların yapılması durumunda mümkün gözükmektedir.

2012 Yılının birinci döneminde gerçekleştirilen çalışmada, 2011 yılının ikinci döneminde gerçekleştirilen çalışmada açık iş istatistiklerine ilişkin olarak yer verilen sorunun aynısına yer verilmiştir. 2012 Yılının birinci dönemine ait araştırmada "*İşletmenizde referans döneminde (1 Nisan 2012-30 Haziran 2012) eleman ihtiyacı duyduğunuz/duyacağınız meslekleri ve her meslekte ihtiyaç duyulan eleman sayısını belirtiniz?*" sorusuna yer verilmiştir. Bir önceki araştırmada olduğu gibi bu araştırmada da, önceki yıllarda gerçekleştirilen araştırmalardan farklı olarak; belirli bir referans dönemine ve açık işlerin işverenler tarafından genellikle hangi yolla aranmakta olduğu sorusuna yer verilmiştir. Bir önceki döneme ait araştırmaya ilişkin değerlendirmelerde

de belirtildiği gibi ilgili soruya referans döneminin eklenmesi ile birlikte, anketin uygulandığı an itibariyle söz konusu olmayan ancak referans dönem içerisinde söz konusu olabilecek açık işler de kapsanmaya başlanırken, aynı zamanda ilgili sorunun hem Avrupa Birliği'nin açık iş istatistikleri konusundaki standartlarını karşılayabilme özelliği olumlu yönde etkilenmiş hem de ilgili soru açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek çalışmalarda kullanılmaya uygun hale gelmiştir. Başka bir deyişle, 2012 yılının birinci dönemine ait anket çalışmasında kullanılan açık iş sorusu, Avrupa Birliği'nin açık iş istatistiklerine ilişkin standartlarını önemli ölçüde karşılamaktadır. Dolayısıyla ilgili sorunun, gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra İŞKUR tarafından açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilecek çalışmalarda kullanılması mümkün gözükmektedir.

2012 Yılının ikinci ve 2013 yılının birinci dönemine ait işgücü piyasası araştırmasında kullanılan anket soru formunda açık işlere yönelik olarak sorulan soruda temel bir değişikliğe gidilmiştir. 2011 Yılının ikinci döneminde gerçekleştirilen araştırmada, önceki yıllardan farklı olarak açık işlere ilişkin soruda belirli bir referans döneme yer verilmişti. Böylelikle de İŞKUR tarafından açık iş istatistiklerinin derlenmesinde kullanılan soru, Avrupa Birliği'nin açık iş istatistikleri konusundaki standartlarını önemli ölçüde karşılar hale gelmişti. Buna karşılık, 2012 Yılının ikinci ve 2013 yılının birinci dönemine ait işgücü piyasası araştırmasında kullanılan açık iş sorusunda referans döneme yer verilmemiş ve önceki yıllarda olduğu gibi görüşmenin gerçekleştirildiği an esas alınmıştır. Bu temel değişiklik dışında, 2012 yılının ikinci ve 2013 yılının birinci dönemine ait işgücü piyasası araştırmasında kullanılan açık iş sorusu 2011 yılının ikinci döneminde kullanılan soru ile aynıdır.

2012 Yılının ikinci ve 2013 yılının birinci dönemine ait işgücü piyasası araştırmasında kullanılan açık iş sorusunda referans döneme yer verilmemesi Avrupa Birliği'nin açık iş istatistikleri konusundaki standartlardan yeniden uzaklaşılmasına neden olmuştur. Bir kez daha, ilerleyen dönemde boşalması ve bu nedenle açık işe dönüşecek işleri dışarıda bırakılmış ve işverenin işgücü ihtiyacını işyerinden karşılaması durumunda ortada bir açık iş bulunmamakta olduğu hususunu göz ardı edilmiştir. Özetle, 2012 yılının ikinci ve 2013 yılının birinci dönemine ait araştırmada kullanılan açık iş sorusu, Avrupa Birliği'nin açık iş istatistikleri konusundaki standartlarını tam anlamıyla karşılayamamaktadır. Dolayısıyla ilgili sorunun, açık iş istatistiklerinin

derlenmesine yönelik olarak İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek çalışmalarda kullanılması uygun değildir.

İŞKUR tarafından 2007 yılından 2013 yılının birinci dönemine kadar gerçekleştirilen işgücü piyasası talep araştırmaları; araştırma çerçevesi, örnekleme birimi, referans dönemi, meslek ve sektör sınıflamaları ile saha çalışması yöntemi açısından ciddi farklılıklar göstermektedir. Bu hususa bağlı olarak da derlenen istatistiklerin tutarlı bir biçimde karşılaştırılabilirliği bulunmamaktadır.

İŞKUR tarafından 2007 ile 2012 yılları arasında ve 2013 yılının birinci döneminde gerçekleştirilen işgücü piyasası talep araştırmaları incelendiğinde bu çalışmaların araştırma çerçevesi, örnekleme birimi, referans dönemi, meslek ve sektör sınıflamaları ile saha çalışması yöntemi açısından ciddi farklılıklar içerdiği görülmektedir. Araştırma çerçevesi açısından yıllar ve dönemler itibariyle İŞKUR tarafından gerçekleştirilen işgücü piyasası talep araştırmaları incelendiğinde beş farklı araştırma çerçevesinin söz konusu olduğu görülmektedir. Söz konusu beş farklı çerçeve şu şekilde sıralanabilir:

1. Devredilen SSK veri tabanına kayıtlı 50 ve daha fazla çalışanı olan tüm işyerleri,
2. Devredilen SSK veri tabanına kayıtlı tüm işyerleri,
3. İŞKUR veri tabanına kayıtlı tüm işyerleri,
4. TÜİK İş Kayıtları Sisteminde yer alan tarım, kamu, hanehalklarında işverenler ve uluslararası örgüt temsilcilikleri dışında kalan sektörlerde 10 ve daha fazla çalışanı olan özel kesim işyerleri,
5. TÜİK İş Kayıtları Sisteminde yer alan tarım, kamu, hanehalklarında işverenler ve uluslararası örgüt temsilcilikleri dışında kalan sektörlerde 10 ve daha fazla çalışanı olan özel kesim girişimler.

İŞKUR tarafından 2007 yılından 2013 yılına kadar gerçekleştirilen 11 işgücü piyasası araştırmasında beş farklı araştırma çerçevesinin, farklı ana kütlelerin, farklı araştırma yönteminin, farklı örnekleme biriminin, farklı örneklem çapının ve hacminin kullanılması bu çalışmalar aracılığıyla derlenen açık iş istatistiklerinin birbirleri ile karşılaştırılabilirliğini ortadan kaldırmıştır.

2007 Yılına ilişkin olarak gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırmasında araştırma çerçevesini SSK'ya kayıtlı olan ve 50 ve daha çalışanı olan işyerleri oluşturmuştur. Buna karşılık, 2008 yılına ait işgücü piyasası araştırmasında ise araştırma çerçevesini SSK'ya kayıtlı olan tüm işyerleri oluşturmuştur. Bu çerçevede, 2007 yılında gerçekleştirilen çalışma ile 2008 yılında gerçekleştirilen çalışma, farklı araştırma çerçevesine sahip olduklarından söz konusu yıllara ait iki çalışma yardımıyla derlenen açık iş istatistiklerini birbirleri ile karşılaştırılması doğru bir yaklaşım olmayacaktır. 2007 ile 2008 yıllarına ait işgücü piyasası araştırmaları, araştırma çerçevesi dışında veri derleme yöntemi açısından da farklılık içermektedir. 2007 Yılına ilişkin işgücü piyasası araştırmasında veri derleme yöntemi olarak yüzyüze görüşme tekniği kullanılmıştır. Diğer taraftan, 2008 yılına ilişkin işgücü piyasası araştırmasında ise elektronik ortamda uygulanan anket aracılığıyla veri derlenmeye çalışılmıştır. İlgili yıllardaki araştırmalarda farklı veri derleme teknikleri kullanıldığı için 2007 ve 2008 yıllarına ait işgücü piyasası araştırmaları ile derlenen açık iş istatistiklerinin karşılaştırılması, birlikte analiz edilmesi mümkün değildir. Bunun yanında, 2007 yılında ve 2008 yılında gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırmalarında kullanılan araştırma yöntemi de farklılaşmıştır. 2007 Yılında gerçekleştirilen araştırma tamsayım araştırma yöntemi olarak kullanılmaya çalışılırken 2008 yılında gerçekleştirilen çalışmada ne tamsayım ne de örnekleme araştırma yöntemi olarak kullanılmıştır. 2008 yılına ait çalışmada elektronik ortamdaki anket dolduran işverenler tarafından cevaplanmıştır. Bu sebeple, söz konusu iki araştırma sonucunda derlenen açık iş istatistiklerinin karşılaştırılabilirliği bulunmamaktadır.

2008 yılı ile 2009 yılı birinci dönem işgücü piyasası araştırması sonucunda derlenen açık iş istatistikleri karşılaştırılabilirlik açısından değerlendirildiğinde, söz konusu iki çalışma farklı araştırma çerçevesine sahip olduğundan, bu iki çalışma ile derlenen açık iş istatistiklerini de birbirleri ile karşılaştırmak mümkün değildir.

2009 Yılından itibaren işgücü piyasası araştırmaları yılda iki kere uygulanmaya başlanmış ve 2011 yılı birinci dönem işgücü piyasası araştırmasına kadar araştırma çerçevesi İŞKUR'a kayıtlı işyerlerinden oluşmuştur. Bununla birlikte, 2009 yılında gerçekleştirilen iki işgücü piyasası araştırmasının referans dönemleri, 2010 yılında gerçekleştirilen iki araştırmanın ve 2011 yılı birinci dönem işgücü piyasası araştırmasının referans dönemlerinde farklıdır. Dolayısıyla, 2009 yılında

gerçekleştirilen çalışmaları her ne kadar aynı araştırma çerçevesine sahip olsalar da 2010 ve 2011 yılında gerçekleştirilen çalışmalar ile karşılaştırmak mümkün değildir. Buna ek olarak, 2009 yılının birinci döneminde 2011 yılının birinci dönemine kadar gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırmalarında veri derleme aşamasında tamsayım ya da örnekleme yöntemlerinden yararlanılmamıştır. Bu yöntemler yerine, dört sorudan oluşan ankete, elektronik ortamda İŞKUR'a aylık işgücü çizelgesi dolduran işverenlerin verdikleri cevaplardan yararlanılarak veri derlenmiştir. Ancak farklı dönemlere ait olan ve bu şekilde derlenen, açık iş istatistikleri başta olmak üzere tüm istatistiklerin birbirleri ile karşılaştırılması mümkün değildir.

2010 yılında gerçekleştirilen iki çalışma hem araştırma çerçevesi, hem referans dönemi, hem de kullanılan meslek ve sektör sınıflamaları açısından benzerdir. Bu çerçevede, söz konusu dönemlere ait iki çalışma karşılaştırılabilir niteliktedir. Ayrıca, bu çalışmalar yardımıyla işgücü piyasasındaki mevsimsel etkinin gözlemlenmesinin de mümkün olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, 2010 yılında gerçekleştirilen her iki işgücü piyasası araştırmasında da veriler elektronik ortamda yayınlanan anketi, işverenlerin doldurması yoluyla derlenmiştir. Başka bir deyişle, her iki dönemde gerçekleştirilen çalışmada elektronik ortamda yayınlanan anket işverenler tarafından doldurulmuş ve veriler doldurulan anketler aracılığıyla derlenmiştir. Herhangi bir şekilde tamsayım ya da örnekleme yönteminden yararlanılmamıştır. Bu çerçevede, 2010 yılı birinci dönem çalışmasına 218 bin 68 işveren yanıt verirken aynı yılın ikinci döneminde gerçekleştirilen çalışmaya 198 bin 479 işveren yanıt vermiştir. Dolayısıyla, bilimsel bir veri derleme yöntemi kullanılmayan iki çalışma sonucundan elde edilen açık iş istatistiklerinin karşılaştırılması söz konusu değildir.

2011 yılı birinci dönemine ait işgücü piyasası araştırması, 2010 yılında gerçekleştirilen birinci ve ikinci dönem işgücü piyasası araştırması ile benzer araştırma çerçevesine ve sektör ile meslek sınıflamasına sahiptir. Her ne kadar 2011 yılının birinci döneminde gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırması, 2010 yılının birinci ve ikinci döneminde gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırması ile aynı araştırma çerçevesine, sektör ve meslek sınıflamasına sahip olsa da 2011 yılı birinci dönem araştırmasında da elektronik ortamda yayınlanan anket, işverenler tarafından doldurulmuş ve veriler doldurulan anketler aracılığıyla derlenmiştir. 2011 yılının birinci döneminde gerçekleştirilen çalışmada uygulanan ankete 159 bin 862 işveren katılmıştır.

Rakamlardan da rahatlıkla görülebileceği gibi birbirini izleyen üç dönemde gerçekleştirilen anket çalışmasına katılan işyeri sayısı zaman içerisinde azalmıştır. Sonuç olarak, bilimsel bir veri derleme yöntemi kullanılmayan üç çalışma sonucundan elde edilen açık iş istatistiklerinin karşılaştırılması mümkün değildir.

2011 Yılının ikinci dönemine ait işgücü piyasası araştırması incelendiğinde araştırma çerçevesinin bir kez daha değiştiği görülmektedir. Bu çalışma ile birlikte bundan sonraki çalışmalarda TÜİK İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılmaya başlanmış ve sektör sınıflaması olarak da NACE Rev.1.1.'den NACE Rev. 2'ye geçilmiştir. Ayrıca, 2011 yılının ikinci döneminden itibaren gerçekleştirilmeye başlanan araştırmalarda yüzyüze görüşme yöntemi ile veri derlenmeye başlanmıştır. Buna karşılık, TÜİK İş Kayıtları Sistemi araştırmalarda kullanılmaya başlansa da bu araştırmalardaki gözlem birimlerinin ve veri derleme yönteminin farklılaşması, 2011 yılının ikinci döneminden itibaren gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırmaları sonucunda derlenen açık iş istatistiklerinin karşılaştırılabilirliğini ortadan kaldırmıştır. Diğer taraftan, 2011 yılının birinci ve ikinci dönemlerinde gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırmaları farklı araştırma çerçevelerine sahip olduğundan, bu çalışmalar sonucunda derlenen açık iş istatistiklerinin de birbirleri ile karşılaştırılması mümkün değildir. 2011 Yılında gerçekleştirilen çalışmalar ile derlenen açık iş istatistiklerinin birbirleriyle karşılaştırılmaları sonucunda anlamlı ve tutarlı sonuçlara ulaşılamayacağı düşünülmektedir. Zira, ilgili yılın birinci döneminde gerçekleştirilen çalışmada herhangi bir bilimsel araştırma yöntemi kullanılmazken ikinci dönem gerçekleştirilen çalışmada araştırma yöntemi olarak örnekleme yönteminden yararlanılmıştır.

2011 yılı ikinci dönem ve 2012 yılı birinci dönem işgücü piyasası araştırmalarında araştırma çerçevesini 2010 yılı Türkiye İstatistik Kurumu İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılmak üzere sektörel kapsam dâhilinde ilgili sektörde yer alan ve 10 ve daha fazla çalışana sahip girişimler oluşturmuştur. Her iki araştırmada da aynı meslek ve sektör sınıflaması kullanılmıştır. Ancak söz konusu araştırmaların referans dönemleri birbirlerinden farklıdır ve birbirlerini tamamlayıcı nitelikte değildir. Dolayısıyla benzer araştırma çerçevesine sahip olsalar da 2011 yılının ikinci dönemine ait işgücü piyasası araştırması sonucunda derlenen açık iş istatistikleri, 2012 yılı birinci dönemine ait işgücü piyasası araştırması sonucunda derlenen açık iş istatistikleri ile karşılaştırılabilir nitelikte değildir.

2012 Yılının ikinci döneminde gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırmasında, araştırma çerçevesini 2011 yılı TÜİK İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılmak üzere sektörel kapsamda yer alan 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri oluşturmuştur. Dikkat edilecek olursa gözlem birimi, 10 ve daha fazla çalışanı olan işyerleridir. 2011 Yılının ikinci dönem ve 2012 yılının birinci dönem çalışmalarında ise gözlem birimi, 10 ve daha fazla çalışanı olan girişimler olmuştur. Dolayısıyla, 2012 yılının ikinci dönemine ait olan işgücü piyasası araştırması sonucu derlenen açık iş istatistiklerinin ilgili yılın birinci döneminde gerçekleştirilen araştırma ile derlenen açık iş istatistikleri ile karşılaştırılabilirliği bulunmamaktadır. Bununla birlikte her üç çalışmanın meslek ve sektör sınıflamaları ise aynıdır.

2013 Yılının birinci dönem işgücü piyasası araştırmasında, araştırma çerçevesini 2012 yılı TÜİK İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılmak üzere sektörel kapsamda yer alan 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri oluşturmuştur. 2012 yılında gerçekleştirilen çalışma ile yöntem açısından paralel olan bu çalışmada da gözlem birimini işyerleri oluşturmuştur. İki çalışma arasındaki farklar; kullanılan işyeri kayıtlarının farklı yıllara ait olması, farklı referans dönemlerin söz konusu olması ve farklı örnekleme hacminin söz konusu olmasıdır. 2012 Yılı ikinci dönem işgücü piyasası talep araştırmasının referans dönemi 10 Eylül – 31 Ekim iken, 2013 yılı birinci dönem işgücü piyasası talep araştırmasının referans dönemi 15 Mayıs – 30 Haziran'dır. 2012 yılı ikinci dönem işgücü piyasası araştırmasında 66 ilde tamsayım 15 ilde ise örnekleme yöntemiyle veri derlenirken, 2013 yılı birinci dönem işgücü piyasası araştırmasında 74 ilde tamsayım 7 ilde örnekleme yöntemiyle veri derlenmiştir. Farklı yıllara ait işyeri kayıtlarını, farklı referans dönemleri ve farklı örnekleme hacmi kullanan söz konusu iki araştırma sonucunda derlenen açık iş istatistikleri, karşılaştırılabilir nitelikte değildir. Buna ek olarak, hem 2012 yılının ikinci döneminde hem de 2013 yılının birinci döneminde derlenen açık iş istatistiklerinin kendi içlerinde de karşılaştırabilirliği bulunmamaktadır. Zira, gerçekleştirilecek bir çalışmada araştırma yöntemi olarak ya tamsayımdan ya da örneklemeden faydalanılması gerekmektedir. Tamsayım yönteminde ana kütle tanımı içerisinde yer alan bütün birimlerden veri gelirken, örnekleme yönteminde ana kütleyi temsil kabiliyeti olan sınırlı sayıda birim aracılığıyla veriler derlenmektedir. Başka bir deyişle, tamsayımda mevcut durum söz konusu iken örneklemede tahmin söz konusudur. Dolayısıyla, söz konusu iki araştırma yöntemine birlikte yer vererek bir araştırma gerçekleştirmek ve elde edilen istatistikleri

birbirleri ile toplamak doğru sonuçlar vermeyecektir. Bu açıklamalar ışığında 2012 yılı ikinci dönem ve 2013 yılı birinci dönem işgücü piyasası araştırmaları değerlendirildiğinde, söz konusu iki çalışma aracılığıyla derlenen açık iş istatistiklerinin hem birbirleri ile hem de kendileri ile karşılaştırılabilirliğinin olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

İŞKUR tarafından 2007-2013 yılları arasında farklı dönemlerde gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırmaları aracılığıyla derlene açık iş istatistikleri incelendiğinde, tezin üzerine kurulduğu hipotezi kabul eden bir sonuca ulaşılmıştır. Başka bir deyişle, İŞKUR tarafından 2007-2013 yılları arasında farklı dönemlerde gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırmaları yardımıyla derlenen açık iş istatistiklerinin birbirleri ile karşılaştırılabilirliği bulunmamaktadır. Dahası, İŞKUR tarafından ilgili dönemlerde gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırmaları aracılığıyla derlenen açık iş istatistikleri, Avrupa Birliği İstatistik Ofisi'nin açık iş istatistikleri konusundaki norm ve standartlarına uygun değildir. Dolayısıyla, İŞKUR tarafından EUROSTAT'a sunulabilmesi ve ayrıca RİP kapsamındaki yükümlülükleri yerine getirilebilmesi için EUROSTAT'ın talep ettiği açık iş değişkeninin kapsandığı yeni bir soru kağıdı hazırlanarak, bu soru kağıdında yer alacak değişkenler ile Avrupa Birliği'nin açık iş istatistikleri konusundaki norm ve standartlarını tamamen karşılayan açık iş istatistiklerinin üretilmesi gerekmektedir.

2.2. DİĞER KURUMLAR TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

2.2.1. Türkiye'nin İnsan Kaynağının Belirlenmesi Projesi Kapsamında Gerçekleştirilen Çalışma

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı adına SETA Vakfı tarafından yürütülen "Türkiye'nin İnsan Kaynağının Belirlenmesi Projesi"* kapsamındaki araştırma, sanayi sektöründe faaliyet gösteren firmaların işgücü ihtiyaçlarını belirlemek ve işgücü temininde karşılaştıkları sorunları tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaçlar çerçevesinde gerçekleştirilen araştırma ile Türkiye'deki insan kaynağı talebinin ve arzının beceri açısından belirlenmesine, ortaya çıkan beceri uyumsuzluğunun neden

* Bu başlık altında, T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı adına SETA Vakfı tarafından yürütülen "Türkiye'nin İnsan Kaynağının Belirlenmesi Projesi" kapsamındaki araştırma değerlendirilecektir. Bölümde projenin değerlendirilmesi yapılmayacaktır. Bölümdeki değerlendirmelerde Seta Yayınlarından Aralık 2012'de çıkan "**Türkiye'nin İnsan Kaynağının Belirlenmesi Projesi Raporu**"ndan yararlanılmıştır.

olduğu sorunların tespit edilmesine ve söz konusu sorunların ortadan kaldırılması için izlenmesi gereken strateji ve politikaların ortaya konulmasına çalışılmıştır. Araştırma işverenlerin ve işveren temsilcilerinin görüşlerine dayanarak yürütülmüştür.

Araştırma, hem nitel hem de nicel araştırma yöntemlerinden birlikte yararlanılarak hibrid bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir. Araştırma üç ana aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada, işgücü piyasası ile ilgili farklı kamu kurumlarının ve kuruluşlarının çalışanları ve bu alanda çalışmaları bulunan araştırmacılarla ön görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ön görüşmeler, araştırmaya yönelik farkındalık oluşturmak, araştırmada karşılaşılabilecek olası sorunları tespit ederek araştırmayı bu çerçevede yönlendirmek ve yarı-yapılandırılmış derinlemesine mülakatların çerçeve sorularını belirlemek amaçlarıyla gerçekleştirilmiştir. Ön görüşmeler; İŞKUR, MEB, TOBB, MYK, KOSGEB, Kalkınma Bakanlığı, TÜİK, YÖK, TİSK ve Gazi Üniversitesi temsilcileri ile gerçekleştirilmiştir. İkinci aşamada, firma temsilcileri ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada, 20 Şubat – 24 Nisan 2012 tarihleri arasında; İstanbul, Bursa, İzmir, Antalya, Gaziantep, Malatya, Ankara, Kayseri ve Samsun illerinde bulunan toplam 107 firma temsilcisi ile yarı-yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Mülakatların tamamına yakını yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiştir. Üçüncü ve son aşamada ise, yüz yüze görüşmeler sonucunda elde edilen verilere ve bilgilere bağlı olarak hazırlanan ve firma temsilcilerine uygulanan anket yardımıyla ile yüz yüze görüşme ile elde edilen sonuçların yaygınlık düzeyi tespit edilmeye çalışılmıştır. Özetle, Araştırmanın temel veri kaynağını, yarı-yapılandırılmış mülakatlardan ve anketlerden elde edilen veriler oluşturmuştur.

Anket formu saha çalışmasının önce gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış mülakatlardan elde edilen bulgulara ve literatüre dikkate alınarak hazırlanmıştır. Anketin uygulanabilirliğini test etmek için pilot bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışma, Ankara ilinde randevulu olarak gidilen 30 firma gerçekleştirilmiştir. Nihai veriler kullanılarak da istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir.

Mülakatların nitel analizleri sonucunda firma temsilcilerine uygulanacak "Firma Anket Formu" başlıklı ve 17 sorudan oluşan bir anket tasarlanmıştır. Araştırma çerçevesini T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın sanayi envanterinde yer alan tüm firmalar oluşturmuştur. Araştırmada tabakalı rassal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tabakaları firma büyüklükleri ile coğrafya oluşturmuştur. Firmalar

büyüklükleri; 1-9, 10-49, 50-249 ve 250 ve daha fazla şeklinde tabakalanmıştır. Coğrafi tabakayı ise İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) Düzey 1'de yer alan 12 bölge oluşturmuştur.

Örnek hacminin dağıtımında, sektörlere göre uzlaşık dağıtım yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamındaki bölgelerde, firma sayısı dikkate alınarak nmin= 10 olacak şekilde tabakalara düşen örnek hacmi belirlenmiş ve örneklem seçimi bu şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, örnek hacmi 2.500 firma olarak hesaplanmıştır.

Söz konusu anketin alan uygulaması, 2012 yılı Mayıs ve Haziran aylarında gerçekleştirilmiştir. Anketin alan uygulaması kapsamında veri toplama ve veri girişi bir araştırma firması tarafından gerçekleştirilmiştir. İlgili araştırma firması, örnek firma listesinde yer alan fakat adres değişikliği, yetkilinin bulunmaması ya da katılmak istememesi gibi çeşitli nedenlerle anket uygulanamayan firmalar için, sanayi envanterinden ölçek ve bölge kriterlerini dikkate alarak en yakın firmayı belirlemiş ve anketi uygulamıştır. Veriler yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak derlenmiştir. Anket, İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) Düzey 1'de yer alan 12 bölgede, örneklemde yer alan 2.018 firmaya uygulanmıştır.

2.2.2. Yöntem Değerlendirmesi

Araştırma kapsamında firma anket formunda, firmalara maddeler halinde belirtilen şu konulara ilişkin sorular yöneltilmiştir:

1. İşe alımlarda yararlanılan kaynaklar,
2. İşgücünde önem verilen özellikler veya beceriler,
3. Son bir yılda doldurulmakta güçlük çekilen ve önümüzdeki bir yıl içinde doldurmakta güçlük çekilmesi muhtemel olan pozisyonlar,
4. Doldurmakta zorluk çekilen pozisyonlar için izlenen tedbirler,
5. Aranılan nitelikte eleman bulamamasının firmanın işlerini nasıl etkilediği,
6. İşe yeni alınan kişilerde veya mevcut çalışanlarında eksik görülen beceriler, önümüzdeki bir yılda çalışanlarının en fazla ihtiyaç duyacağı beceriler,
7. İşgücü ihtiyaçlarının neye bağlı olarak ortaya çıktığı,
8. İşgücü piyasasına ilişkin firmaların görüşleri,

9. İşgücünün eğitimine ilişkin firmaların görüşleri,
10. İşe yeni başlayanlara veya mevcut çalışanlara firmalar tarafından verilen eğitimler,
11. İşgücüne ödenilen ücret belirlerken firmalar tarafından göz önünde bulundurulan kriterler,
12. Firmaların geleceğe ilişkin büyüme planlarını etkileyen faktörler.

Projenin ana amacından ve araştırma kapsamında veri derlemek için kullanılan firma anket formunda yer alan konu başlıklarından da açık bir biçimde görüleceği üzere, gerçekleştirilmiş çalışmanın açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik bir içeriği bulunmamaktadır. Bu çerçevede, açık işlere yönelik olarak firma anket formunda tek soru yer almaktadır ve bu soruda da sayı ya da meslekten ziyade beceri ve nitelik sorulmaktadır. Sonuç olarak, SETA Vakfı tarafından gerçekleştirilen bu çalışma sonucunda Türkiye'deki işgücü piyasasına ilişkin önemli sonuçlara ve tespitlere ulaşılmakla birlikte açık iş istatistiklerine ilişkin hiçbir veriye ulaşılamamaktadır. Bununla birlikte, İŞKUR tarafından Avrupa Birliği'nin açık iş istatistikleri konusundaki norm ve standartlarını tamamen karşılayacak nitelikteki açık iş istatistiklerinin derlenmesi için tasarlanacak yeni çalışmada, T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı adına SETA Vakfı tarafından yürütülen projeye ait araştırmanın incelenmesi ve faydalı sonuçların tespit edilmesi gerekmektedir.

2.2.3. UMEM Beceri'10 Projesi Kapsamında Hazırlanan Taslak İşgücü Piyasası Analizi El Kitabı

İşgücü piyasasında, arz-talep dengesizliğinden kaynaklanan işsizliğe çözüm getirmek amacıyla, Uzmanlaştırılmış Meslek Edindirme Merkezleri (UMEM) projesi başlatılmıştır. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı-Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Millî Eğitim Bakanlığı - Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ile TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (TOBB-ETÜ) projenin taraflarıdır. Proje, işsizlikle mücadelede devlet ve özel sektörün işbirliği içerisinde istihdam yaratmasını ve işsizlerin eğitiminin sağlanmasını içermektedir. İşgücünün, teknolojinin gereklerine uygun olarak eğitilmesi, istihdamı ve üretimi artıracağı gibi Türkiye'nin beşeri sermayesini de geliştirerek rekabet gücünü

artıracak ve Türkiye'nin kalkınmasına olumlu katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede, projenin temel amaçları şu şekilde sıralanabilir:[35]

1. İŞKUR tarafından yürütülmekte olan meslek edindirme faaliyetlerinin ve özellikle de teknik alanlardaki mesleki eğitimin etkinlik ve verimliliğinin artırılması, disipline edilmesi ve işgücü piyasasının ihtiyaçları ile uyumlu hale getirilmesine yönelik bir sistemin ortaya konulması,
2. İşsizlere yönelik temel mesleki eğitim, mesleki gelişim ve meslekte yenileme eğitimlerinin verilmesi,
3. İŞKUR tarafından yürütülen mesleki eğitim hizmetlerine olan farkındalığın artırılması,
4. Meslek liselerinin teknik altyapısının yenilenmesi, proje kapsamındaki okulların günün gerektirdiği teknolojik gelişmelere göre donatılması ve bu okullardaki eğiticilerin gelişen teknolojiye uyumunun artırılması,
5. Sektörel ve bölgesel işgücü piyasası ihtiyaç analizlerinin gerçekleştirilmesi,
6. İşgücü piyasası analizine ilişkin kurumsal kapasitenin artırılması, bu amaçla İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarına işlevsellik kazandırılması,
7. Proje kapsamındaki okullarda uygulanacak mesleki eğitim programlarının etkinliğinin artırılması için ilgili tarafların katılımını öngören "Kurs Yönetimi" adı altında yeni yönetişim modelinin geliştirilmesi,
8. Yerel düzeyde Ticaret ve Sanayi Odaları, ulusal düzeyde TOBB aracılığıyla firmaların meslek edindirme kurslarının yönetim süreçlerine katılımının sağlanması.

UMEM Beceri'10 Projesi Kapsamında TOBB-ETÜ ve Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) tarafından işgücü piyasasının mevcut durumunun ve dinamiklerinin yakından izlenmesi amacıyla hem ülke genelinde hem de yerel düzeyde uygulanacak işgücü piyasası ihtiyaç analizleri için bir model geliştirilmiştir. Söz konusu model ile işgücü piyasasının talep tarafına ilişkin verilerin sağlıklı bir şekilde derlenmesi hedeflenmiştir. [36]

---

[35] http://www.beceri10.org.tr/index.php/becerinedir.html (12.09.2013)

[36] Konu ile ilgili değerlendirmeler ve açıklamalar **UMEM Beceri'10 Projesi Kapsamında TOBB ETÜ ve TEPAV Tarafından Hazırlanan Taslak İşgücü Piyasası Analizi El Kitabı**'na dayanmaktadır.

TOBB-ETÜ ve TEPAV tarafından geliştirilen işgücü piyasası ihtiyaç analizi model için taslak bir el kitabı hazırlanmıştır. El kitabı, model ve modelden beklenen çıktılar olmak üzere iki ana bölümden oluşacak şekilde kurgulanmıştır. Modelin ele alındığı ana bölümde; İşgücü Piyasası İhtiyaç Analizinde Görev Alacak Kurumlar ve Yönetişim, Analiz Çalışmalarının Finansmanı, Saha Çalışması için Verilerin Toplanması, Anket Tasarımı ile Örneklemin Belirlenmesi ve Saha Çalışması başlıklarına yer verilmiştir. Bu çerçevede, bu bölümde UMEM Beceri'10 Projesi Kapsamında TOBB-ETÜ ve TEPAV tarafından geliştirilen işgücü piyasası ihtiyaç analizi modeline ait anket tasarımı ile örneklemin belirlenmesi ve saha çalışması konuları değerlendirilecektir.

İşgücü piyasası analizinde kullanılacak anket formunun, İŞKUR ve TOBB uzmanlarından oluşturulacak bir komisyon tarafından tasarlanacağı belirtilmiştir. Önceki dönemlerde gerçekleştirilen işgücü piyasası ihtiyaç analizleri incelendiğinde özellikle beceri uyumsuzluğu ile ihtiyaç duyulan becerilere ilişkin açık uçlu sorulardan güvenilir sonuçlar elde edilmediği tespitine yer verilmiştir. Bu tespit doğrultusunda da tasarlanacak anket formunda meslek bilgisini içeren sorular haricinde açık uçlu soruların sorulmasının planlanmadığı belirtilmiştir. Bu çerçevede oluşturulacak anket formunda ulaşılmak istenilen bilgiler ve veriler şu şekilde sıralanabilirler:

1. Eğitim ve yaş detayında mevcut istihdamın yapısı,
2. Meslek bazında mevcut istihdamın dağılımı,
3. Geride kalan yıldaki ve gelecek yıldaki istihdam eğilimleri,
4. Stajyerlere yönelik algı,
5. Eğitim düzeyi itibariyle mezunların işe hazır olması, beceri uyumsuzluğu, ortalama çalışma süreleri ve kazandıkları ortalama ücret,
6. Beceri uyumsuzluğuna ilişkin firmaların genel algısı,
7. Meslek bazında beceri uyumsuzluğu ile söz konusu beceri uyumsuzluğunun nedenleri ve yol açtığı sonuçlar,
8. Meslek bazında eksik olduğu düşünülen beceriler,
9. Firmalarda bulunan açık pozisyonlar,
10. Firmaların profilleri.

Taslak olarak hazırlanmış ve UMEM Beceri'10 projesi kapsamında test edilen anket formu firma profiline yönelik hazırlanan sorular hariç 18 sorudan oluşmuştur.

Araştırma yöntemi olarak örneklem yönteminden yararlanılması gerektiği belirtilmiştir. Analiz çalışmasında hizmetler sektörü ile sanayi sektörünün ayrı ayrı incelenmesi önerilmiş ve bu çerçevede, hizmetler sektörü ile sanayi sektörü için ayrı ayrı örneklem oluşturulması tasarlanmıştır. SGK'nın veri tabanından yer alan işyerleri ile TOBB'un veri tabanında bulunan şirketler araştırma çerçevesini oluşturmuştur.

Araştırmada nüfus büyüklüklerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yer alan tüm iller araştırmanın coğrafi kapsamına dâhil edilmiştir. Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev 2.0 sektör sınıflamasında esas alınmıştır. Araştırma kapsamında meslek sınıflandırmasında ise ISCO 08 esas alınmıştır. Tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak alt sektörler bazında örneklem hacminin tespit edileceği belirtilmiştir. Örneklemedeki tabakaları iller ve çalışan grupları oluşturmaktadır. İl tabakasında 81 il, çalışan grubu tabakasında ise 10-49 arası çalışan ile 50 ve daha fazla çalışan grupları yer almaktadır. Bu çerçevede, sanayi sektörü için toplamda örnek hacmi 14.359 olarak, hizmetler sektörü için toplamda örnek hacmi 25.845 olarak belirlenmiştir. Tabakalı tesadüfi örneklem yöntemi ile alt sektör bazında örneklem hacminin hesaplanmasının arkasından alt sektörde anket uygulanacak firmaların seçilmesi önerilmiştir. Alt sektördeki örneklem hacmi dikkate alınarak firma belirleme işleminde sistematik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Söz konusu yöntem ile belirlenen firmaların, tercihe bağlı olmak üzere, altındaki ya da üstündeki firmalar da seçilerek, asıl firmaların özelliklerini yansıtan yedek firmaları içeren bir listesi oluşturulmuştur. Araştırmanın saha çalışmasında yüz yüze görüşme yöntemiyle veri derlenmesi planlanmıştır.

2.2.4. Yöntem Değerlendirmesi

TOBB-ETÜ ve TEPAV tarafından geliştirilen işgücü piyasası ihtiyaç analizi modeli çerçevesinde tasarlanan ve firma profiline ilişkin kısım hariç 18 sorudan oluşan soru formu incelendiğinde açık iş kavramı kapsamında iki soruya yer verildiği görülmektedir. Söz konusu sorulardan ilkinde, işyerinde boş bir pozisyonun olup olmadığı ve eğer işyerinde boş pozisyon varsa tam zamanlı ve yarı zamanlı olmak üzere toplam kaç adet boş pozisyonun bulunduğu sorusu yer almaktadır. Bu soru yardımıyla, ilgili işyerinde kaç adet açık iş bulunduğuna ilişkin veri derlenmesi mümkündür. Açık işlere ilişkin olarak yöneltilen ikinci soruda, işyerinde hangi mesleklerde boş pozisyonların bulunduğu ve bu mesleklere ilişkin pozisyonların doldurulmasında güçlük

çekilip çekilmediği sorulmaktadır. Bunun yanında, söz konusu soruda işyerlerinin verebileceği cevap beş meslek ile sınırlandırılmıştır.

İlgili sorular yardımıyla derlenecek açık iş istatistikleri, Avrupa Birliği'nin açık iş istatistikleri konusundaki norm ve standartlarını karşılayamamaktadır. Hatırlanacağı üzere AB mevzuatı çerçevesinde açık iş; henüz yaratılmış ve doldurulmamış ya da açık olmak üzere olan, işverenin işletmesi dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif adımlar atmakta olduğu ve daha fazla adım atmaya hazırlandığı, işveren tarafından hemen ya da belirli bir dönem içerisinde doldurulmak istenen ücretli bir iş anlamına gelmektedir. TOBB-ETÜ ve TEPAV tarafından tasarlanan anket soru formunda yer alan sorularda geçen boş pozisyon kavramı, AB'nin açık iş kavramına karşılık gelmemektedir. TOBB-ETÜ ve TEPAV tarafından tasarlanan anket soru formunda yer alan ve işyerinde boş bir pozisyonun olup olmadığının sorulduğu soruda, işyerinin ziyaret edildiği sırada boş bir pozisyonun olup olmadığı sorulmaktadır. Dolayısıyla ilerleyen dönemde boşalabilecek pozisyonlar dışarıda bırakılmaktadır. Bunun yanında, anketin doldurulması için görüşülen kişi boş pozisyon kavramından, dolduramadığı ya da doldurabileceği ancak doldurmak için hiçbir girişimde bulunmadığı yahut da ilerleyen dönemde dolduracağı ancak mevcut dönem itibariyle doldurmak için girişimde bulunmadığı bir pozisyonu anlayabilir. Başka bir deyişle, boş pozisyon kavramı ile neyin kastedildiği anket formunun doldurulması için görüşülen kişi tarafından net anlaşılamayabilir ve bunun sonucunda derlenen verilere ilişkin soru işaretleri oluşabilir.

Özetle, ilerleyen dönemde boşalabilecek pozisyonlar dışarıda bırakılması ve boş pozisyon kavramının açık iş kavramını karşılayamamasından dolayı TOBB-ETÜ ve TEPAV tarafından tasarlanan anket soru formunda yer alan sorular kullanılarak AB normlarına ve standartlarına uyumlu olan ve Türkiye genelini temsil kabiliyeti olan açık iş istatistiklerinin derlenmesinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AB'DEKİ VE SEÇİLMİŞ ÜYE ÜLKELERDEKİ UYGULAMALAR

3.1. AB MÜKTESEBATININ GETİRDİĞİ YÜKÜMLÜLÜKLER

Türkiye'nin AB müktesebatından kaynaklanan yükümlülükleri incelenirken, öncelikle Türkiye ile AB arasındaki ilişkilerin tarihçesi kısa bir biçimde incelenecek ve Türkiye'nin tez konusu kapsamındaki temel yükümlülükleri tespit edilmeye çalışılacaktır. Arkasından, Türkiye işgücü piyasasına ilişkin temel istatistiklerin neler olduğu ortaya koyulduktan sonra kısaca bu istatistiklerin kapsamına ve derlenme yöntemlerine ilişkin bilgiler üzerinde durulacaktır.

3.1.1. Türkiye - AB İlişkilerinin Kısa Tarihçesi

Türkiye, insanlık tarihinin en büyük barış projesi olarak nitelendirilen Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun (AET) 1958 yılında kurulmasından hemen sonra 31 Temmuz 1959'da AET'ye ortaklık başvurusunda bulunmuştur. AET Bakanlar Konseyi yapılan başvuruyu kabul etmiş ve üyelik koşulları yerine getirilene kadar geçerli olacak bir ortaklık anlaşmasının tesis edilmesini önermiştir. Ankara Anlaşması olarak isimlendirilen söz konusu anlaşma 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanarak 1 Aralık 1964'te yürürlüğe girmiştir. Bu çerçevede, Ankara Anlaşması'nın Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkilerin hukuki temelini oluşturduğu söylenebilir. Ankara Anlaşması'nın temel amacı, anlaşmanın ikinci maddesinde şu şekilde belirtilmiştir:

> *"Türkiye ekonomisinin hızlı kalkınmasını ve Türk halkının istihdam düzeyinin ve yaşam koşullarının yükseltilmesini sağlama gereğini göz önünde bulundurarak, taraflar arasındaki ticari ve ekonomik ilişkileri aralıksız ve dengeli olarak güçlendirmeyi özendirmektir."* [37]

Nihai hedefi Türkiye'nin AET'ye tam üyeliği olan Ankara Anlaşması, Türkiye'nin AET ile bütünleşmesi için 'hazırlık dönemi', 'geçiş dönemi' ve 'nihai dönem' olmak üzere üç ana evre öngörmüştür. Hazırlık dönemi, Ankara Anlaşması'nın yürürlüğe girdiği 1 Aralık 1964 tarihinde başlamış ve beş yıl sürmüştür. Türkiye ile AET üyesi ülkeler arasındaki ekonomik farklılıkların azaltılması amacıyla tasarlanan

[37] http://www.abgs.gov.tr/files/ardb/ankara_anlasmasi.pdf (04.04.2013).

hazırlık döneminde Türkiye hiçbir yükümlülük üstlenmemiştir. Ayrıca nihai hedefi ortaklık olan ilişkinin düzenli bir şekilde işlemesini ve gelişmesini sağlamak amacıyla Türkiye ve AET arasında bazı kurumlar oluşturulmuştur. Bu kurumlar arasında karar alma yetkisine sahip olması bakımında diğerlerinden ayrılarak öne çıkan kurum 'Ortaklık Konseyi'dir.* Ortaklık Konseyi'nin karar alma yetkisinin yanında, Ankara Anlaşması'nın amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için tavsiyelerde bulunabilme, ortaklık ilişkisinden elde edilen sonuçların dönemsel olarak incelenebilme ve ortaklık ilişkisinde ortaya çıkacak uyuşmazlıkları çözebilme gibi yetkileri de bulunmaktaydı.

Geçiş döneminin esaslarını belirleyen 'Katma Protokol' 13 Kasım 1970 tarihinde imzalanmış ve 1 Ocak 1973 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Böylece, hazırlık dönemi sona ermiş ve geçiş dönemi başlamıştır. Temel olarak katma protokol ile Türkiye ile AET arasında 22 yıl içerisinde tesis edilecek gümrük birliğine ilişkin esaslar belirlenmiştir. Ayrıca yine katma protokol kapsamında mevzuat uyumu da dikkate alınarak özellikle ortak tarım politikasına uyum ve tercihli tarım ürünleri rejimi, gümrüklere ilişkin hükümler, malların serbest dolaşımı, ortak ticaret politikasına uyum, devlet yardımları, kamu alımları, vergilendirme ve tekeller gibi alanlarda AB mevzuatına uyumun mutlaka sağlanmasının gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Türkiye ile AET arasındaki ilişkiler 1970'lerin ortalarından 1980'lerin ortalarına kadar ekonomik ve siyasi nedenlerden dolayı istikrarsız bir seyir izlemiştir. Hatta 9 Ekim 1978 tarihinde dönemin başbakanı Bülent Ecevit, Topluluğa yazdığı mektupla Türkiye'ye 5 milyar ABD Doları tutarında yardım yapılmasını ve Türkiye ile AET arasındaki ilişkilerin beş yıl süre ile dondurulmasını talep etmiştir.[38] Ayrıca 12 Eylül 1980 tarihinde askeri darbenin gerçekleşmesi üzerine AET, Türkiye ile olan ilişkilerini askıya alırken Türkiye'ye hiçbir mali yardımda da bulunmamıştır.

1983 Yılında Türkiye'de sivil bir hükümetin kurulması ve 24 Ocak 1980 tarihinde yürürlüğe konulan istikrar programının etkisiyle Türkiye ekonomisinin ithal ikameci sanayi stratejisinden ihracata dayalı ve dışa açık büyüme stratejisine yönelmesi

---

* Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ni temsil eden üyeler, AB üyesi devletlerin hükümetlerini temsil eden üyeler ve Konsey ve Avrupa Komisyonu'ndan katılan üyelerden oluşmaktadır. Kendi İç Tüzüğü uyarınca, Ortaklık Konseyi en az altı ayda bir Bakanlar düzeyinde toplanmakta ve dönem başkanlığı altı aylık sürelerle, bir AB temsilcisi ve bir Türk temsilci tarafından sırayla yapılmaktadır. Ortaklık Konseyi'nde Türkiye'nin bir oyu ve AB tarafının bir oyu vardır. Kararlar oybirliği ile alınır. Ortaklık Konseyi'nde, her iki tarafın olumlu oyu olmadan hiçbir kararın alınmasına imkân yoktur.

38 Bilici N., **Avrupa Birliği-Türkiye İlişkileri (Temel Bilgiler, İktisadi-Mali Konular)**, Seçkin Yayınevi, Üçüncü Baskı, Ankara 2007, s.

sonucu dışa açılmaya başlaması ile birlikte Türkiye AET ortaklık ilişkisi yeniden canlanmaya başlamıştır. Türkiye, Ankara Anlaşması'nda öngörülen sürelerin tamamlanmasını beklemeden, 14 Nisan 1987 tarihinde Topluluğa tam üyelik başvurusunda bulunmuştur. Ancak, Komisyon tarafından Topluluğun kendi iç bütünleşmesini tamamlamadan yeni bir üyenin kabul etmesinin mümkün olmadığı açıklanarak Türkiye'nin tam üyelik başvurusu reddedilmiştir. Ayrıca Türkiye'nin sosyal, ekonomik ve siyasal açıdan kaydetmesi gereken aşamaların olduğu belirtilmiştir.

1993 Yılında, Türkiye ile AB arasında başlatılan gümrük birliği müzakereleri, 6 Mart 1995 tarihli Ortaklık Konseyi Kararı'nın imzalanması ile sonuçlanmıştır. Söz konusu Ortaklık Konsey Kararı ile Türkiye ile AB arasında 1 Ocak 1996 tarihinden itibaren geçerli olacak gümrük birliği tesis edilmiştir.* Böylece geçiş dönemi tamamlanmış ve Türkiye ile AB arasındaki ortaklık ilişkisinin son evresi olan 'nihai dönem'e geçilmiştir.

Aralık 1999'da Helsinki'de gerçekleştirilen AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde Türkiye'ye 'aday ülke' statüsü verilmiştir. Aday ülke statüsü kazanmasıyla birlikte Türkiye;

- Topluluk müktesebatına (acquis communautaire) uygun davranma yükümlülüğü altına girmiştir.
- Aday ülkeler için hazırlanan katılım öncesi stratejisinden** yararlanma imkanına kavuşmuştur.

Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin aday ülke ilan edilmesinin ardından Komisyon, sürecin ilerletilmesi için çalışmalarına başlamış ve Mart 2001'de Katılım Ortaklığı Belgesi'ni*** hazırlamıştır.[39] AB Konseyi tarafından Katılım Ortaklığı Belgesi'nin

---

* Söz konusu gümrük birliği aslında, Türkiye'de AB üyesi ülkelere uygulanan gümrüklerin kaldırılması anlamını taşımaktadır. Çünkü, AB tarafından Türkiye'den ithal edilen sanayi ürünlerine uygulanan gümrük vergileri ve benzeri yükümlülükler 1971 yılında kaldırılmıştır.

** Katılım öncesi stratejisi ile kastedilen; AB'nin çeşitli program ve projelerine katılma ile katılım öncesi mali yardım alma hakkını elde etmesidir.

*** Komisyon tarafından hazırlanan Katılım Ortaklığı Belgesi'nde; aday ülkeler için Kopenhag kriterlerinin yerine getirilmesi ve Birlik müktesebatının üstlenilmesine yönelik öncelikler belirlenirken mali yardım araçlarının tümü de tek bir çerçeve içerisinde bir araya getirilmektedir. Dolayısıyla, Komisyon tarafından tek taraflı olarak Türkiye için hazırlanan Katılım Ortaklığı Belgesi'nde; AB'ye tam üyelik için Türkiye'nin kısa-orta ve uzun vadede yerine getirmesi gereken öncelikler ile bu süreçte AB tarafından Türkiye'ye yapılacak mali yardımlar yer almıştır.

39 Bozkurt E., M. Özcan ve A. Köktaş; **Avrupa Birliği Hukuku**, Asil Yayın Dağıtım, Beşinci baskı, Ankara 2011, s.403

onaylanmasının ardından Türkiye'nin, AB müktesebatına ne kadar sürede ve ne ölçüde uyabileceğini ortaya koyan Ulusal Program* Türkiye tarafından hazırlanmıştır. 17 Aralık 2004 tarihindeki Brüksel Zirvesi'nde Türkiye'nin tam üyelik için gerekli olan siyasi kriterleri karşıladığı belirtilmiş ve 3 Ekim 2005 tarihinde Lüksemburg'daki Hükümetler arası Konferans'ta Türkiye ile tam üyelik müzakerelerinin başlanması kararı alınmıştır.** Katılım müzakerelerinin temel amacı; AB müktesebatı ile Türkiye mevzuatı arasındaki farklılıkları azaltarak gidermek ve Türkiye'yi AB müktesebatını uygulayabilecek düzeye getirmektir.

Türkiye'nin AB'ye tam üyelik sürecinde yürüttüğü müzakere fasıllarından biri de 'istatistik'tir. Bu fasıl kapsamında Türkiye'nin Avrupa Birliği istatistik sistemine uyumunu gerçekleştirmesi gerekmektedir. AB istatistik sistemine uyumun neleri içerdiği ise kısaca şu şekilde özetlenebilir:

1. Üretilen istatistiklerin tanım, yöntem ve içerik bakımından tüm AB Üyesi ve Aday ülkeler için karşılaştırılabilir olması,
2. Tanım, kavram, yöntem, sınıflama, yayımlanma sıklığı gibi konularda AB standartlarının benimsenmesi,
3. Türkiye'nin AB ile yürüteceği müzakerelerde uyumlu ve karşılaştırılabilir istatistiksel verilerin kullanılması.[40]

Türkiye'nin, AB'ye tam üyelik sürecinde istatistik faslında yürüttüğü müzakerelerin bir sonucu olarak işgücü piyasası istatistiklerini AB istatistik sistemi ile uyumlu hale getirmesi gerekmektedir. Bu kapsamda öncelikle Türkiye'de işgücü piyasasına ilişkin olarak kullanılan istatistiklere bakılması faydalı olacaktır. İzleyen alt bölümde Türkiye işgücü piyasasına ilişkin temel istatistiklerin neler olduğu ortaya koyulduktan sonra kısaca bu istatistiklerin kapsamı ve nasıl derlendiklerine değinilecektir. Bundan sonraki alt bölümde ise açık iş istatistikleri kapsamında Türkiye'nin AB mevzuatından doğan yükümlülüklerinin neler olduğu üzerinde durulacaktır.

---

* Aday ülkelerin tek taraflı olarak hazırladıkları bir metindir. Temel olarak, AB müktesebatının iç hukuka aktarılmasına ilişkin anayasa ve yasalarda yapılması gerekli olan değişiklikler ile yeni yasal düzenlemelerin hangi yol ve/veya yollar izlenerek ve ne kadarlık bir süre içerisinde hayata geçirileceğinin bilgilerini içeren bir belgedir.

** Müzakereler için Türkiye-AB Ortaklık Komitesi bünyesinde 8 adet teknik düzeyde alt komite oluşturulmuştur. Söz konusu komiteler 35 müzakere başlığına yönelik olarak çalışmalarını yürütmektedir.

40 www.abgs.gov.tr (05.04.2013)

3.1.2. Türkiye İşgücü Piyasası İstatistikleri

Tablo-1'den de görüleceği üzere Türkiye işgücü piyasasına ilişkin olarak derlenen 12 farklı istatistikten 5 ayrı kamu kurum/kuruluşu sorumludur. Bu çerçevede; İşgücü istatistiklerinden, İl bazından temel işgücü göstergelerinden, İşgücü maliyeti istatistiklerinden, Kazanç yapısı istatistiklerinden ve İşgücü maliyeti endeksinden TÜİK; Açık iş istatistiklerinden, Kayıtlı işsiz istatistiklerinden ve İşsizlik sigortası başvurularına ilişkin istatistiklerden Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın ilgili kuruluşu olan İŞKUR; Sigortalı istatistiklerinden Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın ilgili kuruluşu olan SGK; İş uyuşmazlığı ve Çalışma hayatı istatistiklerinden Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın merkez birimi olan Çalışma Genel Müdürlüğü; Kamu istihdamına ilişkin istatistiklerden ise Maliye Bakanlığı sorumludur.

Tablo 3. Türkiye İşgücü Piyasası İstatistikleri

Konu	Derleyen/Yayımlayan Kurum ve/veya Kuruluş	Veri Derleme Yöntemi	Veri Derleme Sıklığı
İşgücü İstatistikleri	TÜİK	Anket	Aylık
İl Bazında Temel İşgücü Göstergeleri	TÜİK	Anket,İdari Kayıt	Yıllık
İşgücü Maliyeti İstatistikleri	TÜİK	Anket	4 yılda 1
Kazanç Yapısı İstatistikleri	TÜİK	Anket	4 yılda 1
İşgücü Maliyeti Endeksi	TÜİK	Anket,İdari Kayıt	3 Aylık
Açık İş İstatistikleri	İŞKUR	İdari Kayıt	Sürekli
Kayıtlı İşsiz İstatistikleri	İŞKUR	İdari Kayıt	Sürekli
İşsizlik Sigortası Başvuruları	İŞKUR	İdari Kayıt	Sürekli
Sigortalı İstatistikleri	SGK	İdari Kayıt	Sürekli
İş Uyuşmazlığı İstatistikleri	ÇSGB ÇGM	İdari Kayıt	Sürekli
Çalışma Hayatı İstatistikleri	ÇSGB ÇGM	İdari Kayıt	Sürekli
Kamu İstihdamı	Maliye Bakanlığı	İdari Kayıt	Sürekli

Kaynak: Yazar tarafından ilgili kurumların verilerinden yararlanılarak derlenmiştir.

Türkiye işgücü piyasasına ilişkin istatistiklerin veri derleme yöntemi incelendiğinde veri derlemede ağırlıklı olarak idari kayıtlardan ve anketlerden yararlanıldığı görülmektedir. Açık iş istatistiklerinin, Kayıtlı işsiz istatistiklerinin, işsizlik sigortası başvurularına ilişkin istatistiklerin, sigortalı çalışan sayısına ilişkin istatistiklerin, iş uyuşmazlığı istatistiklerinin, çalışma hayatı istatistiklerinin ve kamu istihdamına ilişkin istatistiklerin derlenmesinde idari kayıtlardan; İşgücü istatistiklerinin, işgücü maliyeti istatistiklerinin ve kazanç yapısı istatistiklerinin derlenmesinde anket çalışmalarından; il bazında temel işgücü göstergelerine ilişkin

istatistiklerin ve işgücü maliyeti endeksine ilişkin istatistiklerin derlenmesinde hem anket çalışmalarından hem de idari kayıtlardan yararlanılmaktadır. Özetle işgücü piyasasına ilişkin on iki farklı istatistikten yedisinin derlenmesinde idari kayıtlardan, üçünün derlenmesinde anket çalışmalarından ve ikisinin derlenmesinde de hem idari kayıtlardan hem de anket çalışmalarından yararlanılmaktadır.

İşgücü piyasasına yönelik ilgili kamu kurumları ve kuruluşları tarafından veri derlemede kullanılan yöntemlerin farklılaşması veri derleme sıklığını da etkilemektedir. İdari kayıtlardan yararlanılarak derlenen veriler için derleme sıklığı süreklilik gösterirken anket çalışmaları ile hem idari kayıtlardan hem de anket çalışmalarından yararlanılarak derlenen veriler için derleme sıklığı süreklilik göstermemektedir. Örneğin TÜİK tarafından anket çalışması yardımıyla derlenen işgücü istatistikleri için derleme sıklığı bir ay iken yine TÜİK tarafından anket çalışması yardımıyla derlenen işgücü maliyeti istatistikleri ile kazanç yapısı istatistikleri için derleme sıklığı dört yılda birdir. Diğer taraftan, hem anket çalışması hem de idari kayıt yardımıyla derlenen il bazından temel işgücü göstergeleri için derleme sıklığı yılda bir iken işgücü maliyeti endeksi için derleme sıklığı üç ayda birdir.

İşgücü piyasasına ilişkin söz konusu istatistikler, temel olarak işgücü istatistikleri ile işgücü maliyeti ve kazancı istatistiklerinden oluşmaktadır. İşgücü istatistikleri; istihdam edilenlerin ve işsizlerin niceliğine ve niteliğine ilişkin anket çalışması ile derlenen istatistiklere ek olarak idari kayıtlar yardımıyla derlenen istatistiklerden oluşmaktadır. Anket çalışması ile derlenen işgücü istatistiklerine örnek olarak; TÜİK tarafından HİA yardımıyla derlenen işgücü istatistikleri verilebilir. Diğer taraftan, idari kayıtlardan yararlanılarak derlenen işgücü istatistiklerine ise İŞKUR tarafından derlenen açık iş istatistikleri, SGK tarafından derlenen sigortalı istatistikleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü tarafından derlenen çalışma hayatı istatistikleri ve Maliye Bakanlığı tarafından derlenen kamu istihdamı istatistikleri örnek olarak verilebilir. İşgücü maliyetine ve kazancına yönelik istatistikler; istihdam edilenlerin işverene yükledikleri maliyetler ile istihdam edilenlerin elde ettikleri kazançlara yönelik anketler ile idari kayıtlardan yararlanılması suretiyle derlenen istatistiklerden oluşmaktadır.[41]

---

[41] TÜİK; **İşgücü, İstihdam ve İşsizlik İstatistikler Sorularla Resmi İstatistikler – 1**, TÜİK Matbaası, Kasım 2007, s.1.

Türkiye'de işgücünü oluşturan istihdam edilenler ile işsizlerin sayısı ve çeşitli özelliklerine ilişkin bilgiler, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 1988 yılından itibaren düzenli olarak, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) standartları çerçevesinde uygulanmakta olan Hanehalkı İşgücü Anketleri (HİA) ile elde edilmektedir.* Hanehalkı işgücü anketinin amacı; Türkiye'deki işgücünün yapısını uluslararası standartlar ile uyumlu bir şekilde ayrıntılı ve güncel verilere dayalı olarak ortaya koymaktır. 1988 ile 1999 Arasındaki yıllarda her yıl Nisan ve Ekim aylarında olmak üzere yılda iki kere uygulanan HİA, 2000 yılından itibaren örnekleme yöntemi kullanılarak TÜİK tarafından her ay uygulanmaya başlanmıştır. Diğer taraftan, 2000 yılından itibaren HİA'nın her ay uygulanmasına başlanmış olmasıyla birlikte anket sonuçları 2000 ile 2004 yılları arasında üçer aylık dönemler itibariyle yıllık olarak yayımlanmıştır. 2005 Yılının Ocak ayından itibaren, hanehalkı işgücü anketine ilişkin sonuçlar, hareketli üçer aylık dönemler itibariyle aylık olarak haber bülteni aracılığıyla kamuoyu ile paylaşılmaya başlanmıştır. Hanehalkı işgücü anketine ilişkin sonuçlarını içeren aylık haber bültenlerinde 2010 yılından bu yana, mevsimsel etkilerden arındırılmış temel işgücü piyasası göstergeleri de yer almaktadır. Aylık olarak kamuoyu ile paylaşılan HİA sonuçları Türkiye, Kent ve Kır ayrımında iken yıllık olarak kamuoyu ile paylaşılan HİA sonuçları İBBS Düzey 1 ve Düzey 2 ayrımındadır.[42]

Hanehalkı işgücü anketinden elde edilen sonuçlar il düzeyindeki işgücüne ilişkin bilgi vermediğinden*, aylık olarak örnekleme yöntemi kullanılarak derlenen işgücü istatistiklerine ek olarak, "küçük alan tahminleri yöntemi" kullanılarak 2008 yılından itibaren il düzeyinde temel işgücü göstergelerine ilişkin istatistikler TÜİK tarafından hesaplanmaktadır.[43] İl düzeyindeki temel işgücüne göstergelerine ilişkin istatistikler yıllık olarak kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

---

* Türkiye'de il düzeyinde iktisaden faal olan nüfusa ilişkin bilgiler 1950 yılından itibaren uygulanan genel nüfus sayımlarından yararlanılarak elde edilebilir. İşgücü istatistiklerine ilişkin bilgiler ise 1966'dan 1987'ye kadar düzensiz aralıklarla uygulanmış hanehalkı işgücü anketlerinden derlenen verilerden edinilebilir. Ancak belirtilen dönem aralığında elde edilen verilerin birbirleri ile karşılaştırılabilir nitelikte olmadığı unutulmamalıdır. (TÜİK; **İşgücü, İstihdam ve İşsizlik İstatistikler Sorularla Resmi İstatistikler – 1**, TÜİK Matbaası, Kasım 2007, s.2.)

42 TÜİK; **a.g.e.,** s.4.

* Yüksek örneklem hacmi, uygulamadan kaynaklanacak zorluklar ile yüksek maliyetler nüfusu fazla olan ülkelerde örnekleme yöntemi kullanılarak alt coğrafi kapsamda bilgi üretilmesini güçleştirdiği için HİA kapsamında elde edilen verilerden yararlanılarak il düzeyinde işgücü piyasası göstergelerine ilişkin istatistikler elde edilememektedir.

43 **Resmi İstatistik Programı (RİP) 2012-2016**, RG. 05.01.2012-28167, s.42.

İşgücü maliyeti istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak TÜİK tarafından işgücü maliyeti araştırması gerçekleştirilmektedir. Uluslararası standartlara uygun ve ülke koşullarını doğru bir biçimde yansıtan veri derlemeyi hedefleyen işgücü maliyeti araştırması ile Türkiye'de istihdam edilenlerin işverene toplam maliyeti ile maliyet unsurlarının toplam içerisindeki paylarının belirlenmesi ve işgücü maliyetine ilişkin olarak duyulan veri ihtiyacını karşılanması amaçlanmıştır. Bu çerçevede, söz konusu araştırmanın dört yılda bir AB üyesi ülkeler ile eş anlı olarak yürütülmesine karar verilmiş ve bugün için de uygulanmasına devam edilmektedir. İşgücü maliyeti araştırmalarından ilki 2004 yılı referans alınarak 2005 yılında gerçekleştirilmiştir. Dört yılda bir uygulanan çalışmanın ikincisi ise 2008 yılı referans alınarak 2009 yılında TÜİK tarafından gerçekleştirilmiştir.[44]

İşgücüne ilişkin olarak TÜİK tarafından derlenen bir diğer istatistik işgücü maliyet endeksidir. İşgücü maliyeti araştırması, ücretli çalışan istihdam etmenin işverene maliyetini ve söz konusu maliyetin alt bileşenlerini ölçerken işgücü maliyet endeksi ücretli çalışan istihdam etmenin işveren yüklediği saatlik maliyetteki nominal değişimi ölçer. Bu açıdan, işgücü maliyet endeksi saatlik işgücü maliyeti ile alt bileşenlerinde meydana gelen değişimleri nominal olarak izleyebilmeyi amaçlamaktadır. Veri derleme sıklığı üç ay olduğundan, işgücü maliyeti araştırması ile karşılaştırıldığında daha kısa dönemli bir gösterge olduğu sonucuna ulaşılabilir. TÜİK, temel yılı 2008 olan işgücü maliyet endeksini, 2007 yılı birinci çeyreğinden itibaren üçer aylık dönemler itibariyle yayımlamaya başlamıştır. Güncellemeler ve veri kaynaklarında meydana gelen değişmelerden ötürü işgücü maliyet endeksinin temel yılı 2010 olarak değiştirilmiştir. Temel yılı 2010 olan işgücü maliyet endeksi 2013 yılı ilk çeyreğinden itibaren yayımlanmaya başlanmıştır. Diğer taraftan, yine söz konusu dönemde takvimsel ve mevsimsel etkilerden arındırılmış serilerin yayımına da başlanmıştır.

Kazanç yapısına ilişkin istatistikler, TÜİK tarafından kazanç yapısı araştırması kapsamında uygulanan kazanç yapısı anketi aracılığıyla derlenmektedir. Kazanç yapısı araştırması ile ücretlerin ve kazançların düzeyine, yapısına ve gelişimine yönelik olarak ücretli çalışanlara ait özelliklerin (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek gibi) yanı sıra işyeri özellikleri (sektör ve coğrafi bölge gibi) bazında veriler derlenmektedir.

---

[44] **RİP**, s.43.

Uygulanma sıklığı dört yılda bir olan çalışma 2006 yılında başlanmıştır. Kazanç yapısı araştırması da işgücü maliyeti araştırmasına benzer şekilde AB üyesi ülkeler ile eş zamanlı olarak yürütülmektedir. İlki 2006 yılında gerçekleştirilen çalışmanın ikincisi, 2010 yılı Kasım ayı ve yıllık bilgileri referans alınmak suretiyle 2011 yılında gerçekleştirilmiştir.[45]

Açık iş istatistikleri[*],Türkiye İş Kurumu tarafından idari kayıtlardan derlenerek elde edilmekte ve yayımlanmaktadır. Bu kapsamda, kurum tarafından alınan, karşılanan ve iptal edilen açık işler; meslek, il ve ekonomik faaliyet kolu gibi ayrımlara göre derlenmektedir.[46]

Çalışma çağında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, İŞKUR'a başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan ve İŞKUR tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlarda[*] bulunan kişilerin oluşturduğu kayıtlı işsizlere ilişkin istatistikler Türkiye İş Kurumu tarafından idari kayıtlardan derlenerek elde edilmekte ve yayımlanmaktadır. Bu kapsamda, kayıtlı işsizlere ilişkin istatistikler; mesleklere ve yaş gruplarına göre, mesleklere ve öğrenim durumlarına göre, illere ve yaş gruplarına göre, illere ve öğrenim durumlarına göre derlenmektedir.[47]

İşsizlik sigortası başvurusu; işsizlik ödeneğinden faydalanmak amacıyla İŞKUR'a elektronik ortamda ya da şahsen yapılan başvuru demektir. Bu tanımdan da rahatlıkla anlaşılacağı üzere işsizlik sigortası başvurularına ilişkin istatistikler, İŞKUR idari kayıtlarında yer alan hak eden, hak etmeyen, incelemesi devam eden bildirge ve eşleşmiş talep dilekçesi sayılarından derlenmektedir. Söz konusu istatistik; yaş grubu, öğrenim durumu ve meslek ayrımında olmak üzere il bazında mevcuttur.

Türkiye genelindeki aktif ve pasif sigortalı çalışanların sayısına ilişkin verileri SGK kendi idari kayıtlarından derlemektedir.

---

45 **RİP**, s.43.

* İŞKUR tarafından yapılan tanıma göre açık iş, İŞKUR'a işverenlerden intikal eden işçi istemidir. Burada dikkat edilmesi gerek nokta açık iş kavramı ile açık kontenjan kavramının birbirine karıştırılmaması gerektiğidir. Zira, İŞKUR tarafından yapılan tanıma göre açık kontenjan, işverenlerin yasa gereği çalıştırmak zorunda oldukları engelli, eski hükümlü ile terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralananlardan işe yerleştirileceklere ilişkin açık işgücü sayısıdır.

46 Türkiye İş Kurumu; **İstatistik Yıllığı**, 2012, s.9.

* Son işlem tarihinden itibaren 18 ay süre ile işe gönderilmek üzere hazır olan kayıt anlamında İŞKUR tarafından kullanılmaktadır.

47 Türkiye İş Kurumu, **İstatistik Yıllığı**, 2012, s.9.

İş uyuşmazlığı istatistikleri Çalışma Genel Müdürlüğü tarafından derlenen grevlere ve lokavtlara ilişkin verilerden oluşmaktadır. Söz konusu istatistikler idari kayıtlardan derlenmekte ve yıllık olarak yayımlanmaktadır. Bu kapsamda yer alan veriler işkolu sınıflamasına göre toplandıktan sonra uluslararası ekonomik faaliyet sınıflamasına uygun hale getirilmektedir.

Çalışma hayatı istatistikleri, Çalışma Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanmaktadır. Bu kapsamda istatistik derlenen ve yayımlanan temel konular; işgücü piyasası, sosyal güvenlik, iş ilişkileri, kamu görevlileri, iş teftişleri, yabancıların çalışma izinleri, iş sağlığı ve güvenliği ile uluslararası anlaşmalar ve sözleşmelerdir.[48]

Kamu sektörü istihdamına ilişkin istatistikler, Hazine Müsteşarlığı ve İçişleri Bakanlığına ait idari kayıtlardan da yararlanılması suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından derlenmektedir. İdari kayıtlardan yararlanılarak sürekli sıklıkta derlenen verilere, Şubat, Mayıs, Ağustos ve Kasım dönemlerinde TÜİK tarafından yayımlanan işgücü istatistiklerine ilişkin haber bülteninde yılda dört defa yer verilmektedir.

3.2. AÇIK İŞ İSTATİSTİKLERİNİN DERLENMESİNDE AB MEVZUATINDAN DOĞAN YÜKÜMLÜLÜKLER

AB Konseyi tarafından 29 Eylül 2000'de kabul edilen Avrupa Para Birliği İstatistik İhtiyaçları konusundaki Eylem Planı'nda ve bu planın uygulanmasına ilişkin sonra tarihlere ait ilerleme raporlarında, açık iş istatistiklerine ilişkin yasal dayanağın geliştirilmesi öncelik olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede öncelikle, 8 Aralık 2003 tarihinde AB Konseyi'nin açık iş kavramına ilişkin yapısal bir göstergenin geliştirilmesini ve yayınlanmasını uygun bulmuştur. 2004 Ocak 2000 tarihli 2000/98/EC Sayılı Konsey Kararı ile kurulmuş olan İstihdam Komitesi, 12 Temmuz 2005 tarihli 2005/600/EC sayılı Üye Devletlerin istihdam politikalarına yönelik olan Kılavuz hakkındaki Konsey Kararında, Avrupa İstihdam Stratejisini izlemek amacıyla açık işlere ilişkin bir göstergeye ihtiyaç duyulduğunu kabul etmiştir.

Açık iş verileri, Komisyon tarafından işgücü talebinin düzeyi ve yapısının takip edilmesine ve analizine ilişkin olarak Avrupa İstihdam Stratejisi kapsamında talep edilmektedir. Buna ek olarak, açık işlere ilişkin olarak kolayca erişilebilen çeyreklik

---

[48] ÇSGB, **Çalışma Hayatı İstatistikleri**, 2012.

veriler, açık işlerdeki kısa dönemli değişiklikleri ve gelişmeleri izlemek amacıyla AB Komisyonu ve Avrupa Merkez Bankası tarafından da talep edilmektedir.

Adı geçen AB kurumlarının AB düzeyinde politika geliştirmelerine yardımcı olacak nitelikte ve üye ülkeler arasında karşılaştırılabilir bir açık iş istatistiği ve oranı elde etmelerine yönelik olarak üç temel düzenleme yapılmıştır. Bunlar; 453/2008, 1062/2008 ve 19/2009 sayılı AB Tüzükleridir. Türkiye'nin söz konusu AB mevzuatı çerçevesinde derlemesi gereken açık iş istatistiklerinin nitelikleri bu tüzüklerde yer alan maddeler ele alınarak ortaya konulmaya çalışılacaktır. Böylelikle bu tüzüklerden yola çıkılarak, son bölümde Türkiye için ortaya konulacak metodoloji önerisinin ana hatları ortaya konacaktır.

3.2.1. 453/2008, 1062/2008 ve 19/2009 Sayılı Komisyon Tüzükleri Kapsamındaki Yükümlülükler

3.2.1.1. Tüzüklerin Konusu ve Kapsamı

453/2008 Sayılı Komisyon Tüzüğü, AB'deki açık işlerle ilgili istatistiklerin düzenli bir şekilde 3 aylık dönemler itibariyle üretilmesine ilişkin temel gereklilikleri katı kurallara başvurmadan, belirli çerçeveler çizmek suretiyle ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, AB üyesi her devlet, Komisyona (EUROSTAT) en az bir ve/veya daha fazla çalışanı olan işletme birimlerinde mevcut olan açık iş sayıları konusunda veri sunmakla yükümlüdür. Bu veriler, hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri ile uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri dışında Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE)* Rev.2'de yer alan bütün ekonomik faaliyetleri kapsamalıdır. Ancak; tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörü açık işlerin derlenmesine yönelik yapılacak çalışmalarda istenirse Üye Devletler tarafından kapsam dışı bırakılabilmektedir. Bu hususa ilişkin olarak üye devletler serbest bırakılmıştır.* Bu ekonomik faaliyet alanında veri derlemek isteyen Üye Devletler, çalışmalarını tüzük kapsamında yürütmek durumundadır. Diğer taraftan, kişisel bakım hizmetlerinin (konaklama içermeyen konut bakım faaliyetleri ile sosyal çalışma faaliyetleri) artan

---

* NACE, Fransızca "Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes" (Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması) başlığından türetilmiştir.

* Tarımın istihdam içerisindeki payının düşük olduğu ülkelerde göz ardı edilebilecek verilerin derlenmesine neden olmamak amacıyla böyle bir kolaylığa yer verildiği düşünülmektedir.

önemine bağlı olarak, Üye Devletlerden isteğe bağlı olmak üzere, bu sektörlere ilişkin açık işler hakkında veri aktarmaları beklenmektedir.

Tüzükte 1-9 arasında çalışanı olan ve Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik, Eğitim, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor ile Diğer hizmet faaliyetleri sektörlerinde bulunan işyerlerinin çalışmalara dâhil edilip edilmeyeceklerine ilişkin karar, ilgili tüzüğün 7'nci maddesinde yer alan uygulanabilirlik çalışmaları dikkate alınarak verilmektedir. Uygulanabilirlik çalışmaları;

1. 10 ve daha az çalışanı bulunan yerel birimlere ve/veya
2. Şu ekonomik faaliyet kollarına;
   a. Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik,
   b. Eğitim,
   c. İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri,
   d. Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor,
   e. Diğer hizmet faaliyetleri.

Bu çalışmalara ilişkin veri derlemekte ve sunmakta zorluk yaşayan Üye Devletler tarafından yürütülmektedir. Burada akla gelebilecek muhtemel sorulara cevap olarak söz konusu uygulanabilirlik çalışmalarının; 1-9 arasında çalışanı olan işletme birimlerinden açık iş istatistiklerine ilişkin veri derlenmesinde sorun yaşayan ülkeler tarafından, Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik, Eğitim, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor ile diğer hizmet faaliyetleri sektörlerinde açık iş istatistiklerine ilişkin veri derlenmesinde sorun yaşayan ülkeler tarafından ve de hem 1-9 arasında çalışanı olan işletme birimlerinden açık iş istatistiklerine ilişkin veri derlenmesinde hem de Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik, Eğitim, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor ile diğer hizmet faaliyetleri sektörlerinde açık iş istatistiklerine ilişkin veri derlenmesinde sorun yaşayan ülkeler tarafından kullanılabileceğinin belirtilmesi yerinde olacaktır. Uygulanabilirlik çalışmasını gerçekleştirecek Üye Devletler bu çalışmada; Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik, Eğitim, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor ile diğer hizmet faaliyetleri sektörlerinde ve 1-9 arasında çalışanı olan işletmelerde açık işlerin ve mevcut istihdam sayısını elde etmeyi

sağlayacak farklı seçenekleri değerlendirmektelerdir.[49] Söz konusu farklı seçenekler değerlendirilirken; mevcut veri derleme yöntemlerinin, idari kayıtların ve istatistiksel tahmin yöntemlerinin dikkate alınması beklenmektedir. Her bir farklı seçenek için yapılacak değerlendirme, ilgili teknik ve yasal konuların ayrıntılarını kapsamalıdır. Her bir farklı seçeneğe yönelik değerlendirmede, uygulamanın zamanlanması; sonuçların beklenen istatiksel kalitesi; veri toplamanın Avro cinsinden beklenen başlama ve yürütme maliyetleri; araştırılan bir tek birimin maliyeti; işletme üzerindeki ek yüklere yönelik tahminler; herhangi bir risk ya da belirsizlik ve belirli avantajlar ya da dezavantajlar konularına yönelik bilgiler yer almaktadır. Maliyet ve kalite, mevcut veri toplamanın maliyeti ve kalitesi ile karşılaştırılmaktadır. Sonuç itibariyle de farklı seçeneklerin maliyet ve kalite karşılaştırmaları yapılarak veri derlemeye en uygun olan seçeneğin kullanılması Üye Devlet tarafından Komisyon'a teklif edilmektedir.

Tablo 4. Uygulanabilirlik Raporuna İlişkin Olarak Üye Devletlerin Görünümü

Ülke	1-9 Çalışanı Olan İşletmeler	Ayrıca 10+ Bilgisi	O Sektörü	P-S Arası Sektörler	Sadece Açık İş Oranı
IT	Kapsanmıyor	Mevcut	Kapsanmıyor	Kapsanmıyor	Evet
FR	Kapsanıyor (Yıllık)	Mevcut	Kapsanmıyor	Kapsanıyor	Evet
DK	Kapsanıyor	Mevcut	Kapsanmıyor	Kapsanmıyor	Hayır
MT	Kapsanmıyor	Mevcut	Kapsanıyor	Kapsanıyor	Hayır
PL	Kapsanıyor	Mevcut	Kapsanıyor	Kapsanıyor	Evet
ES	Kapsanıyor	Mevcut	Kapsanıyor	Kapsanıyor	Evet
EL	Kapsanıyor	Mevcut	Kapsanıyor	Kapsanmıyor	Hayır
UK	Kapsanıyor	Mevcut Değil	Kapsanıyor	Kapsanıyor	Hayır
NL	Kapsanıyor	Mevcut Değil	Kapsanıyor	Kapsanıyor	Hayır
AT	Kapsanıyor	B-S Toplam	Kapsanıyor	Kapsanıyor	Hayır
BE, BG, CZ, DE, EE, IE, CY, LV, LT, LU, HU, PT, RO, SI, SK, FI, SE	Kapsanıyor	Mevcut	Kapsanıyor	Kapsanıyor	Hayır

Kaynak: EUROSTAT, Job Vacancy Statistics: Current Status and Open Issues, Workshop on Job Vacancy Statistics Luxembourg, March 2013, s.2.

Tablo 3'te Üye Devletlerin açık iş istatistiklerinin derlenmesinde yürüttükleri çalışmaların kapsamları yer almaktadır. İtalya, Fransa, Danimarka, Malta ve Yunanistan dışındaki açık iş istatistiklerinin derleyen 22 Üye Devlet söz konusu istatistiklerin

[49] **Commission Regulation (EC) No 19/2009 of 13 January 2009 Implementing Regulation (EC) No 453/2008 of the European Parliament and of the Council,** Official Journal of the European Union, 14.1.2009- L 9/3.

derlenmesine yönelik olarak yürüttükleri çalışmalarda hem 1-9 arasında çalışanı olan işletme birimlerinden açık iş sayılarına ilişkin verileri hem de Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik, Eğitim, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor ile diğer hizmet faaliyetleri sektörlerinde açık iş sayılarına ilişkin verileri kapsamaktadır. Buna karşılık, İtalya açık iş istatistiklerinin derlenmesi için gerçekleştirmekte olduğu çalışmada, hem 1-9 arasında çalışanı olan işletme birimlerini hem de Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik, Eğitim, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor ile diğer hizmet faaliyetleri sektörlerini çalışmanın kapsamı dışında bırakmaktadır. Bu açıdan açık iş istatistiklerinin derlenmesinde bu yöntemi benimseyen tek Üye Devlettir. Ayrıca, İtalya EUROSTAT'a sadece açık iş oranına ilişkin bilgi aktarmaktadır. Açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik mevzuat uyarınca mevcut istihdam ile açık iş sayısına ilişkin bilgilerin EUROSTAT'a sunulması, açık iş oranının ise EUROSTAT tarafından hesaplanarak yayımlanması gerekmektedir. Uygulamış olduğu yöntemle birlikte İtalya bu açıdan da farklılığa sahiptir.

Açık iş istatistiklerinin derlenmesi konusunda yürüttüğü çalışmada Fransa, 1-9 arasında çalışanı olan işletme birimlerini sadece yıllık açık iş sayılarına yönelik veri derlediği çalışmasında kapsama dâhil ederken, çeyreklik olarak yürüttüğü çalışmaların kapsamına dâhil etmemektedir. Buna ek olarak, Fransa tarafından açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik yürütülen çalışmada Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik sektörü çalışmanın kapsamına dâhil edilirken Eğitim, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor ile diğer hizmet faaliyetleri sektörleri çalışmanın kapsamı dışında bırakılmaktadır. İtalya'ya benzer şekilde Fransa da EUROSTAT'a sadece açık iş oranına ilişkin bilgi aktarmaktadır. İtalya'nın ve Fransa'nın dışında Polonya ile Estonya, EUROSTAT'a sadece açık iş oranına yönelik veri aktaran diğer ülkelerdir.

Danimarka'da açık iş istatistiklerine ilişkin veri derleme çalışmalarında 1-9 arasında çalışanı olan işletme birimleri çalışma kapsamına dâhil edilmektedir. Bu bakımdan Danimarka açık iş istatistikleri derleyen diğer 22 Birlik üyesi ülke ile benzeşmektedir. Diğer taraftan, söz konusu veri derleme çalışmalarında Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik, Eğitim, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor ile diğer hizmet faaliyetleri sektörleri

çalışmanın kapsamı dışında bırakmaktadır ki bu bakımından da Danimarka, diğer Birlik üyesi Devletlerden farklılaşmaktadır.

Malta'nın yürüttüğü veri derleme çalışmalarına bakıldığında; 1-9 arasında çalışanı olan işletme birimlerinin çalışmanın kapsamı dışında bırakıldığı, diğer taraftan Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik, Eğitim, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor ile diğer hizmet faaliyetleri sektörlerinin ise çalışmanın kapsamına dâhil edildiği görülmektedir.

Yunanistan'ın açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak yürüttüğü veri derleme çalışmaları incelendiğinde, çalışmaların kapsamına 1-9 arasında çalışanı olan işletme birimleri ile Eğitim, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor ile diğer hizmet faaliyetleri sektörlerinin dâhil edildiği, Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik sektörünün ise çalışmaların kapsamına dâhil edilmediği görülmektedir.

Uygulanabilirlik çalışmalarını gerçekleştiren Üye Devletlerden her biri, bu bölümde ele alınan Komisyonunu uygulama ölçütlerinin yürürlüğe girmesinden itibaren 12 ay içinde bu çalışmaların sonuçlarına ilişkin bir rapor sunmaktadır. Arkasından, uygulanabilirlik çalışmalarının sonuçları erişilebilir hale geldikten sonra mümkün olan en kısa süre içerisinde, Üye Devletlerle görüşülerek uygun bir zaman diliminde, Komisyon uygulanabilirlik çalışmaları çerçevesinde üye devletler tarafından belirtilen uygulama ölçütlerini kabul etmektedir. Uygulanabilirlik çalışmalarının sonuçlarına göre kabul edilen uygulama ölçütlerinin, 322/97 sayılı Tüzüğün (EC) 10. maddesinde tanımlandığı gibi, cevaplayıcıların üzerindeki yükün asgari seviyeye kadar azaltılmasını içerecek şekilde maliyet etkinliği ilkesine uygun olması ve başlangıç uygulama problemlerini dikkate alması gerekmektedir.

3.2.1.2. Tanımlar

Komisyon Tüzüğünün ikinci maddesine göre açık iş; henüz yaratılmış ve doldurulmamış ya da açık olmak üzere olan ve

- İşverenin, söz konusu işletmenin dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif adımlar atmakta olduğu ve daha fazla adım atmaya hazırlandığı;

- İşverenin derhal ya da spesifik olarak belir olan bir dönemde* doldurmayı istediği ücretli bir iş anlamına gelmektedir.

Komisyon Tüzüğünde yer alan maddedeki açıklamalardan hareketle yapılan bu tanımda dikkat edilmesi gereken nokta, söz konusu açık pozisyonu doldurmak için işveren tarafından aktif bir şekilde girişimde bulunuluyor olmasıdır. İşveren, şu anda açık bulunan bir pozisyon için ya da yakın dönemde açılacak bir pozisyon için aktif bir şekilde girişimde bulunabilir. Buna karşılık, karşılanmamış işgücü talebinin açık iş olmadığı hususu dikkatlerden kaçmamalıdır.

19/2009 Sayılı AB Komisyonu Tüzüğünde, açık iş kapsamında işveren tarafından açık pozisyon için uygun bir aday bulmaya yönelik olarak atılan adımlardan hangilerinin aktif adım olarak nitelendirilebileceği maddeler halinde şu şekilde sıralanmıştır:

1. Kamu istihdam kurumuna açık işi bildirmek,
2. Özel istihdam bürosu ile iletişime geçmek,
3. Açık işe ilişkin olarak medyada ilan vermek (internette, gazetelerde, dergilerde, vb.),
4. Kamuya açık iletişim panolarında açık işe ilişkin ilan vermek,
5. Muhtemel adaylara ulaşmak, onlarla mülakat yapmak ya da aralarından eleme yapmak,
6. Akraba-eş-dost kanalıyla ulaşmaya çalışmak,
7. Stajyerlikten yararlanmak.

İsteğe bağlı olmak üzere, süreli işler ile sürekli işlere ilişkin açık iş istatistikleri birbirinden ayrılarak EUROSTAT'a aktarılabilir.

Meta veri, yöntemsel veya teknik değişiklikler nedeniyle verilerde ortaya çıkan değişimleri yorumlamak için ihtiyaç duyulan açıklamalara karşılık gelmektedir.

Son olarak geriye dönük veri ise ele alınan komisyon tüzüğünün konusunun ve kapsamının açıklandığı kısımda yer alan özellikleri taşıyan tarihsel veriye karşılık gelmektedir.

---

* Spesifik olarak belirli olan bir dönem ile açık işin ilan edileceği ve karşılanmak istendiği en uzun süre kastedilmektedir. Bu sürenin bir sınırı bulunmamaktadır. Referans döneminde aktif adımların atılmakta olduğu tüm açık işlerin belirtilmesi gerektiğine dikkat edilmelidir.

3.2.1.3. Referans Tarihleri ve Teknik Özellikler

Üye devletlerden, üçer aylık açık iş istatistiklerinin belirli bir referans tarihi itibariyle derlenmesi beklenmektedir. Bununla birlikte tüm üye devletler tarafından uyulması gereken belirli bir referans tarihe tüzükte yer verilmemiştir. Bunun yerine, her üye devlete kendisine özgü metodolojiye uygun olan bir referans tarihi belirleme serbestisi tanınmıştır. Ancak referans tarihi tespitine ilişkin serbesti, karşılaştırılabilir veri sağlayabilir olma özelliği ile sınırlanmıştır. Özetle, her üye ülke üçer aylık açık iş istatistiklerinin diğer üye ülkelerin istatistikleri ile karşılaştırılabilirliğini sağlamak koşuluyla açık iş çalışmasına ilişkin referans tarihi belirleme konusunda serbesttir.*

Açık iş istatistiklerine ilişkin gerçekleştirilecek çalışmada, işsizlik istatistiklerine ilişkin yürütülen çalışmaların referans tarihlerinin dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. Zira, işsizlik oranı ile karşılaştırılabilir nitelikte olan bir açık iş oranı, ülkenin işgücü piyasasına ilişkin anlamlı sonuçlar içerecektir. Diğer taraftan, Birlik kapsamında Üye Devletlerin birbirleri ile karşılaştırılabilir nitelikte üretecekleri açık iş istatistikleri de birlik düzeyinde işgücü piyasasına ilişkin anlamlı sonuçlar içerecektir.

Tablo 5. Referans Tarihine İlişkin Üye Devletlerdeki Uygulamalar

Referans Haftası	Çeyreklik Ortalama	Çeyrek Başına 3 Gün	Çeyrek Başına 1 Gün$^{\phi}$	Açık Değil/Cevap Yok
AT	DE	UK, SI, LU, HR, DK, CZ	SE, PT, NO, LV, LT, IT, HU, FI, ES, EE, CY, CH, BE, RO, BG	SK, PL, NL, FR, EL, IE

Kaynak: İlgili Ülkelerin Eurostat'a Sundukları Kalite Raporları.

Açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak Üye Devletlerin gerçekleştirdikleri çalışmalar, çalışmaların referans tarihleri esas alınarak tablo 4'te Üye Devletler ve Aday Devletler bazında gruplandırılmıştır. Açık iş istatistiklerine ilişkin veri derleyen Üye ve Aday Devletlerin referans tarihi olarak dört farklı dönemi esas aldıkları tablodan görülmektedir. Bu çerçevede, Üye veya Aday Devletler tarafından veri derleme çalışmalarında ya belirli bir hafta referans haftası olarak belirlenmekte, ya çeyreklik ortalama hesaplanmak suretiyle referans dönem belirlenmekte, ya çeyrek

* 19/2009 Sayılı Komisyon Tüzüğü'nün ikinci maddesinde referans tarihe ilişkin olarak, ilgili çeyreğe ait ortalama verilerin toplanmasını sağlayacak şekilde tespit edilmesi yönünde yönlendirmede bulunulmaktadır. Ancak bu husus sadece tavsiye niteliğindedir.

ϕ Aynı gün değildir.

içerisinde aynı olmamak koşuluyla bir yahut üç günü belirlenmektedir. Vakıa, kalite raporlarında veri derlemeye yönelik yürütülen çalışmaların referans tarihlerinin belirtilmesinin bir zorunluluk olduğu mevzuatta yer almış olsa da Slovakya, Polonya, Hollanda, Fransa, Yunanistan ve İrlanda gibi ülkeler gerçekleştirdikleri çalışmaların referans tarihlerini belirtmemişlerdir.

Üye Devletler ile Aday Devletler arasında belirli bir haftayı referans haftası olarak belirlemek suretiyle veri derleme çalışmalarını gerçekleştiren tek ülke Avusturya'dır. Benzer şekilde, Üye Devletler ile Aday Devletler arasında çeyreklik ortalama alarak veri derleme çalışmalarını gerçekleştiren tek ülke Almanya'dır. Diğer taraftan; Birleşik Krallık, Slovenya, Lüksemburg, Hırvatistan, Danimarka ve Çek Cumhuriyeti söz konusu istatistiklere ilişkin veri derleme çalışmalarında çeyrek içerisinde üç günü referans tarih olarak belirlemektedir. Bahsi geçen üç gün, çeyrek içerisindeki her ay için aynı gün değildir. Aralarında Portekiz'in, İspanya'nın, İtalya'nın ve Finlandiya'nın bulunduğu on beş devlet ise yürütülen veri derleme çalışmalarında her çeyrekte belirli bir günü referans tarih olarak belirlemektedir.

Üye Devletler, karşılaştırma amacıyla açık iş verilerinin standardizasyonu için mevcut istihdam konusunda da veri sağlamalıdır. Ayrıca, gerekli olması durumunda üye devletlerin açık işlere ilişkin verilerini mevsimsel etkiden arındırmaları gerekmektedir. Zira, arındırılmamış veriler mevsimsel etki içerdikleri için bu verilerin belirli bir dönemdeki değerini geçmiş dönemlerdeki değerleri ile karşılaştırmak yanlış veya eksik sonuçlara ulaşılmasına neden olmaktadır. Açık işlere ilişkin verilerin mevsimsel etkiden arındırılmasına ilişkin düzenlemeler ilgili tüzüğün 9'uncu maddesinde atıf yapılan mevzuatta yer almaktadır. Bunun yanında, çalışma kapsamında seçilmiş AB üyesi ülkelerin açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik uygulamaları incelendiğinde, bu ülkelerde açık işlere ilişkin verilerin, X-12 ARIMA yöntemi yardımıyla mevsimsel etkilerden arındırıldığı görülmüştür. Bu noktadan hareketle, yasal düzenlemeler ışığında açık işlere ilişkin verilerin X-12 ARIMA yöntemi yardımıyla mevsimsel etkilerden arındırıldığı söylenebilir.

3.2.1.4. Açık İş İstatistiklerine İlişkin Veri Kaynakları

Üye devletlerin açık iş istatistiklerini işletme anketleri ile derlemesi beklenmektedir. Diğer taraftan, idari kayıtlar gibi farklı kaynaklardan kalite koşullarını

sağlaması durumunda yararlanılmasına da müsaade edilmektedir. EUROSTAT'a sunulan tüm verilerin kaynağının belirli olması beklenmektedir. Ayrıca Üye Devletlerin, açık işlere ilişkin istatistikleri derlerken, güvenilir istatistiksel tahmin yöntemlerinden yararlanmalarının önünde de herhangi bir engel bulunmamaktadır.

Çeyreklik veri toplanmasına yönelik Birlik gereksinimlerinin ulusal örnek planları ile karşılanamadığı durumlarda Birlik düzeyinde tahminler üretmek amacıyla EUROSTAT tarafından Birliğe ilişkin örnek planları oluşturulabilmekte ve koordine edilebilmektedir.

3.2.1.5. Verilerin EUROSTAT'a Aktarılması

Üye devletler veriler ile tanımlayıcı verileri belirtilen biçimlere ve son teslim tarihine dikkat ederek EUROSTAT'a aktarmakla yükümlüdürler. Önceki çeyreklere ilişkin verilere yönelik bir değişiklik söz konusu olması durumunda, düzeltilen verilerin de EUROSTAT'a aktarılmasından üye ülkeler sorumludur. Aynı zamanda, ilk kez veri aktaracak ülkelerin söz konusu çeyreğe ilişkin ilk veriler ile birlikte söz konusu çeyrekten önceki en az dört çeyreğe ilişkin verileri de EUROSTAT'a aktarması gerekmektedir. Toplamlar ilk veri aktarım tarihinden sonra olmayacak şekilde ve kırımlar ise bu tarihten sonraki bir yılı geçmeyecek şekilde EUROSTAT'a aktarılır. Gerekli olması durumunda, geçmişe dönük olarak aktarılacak veriler tahminlere dayanabilir. Ancak bu tahminlerin gerçeği en iyi şekilde yansıtan tahminler olması gerekmektedir.

Üye Devletler belirledikleri referans üç ayının sona ermesinden sonraki 70 gün içerisinde meta verilerle birlikte NACE Rev.2'ye göre ekonomik faaliyet bazında detaylandırılan verileri EUROSTAT'a iletmektedir. Buna ek olarak, istihdam edilenlerinin sayısı Avrupa Topluluğu toplamının % 3'ünden fazlasını temsil eden Üye Devletler referans üç ayının sona ermesinden sonraki 45 gün içinde toplam açık iş sayısını, mevcut istihdamı ve denk düşen meta verileri iletmektedirler.*

---

* Üye Devletlerin mevcut istihdamlarının Avrupa Topluluğu'ndaki toplam mevcut istihdam içerisindeki payı, bir önceki takvim yılının dört çeyreğinin ortalaması dikkate alınarak her beş yılda bir hesaplanmaktadır. 19/2009 Sayılı Tüzükte beş yıl dolmadan önce Birliğe yeni Üye Devletlerin katılması durumunda geçici hesaplamaların yapılacağı belirtilmiştir. Bu çerçevede ilk hesaplama 2008 yılında yapılmıştır. Birlik düzeyindeki mevcut istihdama ilişkin veriler AB İşgücü Anketleri'nden elde edilmektedir.

Üye Devletler söz konusu üç aylık verileri ile denk düşen meta verileri EUROSTAT'a elektronik form ile göndermektedir. Veri aktarımı, İstatistik Program Komitesi tarafından onaylanmış olan değişim standartlarına uygun şekilde gerçekleşmektedir. EUROSTAT, onaylanmış standartlara ilişkin ayrıntılı dokümantasyonun kullanılabilir olmasını ve ilgili standartların nasıl uygulanacağına yönelik kılavuzları sağlamakla yükümlüdür.

Ele alınan veriler; mevsimsel etkilerden arındırılmamış seriler, mevsimsel etkilerden arındırılmış seriler ve eğilim-çevrimi serileri şeklinde EUROSTAT'a aktarılmaktadır. Ancak verilerin, eğilim-çevrimi serileri şeklinde aktarımı zorunlu olmaktan ziyade tercihe bağlıdır. İmkânı olan Üye Devletler isterlerse verileri bu serileri de içerecek şekilde aktarabilmektedir.

3.2.1.6. Veri Kalitesinin Değerlendirilmesi

Üye devletler tarafından söz konusu Tüzükte yer alan düzenlemeler doğrultusunda derlenerek EUROSTAT'a aktarılan verilerin kalitesi, 453/2008 sayılı Komisyon Tüzüğünün 6'ıncı maddesinde yer alan ve aşağıda maddeler halinde sıralanan kalite ölçütleri dikkate alınarak EUROSTAT tarafından değerlendirilmektedir:

1. Uygunluk: İstatistiklerin, kullanıcıların mevcut ve olası ihtiyaçlarını ne derecede karşıladığını ifade eder.
2. Doğruluk: Tahminlerin, bilinmeyen doğru değerlere olan yakınlığını ifade eder.
3. Zamanlılık ve Veri Yayımlama Takvimine Uygunluk: Bilginin erişilebilirliği ile olay ya da onun tanımladığı olgu arasındaki gecikmeyi ifade eder.
4. Erişilebilirlik ve Açıklık: Kullanıcıların verileri elde ettiği, kullandığı ve yorumladığı şartları ve yöntemleri ifade eder.
5. Karşılaştırılabilirlik: İstatistikler coğrafi alanlar, sektör etki alanları arasında ya da belirli bir zaman sonrasında karşılaştırılacağında kullanılan istatistik kavramlarındaki, ölçme araçlarındaki ve yöntemlerindeki farklılıkların etkisinin ölçülmesini ifade eder.
6. Tutarlılık: Farklı yollarla ve farklı kullanımlar için güvenilir bir şekilde bir araya getirilecek verilerin yeterliğini ifade eder.

Sayılan kalite kriterlerinden yola çıkılarak kaliteli veri kısaca, araştırmanın planlanmasından verinin kullanıcıya sunulmasına kadar geçen süreçte kullanıcı

ihtiyaçlarını sağlayan doğru, ulaşılabilir ve net, karşılaştırılabilir, zamanlı ve dakik, tutarlı ve tam olma kriterlerini sağlayan veri olarak tanımlanabilir.[50]

Üye devletler, EUROSTAT'a aktardıkları verilere ilişkin olarak özet bir şekilde içeriğinden bahsedilen kalite kriterlerini dikkate alarak her yıl, uyumlaştırılmış bir yolla farklı ürün ve hizmetlerin kalitesine ilişkin bilgi toplamak için uygun bir araç olan "kalite raporu" hazırlamakla Komisyon'a karşı sorumludurlar.[*] Kalite raporunun genel yapısı Komisyon'un 1062/2008 sayılı Tüzüğü'nde düzenlemiştir. Bu çerçevede, Üye Devletler tarafından gerçekleştirilen veri derleme çalışmalarına yönelik kalite raporları; genel tanım, uygunluk, doğruluk, zamanlılık ve ver yayımlama takvimine uygunluk, erişilebilirlik ve açıklık, karşılaştırılabilirlik ve tutarlılık başlıklarını içerecek şekilde yedi ana bölümden oluşmaktadır. Bundan sonraki alt bölümlerde kalite raporunda yer alan ana bölümler genel hatlarıyla ortaya konulmaya çalışılacaktır.

3.2.1.6.1. Kalite Raporu ve Genel Yapısı

Yürütülen veri derleme çalışmaları konusunda hazırlanan kalite raporuna yönelik genel tanım, mümkün olduğu ölçüde, maddeler halinde sıralanan şu unsurları içerir;

A. Kaynaklar, kapsam ve dönemsellik

- Kapsam (coğrafi, NACE, girişim büyüklüğü),
- Veri kaynağının tanımı,
- Referans tarihleri,
- Ulusal yayımlamının dönemselliği,
- İstatistiki birimin tanımı.

B. Örnekleme incelemesi/araştırması

B.1. Örneklem Tasarımı

- Örneklem için kullanılan altlık,
- Örneklem tasarımı,
- Örneklem birimlerinin tutulması/yenilenmesi,

---

[50] TÜİK; **İstatistiksel Kalite Kontrol Sorularla Resmi İstatistikler Serisi – 11**, TÜİK Matbaası, Kasım 2011

[*] Yıllık olarak hazırlanan raporlar, üye devletlerin ilgili kurumları/kuruluşları tarafından EUROSTAT'a sunulmaktadır. Bu şekilde EUROSTAT ülkelerin açık işler konusundan derledikleri verilerin kalitesine ilişkin kontrolü Komisyon adına gerçekleştirmektedir.

- Örnek büyüklüğü,
- Tabakalama.

B.2. Ağırlıklandırma

- Ağırlıklandırma yönteminin kısa tanımı,
- Ağırlıklandırma boyutları.

B.3. Veri Toplama

- Veri toplama yöntem(ler)inin kısa tanımı.

C. Diğer Kaynaklar

- Sürdürme/Bakım ajansı,
- Güncelleme sıklığı,
- Açıklık kuralları (artık kullanılmayan verilere ilişkin),
- Gönüllü/zorunlu raporlama ve yaptırımlar.

D. Yayımlama Kuralları

Gizlilik nedenlerinden dolayı silinmek durumunda kalınan verilere ilişkin kısa açıklamalardır.

E. Mevsimsel Uyumlaştırma

SPC tarafından onaylanan ve desteklenen mevsimsel uyumlaştırmalara yönelik Avrupa İstatistiksel Sistemi kılavuzlarına, özellikle dayanarak yapılan mevsimsel uyumlaştırma süreçlerinin kısa tanımlamasıdır.

3.2.1.6.2. Uygunluk

Uygunluk kavramı, gerek duyulan ve üretilen tüm istatistiklerin kullanıcıların ihtiyaçlarını yansıtan hangi kavramlar (tanımlamalar, sınıflandırmalar vb.) için kullanıldığına karşılık gelmektedir.[51]

Bu çerçevede, kalite raporlarının; kayıp değişkenleri ve değişkenlerin kayıp kırılımlarına ilişkin bir tanımlama ile birlikte, 453/2008 Sayılı Tüzüğün üç aylık açık iş istatistiklerine ilişkin uygulama ölçütlerine yönelik gelişme raporunu ve detaylı plan ile

[51] **Commission Regulation (EC) No 1062/2008 of 28 October 2008 Implementing Regulation (EC) No 453/2008 of the European Parliament and of the Council**, Official Journal of the European Union, 29.10.2008-L 285/3.

birlikte uygulamayı tamamlayacak zaman çizelgesini ve AB kavramlarından kalan sapmalara ilişkin bir özeti içermesi beklenmektedir.

Buna ek olarak, kalite raporlarında; ulusal kullanıcıları, ulusal kullanıcıların temel ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçların kapsamını içeren bir özete yer verilebilmektedir.

3.2.1.6.3. Doğruluk

Doğruluk kavramı, istatistiki anlamda incelenen değişkenlerin tahminlerinin bilinmeyen gerçek değerlerine yakınlığına karşılık gelmektedir.[52]

Kalite raporlarının, mümkün olduğu ölçüde, kapsama ilişkin olarak şu bilgileri içermesi gerekmektedir:

1. Büyüklük sınıfına göre tabakalanmış, örnek(ler)teki/kayıt(lar)daki temsil edilen işletme birimlerinin yüzdesini ve örneklemin işletme birimlerinin sayısını gösteren bir tabloyu,
2. Referans kitle ile çalışma kitlesi arasında bir farklılık olması durumunda söz konusu farklılığa ilişkin tanımı,
3. Sınıflandırma hatalarının tanımını,
4. Referans tarihler ile referans çeyrek arasındaki herhangi bir farklılığın olması durumunda bu farklılığın tanımını,
5. İlgili olabilecek diğer bilgileri.

Diğer taraftan, idari kayıtların kullanıldığı yerlerde, idari referanslar dosyasına dayanan, raporlama ve kayıtlardan çıkarma hatalarını da içeren benzer bir analiz yapılmalıdır.

Ölçme ve işleme hatalarına yönelik olarak, kalite raporlarının; ihmal edilemeyecek ölçme ve işleme hataları olan değişkenler hakkında bilgiler ile ihmal edilemeyecek ölçme ve işleme hataları ve eğer varsa bunların düzeltmesi için uygulanacak yöntemlere ilişkin temel kaynaklar hakkındaki bilgileri içermesi gerekmektedir.

---

[52] **Commission Regulation (EC) No 1062/2008 of 28 October 2008 Implementing Regulation (EC) No 453/2008 of the European Parliament and of the Council.**

Kalite raporları, yanıtlamama hatalarına yönelik olarak mümkün olduğu ölçüde birim yanıtlama oranı ile birim yerine tahmin oranı ve yöntemleri ve aktarılan değişkenler için tahminler üzerinde yerine tahmin* etkisine ilişkin bilgiler içermelidir.**

Eğer modelleme kullanılacak olursa, kalite raporlarında modelin tanımının yer alması gerekmektedir. Örneklem dışı hataların düzeltilmesi için modellere özel önem verilmesi gerekmektedir.

Bireysel idari verilerin kullanıldığı yerlerde, idari kavramlar ve teorik istatistiksel kavramların birbirlerine ne kadar karşılık geldikleri üzerine değerlendirmelere yer verilmelidir. Uygulanmakta olan tanımlamalarda değişikliklere yol açacak ulusal mevzuattaki herhangi bir değişiklik varsa, bu değişikliğin ve onun sonuçlar üzerindeki etkisi raporlaştırılmalıdır.

Üye devletler, yayımlanmış açık iş sayılarına ilişkin düzeltmeleri ve bu düzeltmelerin nedenlerinin özetini içeren, bir düzeltme tarihçesi bulundurmalıdır.

Yanlılık tahmine yönelik olarak; boş pozisyonların kesin sayısı açısından örneklem dışı hataların bir değerlendirmesi, açık işlerin toplam sayısı için ve mümkün olduğu yerlerde NACE Rev. 2 ve büyüklük sınıfları (1-9, 10 + çalışan) için EUROSTAT'a aktarılmalıdır.

3.2.1.6.4. Zamanlılık ve Veri Yayımlama Takvimine Uygunluk

Zamanlılık ve Veri Yayımlama Takvimine Uygunluk kavramı ile verinin zamanındalığı ile verinin erişilebilirliği ve onu tanımlayan olay arasındaki zamanın uzunluğu anlatılmak istenmektedir. Bu çerçevede, kalite raporlarının verinin referans dönemi ve ulusal düzeyde yayımlanması arasındaki sürece ilişkin bilgiler içermesi gerekmektedir.

Zamanlılık, verinin aktarılması için hedeflenen tarih ile verinin yayımlanma tarihi* arasındaki gecikmeyi içermektedir.

---

* "*Imputation*" kavramının karşılığı olarak "*yerine tahmin*" kavramı kullanılmıştır. Yerine tahmin; madde cevapsızlığı, birim cevapsızlığı, aykırı değerin düzeltilmesi, hatalı verinin düzeltilmesi durumlarında tercih edilen bir yöntemdir. Yerine tahmin kısaca, kayıp bir değerin çeşitli yöntemlerden yararlanılarak yapay bir değer ile değiştirilmesi anlamına gelmektedir.

** Bireysel idari kayıtların kullanıldığı yerlerde, idari kayıtların veya öğelerin ulaşılabilir olmaması yanıtlamama yerine geçmektedir.

Son dört çeyrek için ulusal düzeyde anket uygulanma sürecine ilişkin bilgilerin zamanlılık konusu ile ilgili problemleri anlayabilmek ve ortadan kaldırabilmek için, planlanan ve fiilen gerçekleşen tarihler arasındaki uygunluğa özel önem verilerek, EUROSTAT'a aktarılması gerekmektedir. Bu kapsamda yer verilmesi gereken bilgiler; geri dönüşleri ve takipleri de içerecek şekilde cevaplayıcıların cevap verebilecekleri son tarihler, saha çalışmasının dönemi, veri işleme dönemi ve ilk sonuçların yayımlanma tarihi olarak sıralanabilir.

3.2.1.6.5. Erişilebilirlik ve Açıklık

Erişilebilirlik kavramı ile kullanıcılar tarafından; hangi adrese başvurulacağına, nasıl erişim sağlanacağına, aktarma süresinin ne kadar olacağına, pazarlama koşullarına uygunluğuna (telif hakları vb.), mikro ya da makro verilerin erişilebilirliğine, çeşitli biçimlere ve veri taşıyıcılara (kâğıt, dosya, internet, CD/DVD, …) vb. konulardaki verilere nereden ulaşabileceğine ilişkin fiziksel koşullara atıfta bulunulmaktadır.

Kalite raporlarında, çalışma sonuçlarının dağıtım yöntemleri ile ilgili olarak; sonuçların kimlere yollanacağı da dâhil olmak üzere dağıtım planlarına, metin-grafik-harita vb. yapıdaki yorumları içeren, temel sonuçların yayımları için referanslara, eğer varsa, örneklemi de kapsayan raporlama birimlerine hangi sonuçların gönderildiği bilgilerine de yer verilmesi gerekmektedir.

Açıklık kavramı ile verinin anlaşılırlık derecesi kastedilmektedir. Bu kapsamda kalite raporlarının; meta verinin erişilebilirliği ve sonuçların anlaşılabilirliğine yönelik şu bilgileri içermesi gerekmektedir:

1. Sağlanan meta veri için kaynaklar ve bu meta verinin tanımı,
2. Sağlanan istatistikler ile alakalı temel yöntemsel dokümanlar için kaynaklar,
3. Veri hakkında kullanıcıları bilgilendirmek için ulusal istatistik hizmetleri tarafından yürütülen temel faaliyetlerin tanımlanması.

---

* Verinin yayımlanma tarihi; ulusal veri yayımlama takviminde yer alabilir, Tüzükte yer alabilir ya da taraflar arasında kararlaştırılabilir.

3.2.1.6.6. Karşılaştırılabilirlik

Karşılaştırılabilirlik; coğrafi karşılaştırılabilirliği ve zaman açısından karşılaştırılabilirliği içermektedir.

Coğrafi karşılaştırılabilirlik açısından kalite raporlarının; AB düzeyinde ve ulusal düzeyde geçerli olan kavramlar arasındaki farklılıklar ile bu farklılıkların istatistiksel tahminler üzerindeki etkisine ilişkin bilgileri içermesi gerekmektedir.

Zaman açısından karşılaştırılabilirliğe yönelik olarak, kalite raporlarının birbirini takip eden herhangi iki çeyrekteki tanımlar, kapsam ve yöntemlerdeki değişikliklere ve bu değişikliklerin istatistiksel tahminler üzerindeki etkilerine ilişkin bilgiler içermesi gerekmektedir.

3.2.1.6.7. Tutarlılık

İstatistiklerin tutarlığı kavramı ile istatistiklerin güvenilir bir şekilde farklı yollarla bir araya getirilme ve değişik amaçlarla kullanılma yeterliliğine atıfta bulunulmaktadır. Bu çerçevede kalite raporları; eğer farklı kaynaklarda toplam ve NACE Rev.2 ekonomik faaliyet kolları itibariyle açık iş sayılarına yer veriliyorsa, bu veriler ile derlenen verilerin karşılaştırmasını ve eğer karşılaştırma sonucunda ciddi farklılıklar ortaya çıkacak olursa bu farklılıkların nedenlerini içermelidir. Ayrıca ilk kalite raporunun önceki veriler için şu bilgileri içermesi beklenmektedir:

1. Önceki veriler için kullanılan kaynakların ve yöntemin tanımı,
2. Mevcut veriler ve önceki verilerin kapsamındaki (ekonomik faaliyet, değişkenler, çalışanlar) farklılıkların tanımı,
3. Mevcut veri ile önceki verinin karşılaştırılabilirliğinin tanımı.

3.2.1.7. Veri Derleme Çalışmalarının Finansmanı ve Verilerin Yayımlanması

453/2008 Sayılı Tüzüğün 8'inci maddesi uyarınca üye devletlere veri derleme çalışmasına ilişkin olarak maddi bir kaynak sağlanabileceğinden bahsedilmiştir. Bu çerçevede, ilgili madde; veri derleme çalışmalarının ilk üç yılında Üye Devletlerin yürüttükleri çalışmanın maliyeti ile ilgili olarak Topluluktan finansal katkı alabilecekleri açık bir şekilde düzenlenmiştir. Buna ek olarak, uygulanabilirlik çalışmasının sonuçları

neticesinde uygulama çalışmalarına yönelik olarak ilave kaynak tahsisinde bulunulmasının söz konusu olabileceği de ayrıca düzenlenmiştir. Bu hususlar ile birlikte, Üye Devletlerin açık iş verilerinin derlenmesine ilişkin yürüttükleri çalışma kapsamında Topluluktan sağlayabilecekleri finansal katkının alt ve üst limitlerine yönelik herhangi bir düzenlemeye ilgili Tüzük maddesinde yer verilmemiştir. Bu bakımdan Topluluğun açık iş istatistiklerinin derlenmesine konusunda Üye Devletlere sağlamış olduğu finansal katkı konusunda birtakım boşlukların bulunduğu söylenebilir. Zira, Topluluk Üyesi ülkelerden bazıları (örneğin İngiltere ve İtalya) açık iş istatistiklerinin derlenmesine ilişkin Topluluk düzeyinde bir karar alınmadan önce de açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik çalışmalar yürütüyor olmalarına rağmen diğer bazı Topluluk Üyesi ülkeler (örneğin Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Romanya) açık iş istatistiklerinin derlenmesine ilişkin Topluluk düzeyinde bir karar alınmasından sonra bu istatistiklerin derlenmesine ilişkin çalışmalar yürütmeye başlamıştır. Bu hususun, iki farklı Üye Devlet grubunun maliyetlerini değişik şekilde etkileyeceği aşikârdır.

Açık iş istatistiklerine ilişkin Üye Devletler tarafından gerçekleştirilen çalışmaların sonucundan derlenen ve aktarılan istatistikler ile bu istatistiklerle ilgili değerlendirmeler ve analizler, EUROSTAT'ın internet sitesinde üç ayda bir yayımlanmaktadır. EUROSTAT, özellikle EURES portalı aracılığıyla mümkün olduğunca çok AB vatandaşının söz konusu istatistiklere ve analizlere erişim sağlamasını sağlamaktadır.

3.3. RESMİ İSTATİSTİK PROGRAMI ve İŞKUR'UN SORUMLULUKLARI

Resmi istatistiklerin üretimine ve yayımına ilişkin temel ilkeler ile standartları belirlemek, ulusal ve uluslararası düzeyde ihtiyaç duyulan alanlarda güncel, güvenilir, zamanlı, şeffaf ve tarafsız veri üretilmesini sağlamak amacıyla 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu'na dayanılarak beşer yıllık dönemler için Resmi İstatistik Programı[53] (RİP) hazırlanmaktadır. Resmi İstatistik Programı ile resmi istatistiklerin üretiminde ve yayımında karşılaşılan mükerrerlikler önlenmekte, cevaplayıcı yükü azaltılmakta, kamuda insan gücü ve kaynak tasarrufu sağlanarak resmi istatistiklere olan güven daha da artırılmakta, resmi istatistiklerde

[53] **RİP.**

standardizasyon sağlanmakta, sorumlu ve ilgili kurumlar tanımlanarak, hangi verinin hangi kurum tarafından, hangi yöntemle derleneceği ve hangi dönemler için ve ne zaman yayımlanacağı konularına açıklık getirilmektedir.

Birinci Resmi İstatistik Programı 2007-2011 yıllarını, ikinci Resmi İstatistik Programı ise 2012-2016 yıllarını kapsamaktadır. TÜİK ve Programda yer alan kurumlarla işbirliği içerisinde hazırlanan, ikinci beş yıllık uygulama dönemini kapsayan "2012-2016 Resmi İstatistik Programı"nın kabul edilmesi; Kalkınma Bakanlığı'nın 21/12/2011 tarih ve 151 sayılı yazısı üzerine Türkiye İstatistik Kanunu'nun 3'üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu tarafından 23/12/2011 tarihinde kararlaştırılmış, 05/01/2012 tarih ve 28164 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Resmi istatistik olarak adlandırılabilecek istatistikler, TÜİK ve Resmi İstatistik Programı'nda yer alan kurum ve kuruluşlar tarafından üretilmekte ve yayımlanmaktadır. İlgili kurum ve kuruluşların görevleri, açık bir biçimde Programda yer almaktadır. Program kapsamında resmi istatistiklerin üretilmesinden ve yayımlanmasından sorumlu olan TÜİK, söz konusu istatistikleri yayımlayabilir ve dağıtabilir. Resmi istatistiklerin üretilmesinde görev alan kurum ve kuruluşlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Başbakanlık ve bakanlıklar ile bunların bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşları,
2. Mahalli idareler ve bunların bağlı ilgili kuruluşları ile birlik ve şirketleri,
3. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) ve üniversiteler de dâhil olmak üzere, tüzel kişiliğe haiz enstitü, teşebbüs, teşekkül, birlik, döner sermaye, fon ve sair adlarla kurulmuş olan kurum ve kuruluşlar,
4. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları.

Resmi istatistiklerin üretim, dağıtım, doğrulama, inceleme ve analiz aşamalarında referans alınacak ilkelere ihtiyaç duyulmaktadır. Söz konusu ilkelerin temel işlevi; üretilen istatistiklere ilişkin olarak kamuoyunda güven tesis etmek ve bu güveni artırmaktır. Bu çerçevede, referans alınacak temel ilkeler şu şekilde sıralanabilir: Mesleki bağımsızlık, Veri derleme yetkisi, Kaynakların yeterliliği, İstatistiki gizlilik, Kalite taahhüdü, Tarafsızlık ve şeffaflık, Güvenilir metodoloji,

Uygun istatistiksel süreçler, Cevaplayıcı yükünün azaltılması, Maliyet etkinliği, Uygunluk, Doğruluk ve güvenilirlik, Zamanlılık, tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik, Açıklık ve Erişilebilirlik.

Program kapsamında resmi istatistik üreten tüm kurum ve kuruluşlar, Program çerçevesindeki görevlerini bu ilkeler çerçevesinde yürütmekle yükümlü kılınmışlardır. Program, bu ilkelerin hayata geçirilmesini sağlamayı amaçlar ve bu doğrultuda hazırlanarak uygulamaya konulur.

TÜİK tarafından her yıl, program uygulamalarının değerlendirilmesi amacıyla "Resmi İstatistik Programı Yıllık İzleme Raporu" hazırlanmaktadır. Resmi İstatistik Programı Yıllık İzleme Raporu'nda, sorumlu ve ilgili kurumlar ve kuruluşlar tarafından Program kapsamında yürütülmekte olan faaliyetlerin ne ölçüde gerçekleştirildiği belirlenmekte ve eğer aksaklıklar söz konusu ise bu aksaklıkların giderilmesi için alınması tedbirler ortaya konulmaktadır. Ayrıca program kapsamında yer alan kurumlar ve kuruluşlar, yürüttükleri çalışmaları ile ilgili değerlendirmeleri içeren raporlarını düzenli olarak her yıl TÜİK'e iletmek konusunda sorumludurlar.

Resmi İstatistik Programı ile üretilen istatistiklere ilişkin veritabanı oluşturmak ve bu verilerin ve bilgilerin güncellenmesini sağlamak amacıyla TÜİK tarafından "Resmi İstatistik Programı Bilgi Sistemi" geliştirilmiştir. Söz konusu sistem RİP kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerin izlenmesine olanak tanımaktadır.

2012-2016 Yıllarını kapsayan ikinci program dönemi ile birlikte, açık işler konusundaki istatistiklerin kapsamının program döneminde Avrupa Birliği mevzuatı da dikkate alınarak genişletilmesi ve açık iş istatistiklerinin yılda 4 kez işyerlerinden anket yoluyla derlenmesi görevi İŞKUR'a verilmiştir. Ancak İŞKUR'da henüz bu görevi yerine getirebilecek bir altyapının kurulmamış olması önemli bir problem olarak ortada durmaktadır.

2012-2016 Yıllarını kapsayan ikinci program döneminde İŞKUR'un veri derleme çalışmaları yürüttüğü; İşsizlik Sigortası Başvuruları ve Açık İş İstatistikleri kapsamında programda somut olarak belirlenmiş sorumlulukları bulunmaktadır. Kayıtlı işsiz istatistikleri aylık olarak uluslararası standartlarla uyumlu bir şekilde derlendiği için İŞKUR'un bu konuya ilişkin olarak ilgili dönemde herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır.

Diğer taraftan, İŞKUR bünyesinde idari kayıtlardan derlenerek elde edilen işsizlik sigortası başvuruları ile ilgili istatistikleri ISCO-08* ve NACE Rev. 1.1. kırılımında tutulmaktadır. İkinci RİP döneminde ise İŞKUR tarafından derlenen işsizlik sigortası başvuruları ile ilgili istatistiklerin ISCO-08 ve NACE Rev. 2 kırılımında yayımlanması İŞKUR'un sorumluluğu olarak RİP'te yer almaktadır. Bu çerçevede, İŞKUR'un işsizlik sigortası başvurularına yönelik istatistiklerini NACE Rev. 1.1.'den NACE Rev. 2'ye dönüştürmesi RİP kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmesi için yeterli olacaktır.

Hâlihazırda açık iş istatistikleri İŞKUR'un idari kayıtlarından ISCO-08 ve NACE Rev. 1.1. kırılımında derlenmektedir. RİP kapsamında ise açık iş istatistiklerinin AB müktesebatına uygun şekilde derlenmesi ile ilgili olarak İŞKUR sorumlu tutulmuştur. Bu çerçevede, İŞKUR'un AB mevzuatı gereğince yılda 4 kere işyerlerinden anket yoluyla açık iş istatistiklerini derlemesi ve derlenen bu verilerin NACE Rev. 1.1. yerine NACE Rev. 2 kırılımında olması gerektiğine RİP metninde açıkça belirtilmiştir.

Özetle, İŞKUR'un ikinci RİP dönemi kapsamında; işsizlik sigortası başvuruları ile ilgili derlediği istatistikleri ISCO-08 ve NACE Rev. 2 kırılımında yayımlaması ve açık işlerin sayısına yönelik olarak derlediği istatistikleri de AB mevzuatı ile uyumlu yeni bir metodoloji çerçevesinde NACE Rev. 2 kırılımında derlemesi ve yayımlaması gerekmektedir.

3.4. BİRLEŞİK KRALLIK UYGULAMASI[54]

3.4.1. Genel Tanım

Genel tanım başlığı altında Birleşik Krallık'ta açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilen çalışmanın kaynaklarına, kapsamına, dönemine ve örneklem tasarımına ilişkin bilgilere yer verilecektir.

---

* Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması anlamına gelmektedir. İşgücü piyasasının küreselleşmesi ile beliren ihtiyaçlar sonucu ILO tarafından geliştirilmiştir. Nüfus sayımları, anket çalışmaları ve idari kayıtlardan derlenen mesleklere yönelik istatistiklerin ulusal düzeyde sınıflandırılmasını ve toplulaştırılmasını, uluslararası düzeyde ise karşılaştırılabilirliğini sağlamak ve kolaylaştırmak amacıyla geliştirilmiş bir sınıflamadır.

54 Bu bölümde aktarılan bilgiler ve yer alan değerlendirmeler, www.circabc.europa.eu adresinden erişilebilen 2011 yılı Birleşik Krallık Açık İş İstatistikleri Kalite Raporu esas alınarak oluşturulmuştur.

3.4.1.1. Kaynaklar, Kapsam ve Dönem

Birleşik Krallık'ta açık iş istatistiklerinin veri kaynağını tek bir soru içeren işletmelere aylık olarak kanun gereği uygulanan bir anket oluşturmaktadır. Söz konusu ankette sadece "*Belirli bir tarih itibariyle işletmenizde işletmeniz dışından aktif bir şekilde arama yaparak karşılamak istediğiniz kaç tane açık işiniz bulunmaktadır?*" sorusu yer almaktadır.

Anket çalışması; Tarım, ormancılık ve balıkçılık hariç olmak üzere, İngiltere'deki, İskoçya'daki ve Galler'deki tüm sektörler ile ekonomideki tüm faaliyet alanlarını kapsamaktadır. İngiltere'den, İskoçya'dan ve Galler'den elde edilen sonuçlar istihdam tahminleri kullanılarak Kuzey İrlanda'yı da kapsayacak şekilde uyumlaştırılmaktadır.

Anket çalışmasının coğrafi kapsamı Birleşik Krallık'tır. Buna ek olarak, araştırmanın sektörel kapsamını ise Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev 2.'de yer alan tarım, ormancılık ve balıkçılık hariç diğer sektörler oluşturmaktadır.

Anket çalışmasının gözlem birimini girişimler oluşturmaktadır. Bu çerçevede, kayıtlı çalışan sayısı birden büyük girişimler çalışmanın kapsamına dâhil edilmektedir. Kayıtlı çalışan sayısı bir olan girişimler, yeni tasarımla birlikte anket çalışmasının kapsamı dışında bırakılmaktadır. Kayıtlı çalışan sayısı bir olan girişimlerin istatistikleri modelleme yöntemi ile tahmin edilmektedir.

Anket çalışmasının referans tarihi, ayın ilk günü olmaması koşuluyla, her ayın ilk Cuma günüdür. Eğer referans günü olan her ayın ilk cuması, ilgili ayın ilk gününe rastlayacak olursa referans gün, ayın ikinci cuma günü olmaktadır.

Her ay anket soru formları çalışmanın örneklemini oluşturan yaklaşık 6.000 girişimin merkezine gönderilmektedir. Anket çalışmasının örneklemi olan 6.000 girişim, Birleşik Krallık ekonomisindeki girişimlerin % 0,008'ini oluşturmaktadır.

3.4.1.2. Örnekleme

Ulusal İstatistik Ofisi* (ONS) tarafından yürütülen diğer pek çok işletme anketleri ile birlikte, örnekleme çerçevesini Bölümler-arası İşletme Kayıtları** (IDBR) oluşturmaktadır. Birleşik Krallık'ta kayıtlı olarak faaliyet gösteren 2 milyon işletmenin bilgileri, IDBR'de detaylı bir şekilde depolanmıştır ve bu kayıtlar vergi kayıtları esas alınarak sürekli güncellenmektedir. ONS tarafından yürütülen anket çalışmaları özellikle IDBR kayıtlarına dayanmaktadır.

Anket çalışmasında işletmelerin tümünü kapsayan, tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmaktadır. Açık iş anketindeki sektör tabakası, büyüklüğünden dolayı üç bölüme ayrılan G (Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı) grubu hariç olmak üzere, SIC2007'deki*** gruplar tarafından tanımlanmaktadır.

Girişimler, büyüklüklerine göre 5 gruba ayrılmaktadır. 2009 Yılında üç yıllık gelişmelerin değerlendirilmesine ilişkin raporun yayımlanmasından sonra, bir çalışanı olan işletmeler için örnekleme yerine tahmin modeli kullanılarak veri derlenmesine karar verilmiştir. Böyle bir değişikliğe söz konusu büyüklükteki işletmelerden yapılan geri dönüşlerin düşük olması nedeniyle gidilmiştir. Bu çerçevede, söz konusu değişiklik 2010 Ocak ayından itibaren yürürlüğe konulmuştur.

Örneklem, toplam seviyedeki varyansı en küçük kılacak bir yöntem kullanılarak dağıtılmaktadır. Ayrıca ilgili yöntemin aynı zamanda alt gruplar için iyi bir tahmin verdiği belirtilmiştir. Belli bir büyüklüğün altında kalan işletmeler için bulunduğu sektöre bağlı olarak örneklem döndürülmektedir. Yeni tasarımda çoğu ekonomik faaliyet kolunda, çalışan sayısı 2.500'ün altında kalan işletmeler için örnek

---

* Ulusal istatistik Ofisi, Birleşik Krallığın en büyük bağımsız resmi istatistik üreticisi olmasının yanı sıra Birleşik Krallık ulusal istatistik kurumu olarak bilinmektedir. Ulusal, yerel ve bölgesel düzeyde; ekonomiyle, nüfusla ve toplumla ilgili istatistiklerin derlenmesinden ve yayımlanmasından sorumludur.

** Bölümler-arası İşletme Kayıtları, Birleşik Krallık'ta faaliyet gösteren tüm girişimlerin bilgilerinin yer aldığı kayıt sisteminin adıdır. İşletmelere yönelik uygulanacak olan idari anketlerde genellikle araştırma çerçevesi olarak bu kayıtlar tercih edilmektedir. Söz konusu kayıtlar, Ulusal İstatistikler Kurumu'nda bulunmaktadır.

*** Türkçeye, Standart Sanayi Sınıflaması olarak çevrilebilecek SIC2007, Birleşik Krallık tarafından sektörlerin sınıflandırılmasında kullanılmaktadır. Söz konusu sınıflama temel olarak NACE'ye dayanmaktadır. Bu sebeple de NACE ile uyumludur. Bununla birlikte, NACE sınıflaması dört basamaklı nümerik kodlardan oluşurken SIC sınıflaması beş basamaklı nümerik kodlardan oluşmaktadır.

dönüşümünün ortaya çıktığı belirtilmektedir. Bu çerçevede, madencilik ve taş ocakçılığı ile su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörleri için minimum örneklem 250; elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörü için ise minimum örneklem 50'dir.

Madencilik ve taş ocakçılığı, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı ile su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörlerinde örneklemin kesileceği sınırın düşük olmasının nedeni bu sektörlerdeki işletme kitlesinin nispi olarak küçük oluşunun söz konusu örneklem yöntemini desteklememesidir.

Minimum örneklemin üzerindeki kitlede yer alan bütün işletmeler her ay seçilmektedir. Sınır örneklemin altında kalan örnek işyerleri çeyrekte bir kere seçilmektedir ve örneklem dönüşene kadar takip eden aylarda örneklemde kalmaya devam etmektedir. 10'dan daha az çalışanı olan girişimler 5 çeyrek boyunca örneklemde yer almaktadır. Tesadüfi şekilde seçilen diğer girişimler ise 9 çeyrek boyunca örneklemde yer almaktadır. Çeyrekteki her ay için bir tane olacak şekilde üç ayrı örneklem bulunmaktadır ve bunlar 3 aylık hareketli ortalama serisini oluşturmaktadır.

Popülasyondaki tüm işletmelere anket uygulanamayacağı için verilerin tüm örnekleme ilişkin tahmin vermeyi sağlayacak şekilde ağırlıklandırılması gerekmektedir. Tabakada işletmeler tam olarak numaralandırılmamıştır, tabakadaki işletmeler çalışan sayılarına ve NACE Rev.2 sınıflandırmasına bağlı olarak örnekleme dâhil olmamış işletmeleri temsil yeteneğine sahiptirler.

Sonuçlar, ONS tarafından kullanılan standart tahmin edicilerden biri olan oran tahmin edicisi kullanılarak üretilmektedir. Oran tahmini; örneklem yapılmayan birimler için tahmin yapmak amacıyla anket değişkeni ile yardımcı değişken arasındaki oranı kullanmaktadır. Açık iş sayısı ile istihdam arasındaki korelasyon güçlü olmamasına rağmen, oran tahmin edicisi kullanmak ekonominin geneli hakkında daha kesin sonuçlar sunmaktadır.

Her ay uygulanan anketler yaklaşık olarak 1.300 büyük işletmeyi içermektedir. Geriye kalan 4.700 çeyreklik olarak rassal şekilde örneklemlenmiş daha küçük

işletmelerdir ve işletme büyüklüğüne bağlı olarak işletmeler 5 çeyrekten 9 çeyreğe kadar anket çalışmasında kalmaktadır. Toplam örneklem aylık olarak yaklaşık 6.000 işletmedir. Çeyrekte 15.000 farklı işletmedir.

Açık iş anketleri, anketin referans tarihinden 3 gün önce ikinci sınıf posta ile gönderilmektedir. Cevaplar, 7 gün içerisinde Telefon Veri Girişi (TDE) yoluyla istenmektedir. 9 Gün içerisinde cevap vermeyenlere birinci sınıf posta aracılığıyla hatırlatma yapılmaktadır. Yayınlanacak tahminler üzerinde istatistiksel bir etkisi olacak cevaplayıcılara telefon aracılığıyla ikinci bir hatırlatma yapılmaktadır.

TDE, ONS için basit bilgilerin toplanmasındaki en etkili ve kolay yoldur. TDE geçerlilik denetimi sağlayacak bir mekanizmaya sahiptir. Cevapların kalitesini sağlamak için görüşme süresince verilen cevaplar onaylatılmaktadır ki bu husus yeniden iletişim kurmanın maliyetini de düşürmektedir. TDE sisteminde, mevcut verilerin doğruluğunun teyit edilebilmesi için önceki dönemde cevaplayıcılar tarafından verilen bilgiler ile veriler kullanmaktadır.

Gelen anketlerde yer alan verilerin doğruluğu ONS'nin İşletme Veri Bölümü'nün (BDD) sorumluluğundadır. Tüm verilerin doğruluk kontrolü yapılmaktadır ve herhangi bir veri önceden belirlenmiş bir aralığın dışında kalacak olursa ileri düzey incelemelerden geçirilmektedir. Bazı durumlarda, İşletme Veri Bölümü tarafından cevaplayıcılarla vermiş oldukları bilgilerin teyidi için iletişime geçilmektedir.

Anketin tamamlanmasından sonra ulaşan cevaplar da işlenmekte ve bir sonraki dönemde anket tahminlere ilişkin olarak yayımlanan revizyonda yer almaktadır. İlk tahminin kalitesini gözlemlemek için zaman içerisinde analiz edilmektedirler.

Birleşik Krallık aylık açık iş tahminlerinin derlenmesine yönelik olarak kullanılan başka hiçbir kaynak bulunmamaktadır.

Açık iş anketi verilerine, istatistiksel veri açıklama kontrol metodolojisi uygulanmaktadır. Söz konusu kontrol yöntemi, bir şahsı ya da işletmeyi ortaya koyacak nitelikteki bilgilere, herhangi bir basılı kaynakta yer verilemeyeceği hususunu güvence altına almaktadır. Resmi istatistikler için Uygulama Kanunu ve özellikle Gizlilik İlkesi, açıklanmış verilerin ONS tarafından nasıl korunacağına ilişkin uygulamaları düzenlemektedir. Gizlilik ilkesi, ONS tarafından yayımlanan sonuçların "resmi

istatistiklerin bir şahsın ya da kuruluşun kimliğini ya da onlarla alakalı herhangi bir özel bilgiyi ortaya koymayacağını, diğer ilgili bilgi kaynaklarını dikkate alarak, güvence altına almalıdır" ifadesini içermektedir.[55]

Mevsimsel etkilerden arındırma, başka bir deyişle mevsimsel düzeltme bir zaman serisindeki mevsimsel bileşenlerin tanımlanması ve zaman serisinin bu bileşenlerden ayıklanması sürecidir. Birleşik Krallık'ta açık iş anketleri aracılığıyla derlenen zaman serileri, X-12 ARIMA yöntemi kullanılarak mevsimsel etkilerden arındırılmaktadır. Söz konusu yöntem yardımıyla zaman serileri, trendlerden ve mevsimsel etkilerden arındırılabilmektedir. ARIMA, beş yıl ve daha fazla uzunluktaki seriler ile kullanılabilmektedir.

Birleşik Krallık'taki açık iş anketi verilerinin güçlü mevsimsel etkiler içerdiği ve açık iş sayılarının her yıl, Eylül ya da Ekim aylarında en yüksek düzeyine ulaştığı, Ocak ayında ise dip yaptığı belirtilmektedir. Bu çerçevede, aylık seriler ile üç aylık hareketli ortalama serileri, sektöre ve işletme büyüklüğüne göre mevsimsel etkilerden arındırılmaktadır.

Her yıl genellikle Nisan ayında gerçekleştirilen basın açıklamasının bir bölümünde açık iş anketi ile derlenen verilerin mevsimsel düzeltmesine ilişkin değerlendirmelere de yer verilmektedir.

3.4.2. Uygunluk

2001'den beri uygulanan ONS'nin aylık açık iş anketi, AB'nin konuya ilişkin olarak belirlediği tüm standartlar ile tam bir uyum içerisindedir. EUROSTAT tarafından konu ile ilgili olarak yayımlanan en güncel raporda, Birleşik Krallık'ın mevsimsel etkilerden arındırılmış verileri üretmeye başlamaya uygun ilk Üye Devlet olduğu vurgulamıştır.

Açık iş istatistikleri, ülkedeki işgücü talebine ilişkin önemli bilgiler sağlamaktadır ve işgücü piyasasında neler olduğuna ilişkin öncü bir göstergedir. Söz konusu istatistikler EUROSTAT ve Birleşik Krallık tarafından izleme ve politika yapma amaçlarıyla kullanılmaktadır. Örneğin; açık iş istatistikleri işgücü piyasası şartlarını

[55] UK Statistics Authority; **Code of Practice for Official Statistics**, Ocak 2009, s.9.

değerlendirmek ve makroekonomik değerlendirmeler için önemli bir bilgi olarak Hazine tarafından kullanılmaktadır. İngiltere Merkez Bankası Para Politikası Kurulu, açık iş istatistiklerini işgücü piyasası değerlendirmesinde yani arz ve talep dengesinde ve ekonomideki enflasyonist baskının durumunu değerlendirmede kullanmaktadır. EUROSTAT, açık işlerdeki kısa-dönemli değişiklikleri iktisadi faaliyete göre izlemek ve diğer ülkelerle bir karşılaştırma sunmak için çeyreklik açık iş istatistiklerinden yararlanmaktadır. Açık iş istatistikleri aynı zamanda işletmeler ve analistler tarafından işgücü piyasasının dayanıklılığını hesaplamak ve değerlendirme için de kullanılmaktadır.

Ülke genelinde derlenen veriler kısaca şunlardır:

1. Sektör bazında 10^+ girişimlerde açık iş sayısı,
2. Sektör bazında 1^+ girişimlerde açık iş sayısı,
3. Sektör bazında 1^+ girişimlerde mevsimsel etkilerden arındırılmış açık iş sayısı,
4. Sektör bazında 10^+ girişimlerde mevsimsel etkilerden arındırılmış açık iş sayısı,
5. 1^+ girişimlerde mevcut istihdam sayısı.

Bölgeler, meslekler ve beceriler bazında veri üretecek şekilde anketin geliştirilmesi, ülkedeki kullanıcılar tarafından talep edilmekte olduğu; ancak söz konusu istekler daha karışık bir anket tasarımını gerektirdiğinden ve bunun da işletmelere ve idareye ilave maliyetler yüklemesi söz konusu olduğundan mevcut anket yapısında şimdilik bir değişikliğin söz konusu olmadığı Birleşik Krallık tarafından hazırlanan kalite raporunda belirtilmiştir.

3.4.3. Doğruluk

3.4.3.1. Örnekleme Hataları*

Araştırma, tamsayım yerine örnekleme yöntemi ile yapıldığı için örnekleme hataları söz konusu olmaktadır. Açık iş anketinde standart hata ve değişim katsayısı

* Bir doğruluk göstergesi olarak, örneklem tasarımı dikkate alınarak değişim katsayısı, işletme büyüklüğü kırılımında ve en güncel NACE grupları seviyesinde açık iş sayısı için hesaplanmakta ve EUROSTAT'a aktarılmaktadır. Değişim katsayısının hesaplanamadığı durumlarda tahmin edilmiş örneklem hatasının sağlanması gerekmektedir.

tahmin edilerek örnekleme hatasının büyüklüğü öngörülebilmektedir. Toplam açık işlerin aylık tahmini için söz konusu olan standart hatanın güven aralığı ile uyumlu olduğu Birleşik Krallık tarafından hazırlanan kalite raporunda belirtilmiştir. Buna ek olarak, açık işlerin üç aylık yuvarlamalı ortalamaları için hesaplanan standart hatanın da güven aralığı içerisinde yer aldığı belirtilmiştir. Dolayısıyla, verilerin doğruluğunu etkileyebilecek bir örnekleme hatasının söz konusu olmadığı sonucuna ulaşılabilir.

3.4.3.2. Örnekleme Dışı Hatalar

Açık iş anketinin referans kitlesi ile çalışma kitlesi arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Buna ek olarak, açık iş anketinde herhangi bir sınıflama hatasının da bulunmadığı kalite raporunda belirtilmektedir. Açık iş anketinin referans günü, ayın ilk günü olmaması koşuluyla, her ayın ilk cumasına rastlamaktadır. Eğer referans günü olan her ayın ilk cuması ilgili ayın ilk günü olacak olursa referans günü ayın ikinci Cuma gününe kaymaktadır. Bu çerçevede, referans tarihlerin tanımı da önceden net bir şekilde belirtildiği için bu tarihlerde bir farklılığın ortaya çıkması söz konusu değildir. Dolayısıyla, gerçekleştirilen açık iş anketi için örnekleme dışı hatalar arasında sayılan kapsam hatası söz konusu değildir.

Bir diğer örnekleme dışı hata, ölçme ve işleme hatasıdır. Birleşik Krallık tarafından hazırlanan kalite raporunda değişkenlere ilişkin göz ardı edilemeyecek boyutta bir ölçme ve işleme hatasının bulunmadığı belirtilmiştir. Girişimlere uygulanan ankette cevapsız bırakılan değerler için yerine tahmin yöntemine başvurulmaktadır. Yerine tahmin, temel olarak benzer işletmelerin cevap kalıplarına dayanmaktadır. Cevaplar kullanılarak bir katsayı hesaplanmakta ve bu katsayı her bir cevapsız işletmeye uygulanmaktadır. Hiçbir zaman anketi cevaplamayan işletmeler için aynı tabakada yer alan diğer cevaplayıcıların vermiş olduğu cevaplar kullanılarak elde edilen bir oran üzerinden hesaplama yapılmaktadır. İzleyen dönemlerde, yerine tahmin edilmiş veriler benzer büyüklükteki firmalar için temel oluşturmaktadır. Aylık olarak toplam örneklemin yaklaşık yüzde 3'ü için yerine tahmin yöntemine başvurulmaktadır. Bu değer ortalamada, ülke genelindeki açık işlerin toplam tahmininin yaklaşık olarak yüzde 17'sine karşılık gelmektedir.

Örnekleme dışı hataların tespit edilmesi ve düzeltilmesi için çalışma sonuçlarına yönelik olarak revizyonlar yapılmaktadır. Bunun yanında, aylık olarak anketin

tamamlanma tarihinden sonra gelen veriler, anket sonuçlarının bir sonraki yayım tarihine kadar işlenmekte ve böylece kapsama dâhil edilmektedir. Revizyonlar, ilk tahminlerin kalitesini kontrol etmek için analiz edilmektedir. Her yıl Nisan ayında kapsamlı bir revizyon çalışması yapılmaktadır ki bu çalışma ile önceki üç yılın verileri de revize edilmektedir.

Cevaplılık oranı, yanlılığın varlığına ilişkin bir gösterge olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, örnekleme dışı hataları ölçmek kolay olmadığından, örnekleme dışı hatalardan biri olan yanlılığı da ölçmek kolay değildir. Bu çerçevede, yanlılığın ölçülmesi için tek göstergenin kullanılması da yeterli değildir. Ancak yine de yanlılığa ilişkin değerlendirmede bulunulabilmesi için mevcut tek gösterge cevaplılık oranıdır. Cevaplılık oranları, anket ekibi tarafından aylık bazda yakından takip edilmektedir. Anket çalışmasında hedeflenen cevaplılık oranının yüzde 80 olduğu belirtilmektedir. 2011 yılı içerisindeki tüm aylarda cevaplılık oranı söz konusu hedefi aşmıştır. Bu verilerden hareketle, verilerin doğruluğunu etkileyecek bir yanlılığın olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

3.4.4. Zamanlılık ve Veri Yayımlama Takvimine Uygunluk

Açık iş istatistiklerine ilişkin tüm yayımlar ve faaliyetler dört çeyrek boyunca, zamanında ve önceden belirlenmiş olan bir takvime bağlı kalınarak yayımlanmakta ve gerçekleştirilmektedir.

Daha önce de belirtildiği gibi açık iş anketinin referans günü, ayın ilk günü olmaması koşuluyla, her ayın ilk Cuma günüdür. Eğer referans günü olan her ayın ilk cuması, ilgili ayın ilk günü olacak olursa referans günü ayın ikinci Cuma gününe kaymaktadır. Bu çerçevede, gerçekleştirilen anket çalışmasının referans günü açık bir şekilde bilinmektedir.

Anket soru formu referans tarihinden üç gün önce posta yoluyla örnek girişim listesinde yer alan girişim merkezlerine gönderilmektedir. Bu şekilde anketler, girişimlere referans gününden önce ulaştırılmaktadır. Girişimlerin, referans tarihinden sonra cevaplama için yedi günlük süreleri bulunmaktadır.

Cevaplar girişimlerden yedi gün içinde Telefonla Veri Girişi (TDE) sistemi aracılığıyla istenmektedir. Dokuz gün içerisinde cevap vermeyen girişimlere posta

aracılığıyla hatırlatma yapılmaktadır. Ayrıca, girişimler ikinci bir kez telefon aracılığıyla aranarak yayımlanan tahminler üzerinde istatistiksel bir etkileri olduğu hatırlatılmaktadır.

Her dönem için veri toplama, anket referans tarihinden sonraki 16'ıncı takvim günü sona ermektedir. Dolayısıyla, veri işleme döneminin belirlenmiş cevap tarihinden sonra iki hafta olduğu söylenebilir. Açık iş istatistiklerine ilişkin sonuçlar, anketin referans tarihinden 6 ile 7 hafta sonra açıklanmaktadır. Başka bir deyişle, ankete ilişkin ilk sonuçlar referans günden itibaren altı ile yedi hafta sonra kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Açık iş anketinin sonuçları ONS'nin aylık yayınlarından olan "İşgücü Piyasası İstatistikleri" istatistik bülteninin bir parçası olarak yayımlanmaktadır. Bültenin yayımlanmasına ilişkin tarihler, Birleşik Krallık İstatistik Otoritesi Yayım Merkezi[56] tarafından, yayımdan önceki 12 ayda önceden duyurulmaktadır.

3.4.5. Erişilebilirlik ve Açıklık

Açık iş anketine ilişkin tahminler Birleşik Krallık Ulusal İstatistikleri internet sitesinden[57] yayımlanmaktadır. Kullanıcılar kendilerine uygun olacak şekilde sonuçlara ve araştırmaların detaylarına bu adresten ulaşabilmektelerdir.

İstatistik anketlerinin kontrolüne ilişkin talimatlar gereği, yerel birimlere ve işletmelere ilişkin düzenli yıllık anketlerinin, her beş yılda bir kere (aylık/üç aylık anketlerin ise her üç yılda bir) gözden geçirilmesini gerekmektedir. Söz konusu faaliyet ile gereksiz anketlerden kurtulmak, maliyet açısından en etkin şekilde kontrolü gerçekleştirmek ve cevaplayıcılar üzerinde en az yük oluşturacak şekilde anketleri uygulayabilmek amaçlanmaktadır.

Açık iş anketine ilişkin en güncel inceleme raporu 2012 yılında yayımlanmıştır. Bu çalışmanın bir parçasını açık iş istatistikleri kullanıcılarına uygulanan gönüllü bir anket oluşturmuştur.[*] Söz konusu anket, verilerin kalitesine ilişkin olan bölümde belirtilen kalite kriterleri çerçevesinde uygulanmış ve katılımcıların tamamı tüm

---

[56] Detaylı bilgi için http://www.statistics.gov.uk/hub/release-calendar/index.html adresi incelenebilir.
[57] http://www.statistics.gov.uk/hub/index.html
[*] Söz konusu anket 59 kişiye uygulanmıştır. İlgi kişilerin sadece 7'si ankete cevap vermiştir.

kriterlerde veri kalitesinin oldukça iyi olduğunu belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar çalışmanın bölgesel düzeyde ve meslek ile beceri düzeyine ilişkin bilgiler içerecek şekilde genişletilmesini önermiştir. Ancak şimdilik bu hususlara yönelik olarak mevcut çalışmanın genişletilmesi imkânının bulunmadığı raporda belirtilmiştir.

İşletmelere yönelik olarak yürütülen çalışmanın 2011 yılı verilerine göre aylık maliyeti 18.804 İngiliz Sterlini, yıllık maliyeti ise 217.003 İngiliz Sterlini olmuştur.

Açık iş istatistiklerinin yayımlanmasını takiben her ay Londra'da bir basın toplantısı düzenlenmektedir. Söz konusu basın toplantısında derlenen veriler ile elde edilen sonuçlara dikkat çekilmektedir. Diğer taraftan, eğer sonuçlar üzerinde etkisi olan dışsal gelişmeler mevcutsa düzenlenen basın toplantılarında söz konusu dışsal gelişmelere de yer verilmektedir.

3.4.6. Karşılaştırılabilirlik

Veri derleme çalışmaları sonucunda elde edilen istatistiklerin karşılaştırılabilirliğini iki boyutta ele almak gerekmektedir. Söz konusu boyutlar; coğrafi karşılaştırılabilirlik ile verilerin zaman içerisinde karşılaştırılabilirliğidir.

Coğrafi karşılaştırılabilirlik açısından Birleşik Krallık tarafından ülke düzeyinde kabul edilen açık iş kavramı ile AB tarafından birlik seviyesinde kabul edilen açık iş karamı birbirleri ile tutarlıdır.

Zaman içerisinde verilerin karşılaştırılabilirliği incelendiğinde bir farklılığın söz konusu olduğu görülmektedir. Bu farklılık ekonomik faaliyet sınıflandırmasından kaynaklanmaktadır. AB Mevzuatı gereğince açık iş istatistiklerinin derlenmesine ekonomik faaliyet sınıflandırması olarak NACE Rev.2'nin kullanılması gerekmektedir. Ancak Birleşik Krallık ekonomik faaliyetlerin sınıflandırılmasına yönelik olarak NACE Rev.2 yerine SIC 2007 olarak adlandırılan, Birleşik Krallık tarafından geliştirilen ve NACE Rev.2 ile büyük ölçüde örtüşen bir ekonomik faaliyet sınıflandırması kullanmaktadır. NACE Rev.2 ile SIC 2007 arasındaki farklılık ana ekonomik faaliyet kollarından ziyade ana ekonomik faaliyet kollarının altındaki faaliyet kollarında kendini göstermektedir. Bu açıdan AB mevzuatı ile tutarlı veriler üretilmektedir. Ancak zaman içerisinde verinin karşılaştırılabilirliğine ilişkin sorun SIC sınıflamasında meydana gelen değişmelerdir. Birleşik Krallık'ta ekonomik faaliyetlere ilişkin olarak ilk

sınıflama 1948 yılında yapılmıştır. Bu tarihten sonra sırasıyla 1958, 1968, 1980, 1992, 1997, 2003 ve 2007 yıllarında söz konusu sınıflandırmada, gözden geçirmeler ve revizyonlar gerçekleştirilmiştir.[58] 2007 Yılında gözden geçirilen yeni ekonomik faaliyet sınıflandırması, 2008'den itibaren çalışmalarda kullanılmaya başlanmıştır. Bu sebeple, 2008 öncesindeki açık iş istatistiklerinin derlenmesinde kullanılan ekonomik faaliyet sınıflandırması ile 2008 sonrasındaki veri derleme çalışmalarında kullanılan ekonomik faaliyet sınıflandırması arasında bir farklılık bulunmaktadır. Mevcut bu farklılık, açık iş istatistiklerinin zaman içerisindeki karşılaştırılabilirliğini güçleştirmektedir.

3.4.7. Tutarlılık

Birleşik Krallık'ta, İŞKUR muadili olan kamu istihdam kurumunda açık işlere ilişkin idari kayıtları temel alan açık iş istatistikleri bulunmaktadır. Kamu istihdam kurumunun idari kayıtlarına dayanan bu istatistikler, ulusal istatistik ofisinin açık iş anketine kıyasla daha detaylı analizlerin yapılmasına imkân tanımaktadır. İstatistikler; yerel düzeyde, meslek bazında, açık işlerin devam süresi detayında bulunmaktadır. Ancak bu veriler, ülke genelindeki tüm açık işlerden sadece kamu istihdam kurumuna bildirilenleri kapsamaktadır.

Kamu istihdam kurumunun veri tabanından yer alan açık iş istatistikleri ya belirli bir dönemde yeni bildirilmiş açık işleri ya da her ayın belirli bir zamanındaki karşılanmamış açık işleri içermektedir. Bu haliyle söz konusu verilerin işgücü piyasasındaki gelişmeleri yansıtması mümkün olmamaktadır. Bu yüzden kamu istihdam kurumu tarafından derlenen açık iş istatistikleri açık iş anketi ile derlenene verilerin bir alternatifi olamamaktadır.

Açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak yürütülen çalışmaların kapsamında 2010 yılında bir değişik olmuştur. 2009 Yılında yayımlanan üç yıllık gözden geçirme raporunu takiben, kayıtlı tek çalışanı olan işletmeler için örnekleme yöntemi yerine modelleme yöntemi kullanılmasına karar verilmiştir. Yapılan detaylı analizler sonucunda bu işletmelerden geri dönüşlerin düşük düzeyde kaldığı tespit edilmiştir. Bu çerçevede ilgili işletmelere yönelik ilk tahminlere 2010 yılı Şubat ayında yayımlanan İşgücü Piyasası İstatistikleri başlıklı aylık istatistik bülteninde yer

---

[58] Office for National Statistics; **UK Standard Industrial Classification of Economic Activities 2007 (SIC 2007)**, Palgrave Macmillan 2009, s.1.

verilmiştir. Özetle, 2010 yılından önceki çalışmalar ile 2010 yılından sonraki çalışmaların karşılaştırılabilirliği konusunda kapsam açısından bir farklılık bulunmaktadır.

Zaman içerisinde yapılan tahminlerin karşılaştırılabilirliğini sağlamak için süregelen zaman serilerine ihtiyaç vardır. Birleşik Krallık Ulusal İstatistik Ofisi, farklı zaman dilimleri için süregelen bir zaman serisi oluşturmayı sağlayan* üç farklı yöntemin birleşiminden yararlanmaktadır.

İlk yöntemde, Nisan 2001'den Ocak 2008'e kadar olan dönemdeki zaman serileri için bir dönüştürme matrisi kullanılmıştır. Bu yöntem, Bölümler-arası İşletme Kayıtlarındaki ikili kodlanmış istihdam verilerinden yararlanarak elde edilen oranları kullanmak suretiyle SIC 2003'teki serileri SIC 2007'ye dağıtmaktadır. Bu yöntem Birleşik Krallık İstatistik Ofisi başta olmak üzere diğer başka ulusal istatistik ofisleri tarafından da kullanılmaktadır.

İkinci yöntemde, Şubat 2008'den Aralık 2009'a kadar olan dönemdeki zaman serileri için bir mikro-yöntemden yararlanılmıştır. Orijinal tasarımdaki cevaplar tekil olarak seçilmiş ve SIC 2007 baz alınarak katmanları oluşturulan yeni tasarım ve yeni beş standart büyüklük sınıfları kullanılarak yeniden ağırlıklandırılmış ve toplulaştırılmıştır. Bu yöntemin, ilk yönteme kıyasla daha iyi tahminler vereceği düşünülmektedir. Bununla birlikte söz konusu yöntem sadece 2008 yılı başından itibaren söz konusu veriler için uygulanabilir niteliktedir.

Üçüncü yöntemle birlikte, 2010 yılı Ocak ayıdan beri anket yeni bir tasarım kullanılarak oluşturulmaya, ağırlıklandırılmaya ve toplulaştırılmaya başlanmıştır.

3.5. ALMANYA UYGULAMASI*

3.5.1. Genel Tanım

Genel tanım başlığı altında Almanya'da açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilen çalışmanın kaynaklarına, kapsamına, dönemine ve örneklem tasarımına ilişkin bilgilere yer verilecektir.

---

* Özellikle SIC 2003 ve SIC 2007 kullanılarak yapılan çalışmalardaki zaman serileri arasında bağlantı kurabilmek için yararlanılmaktadır.

* Bu bölümde aktarılan bilgiler ve yer alan değerlendirmeler, www.circabc.europa.eu adresinden erişilebilen 2011 yılı Almanya Açık İş İstatistikleri Kalite Raporu esas alınarak oluşturulmuştur.

3.5.1.1. Kaynaklar, Kapsam ve Dönem

Açık iş istatistiklerine yönelik veri derlenmesi amacıyla 1989'dan beri uygulanan anket çalışması, Federal İstihdam Kurumu'nun araştırma enstitüsü olan İstihdam Araştırma Enstitüsü (IAB) tarafından yürütülmektedir. Batı Almanya'da yıllık olarak uygulanmaya başlanan anket, 1992'de Doğu Almanya'yı kapsayacak biçimde genişletilmiştir. 1989 Yılından 2006 yılına kadar gerçekleştirilen çalışmalarda yazılı anket kullanılırken 2006 yılından itibaren ilk üç çeyrekte telefon mülakatları ile dördüncü çeyrekte yazılı anketler kullanılmaya başlanmıştır. 2011 Yılında gerçekleştirilen son çalışma ise Alman Federal İstihdam Kurumu'nun İstihdam Araştırma Enstitüsü adına Münih'te bulunan Economix Araştırma ve Danışmanlık tarafından yürütülmüştür.[59] Bugün için söz konusu anket çalışmasının coğrafi kapsamını Doğu ve Batı Almanya oluşturmaktadır. Çalışmanın istatistiki ve gözlem birimini yerel birimler, başka bir deyişle işyerleri oluşturmaktadır. İşyerlerinin çalışmaya katılımları gönüllülük esasına dayanmaktadır. İşyerleri büyüklük bakımından, 7 büyüklüğe göre sınıflandırılmaktadır. Bu çerçevede, işyerleri sektörel kapsam dâhilinde iki coğrafi bölgede çalışan sayıları bakımından yedi büyüklük sınıfına göre tabakalara ayrılmaktadır. Çeyreklik ortalama bazında veri derleme işlemi gerçekleştirilmektedir. Elde edilen sonuçlar, çeyreklik olarak yayımlanmaktadır.

3.5.1.2. Örnekleme

Her yıl üç aylık dönemde posta yoluyla gerçekleştirilen anket için, Federal İstihdam Kurumu'nun resmi işletme kayıtlarından tesadüfi bir şekilde 75.000 yerel birim seçilmektedir. Doğu Almanya ve Batı Almanya için ayrı örneklemden yararlanılmaktadır. İki örneklemin toplamını 75.000 yerel birim oluşturmaktadır. Söz konusu örneklem listesinde sosyal güvenlik sistemindeki en az bir çalışanı olan tüm işyerleri kapsanmaktadır. Kayıtlar toplam işgücünün yaklaşık % 80'ini kapsamaktadır. Çalışanların işe girişleri ve çıkışları sürekli bir şekilde güncellendiği için verilerin oldukça kesin olduğu belirtilmektedir. Anket çalışmasının örneklem oranı % 3,6'dır. Başka bir deyişle, örneklem listesinde yer alan işyerleri, kitlede yer alan yerel birimlerin % 3,6'sını oluşturmaktadır. Her yılın birinci, ikinci ve üçüncü çeyreğinde telefon örneklemi olarak seçilen 10.000 civarındaki yerel birim ise, bir önceki yıl anket

[59] European Union; **1st and 2nd International Workshops on Methodologies for Job Vacancy Statistics Proceedings**, Luxembourg 2010, s.7.

çalışmasına katılanlar arasından tesadüfi olarak alt örnekleme yapılarak belirlenmektedir. Örneğin 2011 yılının birinci, ikinci ve üçüncü çeyreğinde telefon örneklemi olarak belirlenecek işyerleri 2010 yılının dördüncü çeyreğindeki işyerlerinin alt örneklemidir.

Yeterli cevap sayısının temin edilebilmesi için önceki anketlerdeki katılım oranı dikkate alınarak örneklem matrisinde her bir hücredeki yerel birim sayısı belirlenmektedir. Her ne kadar küçük işyerlerinden açık iş elde edilme olasılığı düşük olsa da oldukça küçük işyerleri tüm açık iş taleplerinin % 30'unu oluşturmaktadır. Bu nedenle, çalışan sayısının az olduğu işyeri büyüklüklerinde örneklem büyüklüğünün kısmi olarak geniş olduğu belirtilmektedir.

Örneklem her yıl bir kere yenilenmektedir. 2011 Yılındaki brüt örneklem büyüklüğüne bakıldığında birinci, ikinci ve üçüncü çeyrekte 10.000 işyeri, dördüncü çeyrekte ise 75.000 işyeri bulunduğu görülmektedir. Net örneklem büyüklüğü ise birinci, ikinci ve üçüncü çeyrekte 9.000 işyeri, dördüncü çeyrekte ise 15.000 işyeridir.

Batı ve Doğu Almanya için söz konusu olan örneklem, 24 ekonomik faaliyete, iki coğrafi bölgeye ve çalışan sayısı bakımından 7 büyüklük sınıfına göre tabakalanmaktadır.

Alman açık iş anketinin sonuçları çok boyutlu bir tahmin yöntemine dayanmaktadır. Doğu ve Batı Almanya için ayrı tahminler yapılmaktadır. Tahmin yöntemi; hem sektörler ve büyüklük gruplarına göre işyerlerinin yapısında hem de sektörlere göre kayıtlı açık işlerin sayısında eş anlı düzeltmeyi sağlamak için standart Horvitz-Thompson tahmin edicisi[60] ile birlikte RAS yöntemini birleştirmektedir. Bu yöntemde takip edilen aşamalar özetle şu şekilde ifade edilebilir: Horvitz-Thompson tahmin edicisi sektörlere ve büyüklük gruplarına göre işyeri kitlesinin ilk tahminini sağlar; söz konusu işyerleri; açık işi olan işyerleri ve açık işi olmayan işyerleri olarak iki gruba ayrılır; Açık işi olan işyerleri için kayıtlı açık işler tahmin edilir ve resmi istatistikler ile karşılaştırılır; bir önceki aşamadan kaynaklanan farklılıklara göre, açık

[60] Horvitz ve Thompson tarafından, örnekte bulunan i'nci birimin π_i olasılık değeri biliniyorsa yığın toplamı τ 'nin yansız tahmini için önerilen tahmin edicidir. Yansız olması ve basit kullanımı nedeniyle basit tesadüfi örnekleme yönteminde tercih edilmektedir. (Metin, Cenker B; **Örnekleme Yöntemlerinde Yardımcı Değişkenlerin Kullanımı ve Regresyon Tahmin Edicisi Yöntemi İle Bir Uygulama**, T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalı, Ankara 2010, s.11.)

işi olan işyerlerinin ağırlıkları düzeltilir; benzer biçimde açık işi olmayan işyerlerinin ağırlıkları da düzeltilir ve nihai olarak işyerleri kitlesinin yeni bir RAS tahmini yapılır.

Yerel birim ve kayıtlı açık iş sayıları ile mevcut çalışanların ve kayıtlı açık işlerin sayısı, çalışmanın iki ağırlıklandırma boyutunu oluşturmaktadır.

Son olarak açık iş istatistiklerine ilişkin veri derleme yöntemleri incelendiğinde; her yıl dördüncü çeyrekte posta yoluyla uygulanan açık iş anketinden, ilk üç çeyrekte ise telefon yoluyla gerçekleştirilen anket çalışmalarından yararlanıldığı görülmektedir. Her iki anket çalışmasının özünü açık işler ile mevcut istihdamın ölçülmesi oluşturmaktadır ve her iki çalışmada da standartlaştırılmış soru formları kullanılmaktadır.

Posta yoluyla gerçekleştirilen anket çalışmasında, anket soru formları işyerlerine iki kere gönderilmektedir. Her yıl anket soru formlarının ilk postalanması Ekim ayında ikincisi ise Kasım ayında gerçekleştirilmektedir. Anket soru formları sadece cevaplamayan işyerlerine ikinci kez gönderilmektedir. Diğer taraftan, anket soru formlarını alan işyerleri bu soru formlarını internet üzerinden cevaplama imkânına da sahiptir. Bu imkân, çalışmaya katılan işyerlerinin % 18'i tarafından kullanılmaktadır.

Açık işlerdeki dalgalanmaları bütünüyle tespit edebilmek için telefon yoluyla gerçekleştirilen anketler, çeyreğin bütününe dağıtılmaktadır. Telefon görüşmeleri kısa bir anket soru formu ile gerçekleştirilmektedir ve ortalama olarak üç dakika sürmektedir.

2010 Yılında yeni sektör sınıflandırma sistemine geçildiğinden dolayı henüz mevsimsel düzeltme yapmaya uygun zaman serilerinin bulunmamakta ve bu yüzden de mevsimsel etkilerden arındırılmış veriler yayımlanamamaktadır. NACE Rev. 2 sınıflamasına uygun olarak derlenen dört yıllık veriler elde edildiğinde, mevsimsel etkilerden arındırılmış veriler, X-12 ARIMA mevsimsel düzeltme yöntemi kullanılarak hesaplanacaktır.

3.5.2. Uygunluk

Çalışma kapsamında ortaya çıkan değişkenlere ait kayıp verilerin ve kayıp kırılımların tanımı, Birlik mevzuatından doğan yükümlülükleri karşılayacak yeterliliğe sahiptir.

Sektörlere göre Doğu ve Batı Almanya'daki açık işler konusundaki gelişmeler çeyreklik olarak yayımlanan haber bülteni aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılmaktadır. Bunun yanında, derlenen açık iş istatistikleri başta Federal İstihdam Kurumu olmak üzere özellikle işgücü piyasası ve sosyal politika ile göç politikası konuları ile ilgilenen Federal kurumlar ve Bakanlıklar tarafından kullanılmaktadır. İlgili Federal kurumlar ile Bakanlıklar; kısa dönem işgücü talebi, temininde güçlük çekilen meslekler ile bu mesleklerdeki beceriler vb. konularında bilgi sahibi olabilmek için açık iş istatistiklerinden yararlanmaktadır.

Derlenen açık iş istatistiklerinin uluslararası kullanıcıları; AB Komisyonu (EUROSTAT), Avrupa Merkez Bankası ve OECD'dir. AB Komisyonu hem EUROSTAT'a veri sağlanmasını temin etmekte hem de Avrupa'da açık işlerin seyrini gözlemlemektedir. Avrupa Merkez Bankası ile OECD ise söz konusu istatistikleri kısa dönem işgücü talebi konusunda bilgi sahibi olmak için kullanmaktadır.

İşgücü piyasası, sosyoloji ve anket yöntemi konularında araştırma yapan ulusal ve uluslararası araştırmacıların da derlenen açık iş istatistiklerinden yararlanmakta oldukları kalite raporunda belirtilmiştir. Bu hususa somut örnek olarak da işgücü piyasası açısından eşleşme konusunda çalışan araştırmacılar, işgücü piyasasındaki reformların etkilerini araştıran sosyologlar ve küçük alan tahmini konusunda araştırma yapan araştırmacılar gösterilmişlerdir.

3.5.3. Doğruluk

3.5.3.1. Örneklem Hataları

Örneklem tabakalı tesadüfi örnekleme algoritması ile oluşturuluyor olsa da örneklem hatasının tahmini için kullanılabilecek basit bir formülün bulunmadığı belirtilmiştir. Zira, nihai örneklem ağırlıkları, bazı ilave kısıtlar altında, farklı kitle toplamları için düzeltilmektedir. Bu husus ise örneklem tabakalarındaki ilave ağırlık kısıtlarını yansıtmakta başarısız olmaktadır. Bu yüzden, ağırlıklandırma yönteminin tüm

özelliklerini dikkate alan özel bir yeniden örnekleme yönteminin geliştirilmesi gerekmiştir. Geliştirilen bu yeniden örnekleme yönteminin kullanılması, örneklem hatalarının yansız tahminini mümkün hale getirmiştir. Bu çerçevede, Rao-Wu-Yue yeniden ölçeklendirici bootstrap'ı* uygulanmıştır. Bu yöntem düzenli olarak varyans tahmininde kullanılmaktadır.

Herhangi bir bootstrap yönteminin temeli orijinal örneklemden tekrar eden bir şekilde alt-örneklem alınmasına dayanmaktadır. Daha sonra, her bir alt-örneklemin aynı ağırlıklandırma düzeltme yöntemi izlenerek orijinal örneklem gibi ayarlanması gerekmektedir. Bu alt-örneklemlerden elde edilen tahminler orijinal tahmin edicinin örneklem varyansının tahmini için kullanılabilmektedir.[61]

3.5.3.2. Örneklem Dışı Hatalar

Alman Federal İstihdam Kurumu tarafından tutulan işyeri kayıtlarından oluşan örneklem çerçevesi sosyal güvenlik sisteminde kayıtlı en az bir çalışanı olan tüm işyeri birimlerinden oluşmaktadır. Bunun dışındaki hiçbir işyeri birimi örneklem çerçevesinde yer almadığı için kayıt-dışı çalışanı olan işyerleri kapsam dışında kalmaktadır ve bu yüzden de tahminlerin az da olsa aşağı yönlü sapma göstermesi söz konusu olabilmektedir. Diğer taraftan, örneklem çerçevesi birkaç ay gecikmeli güncellendiği için buna benzer bir yanlılık ortaya çıkabilmektedir. Örneklem çerçevesi gecikmeli güncellendiği için yeni işletme birimleri örneklem çerçevesinin dışında kalırken kapanmış olan işletme birimleri de örneklem çerçevesinde yer almaktadır. Gözlem dönemi süresince kitledeki işletme birimlerinin mevcut sayısı tahminlerde düzeltildiği için bu tip yanlılıklar büyük ölçüde düzeltilmektedir.

Açık iş sayılarındaki ciddi farklılıklar, aşırı değerler için düzeltme yönteminde ciddi bir duyarlılığa neden olmaktadır. Bu durum açık iş bilgilerinin mikro düzeyde ciddi boyutta sapma göstermesinden kaynaklanmaktadır. Örneğin, gözlem döneminde işletme birimlerinin % 30'u birden fazla açık iş talebinde bulunmazken işletme birimlerinin sadece % 5'i 25 ya da daha fazla açık iş talebinde bulunmaktadır. Az sayıda

---

* Kavramın tam anlamıyla Türkçe karşılığı olmadığı için orijinaline yer verilmiştir. Konu ile ilgili tezlerde ve makalelerde de kavramın orijinaline yer verildiği, kavramın Türkçesinin kullanılmadığı görülmüştür.

61 Konu ile ilgili olarak, Girard, C., The Rao-Wu **Rescaling Bootstrap: From Theory to Practice**. Proceedings of the 2009 conference of the Federal Committee on Statistical Methodology, 2009 Washington D.C. makalesi incelenebilir.

cevaplayıcının yüksek açık iş talebinin etkisini azaltmak için veri, belirli kurallara uyularak düzeltilmektedir. Eğer bir işletme birimi 250'den fazla açık iş talebinde bulunmuşsa ya da açık iş oranı % 250'den daha büyükse ya da kendi sektöründeki açık işlerdeki ağırlığı % 25'ten büyükse, ham/orijinal açık iş sayısı yarı yarıya düşürülmektedir.*

Tablo 6. 2011 Yılında Uygulanan Anketlerin Cevap Oranları (%)

Birinci Çeyrek	İkinci Çeyrek	Üçüncü Çeyrek	Dördüncü Çeyrek
11,2	13,1	9,5	79,7

Kaynak: EUROSTAT, Açık İş İstatistikleri, 2011 Yılı Kalite Raporu, Almanya, 2012, s.12.

Düşük cevap oranlarını yükseltebilmek ve cevapsızlıktan kaynaklanan yanlılığı en aza indirebilmek için tahminlerde ayarlama yöntemi kullanılmaktadır. Diğer taraftan, cevap verilmeyen anketler için herhangi bir yerine tahmin yönteminden yararlanılmamaktadır.

Ayarlama yöntemi muhtemel bir cevapsızlıktan kaynaklanan yanlılığı düzeltmeyi amaçlamaktadır. Mevcut ayarlama ölçütlerinin (işletme birimlerinin sayısı, çalışanların sayısı) tahmini, kısmen süresi dolmuş çerçeveden kaynaklanan olası yanlılığı ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Bu nedenlerden kaynaklanan bakiye yanlılık ihmal edilmelidir. Örneklem çerçevesinden kayıtlı çalışanı olmayan işletme birimlerinin yokluğundan kaynaklanan muhtemel bir yanlılık tahmini mümkün değildir, çünkü bu işletme birimlerine ilişkin herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bununla birlikte söz konusu yanlılığın küçük olduğu varsayılabilir.[62]

3.5.4. Zamanlılık ve Veri Yayımlama Takvimine Uygunluk

Anketler aracılığıyla derlenen açık iş istatistikleri, referans çeyreğin bitiminden sonra 45 gün içerisinde EUROSTAT'a gönderilmektedir.

---

* Bu durum ile her veri derleme çalışmasından en fazla 20 ankette karşılaşıldığı 2011 yılına ait kalite raporunda belirtilmiştir.

62 Taro Yamane'nin Temel Örnekleme Yöntemleri kitabında da belirtmiş olduğu gibi, tahmin edici olarak kullanılan istatistiğin beklenen değerinin tahmin edilecek yığının parametresine eşit olması, tahmin edicinin yansız olması anlamına gelmektedir. Yansızlık iyi bir tahmin edicide bulunması gereken özelliklerden biridir.

Tablo 7. 2011 Yılında Yürütülen Veri Derleme Çalışması Takvimi

Dönem/Değişken	Saha çalışması	Veri toplama ve kalite kontrol	Ayarlama	Raporlama ve verilerin aktarımı
Birinci Çeyrek	10.01.-24.03.2011	31.03.-12.04.2011	13.04.11	20.04.11
İkinci Çeyrek	08.04.-23.06.2011	27.06.-12.07.2011	13.07.11	20.07.11
Üçüncü Çeyrek	08.07.-23.09.2011	28.09.-11.10.2011	12.10.11	19.10.11
Dördüncü Çeyrek	20.10.2011-13.01.2012	31.01.12	10.02.12	28.02.12

Kaynak: EUROSTAT, Açık İş İstatistikleri, 2011 Yılı Kalite Raporu, Almanya, 2012.

Tablo 6'da 2011 yılında gerçekleştirilen veri derleme çalışmasının takvimi yer almaktadır. İlk üççeyrekte telefon aracılığıyla yürütülen anket çalışmalarında saha çalışması için yaklaşık olarak yetmiş beş gün ayrıldığı tablodan görülmektedir. Posta yoluyla anket çalışmasının gerçekleştirildiği son çeyrekte ise saha çalışması için seksen beş günlük bir süre ayrılmıştır. İlk üç çeyrekte verilerin toplanması ve verilerin kalite kontrolünün gerçekleştirilmesi için ortalama olarak iki haftalık bir süreye ihtiyaç duyulurken son çeyrekte söz konusu çalışmalar için bir gün yeterli olmuştur. Son çeyrekte veri toplama ve kalite kontrolü için bir günlük sürenin yeterli olmasının arkasında, saha çalışması ile veri toplama ve kalite kontrolü arasında geçen süre zarfında toplanan verilerin teknik personel tarafından sisteme girilmesinin ve bu esnada verilerin kalite kontrolünün veri girişi yapan personel tarafından yapılıyor olmasının yattığı düşünülmektedir. Her çeyrekte toplanan ve kalite kontrolü yapılan verilerin ayarlanması için bir gün yeterli olmaktadır. Ayarlamanın sistem üzerinden gerçekleştirildiği düşünüldüğünde söz konusu sürenin yeterli olduğu görülmektedir. Son olarak derlenen verilerin raporlanması ve aktarılması için harcanan süreler incelendiğinde; ilk üç çeyrekte verilerin raporlanması ve EUROSTAT'a aktarılması için bir haftalık süre harcandığı son çeyrekte ise on sekiz günlük bir sürenin harcandığı görülmektedir. Daha önce değerlendirilen bilgiler ışığında, ilk üç çeyrek ile son çeyrek arasında raporlama aşamasında ortaya çıkan süre farkının, anketlerin arasındaki yöntemsel farklılıktan kaynaklandığı düşünülmektedir.

3.5.5. Erişilebilirlik ve Açıklık

Anket çalışmaları aracılığıyla derlenen veriler, çeyreklik olarak düzenlenen basın toplantıları ile yayımlanmakta ve referans çeyreğin bitiminden sonraki altı hafta içerisinde EUROSTAT'a gönderilmektedir.* Genellikle önde gelen Alman gazeteleri, radyoları ve TV kanalları çalışma sonuçlarını tartıştıkları ve kamuoyunu bilgilendirdikleri belirtilmektedir. Dikkat çeken yeni sonuçlar ya da ortaya çıkan yeni eğilimler bu haber bültenleri çerçevesinde ulusal medyada yoğun olarak tartışılmaktadır. Toplam verilerin, talep edilmeleri halinde ilgili kişilere sağlanmakta olduğuna da kalite raporunda yer verilmiştir. Buna ek olarak, 2005 ile 2010 yılları arasındaki mikro verilere erişimin mümkün olduğu da belirtilen bir diğer husustur. Örneklemde yer alan birimlere ise çalışma sonuçlarına ilişkin özel bir rapor gönderilmemektedir.

3.5.6. Karşılaştırılabilirlik

Birleşik Krallık tarafından gerçekleştirilen çalışmaya ilişkin değerlendirmelere yer verilirken de belirtildiği gibi veri derleme çalışmaları sonucunda elde edilen istatistiklerin karşılaştırılabilirliği iki boyutta ele alınmalıdır. Bu boyutlar; coğrafi karşılaştırılabilirlik ile verilerin zaman içerisinde karşılaştırılabilirliğidir.

Anket çalışmaları aracılığıyla Doğu ve Batı Almanya ile Almanya'ya ilişkin olarak derlenen veriler, coğrafi kapsam bakımından AB standartları ile tam bir uyumluluk içerisindedir.

Zaman açısından verilerin karşılaştırılabilirliği incelendiğinde, önceki yıllara kıyasla tanımlarda, kapsamda ve herhangi iki çeyrekte kullanılan veri derleme yöntemlerinde bir farklılık olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla verilerin, zaman içerisinde birbirleri ile karşılaştırılabilirliği bakımından da AB standartları ile tam bir uyumluluk içerisinde olduğu söylenebilir.

3.5.7. Tutarlılık

Almanya'da ele alınan açık iş istatistiklerinin derlenmesi çalışmasından başka açık iş konusunda herhangi bir idari kayıt ya da Almanya genelini temsil edebilecek

---

* En güncel haber bültenine ulaşılabilecek adres: http://www.iab.de/

nitelikte başka bir anket çalışması bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Federal İstihdam Kurumu'ndan gelen idari kayıtlar sadece kayıtlı açık iş sayısını kapsamaktadır ki bu da toplam açık iş sayısının yarısına karşılık gelmektedir. Bu çerçevede, verilerin tutarlılığının test edilebileceği başka bir kaynak bulunmadığı için veriler kendi içerisinde karşılaştırılmakta ve verilerin tutarlılığı bu şekilde değerlendirilmektedir.

3.6. ROMANYA UYGULAMASI*

3.6.1. Genel Tanım

Genel tanım başlığı altında Romanya'da açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilen çalışmanın kaynaklarına, kapsamına, dönemine ve örneklem tasarımına ilişkin bilgilere yer verilecektir.

3.6.1.1. Kaynaklar, Kapsam ve Dönem

Açık iş istatistiklerine yönelik veri derleme konusundaki tek kaynak, 2005 yılından beri çeyreklik olarak ulusal istatistik enstitüsü tarafından yürütülen ve "*Açık İş Anketi*" olarak adlandırılan bir işletme anketidir.

Anket çalışmasının coğrafi kapsamı tüm Romanya'dır. Çalışma sonucunda elde edilen verilen NUTS0, NUTS1 ve NUTS2 düzeylerini temsil etmektedir. Ayrıca tüm işletme büyüklüklerindeki işletmeler çalışmada kapsanmaktadır.

Çalışma ile derlenen verilere ilişkin hem çeyreklik hem de yıllık sonuçlar paylaşılmaktadır. Çeyreklik sonuçlar, referans çeyreği takip eden 60 günden sonra basın bültenleri ve referans çeyreği takip eden 65 günden sonra aylık istatistik bülteni ve çevrim-içi veri tabanı aracılığıyla paylaşılmaktadır. Yıllık sonuçlar ise referans yılı takip eden 90 günden sonra basın bülteni ve çevrim-içi veri tabanı ve ulusal veri yayınlama takvimine göre Romanya İstatistik Yıllığı aracılığıyla paylaşılmaktadır.

Anket çalışmasının referans dönemi çeyreğin ortasındaki ayın son günüdür. Buna ek olarak, çalışmanın istatistik birimi işletmedir.*

---

* Bu bölümde aktarılan bilgiler ve yer alan değerlendirmeler, www.circabc.europa.eu adresinden erişilebilen 2011 yılı Romanya Açık İş İstatistikleri Kalite Raporu esas alınarak oluşturulmuştur.

* Burada dikkat edilmesi gereken nokta bir işletmenin işyerlerinin birleşimine karşılık geliyor olması hususudur. Ayrıca, işletmeye bağlı işyerlerinin olmaması durumunda ise işletme ile işyeri arasında

3.6.1.2. Örneklem

Örneklem çerçevesi için Romanya İşletme Kayıtları kullanılmaktadır. Romanya İşletme Kayıtları sistemi ülkede faaliyette bulunan tüm işletmeleri, yetkili makamları ve kuruluşları hangi ekonomik faaliyet kolunda bulunduğu ve büyüklüğü fark etmeksizin yerel birimleri (kamu ya da özel sektöre ait olsalar bile) ile birlikte kapsamaktadır. İşletme kayıtları yıllık olarak bilançolardan ve tüm işletmelere ilişkin en son bilgileri içeren kayıtlardan yararlanılarak güncellenmektedir.

Örneklem yöntemi olarak tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmaktadır. 50 ve daha fazla çalışanı olan işletmeler bulundukları yere ya da ekonomik faaliyet koluna bakılmaksızın kapsamlı bir şekilde araştırılmaktadır. Örneklem tüm ülkeyi kapsamaktadır ve bölge (NUTS2) düzeyinde temsil kabiliyetine sahiptir. Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik, Eğitim, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörlerindeki kamu sektörü birimleri, yerel kamu idari birimleri hariç, anket dâhil edilmektedir. Eğitim ile İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörlerindeki özel sektör birimleri de örnekleme dâhil edilmektedir.

Her çeyrek aynı örneklem kullanılmaktadır. Eğer yıl içerisinde yeni birimler kurulacak olursa, onlarda örnekleme dâhil edilmektedir. Örneklem büyüklüğü yaklaşık olarak 25.000 işletmedir. Örneklem tabakaları; ekonomik faaliyet ile işletme büyüklükleridir. İşletme büyüklükleri, 1-9 arası çalışanı olan ile 10 ve daha fazla çalışanı olan şeklindedir.

Anket sonuçları Horvitz-Thompson tahmin edicisi kullanılarak düzeltilmektedir. Ayrıca sonuçlar cevapsız anketleri telafi etmek için cevap olasılığı ile ağırlıklandırılmaktadır. Cevapsızlıkların düzeltilmesi işletmelerin anket durumlarına ve verdikleri cevaplar dikkate alınarak gerçekleştirilmektedir.

---

organizasyonel yapı açısından bir farklılık bulunmamaktadır. Buna karşılık işletmeye ait olan, merkezin dışında ayrı bir yapıya sahip olan işyerlerinin olması durumunda anket çalışması sırasında bir takım farklılıklar ortaya çıkabilmektedir. Eğer işletmenin merkezi dışında, başka bir ülkede ve/veya işletmenin ana ekonomik faaliyeti kolu dışında başka bir ekonomik faaliyet kolunda çalışan bir işyeri varsa anket çalışmasında bu işyerinin bilgilerinin de verilmesi/aktarılması gerekmektedir. Diğer taraftan, işletmenin hiç yerel birimi bulunmuyorsa ya da merkezle aynı ülkede bulunan bir yerel birimi varsa ve merkez ile aynı ekonomik faaliyet kolunda çalışıyorsa işletmenin bu yerel birime ilişkin bilgileri aktarması beklenmemektedir.

Tablo 8. 2011 Yılı Birinci Çeyrek Örneklem Çalışmasına İlişkin Veriler

Sektör Kodu	1-9 Çalışanı Olanlar			10 ve Daha Fazla Çalışanı Olanlar		
	Örneklemdeki Birim Sayısı	Çerçeve Kitledeki Birim Sayısı	Kapsam (%)	Örneklemdeki Birim Sayısı	Çerçeve Kitledeki Birim Sayısı	Kapsam (%)
A	108	11.713	0,92	481	2.028	23,72
B	44	788	5,58	128	329	38,91
C	652	33.908	1,92	4.912	14.467	33,95
D	53	411	12,90	226	234	96,58
E	56	1.673	3,35	327	613	53,34
F	315	41.315	0,76	1.784	7.886	22,62
G	1.074	160.135	0,67	3.417	15.093	22,64
H	153	28.662	0,53	748	3.047	24,55
I	100	20.367	0,49	353	3.019	11,69
J	78	14.841	0,53	422	1.586	26,61
K	123	5.386	2,28	415	697	59,54
L	56	11.140	0,50	143	664	21,54
M	213	48.481	0,44	789	2.587	30,50
N	88	12.892	0,68	834	2.282	36,55
O	60	60	100,00	2.087	2.087	100,00
P	38	2.331	1,63	203	428	47,43
Q	348	7.695	4,52	523	1.036	50,48
R	158	4.051	3,90	547	788	69,42
S	82	8.877	0,92	205	727	28,20
TOPLAM	3.799	414.726	0,92	18.544	59.598	31,12

Kaynak: EUROSTAT; Açık İş İstatistikleri 2011 Yılı Kalite Raporu, Romanya, 2012, s.21.

Anket çalışmasında veriler, ulusal istatistik enstitüsünün sitesinden yayımlanan anket soru formu aracılığıyla toplanmaktadır. Verilerin aktarımı posta ya da internet temelli bir uygulama[63] kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Eğer ankete ilişkin cevaplar soru formuna yazılarak iletilecek olursa, veriler referans ayı takip eden ayın 19'uncu gününe kadar toplanmaktadır. Eğer ankete ilişkin cevaplar internet üzerinden iletilecek olursa, veriler referans ayı takip eden ayın takriben 23'üncü gününe kadar toplanmaktadır. 2011 Yılında açık iş istatistiklerinin derlenmesine ilişkin uygulanan ankete katılan toplam cevaplayıcıların % 10'undan biraz daha azı interneti kullanmıştır.

3.6.2. Uygunluk

Çalışma kapsamında herhangi bir kayıp veri ve kayıp kırılım bulunmamaktadır. Benzer şekilde veri derleme çalışmalarında AB Mevzuatından herhangi bir sapma söz konusu değildir. Yürütülen çalışmaların tamamı AB standartları ile uyumludur.

[63] http://www.insse.ro/cms/files/Site_eSOP_v2/index.html

453/2008 Sayılı AB Tüzüğü, veri derleme çalışmasında kullanılan ankete tümüyle uygulanmıştır.

Açık iş anketinin sonuçları politika yapıcılar tarafından işsizliğin düşürülmesi için aktif önlemler içeren programların uygulanmasının yanında iktisadi kalkınma stratejilerinin ölçülmesi ve buna yönelik faaliyetler tasarlanması için kullanılmaktadır. Çalışmanın ulusal kullanıcıları gruplar halinde şu şekilde sıralanabilir:

1. Çalışma, Aile ve Sosyal Koruma Bakanlığı, Kamu İstihdam Kurumu,
2. İşverenler ve İşveren Birlikleri,
3. Sendikalar,
4. Profesyonel kuruluşlar,
5. Araştırma Enstitüleri ve Üniversiteler,
6. Medya,
7. Öğrenciler ve Doktoralı araştırmacılar.

3.6.3. Doğruluk

3.6.3.1. Örneklem Hataları

İşletmelerin örneklemi tabakalı tesadüfi örneklem yöntemi ile gerçekleştirilmektedir. Tabakadaki örneklerin ikamesi bulunmamaktadır. Tabakalar; örneklem çerçevesi NACE Rev. 2'ye göre ana ekonomik faaliyet koluna göre ve çalışan sayısı bazında işletme büyüklüklerine göre bölünerek oluşturulmaktadır. NACE Rev.2'de yer alan Hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri; hanehalkları tarafından kendi kullanımlarına yönelik olarak ayrım yapılmamış mal ve hizmet üretim faaliyetleri ve Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri hariç tüm sektörler kapsanmaktadır. Tabaka işletme büyüklük sınıflarıyla (1-9 ve 10+ şeklinde) birlikte NACE kategorilerinin çapraz sınıflamasına göre tanımlanmaktadır.

Her tabaka için örneklem büyüklüğü Neyman dağılımı kullanılarak belirlenmektedir. Örneklem ülke düzeyinde ve bölgeler düzeyinde temsili sağlayacak şekilde tasarlanmaktadır.

Nihai ağırlıkların hesaplanması şu aşamalar takip edilerek gerçekleştirilmektedir:

1. Öncelikle, her birim için bir seçim ağırlığı hesaplanmaktadır. Seçim ağırlığı bir Horvitz-Thompson ağırlığıdır ve seçim olasılığının tersi alınarak hesaplanmaktadır.
2. Daha sonra bir cevapsızlık ağırlığı hesaplanmaktadır. Her tabakada, cevap/cevaplılık olasılığını tersi olarak cevapsızlık ağırlığı hesaplanmaktadır. Bu katsayının amacı, söz konusu cevapsız birimlerin tabakadaki cevaplı birimlerle karşılaştırıldığında aynı çalışma kalıplarına sahip olduğu varsayımı altında, cevapsız birimleri telafi etmektir.
3. Son aşamada nihai ağırlık hesaplanmaktadır. Tahmin edilen verinin ve tahmin edilen varyansın hesaplanması için Horvitz-Thompson tahmin edicisi kullanılmaktadır.

Tahminin dayandığı varsayımlar ise kısaca şu şekilde özetlenebilir:

- Cevap stokastiktir ve bir yanıt dağılımı bulunmaktadır.
- Bir tabakadaki tüm birimler aynı olasılıkta cevap vermektedir.

Aykırı değerlerin tespiti veri doğrulama çalışmasının bir parçası olarak yürütülmektedir. Aykırı değerler öncelikle NACE sektörlerine, işletme büyüklüklerine ve coğrafi bölgelere göre yapılan grafik analizleri ile incelenmektedir. Aykırı değer tespit edildiği zaman ağırlık katsayısı bire eşitlenerek sorun giderilmeye çalışılmaktadır.

Değişim katsayısı, işletme büyüklüklerine göre kırılan ve NACE Rev. 2 ekonomik faaliyet kollarına göre mevcut olan açık iş sayısı dikkate alınarak hesaplanmaktadır.

3.6.3.2. Örneklem Dışı Hatalar

2011 Yılına ait çalışmada referans kitlesi ile hedef kitle arasında farklılıklar tespit edilmiştir. Birince çeyrekte 76, ikinci çeyrekte 59, üçüncü çeyrekte 73 ve dördüncü çeyrekte 68 işletmenin kapsam dışı olduğu belirlenmiştir. Söz konusu işletmelere ilişkin veriler cevap kümesinde sayılmamıştır.

Referans tarihlerin tanımı ile referans çeyreğin tanımı arasında farklılık bulunmaktadır. Çalışmanın referans tarihi; çeyreğin ortasına rastlayan ayın son günüdür. Bu bakımdan, referans çeyrek ile referans tarih farklılaşmaktadır.

Anket çalışmasının farklı aşamalarında ortaya çıkan ölçüm ve işleme hatalarının tespitine yönelik olarak 2011 Romanya açık iş anketi çalışması için Bilgi Teknolojisi (IT) çözümü geliştirilmiştir. Bu uygulama çevrimiçi veri toplama ve onaylama için geliştirilmiştir.

Bilgi Teknolojisi (IT) çözümü, birim düzeyinde çevrimiçi veri toplama ve onaylama gerçekleştirilmesine imkân tanımaktadır. Aynı zamanda, Bilgi teknolojisi çözümü, ülke genelinde posta ya da elektronik posta yoluyla alınan anket soru formları için çevrimiçi veri toplama ve onaylama gerçekleştirilmesine imkân tanımaktadır. Bilgi Teknolojisi (IT) çözümü kontrol için kullanılan mantıksal sınamaların; anket soru formundaki birincil veri, anket bölümleri arasından mantıksal akımlar, veri bütünlüğü ve doğruluğu, verinin önceki çeyreklerle karşılaştırılabilirliği olarak kısaca adlandırılabilecek kategorilerini içermektedir. Anket soru formundaki mantıksal akımların takibi ve kontrolü, anketin ilgili bölümlerindeki veriler arasında ilişki kurmak ve aykırı ya da mantıksız değerleri bulmak, mantıksal sınamaların kapsamını oluşturmaktadır.

Merkezi düzeyde, veri bütünlüğünü ve doğruluğunu kontrol edebilmek için daha hassas ve daha detaylı yöntemler uygulanmaktadır. Bu çerçevede; veri bir önceki çeyrekle ve bir önceki yılın aynı çeyreği ile karşılaştırılmakta, veri ilgili olan diğer kaynaklarla karşılaştırılmakta (kazanç yapısı istatistikleri, işgücü maliyet istatistikleri vb.), düzeltme ve ağırlıklandırma yöntemleri, veri tablolama, nihai sonuçların EUROSTAT tarafından tasarlanmış standart biçime otomatik olarak dönüştürülmesi ve EUROSTAT'a veri aktarılması gibi yöntemlere başvurulmaktadır. Veri kontrolü ve mevcut istihdam ile açık işler arasında ilişki kurulabilmesi için toplamda 42 mantıksal sınama yapılmaktadır.

Ülke geneli ile birlikte yerel düzeyde de aynı çalışma yürütüldüğü için, tespit edilen hataların çok büyük bir bölümü yerel düzeyden gelen geri dönüşler ile düzeltilmektedir. Düzeltmeler ilgili işletmeler ile yeniden iletişime geçilerek düzeltilmektedir.

Romanya'da mali yıl, takvim yılı olduğu için bu hususta herhangi bir uyumlaştırma ya da düzeltme yapılmamaktadır. Bunun yanında Romanya'nın 2011 yılında uygulamış olduğu Açık İş Anketi, büyüklüğüne bakılmaksızın tüm işletmeleri

kapsamıştır. 19/2009 Sayılı Konsey Tüzüğü ve 453/2008 sayılı Komisyon Tüzüğü çerçevesinde Romanya, açık işlerin ve mevcut istihdamın sayısına ilişkin verileri; iktisadi faaliyet, ana meslek grupları, NUTS 0, NUTS 1 ve NUTS 2 coğrafi kapsam ve 1+ ile 10+ işyeri büyüklüğü bazında açıklamaktadır. Bu bilgilerden de rahatlıkla anlaşılacağı üzere, Romanya açık iş istatistiklerine ilişkin tüm verileri Açık İş Anketi ile elde etmektedir. Açık iş istatistiklerine ilişkin olarak herhangi bir idari kayıt kullanılmamaktadır.

3.6.4. Zamanlılık ve Veri Yayımlama Takvimine Uygunluk

Romanya Ulusal İstatistik Enstitüsü (UİE) tarafından yıl boyunca gerçekleştirilen faaliyetler aylar öncesinden planlanan Eylem Planı çerçevesinde yürütülmektedir. UİE Kullanıcıları için bir basın bülteni takvimi ve istatistik ürünlerinin ve servislerinin adlarını, kısa tanımlarını içeren bir katalog ile tüm yayımlarının çıkış tarihlerini yayınlamaktadır.*

Açık iş anketindeki referans dönemi her çeyreğin ortasındaki aydır. Yıl içerisindeki dört çeyrekte gerçekleştirilen anketin referans ayları sırasıyla; Şubat, Mayıs, Ağustos ve Kasımdır. Anketler gönderildikten sonra; birimler, anketleri izleyen çeyreğin son ayının 19'uncu gününe kadar doldurmakla ve doldurdukları anketleri bölgesel istatistik ofislerine göndermekle yükümlüdürler. Bunun yanında birimler, izleyen çeyreğin son ayının 23'üncü gününe kadar anketi elektronik ortamda da doldurabilmek imkânına da sahiptirler. Bunun arkasından, ayın 19'undan son gününe kadar bölgesel istatistik ofisleri verileri kontrol etmek ve veri girişini gerçekleştirmek zorundadır. Bölgesel istatistik ofisleri, referans çeyreğin son gününde veri dosyalarını merkeze göndermektedirler.

Bu aşamada, bölgesel ofislerde görevli istatistikçiler, işletme büyüklüğüne bakılmaksızın ancak detaylı bir şekilde incelenen ve kamu sektöründe faaliyet gösteren 50 ve daha fazla çalışanı olan işletmelere ağırlık vererek anketi cevapsız bırakan birimlerle/cevaplayıcılarla duruma göre ilk kez ya da yeniden iletişime geçmeklerdir. Tüm cevaplayıcılar anketlerin teslimi için belirtilen son teslim tarihine uymadıkları için

* Bu çerçevede, 2011 yılında açık iş anketine ilişkin olarak planlanan ve gerçekleştirilen tüm faaliyetler, tarihleri ile birlikte ekler kısmında incelenebilir.

anket formlarının küçük bir bölümü yerel istatistik ofislerine gecikmeli olarak ulaşmaktadır.

Saha çalışması ağırlıklı olarak yerel istatistik ofisleri tarafından gerçekleştirilmekte ve yerel istatistik ofisleri tarafından yürütülen çalışmalar şu hususları kapsamaktadır:

1. Örneklem birimlerinin saha kimliklerinin/adreslerinin belirlenmesi,
2. Örneklem birimlerinin kimlik bilgilerinin güncellenmesi (sektör, adres vb.)
3. Anket araçlarının dağıtılması,
4. Anket formlarının doldurulması için metodolojik destek.

Yerel düzeyde verilerin işlenmesi; verilerin toplanmasını, sisteme girilmesini ve verilerin geçerliliğinin onaylanmasını içermektedir. Daha önce de belirtilmiş olduğu üzere, referans dönemi izleyen ayın 19'uncu gününe kadar verilerin toplanması ve referans dönemi izleyen ayın 19'uncu gününden referans dönemden sonraki ayın son gününe kadar verilerin sisteme girilmesi ve sisteme girilen verilerin geçerliliğinin onaylanması gerekmektedir.

Merkezi düzeyde (Romanya Ulusal İstatistik Enstitüsü) verilerin işlenmesi; verilerin geçerliliğinin onaylanması, karşılaştırmalı analiz, ağırlıklandırılmamış verilerin analizi, ağırlıklandırma işlemleri, ağırlıklandırılmış verinin analizi, verilen EUROSTAT'ın istediği formata dönüştürülmesi, nihai sonuçların EUROSTAT'a aktarılması ve verilerin yayımlanması aşamalarını içermektedir. Merkezi düzeyde verilerin geçerliliği araştırılırken veriler incelenmekte ve tespit edilen hatalı veriler düzeltilmesi ya da açıklanması için bölgesel istatistik ofislerine gönderilmektedir. Bunun yanında verilerin karşılaştırmalı analizini içeren aşamada ise ilgili çeyrek için derlenen istatistikler önceki çeyreklerin sonuçları ile birlikte mevcut diğer veri kaynakları ile karşılaştırılmaktadır. Verilerin yayımlanması aşamasında ise veriler çeyreklik ve yıllık olarak yayımlanmak üzere hazırlanmaktadır. Bu çerçevede, elde edilen açık iş istatistikleri; aylık istatistik bülteninde, TEMPO adı verilen elektronik ve internet üzerinden erişilebilen veri tabanında ve Romanya İstatistik Yıllığında yayımlanmaktadır.

Veri yayımlama konusunda gerçekleştirilen faaliyetler iki kısımda incelenebilir. İlk olarak uluslararası düzeyde gerçekleştirilen veri yayımına bakıldığında verilerin EUROSTAT aracılığıyla yayımlandığı ve yayınlandığı görülmektedir. EUROSTAT'ta yayımlanmak üzere 2011 yılında açık iş istatistiklerine ilişkin birinci çeyrek verileri 13/05/2011 tarihinde, ikinci çeyrek verileri 04/08/2011 tarihinde, üçüncü çeyrek verileri 10/11/2011 tarihinde, dördüncü çeyrek verileri 13/02/2012 tarihinde ve yıllık veriler 26/03/2012 tarihinde açıklanmıştır.

Ulusal düzeyde açık iş istatistiklerinin yayımlanması ise basın bülteni, aylık istatistik bülteni, TEMPO veri tabanı ve yıllık istatistik bülteni aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. 2011 Yılına ait açık iş istatistiklerine ilişkin basın bültenleri; birinci çeyrek verilerine ilişkin olarak 30/05/2011 tarihinde, ikinci çeyrek verilerine ilişkin olarak 29/08/2011 tarihinde, üçüncü çeyrek verilerine ilişkin olarak 29/11/2011 tarihinde, dördüncü çeyrek verilerine ilişkin olarak 29/02/2012 tarihinde ve yıllık verileri ilişkin olarak 26/03/2012 tarihinde yayımlanmıştır. 2011 Yılına ait açık iş istatistiklerine ilişkin aylık istatistik bülteni ve TEMPO veri tabanı üzerinden yayım; birinci çeyrek verilerine ilişkin olarak 07/06/2011 tarihinde, ikinci çeyrek verilerine ilişkin olarak 02/09/2011 tarihinde, üçüncü çeyrek verilerine ilişkin olarak 06/12/2011 tarihinde, dördüncü çeyrek verilerine ilişkin olarak ise 05/03/2012 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Yıllık verilere ilişkin aylık istatistik bülteni çıkarılmamakta, yıllık veriler 27/03/2011 tarihinde sadece TEMPO veri tabanı üzerinden yayınlanmaktadır. 2011 Yılına ait açık iş istatistiklerine ilişkin yıllık veriler ise 21/05/2012 tarihinde istatistik yıllığında yayımlanmaktadır.

Bu konuya ilişkin olarak yer verilmesi gereken son husus, mevcut istihdama ve açık işlere ilişkin yıllık verilerin, çeyreklik verilerin basit ortalaması dikkate alınarak hesaplanmakta olduğudur.

3.6.5. Erişilebilirlik ve Açıklık

Anketlere ilişkin temel sonuçlara Romanya Ulusal İstatistik Enstitüsü'nün internet sitesinden yayımlanan basın bültenleri ile duyurulmaktadır. Buna ek olarak, açık iş anketinin sonuçları aylık istatistik bültenlerinde ve istatistik yıllığında yer almaktadır. Aylık istatistik bülteninde çeyreklik verilere, istatistik yıllığında ise yıllık

verilere yer verilmektedir. Bunun yanında söz konusu kaynaklar hem basılı hem internet ortamında hem de CD-ROM şeklinde Romence ve İngilizce olarak erişilebilmektedir.

TEMPO adındaki ulusal veri tabanına, Romanya Ulusal İstatistik Enstitüsü'nün internet sayfasından hem Romence hem de İngilizce olarak erişilebilmektedir. Söz konusu veri tabanında hem açık iş sayıları hem de açık iş oranları yer almaktadır.

Açık İş Anketine ilişkin veriler kapsamlı ve açık meta veriler ile birlikte yayımlanmaktadır. Bu kapsamda;

1. Anketin tanımı (alan, kapsam, dönem, örnek büyüklüğü, cevapsızlık oranı),
2. Göstergelerin tanımları,
3. Sektörlere göre, işletme büyüklüğüne göre ve NUTS 1 ile NUTS 2 düzeyinde açık iş sayısına ve açık iş oranına ilişkin sonuç tabloları yayımlanmaktadır.

Basın bültenleri; açık iş sayılarını ve açık iş oranını ve iktisadi faaliyet kollarına göre, ana meslek gruplarına göre ve bir önceki çeyrek ile bir önceki yılın aynı çeyreğine göre karşılaştırmalı analizleri içermektedir. Aynı zamanda, yönteme ilişkin bilgilere de basın bülteninde yer verilmektedir.

Aylık istatistik bülteninde ve istatistik yıllığında yer alan tablolar, verilerin kaynağını tanımlayan yönteme ilişkin notlarla ve gösterilen değişkenlerin tanımlarıyla birlikte yayımlanmaktadır.

Veri tabanları, açıklanan göstergelere, veri kayanlarına, anket kapsamına, dönemselliğe ve örneklem büyüklüğüne ilişkin meta verileri içermektedir.

Kullanıcılar Romanya Ulusal İstatistik Enstitüsü tarafından 'İstatistiksel Ürünler ve Hizmetler Kataloğu' adlı yayın aracılığıyla yıl boyunca yayımlanacak istatistikler hakkında bilgilendirilmektelerdir. İlgili katalog; UİE'nin yıllık yayınları, dönemsel yayınları, hızlı bilgilendirmeleri, elektronik yayınları ve stoklarındaki yayınları hakkında bilgiler içermektedir.

3.6.6. Karşılaştırılabilirlik

Romanya'nın açık iş istatistiklerini derlerken kullandığı yöntem, AB standartları ile uyumludur. Bu açıdan, AB standartlarından herhangi bir sapma söz konusu değildir.

Örnek birimi girişimdir. Birlik içerisindeki kurallara göre girişim; yasal birimlerin, özellikle mevcut kaynaklarının dağıtımında belli bir derecede karar verme özerkliğine sahip olan, mal ve hizmet üreten organizasyonel bir birimin en küçük bileşimi olarak tanımlanmaktadır.

Açık iş anketinin gözlem birimi ise yerel birimdir. Eğer girişim, merkezinin bulunduğu ülkenin dışında bir ülkede bulunuyorsa ve/veya merkezinin iktisadi faaliyetinden başka bir iktisadi faaliyette bulunuyorsa, girişim her bir yerel birime ilişkin verileri bildirmektedir. Eğer girişimin hiçbir yerel birimi yoksa ya da merkezle aynı ülkede ve aynı iktisadi faaliyet kolunda olan yerel birim(ler)e sahipse, girişim yerel birimlere ilişkin verileri bildirmemekte, sadece girişimin toplamına ilişkin verileri bildirmektedir.

Romanya İşletme Kayıtları idari kayıtları dayanmaktadır. Bu idari kayıtların en önemlisi yıllık olarak güncellenen mali kayıtlardır. Bunun yanında başka kaynaklardan da yararlanılmaktadır. Bu kaynaklara örnek olarak; ticaret kayıtları, bilanço kayıtları, katma değer vergisi kayıtları, uygulanan diğer anketlerden gelen geri bildirimler verilebilir.

Konsey Tüzüklerine göre, mali kayıtların; yasal birim, girişim ve yerel birim olmak üzere üç istatistiki birimi içermesi gerekmektedir. Bunun yanında, büyüklüklerine bakılmaksızın tüm girişimlerin NACE Rev. 2'ye göre ana faaliyetinin bulunması gerekmektedir.

Romanya İşletme Kayıtları; tüm girişimleri, otoriteleri ve örgütleri Romanya'daki yerel birimleri ile birlikte, büyüklüklerini ya da kamu veya özel sektörde bulunmasını dikkate almaksızın, ekonomik faaliyet koluna göre içermektedir. Ayrıca, finansal olmayan ortaklıklar ve ortaklık benzeri girişimler, merkezi ve yerel yönetimler, sosyal güvenlik kurumları ve hanehalklarına hizmet veren kâr amacı gütmeyen özel kuruluşlar da kapsanmaktadır. Bütçesel kurumlar ve kamu idaresi açısından mali kayıtların, Resmi Gazete ile birlikte birçok kamu idaresinin ortak çalışmasına dayandığı için Romanya'daki en eksiz kayıtlar olduğu belirtilmektedir.

2011 Yılında Romanya'da gerçekleştirilen açık iş istatistiklerine yönelik anket çalışmasında belirlenen referans dönem, konuya ilişkin AB yasal düzenlemeleri ile uyumludur. Diğer taraftan, Romanya'da ekonomik faaliyetlerin sınıflandırılmasında

CAEN Rev.2 adında bir sınıflandırma kullanılmaktadır. Söz konusu sınıflandırma NACE Rev.2 sınıflandırması ile tam olarak uyumludur. Bu konularda da AB standartlarından herhangi bir sapma söz konusu değildir.

Romanya Açık İş Anketi 2005 yılından beri çeyreklik olarak uygulanmaktadır. Bu tarihten bugüne kadar ortaya çıkan en büyük değişiklik 453/2008 sayılı Tüzüğün yürürlüğe girişidir. İlgili tüzüğün yürürlüğe girişi ile birlikte açık iş kavramı bu tüzükte yer alan açık iş tanımına uygun olacak şekilde değiştirilmiştir. Yönteme ilişkin ortaya çıkan bu güncellemeye rağmen ciddi bir değişim gözlemlenmemiştir.

3.6.7. Tutarlılık

Anket çalışmaları aracılığıyla Romanya'ya ilişkin olarak derlenen veriler, coğrafi kapsam bakımından AB standartları ile tam bir uyumluluk içerisindedir.

Açık iş sayılarının toplam olarak ya da NACE Rev. 2 sektörlerine göre kırılmış olarak karşılaştırmalı analiz edilebileceği başka bir veri kaynağı bulunmamaktadır. Çalışan sayısı 10'dan daha az olan işletmelerden kaynaklanan yükü hafifletmek amacıyla alternatif bir idari kaynak kullanılmaya çalışılmıştır. Fakat ortaya çıkan zorluklardan ve iki veri kaynağı arasında tutarlılık olmamasından dolayı idari kaynaktan vazgeçilmiş ve açık iş anketinin işletmelerin büyüklüklerine bakılmaksızın açık iş istatistiklerine ilişkin tek veri toplama kaynağı olmasına karar verilmiştir.

Açık iş kavramının tanımında meydana gelen değişiklik daha öncede bahsedilmiş olduğu üzere verilerde herhangi bir değişikliğe yol açmamıştır. Sektörlere ve ana meslek gruplarına göre açık iş sayıları daha önce olduğu gibi aynı şekilde derlenmeye devam edilmiştir. Bu yüzden herhangi bir yeniden hesaplama ihtiyacı ortaya çıkmamıştır.

Yeni NACE Rev. 2 sınıflaması 2008 yılının ikinci çeyreğinden itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Bu yüzden 2008 yılının ikinci, üçüncü ve dördüncü çeyreklerindeki açık iş anketlerinde hem NACE Rev. 1 hem de NACE Rev. 2 sınıflandırmalarına bir arada yer verilmiştir. 2008 Yılının ilk çeyreği ise kendisinden sonra gelen çeyreklerdeki verilerden yararlanılarak tahmin edilmiştir. 2011 Yılının başından itibaren ISCO-08 kullanılmaya başlanmıştır. Bu gelişmelerle birlikte, verilerin zaman içerisinde karşılaştırılabilirliği açısından herhangi bir sorun söz konusu değildir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AÇIK İŞ İSTATİSTİKLERİNİN DERLENMESİ KULLANILACAK METODOLOJİ ÖNERİSİ

4.1. MODELİN ÖNEMİ

İşgücü piyasası iyi işleyen ekonomiler birbirlerine benzer; işgücü piyasasında sorun yaşayan her ekonomininse kendine özgü bir nedeni vardır.

Bu cümle okuyucuya bir yerlerden tanıdık geliyor olabilir. Çünkü bu cümlede yapılacak birkaç küçük değişiklikle Lev Tolstoy'un Anna Karenina romanının efsanevi giriş cümlesi oluşturulabilir: "*Bütün mutlu aileler birbirine benzer; her mutsuz aileninse kendine özgü bir mutsuzluğu vardır*". Tolstoy'un da anlatmak istediği gibi insanoğlu başarısızlıklar ve/veya olumsuzluklar karşısında kolay ulaşılabilen ve tek bir nedene dayanan açıklamalar bulma eğilimi içerisindedir. Hâlbuki başarı birbirinden farklı ancak ortaya çıkması muhtemel olan değişik bir veya daha fazla sayıdaki başarısızlık nedeninin engellenmesi ile ortaya çıkmaktadır.

Bu düşünce, bir ekonominin işgücü piyasası açısından düşünüldüğünde, aynı sonuca ulaşılabilmektedir. Yani, işgücü piyasası iyi işleyen bir ekonomi açısından bunu açıklayacak tek bir neden bulunmamaktadır. Aksine, iyi işleyen bir işgücü piyasasına, bu piyasada birbirinden farklı ancak ortaya çıkması muhtemel olan değişik bir veya daha fazla sayıdaki başarısızlık nedeninin üstesinden gelinmesi ile sahip olunabilmektedir. Ortaya çıkması olasılığı mevcut olan bir veya daha fazla sayıdaki başarısızlık nedeninin üstesinden gelinebilmesi ise bu neden veya nedenlerin tespit edilebilmesi ile mümkündür. Peki, olası başarısızlık nedeni yahut nedenleri nasıl tespit edilebilir?

Bir ekonominin işgücü piyasasının işleyişini analiz edebilmek için kullanılabilecek birtakım değişkenler bulunmaktadır. İşgücü piyasasının arz kısmındaki gelişmeleri izleyebilmek ve değerlendirebilmek için kullanılabilecek temel değişken işsizlik oranı iken işgücü piyasasının talep tarafını izleyebilmek ve değerlendirebilmek

için kullanılabilecek temel değişken açık iş oranıdır. Açık iş istatistikleri işgücü piyasasında neler olduğuna ilişkin öncü belirtiler sunmaktadır. İşgücü piyasası açısından öncü bir gösterge olan açık iş istatistikleri, politika yapıcılara stratejik bakış açısıyla karar almada ve uyguladıkları politikaların etkilerini gözlemlemede fazlasıyla yardım sağlamaktadır. Buna karşılık, önceki bölümlerde yapılan incelemeler ve değerlendirmeler hatırlanacak olursa, Türkiye'de işgücü piyasasının talep tarafındaki gelişmeleri yansıtabilecek uluslararası standartlar ile uyumlu, kendi içerisinde tutarlılığı ve karşılaştırılabilirliği olan açık iş istatistikleri ve dolayısıyla açık iş oranı bulunmamaktadır. İşgücü piyasası açısından söz konusu olan eksikliğin Türkiye'de kamu istihdam hizmetlerinden sorumlu olan İŞKUR tarafından giderilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu çerçevede, çalışmanın bu bölümünde İŞKUR tarafından açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilen çalışmaya ilişkin bir model önerisine yer verilecektir. Model önerisine yönelik olarak, öncelikle araştırmada kullanılacak yönteme ilişkin öneriye yer verilmektedir. Araştırmanın yöntemine ilişkin değerlendirmelerin ve açıklamaların arkasından, sadece açık iş istatistiklerine yönelik araştırmanın saha çalışmasında kullanılacak "açık iş anketi" başlıklı yeni anket soru formu önerilerine yer verilmektedir.

4.2. MODEL ÖNERİSİ

Araştırmacıların hakkında araştırma veya inceleme yaptıkları konulara ilişkin olarak istatistiksel veri ya da verileri derlemelerinde yararlanabilecekleri üç yöntem bulunmaktadır. Söz konusu veri derleme yöntemleri; tamsayım, örnekleme ve idari kayıtlardır.[64] Araştırma kapsamında, kitledeki tüm birimlere ilişkin verilerin ve bilgilerin derlendiği yöntem tamsayım olarak adlandırılmaktadır. Kitlenin hacminin küçük ve derlenecek veri ve bilgi sayısının az olması durumunda araştırmacılar tarafından tamsayım yönteminden yararlanılmaktadır. Ancak, kitle hacminin büyük ve bu kitleden derlenecek veri ve bilgi sayısının fazla olması durumunda tamsayım yönteminin uygulanması zorlaşmaktadır.[*] Bu durumda, kitlede yer alan birimlerin tümünün özelliklerini temsil kabiliyeti olan belirli sayıdaki birimden derlenecek veriler

---

[64] TÜİK; **İstatistik Üretiminde İdari Kayıtların Rolü**, TÜİK Matbaası, Ankara, Mart 2013, s.3.

[*] Bunun yanında, başka bir şekilde veri derlenmesinin mümkün olmadığı durumlarda da örnekleme yöntemi yardımıyla veri derlenebilmektedir. Örnek olarak bir hastanın kan grubunun belirlenmesi gösterilebilir. Kan grubunun belirlenebilmesi için tamsayım yapmak yani hastanın tüm kanını almaya gerek yoktur. Hastadan alınacak üç damla kan yardımıyla kolay bir şekilde hastanın kan grubu belirlenebilmektedir.

ve bilgiler ile kitleye yönelik tahminler elde edilebilir. Veri derlemek için başvurulan bu yöntem, örnekleme yöntemi olarak adlandırılmaktadır. Araştırmalarda örnekleme yönteminden yararlanmak araştırmacılara zaman ve kaynak bakımından tasarruf sağlamaktadır.[65] İstatistiksel veri derlemek için araştırmacılar tarafından kullanılabilecek üçüncü ve son yöntem ise idari kayıtlardır. İdari kayıtlardan yararlanılarak veri derlenmesi, kamu kurumlarının ve kuruluşlarının kendi faaliyetlerini gerçekleştirmek amacıyla tuttukları kayıtların kullanılması esasına dayanmaktadır. Söz konusu idari kayıtlara dayanılarak veri derlenebilmesi için, kamu kurumları ve kuruluşları tarafından tutulan kayıtların istatistiksel kullanıma uygun olmaları gerekmektedir.[66]

İŞKUR tarafından açık iş istatistiklerine ilişkin verilerin derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilecek çalışmada, örnekleme yönteminin kullanılmasının gerektiği düşünülmektedir. Açık iş istatistiklerinin Türkiye genelini temsil edecek şekilde derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilecek araştırmada, nüfus büyüklüklerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yer alan tüm il ve ilçe merkezleri ile köylerin araştırmanın coğrafi kapsamına dâhil edilmesi gerektiğinden, tamsayım yöntemiyle veri derlenmesi hem zaman hem de maliyet açısından uygun olmayacaktır. Diğer taraftan, bir diğer istatistiksel veri derleme yöntemi olan idari kayıtlardan yararlanılarak da söz konusu çalışmanın gerçekleştirilmesi mümkün değildir. İdari kayıtlar kamu kurumlarının ve kuruluşlarının idari ve kurumsal amaçlarına yönelik olarak tutulmakta olduğu için çeşitli kurumların ve kuruluşların kayıtlarında uluslararası standartlar ve tanımlamalar açısından farklılıklar söz konusu olabilmektedir. Bunun yanında, zaman içerisinde idari işlemlerin tanımlarında değişikliklerin söz konusu olması durumunda idari kayıtlara dayalı istatistiklerin zaman boyutuyla karşılaştırılmasında birtakım sorunlar ortaya çıkabilmektedir.[67] Ayrıca, idari kayıtlara dayanan verilerin kalite kontrolü ilgili kurum ya da kuruluş tarafından yapılmaktadır. Bu çerçevede, ilgili kurum ya da kuruluşun herhangi bir uluslararası standart takip etme zorunluluğu bulunmaması durumunda, verilerin doğruluğuna ilişkin soru işaretleri söz konusu olabilecektir. Türkiye'de çeşitli kamu kurumlarının ve kuruluşlarının idari kayıtları bulunmaktadır. İŞKUR da kendine ait idari kayıtları bulunan bir kamu kurumudur. İŞKUR bünyesinde, açık işlere yönelik olarak idari kayıtlardan derlenen

---

65 ÇINGI, Hülya; **Örnekleme Kuramı**, Bizim Büro Basımevi, Üçüncü Baskı, Ankara 2009, s.2
66 ÇINGI; **A.g.e.,** s.3.
67 TÜİK; **İstatistik Üretiminde İdari Kayıtların Rolü**, TÜİK Matbaası, Ankara, Mart 2013, s.5.

istatistikler bulunmaktadır. Bununla birlikte, söz konusu idari kayıtlar, açık işlerin karşılanmasında İŞKUR'u tercih eden işverenleri kapsamaktadır. Türkiye genelinde açık işi olan işverenlerin* söz konusu ihtiyaçlarını İŞKUR aracılığıyla karşılamak gibi yasal bir zorunlulukları bulunmamaktadır. Dolayısıyla açık işi olan işverenler, kendi tercihleri doğrultusunda İŞKUR ile temasa geçmektedirler. İŞKUR'da açık işlere ilişkin tutulmakta olan idari kayıtlar da söz konusu işverenlerin taleplerinden oluşmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye geneline ilişkin olarak sonuç vermesi beklenen bir araştırmada, İŞKUR'a ait idari kayıtların kullanılması doğru bir yaklaşım olmayacaktır. İŞKUR'un idari kayıtları baz alınarak gerçekleştirilecek bir çalışma, Türkiye genelinden ziyade, İŞKUR'a kayıtlı işyerlerine ilişkin sonuçlar içerecektir. Tamsayım yöntemi ve idari kayıt yönteminin, Türkiye genelini kapsayacak şekilde derlenecek açık iş istatistikleri için kullanışsız olmasından ve örnekleme yönteminin hem zaman ve hem de maliyet açısından ciddi kolaylıklar sağlayacak olmasından dolayı, İŞKUR tarafından bu kapsamda gerçekleştirilecek çalışmada, örnekleme yönteminin kullanılmasının gerektiği düşünülmektedir.

Örnekleme süreci kitlenin tanımlanmasıyla başladığından öncelikle İŞKUR tarafından açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilecek araştırmanın kitlesi tanımlanacaktır. Kitlenin tanımlanması ile birlikte hangi birimlerin örneklemde yer alıp yer almayacağı belirlenecektir.[68] Kitle; hakkında veri derlenecek, bilgi toplanacak ve çıkarsamada bulunulacak birimlerin oluşturduğu topluluktur. Birimler ise nesnelerden, olaylardan, kişilerden ve kurumlardan oluşan topluluklardır. Tasarlanan araştırma Türkiye genelindeki açık iş istatistiklerine yönelik olduğu için araştırmanın kitlesi Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yer alan tüm işyerleridir/girişimlerdir.

Kitlenin sınırlandırılabilen ve çerçevede ayrı ayrı gösterilebilen her bir parçasına birim adı verilmektedir.[69] Hakkında veri derlenen, bilgi toplanan en küçük birim ise gözlem birimi olarak adlandırılmaktadır.[70] İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek araştırmanın gözlem birimini girişimlerin oluşturması gerektiği düşünülmektedir.

---

* Özel sektörde faaliyet gösteren işverenler kastedilmektedir.

68 Yüzer, A.F. vd.; **İstatistik**, T.C. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Eylül 2006, s.173.

69 Metin, Cenker B.; **Örnekleme Yöntemlerinde Yardımcı Değişkenlerin Kullanımı ve Regresyon Tahmin Edicisi Yöntemi İle Bir Uygulama**, T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalı, Ankara 2010, s.7

70 Yüzer, A.F. vd.; **İstatistik**, T.C. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Eylül 2006, s.173.

Girişim, özellikle mevcut kaynakların tahsisinde olmak üzere, karar alma konusunda belirli bir düzeyde özerklikten faydalanan, mal veya hizmet üreten organizasyonel bir birim olarak tanımlanmaktadır.[71] Bu çerçevede, girişimler tek bir işyerinden oluşabilecekleri gibi birden fazla işyerinin birleşiminden de oluşabilmektedir. Buna karşılık, işyeri ise tek bir mülkiyet ve kontrol altında, genellikle tek tür ekonomik faaliyetin yapıldığı, soru kâğıtlarını dolduracak gerekli kayıt ve hesapların tutulduğu yer olarak tanımlanmaktadır.[72] Girişim ve işyeri kavramlarına ilişkin tanımlar ve açık iş kavramı birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye genelinde açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilecek bir araştırmanın gözlem birimini girişimlerin oluşturması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Zira, işyerleri bir kontrol altında ve genellikle tek tür ekonomik faaliyetin gerçekleştirildiği yer olarak nitelendirilmektedir. Buna karşılık girişimler ise karar alma konusunda özerkliğe sahip olan ve bir işyerinden oluşabileceği gibi birden fazla işyerinin birleşiminden de oluşabilen birimlerdir. Bu çerçevede, açık iş konusundan en sağlıklı ve doğru bilgi, karar alma konusunda özerkliği bulunan girişimlerden alınabileceğinden, İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek araştırmanın gözlem biriminin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde faaliyeti gösteren girişimler olması gerekmektedir. Bununla birlikte, araştırmanın gözlem birimini, tüm girişimlerden ziyade 10 ve daha fazla çalışanı olan girişimlerin oluşturması gerektiği düşünülmektedir. Türkiye'de 1-9 arası çalışanı olan girişimler yeterli düzeyde kurumsallaşamadıklarından ve ekonomideki konjonktürel hareketlerden kolayca etkilenebildiklerinden, bu girişimlerden derlenecek verilerin dönemler itibariyle ciddi dalgalanmalar gösterme ihtimali bulunmaktadır. Ayrıca, bu girişimlerde açık işlerin karşılanması kurumsal süreçlerin kullanılmamasından dolayı daha hızlı gerçekleştiğinden, uygulanacak araştırmalarda mevcut durumun tespit edilememe ihtimali de bulunmaktadır. Bu nedenlerden ötürü, gerçekleştirilecek araştırmanın gözlem birimini, 10 ve daha fazla çalışanı olan girişimlerin oluşturması gerektiği düşünülmektedir.

Açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilecek araştırmalarda, 1-9 arası çalışanı olan girişimlerin/işyerlerinin kapsam dışında bırakılabilmesi konusunda AB mevzuatında da ülkelere serbestlik tanınmakta olduğu için gözlem biriminin bu şekilde belirlenmesi AB standartları açısından herhangi bir

---

[71] TÜİK, **Kısa Dönemli İş İstatistikleri Sanayi, İnşaat, Ticaret ve Hizmetler Sorularla Resmi İstatistikler Dizisi – 7**, TÜİK Matbaası, Ankara, 2008, s.20.

[72] TÜİK; **a.g.e.,** s.20.

sorun teşkil etmemektedir. Örnekleme seçilecek birimler, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde faaliyeti gösteren 10 ve daha fazla çalışanı olan girişimler olacağından, araştırmanın örnekleme birimini de bu girişimler oluşturacaktır. Başka bir deyişle, araştırmanın hem gözlem birimini hem de örneklem birimini Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde faaliyeti gösteren 10 ve daha fazla çalışanı olan girişimler oluşturacaktır.

Tablo 9. AB Üyesi Devletlerin Açık İş İstatistiklerine Yönelik Gerçekleştirdikleri Çalışmalarda Tercih Ettikleri Gözlem Birimleri

Ülke	Girişim	Yerel Birim
Almanya		√
Avusturya	√	
Belçika	√	
Birleşik Krallık	√	
Bulgaristan	√	
Çek Cumhuriyeti		√
Danimarka		√
Estonya	√	
Fransa	√	
Güney Kıbrıs	√	
Hırvatistan	√	
Hollanda	√	
İrlanda	√	
İspanya		√
İsveç		√
İsviçre		√
İtalya	√	
Litvanya	√	
Lüksemburg		√
Macaristan	√	
Malta		√
Portekiz		√
Romanya		√
Slovakya	√	
Slovenya		√
Yunanistan		√

Kaynak: EUROSTAT; Job Vacancy Statistics: Quality, Workshop on Job Vacancy Statistics, Luxembourg, March 2013, s.18.

AB Üyesi Devletlerin açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirdikleri çalışmalarda tercih ettikleri gözlem birimleri incelendiğinde, Üye Devletler arasında ciddi bir farklılığın bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Zira Tablo 1'de yer alan 26 Üye Devletin 14 tanesi çalışmalarında girişimleri gözlem birimi olarak kullanırken, 12 tanesi ise çalışmalarında yerel birimleri gözlem birimi olarak

kullanmaktadır. Söz konusu gözlem birimi tercihinde ülkelerin kendilerine özgü yapılarının rol oynadığı söylenebilir. Bu çerçevede, Türkiye için gerçekleştirilecek çalışmada gözlem birimi olarak girişimler tercih edilebilecektir.

Örnekleme sürecinin kitlenin tanımlanmasından sonraki aşaması çerçevenin belirlenmesidir. Çerçeve, örnekleme birimlerinin tamamının kapsanarak ortaya konulmasını sağlayan yapı olarak tanımlanmaktadır.[73] İŞKUR tarafından açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilecek araştırmada, Türkiye İstatistik Kurumu İş Kayıtları Sistemi[*] altlık olarak kullanılmak üzere sektörel kapsam dâhilinde ilgili sektörde yer alan ve 10 ve daha fazla çalışana sahip girişimlerin örnekleme çerçevesini oluşturması gerekmektedir. Her ne kadar İŞKUR, TOBB ve SGK gibi kurumların işyerlerine ilişkin idari kayıtları bulunuyor olsa da çerçeve hatasının kabul edilebilir düzeyde olduğu ve kitle birimlerinin büyük bir kısmının kapsandığı kayıtlar TÜİK'te bulunduğu için araştırma çerçevesinin TÜİK İş Kayıtları Sistemi esas alınarak belirlenmesi gerektiği düşünülmektedir. İş Kayıtları Sistemi, kamu kurumlarının ve kuruluşlarının idari kayıtlarında yer alan tüm işletmeleri kapsamaktadır. Geniş kapsamının yanında İş Kayıtları Sistemi'nin farklı kamu kurumlarının ve kuruluşlarının idari kayıtlarına kıyasla başka bir avantajı daha bulunmaktadır. İş Kayıtları Sistemi'nde idari kayıtlardan elde edilen veriler; girişim, yerel birim, yerel faaliyet türü birim vb. istatistiksel birimler haline getirilmektedir.[74] Böylece, araştırmalar için farklı gözlem birimlerinin belirlenmesine imkân tanınmış olmaktadır.

Kitle ve çerçeve ortaya konulduktan sonra incelenmesi gereken bir diğer husus da araştırmada hangi örnekleme yönteminin kullanılacağıdır. Örnekleme yöntemleri, olasılıklı ve olasılıklı olmayan örnekleme yöntemleri olmak üzere iki ana gruba

---

[73] Verma, V.; **Sampling Methods**, Manual for Statistical Trainers Number 2 Statistical Institute for Asia and The Pacific Tokyo, 1998; aktaran Metin, Cenker B.; **Örnekleme Yöntemlerinde Yardımcı Değişkenlerin Kullanımı ve Regresyon Tahmin Edicisi Yöntemi İle Bir Uygulama**, T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalı, Ankara 2010, s.7.

[*] İş kayıtları, Türkiye'de faaliyet gösteren ve gayri safi milli hasılaya katkıda bulunan işletmelere ait adres, kimlik, faaliyet, vb. bilgilerin yer aldığı bir sistemdir. İş Kayıtları Sistemi, idari kayıtlara dayanmaktadır. Söz konusu sistemde, kamu kurumlarının ve kuruluşlarının idari kayıtlarından yararlanılarak istatistiksel amaçlı en güncel ve güvenilir bilgiler yer almaktadır. İş Kayıtları, iş istatistikleri kapsamında yapılacak araştırmaların çerçevesini oluşturmaktadır. Sistem, Gelirler İdaresi Başkanlığı'nın sicil kayıtlarına dayanmaktadır. Bununla birlikte, uyumlu olması durumunda diğer kurumlara ve kuruluşlara ait kayıtlardan da yararlanılmaktadır. TÜİK RİP Bilgi Sistemi http://www.tuik.gov.tr/rip/temalar/1_3.html

[74] http://www.tuik.gov.tr/rip/temalar/1_3.html

ayrılmaktadır. Olasılıklı olmayan örnekleme yöntemleri[75], örnekleme seçilecek birimlerin ve örneklem hacminin belirlenmesinde araştırmacıların değer yargılarının ve tercihlerinin belirleyici olduğu örnekleme yöntemleridir.[76] Dolayısıyla örneklemin başarısının, araştırmacıların konuya ilişkin deneyimlerine ve kitlenin homojen dağılımına bağlı olduğu çıkarımında bulunulabilir. Olasılıklı olmayan örnekleme; kitleyi oluşturan birimler arasında fark gözetilmesine, bütün birimlerin gelişigüzel olasılıklarla seçilmesine, elde edilecek sonuçların hata payı ve güvenilirlik derecesi istatistiksel olarak hesaplanamamasına ve sistematik hatalara neden olmaktadır. Söz konusu eksikliklerinden dolayı olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinin İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek araştırmada tercih edilmemesi gerekmektedir.

Olasılıklı örnekleme yöntemlerinde örnekleme girecek birimler belirli olasılıklara göre seçilmektedir. Bu nedenle, olasılıklı örnekleme yöntemleri tesadüfi örnekleme yöntemleri olarak da adlandırılabilmektedir.[77] Birimlerin seçimi, olasılık teorisine dayandığı için bütün birimlerin örneğe seçilme olasılıkları önceden bilinmektedir. Ayrıca, birimlerin seçimi tesadüfi olarak yapılmaktadır. Olasılıklı örnekleme yöntemlerini, olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerine kıyasla daha ön plana çıkaran temel farklılıklar; örneklemden elde edilen verilerden hesaplanan istatistiklerin, kitle parametreleri hakkında genelleme yapmak amacıyla kullanılabilmesi, örnekleme hatasının hesaplanabilmesi ve keyfi seçimden kaynaklanabilecek sistematik hataların söz konusu olmaması olarak sıralanabilir.[78] Olasılıklı örnekleme yöntemleri; basit tesadüfi örnekleme, tabakalı örnekleme, sistematik örnekleme ve küme örneklemesinden oluşmaktadır.

Olasılıklı örnekleme yöntemlerinden tabakalı tesadüfi örnekleme yönteminin, İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek çalışmalar için en uygun örnekleme yöntemi olduğu düşünülmektedir. Bu tercihin nedenini kavrayabilmek için araştırma konusunu ve gözlem birimini hatırlamak gerekmektedir. Model önerisinde bulunulan araştırma ile Türkiye'de kapsam dâhilindeki sektörlerdeki açık iş oranı tahmin edilmeye çalışılmaktadır. Söz konusu tahmin için 10 ve daha fazla çalışanı olan girişimler gözlem

---

75 Olasılıklı olmayan örnekleme yöntemleri; kolayda örnekleme, yargısal örnekleme, kota örneklemesi ve kartopu örneklemesinden oluşmaktadır. (Yüzer, A.F. vd.; **İstatistik**, T.C. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Eylül 2006, s.178-180.)

76 Yüzer; **a.g.e.,** s.177.

77 Yüzer; **a.g.e.,** s.179.

78 Yüzer; **a.g.e.,** s.180.

birimi olarak tercih edilmektedir. 10 ve daha fazla çalışanı olan girişimlerin önemli bir bölümünü 10 ile 49 çalışanı olan girişimlerin oluşturduğu ve nispeten daha az sayıda 50 ve daha fazla çalışanı olan girişim olduğu bilinmektedir. Başka bir deyişle, girişimlerin çalışan sayılarına göre dağılımlarında bir çarpıklık söz konusudur. Bu durumda, basit tesadüfi örnekleme yöntemi tercih edilecek olursa 50 ve daha fazla çalışanı olan girişimlerin önemli bir bölümü örnek içerisinde yer alabileceği gibi önemli bir bölümü örnek dışında da kalabilecektir. Bu durumda da örneğin, kitleyi temsil kabiliyetinin düşük olması söz konusu olacaktır. Böyle bir sorunun ortaya çıkmaması için kitlenin kesişmeyen ve tabaka adı verilen alt kitlelere bölünmesi gerekmektedir.[79] Böylece tabakaların her biri, bir kitle olarak düşünülebilecek ve tabakaların her birine uygun bir örnekleme yöntemi uygulanabilecektir.[80] Bu çerçevede tabakalı tesadüfi örnekleme, kitlenin tabakalara ayrılması ve her tabakadan basit tesadüfi örnekler seçilerek bunların tek örnekte birleştirilmesidir. Buraya kadar belirtilen hususların ışığında, İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek araştırmada örnekleme yöntemi olarak tabakalı tesadüfi örneklemenin tercih edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca, örnek hacminin dağıtımında da son dönemlerde gerçekleştirilen İşgücü Piyasası Talep Araştırmalarında olduğu gibi sektörlere göre uzlaşık dağıtım yöntemi tercih edilmelidir. Bununla birlikte, zorunlu durumlar dışında tabaka sayısının fazla olmamasına dikkat edilmelidir. Zira, tabakaların fazla olması durumunda işlem hataları söz konusu olabilecektir.[81]

Örnekleme yöntemi tercihine ilişkin değerlendirmelerin arkasından örneklemin tasarımına ilişkin olarak ele alınması gereken bir husus daha bulunmaktadır. Söz konusu husus örneklemin ne kadar süre kullanılacağıdır. Başka bir deyişle, örneklemde yer alan birimlerin ne kadar süre örneklem içerisinde yer almaya devam edecekleridir. Birleşik Krallık tarafından gerçekleştirilen araştırmada, işletmeler büyüklüklerine göre örneklemde 5 ile 9 çeyrek arasında yer alabilmektedir. Bununla birlikte, Almanya'da ise örneklem listesi her yıl yenilenmektedir. Bu çerçevede, İŞKUR'un önünde iki farklı seçenek bulunmaktadır. Seçeneklerden ilki örneklem listesinin her yıl yenilenmesidir. Bir diğer seçenek ise, örneklem listesinde yer alan girişimleri büyüklüklerine bağlı olarak kademeli olarak yenilenmesidir. Daha somut bir şekilde anlatılacak olursa, girişim büyüklüklerinin 10-49 ve 50^{+} şeklinde tabakalandığı varsayımı altında, 10-49 arasında çalışanı olan girişimlere örneklemde dört çeyrek yer verilmesi, 50^{+} çalışanı

---

79 Yamane, Taro; **Temel Örnekleme Yöntemleri**, Literatür Yayıncılık, İstanbul, Ekim 2010, s.121.
80 ÇINGI, Hülya; **Örnekleme Kuramı**, Bizim Büro Basımevi, Üçüncü Baskı, Ankara 2009, s.81.
81 ÇINGI; **a.g.e.,** s.82.

olan girişimlere örneklemde sekiz çeyrek yer verilmesidir. Her ne kadar, İŞKUR için iki farklı seçenek söz konusu olsa da İŞKUR'un örneklemini her sene yenilemesi gerektiği düşünülmektedir. Zira, İŞKUR'un TÜİK'ten temin alacağı örneklemde yer alacak işyeri kayıtlarının güncellenmesi kısa sürede tamamlanamamaktadır. Bu hususu somut bir örnekle açıklamak gerekirse İŞKUR tarafından gerçekleştirilen 2012 ve 2013 yılı I. Dönem İşgücü Piyasası Talep Araştırmaları ele alınabilir. 2 Mayıs – 15 Haziran 2012 tarihleri arasında alan çalışması gerçekleştirilen araştırmada 2010 yılı TÜİK İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılmışken 15 Mayıs – 30 Haziran 2013 tarihleri arasında alan çalışması gerçekleştirilen araştırmada 2012 yılı TÜİK İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılmıştır. Her iki araştırmanın alan uygulamalarının başlangıç tarihleri arasında 13 günlük bir fark olmasına rağmen 2013 yılında gerçekleştirilen araştırmada daha güncel bir listenin kullanıldığı görülmektedir. Bu noktadan hareketle de TÜİK'ten temin edilecek örneklemde yer alacak işyeri kayıtlarının Mayıs ayının ikinci haftasından önce güncellenemediği sonucuna ulaşılmaktadır. Örneğin 2014 yılının Ocak ayında çekilecek bir örneklemde 2012 yılı TÜİK İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılabilecektir. Bu durumda girişimlerin, büyüklükleri itibariyle farklı süreler örneklemde tutulması örnek girişim listesinin güncelliğini olumsuz yönde etkileyebilecektir. Bu çerçevede, örneklemin yıllık olarak yenilenmesinin bugün itibariyle İŞKUR açısından en uygun seçenek olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın kitlesine ilişkin bilgiler İş Kayıtları Sistemi kapsamında TÜİK'te bulunduğundan ve TÜİK bünyesinde Örnekleme ve Analiz Teknikleri Dairesi Başkanlığı tarafından kamu kurumlarına ve kuruluşlarına örnekleme konusundan destek verilebildiğinden, örneklem seçimine ilişkin olarak İŞKUR tarafından, TÜİK ile işbirliğine gidilmelidir. Bu işbirliğini sürekliliğinin sağlanması için İŞKUR ve TÜİK arasında bir protokol imzalanmalıdır. Öncelikle İŞKUR tarafından araştırmanın coğrafi ve sektörel kapsamı, tabakaları, güven düzeyi ve cevaplılık oranı belirlenmelidir. Daha sonra İŞKUR tarafından belirlenen kriterler çerçevesinde, TÜİK tarafından örnek girişimlerin yer aldığı örneklem listesi oluşturulmalı ve saha çalışmasının tamamlanmasının ardından derlenen verilerin ağırlıklandırılması işlemi gerçekleştirilmelidir.

Araştırmanın coğrafi kapsamı; nüfus büyüklüklerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan tüm il ve ilçe merkezlerinden oluşacaktır. Sektörel

kapsam ise Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev 2 sınıflandırmasına göre Tarım, ormancılık ve balıkçılık, Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik, Hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri ile Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri sektörleri dışında kalan 17 sektör oluşturacaktır. 453/2008 Sayılı Komisyon Tüzüğü'nün ilgili maddesi hatırlanacak olursa açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak çalışma yürüten üye devletler Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik, Eğitim, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor ile Diğer hizmet faaliyetleri sektörlerine ilişkin veri derlemekte ve sunmakta zorluk yaşayacak olurlarsa söz konusu sektörleri gerçekleştirecekleri çalışmalarda kapsam dışında bırakabilme imkânına sahiptiler. Bu çerçevede, 4 numaralı tabloda da belirtildiği üzere açık iş istatistiklerine yönelik veri derleme çalışması gerçekleştiren 27 üye devletten üç tanesi Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik sektörünü, üç tanesi de Eğitim, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor ile Diğer hizmet faaliyetleri sektörlerini çalışmalarının sektörel kapsamı dışında bırakmıştır. Ayrıca ilgili Komisyon Tüzüğü çerçevesinde, Üye Devler tarafından Hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri ile Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri sektörlerini çalışmalarının sektörel kapsamı dışında bırakmaktalardır. Dolayısıyla, İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek çalışmada, 453/2008 Sayılı Komisyon Tüzüğü çerçevesinde, belirtilen sektörlerin kapsam dışında bırakılması herhangi bir sorun teşkil etmeyecektir.

Açık iş istatistiklerine ilişkin gerçekleştirilecek araştırmanın saha çalışmasında uygulanacak anketler, girişimler ile yüz yüze görüşme yoluyla gerçekleştirilmelidir. Zira; posta, elektronik posta ve telefon görüşmesi yöntemleri ile etkin bir şekilde veri derlenemeyeceği düşünülmektedir. Almanya'da açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik yürütülen çalışmaya ilişkin olarak aktarılan bilgiler hatırlanacak olursa, Almanya'da 2011 yılının ilk üç çeyreğinde telefon görüşmesi ile gerçekleştirilen anketlerdeki en yüksek cevaplılık oranı yüzde 13,1'di. Bu cevaplılık oranı dikkate alınarak Türkiye'de telefon görüşmesi ile gerçekleştirilecek anketler yardımıyla ülke genelini sağlıklı bir şekilde temsil edebilecek sonuçlara ulaşılamayacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan, Romanya'ya ilişkin olarak aktarılan bilgiler hatırlanacak olursa, anket çalışması sırasında işverenlerin ankete posta yoluyla ya da elektronik ortam yardımıyla cevap verebilmeleri mümkün olmasına rağmen,

işverenlerin yüzde 10'undan daha azı elektronik ortamda cevap vermeyi tercih etmiştir. Benzer biçimde, Almanya'da da anket çalışmasında işverenlerin ankete posta yoluyla ya da elektronik ortam yardımıyla cevap verebilmeleri mümkün olmasına rağmen, işverenlerin sadece yüzde 18'i ankete elektronik ortamda cevap vermeyi tercih etmiştir. Buna karşılık, söz konusu dönemde Birleşik Krallık'ta anketler posta yoluyla uygulanmış ve her çeyrek cevaplılık oranı yüzde 80'in üzerinde gerçekleşmiştir. Hem Romanya hem Almanya hem de Birleşik Krallık uygulamalarından çıkan sonuç anketlerin posta yoluyla uygulanmasının cevaplılık oranını ciddi biçimde yükselttiğidir. Bu sonuçtan hareketle İŞKUR'un da gerçekleştireceği çalışmada anketleri posta yoluyla uygulaması düşünülebilir. Ancak her geçen gün işgücü piyasasına olan hâkimiyeti ile işgücü piyasasındaki etkinliğini ve etkililiğini daha da artıran İŞKUR'un posta yoluyla veri derlemek yerine yüz yüze görüşme tekniği ile veri derlemesi gerektiği düşünülmektedir. İşverenler ile gerçekleştirilecek yüz yüze görüşmeler sadece veri derlenmesine değil aynı zamanda İŞKUR'un işgücü piyasasındaki etkinliğine de önemli derecede katkı sağlayacaktır.

Anketler aracılığıyla güvenilir ve tutarlı bilgilerin derlenmesi bakımından yüz yüze görüşmeyi gerçekleştiren kişinin önemli bir role sahip olduğu düşünülmektedir. Bu aşamada iki farklı seçenek söz konusu olmaktadır: Görüşmeler ya hizmet alımı yoluyla anketörler aracılığıyla ya da İŞKUR'un kendi çalışanları arasından kuracağı bir ekip aracılığıyla gerçekleştirilecektir. Girişimlerin, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerinde görevli olan İş ve Meslek Danışmanları tarafından ziyaret edilmesinin ve bu ziyaretler sırasında ankette yer alan sorulara bağlı kalınarak girişimlerden yüz yüze görüşme yoluyla veri derlenmesinin daha doğru bir seçenek olduğu düşünülmektedir. Saha çalışmasının hizmet alımı yoluyla gerçekleştirilmesi durumunda, saha çalışmasının kontrolü tamamıyla hizmeti sunan firmada olacak ve firmanın sunduğu hizmetin kalitesinin değerlendirilmesi için İŞKUR tarafından oldukça yoğun bir çalışmanın yapılması gerekecektir. Anketörler tarafından farklı illerde derlenen verilerin tamamının günlük olarak kontrol edilmesi ve tespit edilen hatalarda anketörle yeniden iletişime geçilerek girişimin yeniden ziyaret edilmesi söz konusu olabilecektir. Yılda dört kere gerçekleştirilecek bir çalışma için böyle bir yöntem hem zaman boyutuyla hem de maliyet açısından İŞKUR'a büyük bir yük getirecektir. Ayrıca, hizmet alımı yoluyla gerçekleştirilecek çalışmada, anketörlerin saha çalışmasında görev alacakları ili tanımamaları, girişimlerin ziyareti sırasında dikkat edilecek hususlara

gerekli hassasiyeti göstermemeleri gibi durumlarda girişimlerden derlenecek verilerin kalitesine ilişkin sorunlar da söz konusu olabilecektir. Bu tür sorunların gündeme gelmemesi ve araştırmanın İŞKUR ve cevaplayıcılar üzerinde bir yük oluşturmaması için örneklem listesinde yer alacak girişimlerin İŞKUR İş ve Meslek Danışmanları tarafından ziyaret edilmesi gerekmektedir. Girişimleri ziyaret edecek personeli uygulanacak anket ve ankette yer alan sorular hakkında bilgilendirmek ve çalışma sürecinde ilgili personeli temel konularda yönlendirmek için bir el kitabının hazırlanması faydalı olacaktır. Söz konusu el kitabında; çalışmanın amaçlarına, kapsamına ve yöntemine, kullanılacak anket soru formuna ve bu soru formunda yer alan her bir soruya ilişkin detaylı açıklamalara, saha çalışmasında dikkat edilmesi gereken temel hususlara, girişimleri ziyaret edecek personelin görevlerine, sorumluluklarına ve ziyaretler sırasında söz konusu personel tarafından dikkat edilmesi gereken hususlara, son olarak da verilerin sisteme aktarılması sırasında dikkat edilmesi gereken hususlara yer verilmelidir.

Saha çalışması, İŞKUR İşgücü Piyasası ve İstatistik Dairesi Başkanlığı bünyesinde kurulacak ve uzmanlardan oluşacak bir ekibin denetiminde yürütülecektir. Ayrıca saha çalışmasının daha etkili ve hızlı yürütülebilmesi, çalışmada ortaya çıkabilecek sorunlara yerinden hızlı müdahalenin sağlanabilmesi için Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerinde, görev yapmakta olan İl Müdürleri ve/veya İl Müdür Yardımcılarından oluşacak bir alan koordinasyon ekibinin de kurulması gerekmektedir. İŞKUR İşgücü Piyasası ve İstatistik Dairesi Başkanlığı bünyesinde kurulacak ve uzmanlardan oluşacak ekip tarafından, çalışma öncesinde, saha çalışmasında kullanılacak anketi ve daha önce belirtilen konuları kapsayan bir el kitabı hazırlanmalıdır. Saha çalışmasından önce, örneklemde önemli ağırlığa sahip illerde bulunan Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerinde anketi çalışmasında görev alacak personellere; uygulanacak anket, girişim ziyaretlerinde dikkat edilmesi gereken hususlar ve çalışmaya ilişkin olarak hazırlanan el kitabı hakkında detaylı olarak eğitim verilmesi gerekmektedir. Verilen eğitimlerden sonra imkânlar dahilinde bir pilot çalışma yapılmalı ve süreçte ortaya çıkabilecek olası sorunlar önceden tespit edilmeye çalışılmalıdır. Söz konusu potansiyel sorunlara yönelik olarak da gerekli tedbirler alınmalıdır. Saha çalışması, hem uzman ekip hem de Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri bünyesinde oluşturulacak alan koordinasyon ekibi tarafından sürekli kontrol edilmelidir. Saha çalışması sırasında ortaya çıkacak sorunlara alan koordinasyon

ekibi tarafından anında müdahale edilmelidir. Tüm çalışmayı etkilemesi muhtemel olan sorunların ortaya çıkması durumunda, uzmanlardan oluşacak ekip bilgilendirilerek daha makro tedbirler hayata geçirilmelidir. Uygulanan anket soru formları devamlı kontrol edilerek, eksik ve/veya tutarsız cevapların söz konusu olması durumunda görevli personel uyarılarak ilgili girişim ile yeniden iletişime geçilmesi sağlanmalıdır.

Girişimler ile yüz yüze görüşülerek uygulanacak anket soru formlarında yer alan verilerin ve bilgilerin, yazılımı İŞKUR tarafından yapılacak veri giriş sistemine aktarılması gerekmektedir. Söz konusu sisteme veri girişi yapılmadan önce anketlerin detaylı bir şekilde eksik ve/veya tutarsız cevapların olup olmadığı açısından kontrol edilmesi gerekmektedir. Gerekli kontroller yapıldıktan sonra veriler sisteme aktarılmalıdır. Bu kapsamda, verilerin kontrol edilerek sisteme aktarılması hususunda hem girişimi ziyaret eden personelin hem de her ilde oluşturulacak alan koordinasyon ekibinin sorumluluğu söz konusu olacaktır. Verilerin anketler üzerinden kontrol edilmesine ek olarak, anketlerin uygulandığı girişim yetkililerinin en az yüzde 15'inin telefon ile aranarak kontrol edilmesi sağlanmalıdır. Bu kontrolün hem alan koordinasyon ekipleri hem de uzmanlardan oluşan ekip tarafından yapılması gerekmektedir. Ayrıca, veri giriş sisteminin de bir takım mantıksal ve biçimsel kontroller yapacak şekilde tasarlanması gerekmektedir. Böylece, tüm kontrollere rağmen herhangi bir mantıksız ve/veya tutarsız verinin sisteme girilmesi engellenecek ve ilgili verinin düzeltilmesi sağlanacaktır. Bunun yanında sistem, veri girişi sırasında hata yapılması durumunda uyarı verecek ve verilerin sisteme hatasız girilmesini sağlayacaktır. Anketlerde yer alan verilerin tamamının sisteme girilmesinden sonra veriler, veri ambarına aktarılarak analiz ve incelemeler için hazır hale gelmiş olacaktır.

Daha öncede belirtildiği gibi 19/2009 sayılı Komisyon Tüzüğü çerçevesinde, Üye Devletler açık iş istatistiklerine ilişkin verileri EUROSTAT'a aktarmakla yükümlüdürler. Üye Devletler belirledikleri referans üç ayının sona ermesinden sonraki 70 gün içerisinde meta verilerle birlikte NACE Rev.2'ye göre ekonomik faaliyet bazında detaylandırılan verileri EUROSTAT'a iletmektedir. Bununla birlikte, istihdam edilenlerinin sayısı AB'de istihdam edilenlerin % 3'ünden fazla olan Üye Devletler, referans üç ayının sona ermesinden sonraki 45 gün içinde toplam açık iş sayısını, mevcut istihdamı ve meta verileri EUROSTAT'a iletmektedir. Bu çerçevede, EUROSTAT'ın 2013 yılının ikinci çeyrek işgücü piyasası verileri incelendiğinden

Türkiye'deki istihdamın AB'de istihdamın yüzde 12'sine karşılık geldiği görülmektedir. Dolayısıyla, İŞKUR tarafından anket çalışması ile derlenecek verilerin referans üç ayın sona ermesinden sonraki 45 gün içinde EUROSTAT'a aktarılması gerekmektedir. Aynı zamanda ilgili çeyreğe ilişkin olarak derlenen veriler analiz edilerek sonuçların kamuoyu ile paylaşılması gerekmektedir. Çeyreklik sonuçların kamuoyu ile basın toplantısı ve basın duyurusu aracılığıyla paylaşılmalıdır. Bunlara ek olarak, sonuçlara aylık ve yıllık istatistik bültenlerinde de yer verilmelidir. Ana meslek grubu ve sektör bazında açık iş sayısı ile açık iş oranı verileri İŞKUR'un internet sitesi üzerinden kamuoyu ile paylaşılmalıdır.

19/2009 sayılı Komisyon Tüzüğü gereği, EUROSTAT'a açık iş istatistiklerine ilişkin ilk kez veri aktaracak ülkelerin, söz konusu çeyreğe ilişkin veriler ile birlikte söz konusu çeyrekten önceki en az dört çeyreğe ilişkin verileri de EUROSTAT'a aktarması gerekmektedir. Dolayısıyla, İŞKUR tarafından EUROSTAT'a açık iş istatistikleri kapsamında veri aktarılabilmesi için en az beş çeyreklik veri derlenmiş olması gerekmektedir. Eğer 2015 yılının ilk çeyreğine ait açık iş istatistiklerinin EUROSTAT'a aktarılması planlanıyorsa, İŞKUR tarafından 2014 yılının ilk çeyreğinde belirtilen yöntem çerçevesinde açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik bir çalışmaya başlanması gerekmektedir.

4.3. MODELE İLİŞKİN SORU VE ANKET SORU FORMU ÖNERİSİ

Bir önceki alt bölümde İŞKUR tarafından açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilecek çalışmanın yöntemine ilişkin önerilere yer verilmişti. Bu alt bölümde ise söz konusu çalışmada yer alması gereken sorulara ve bu sorularda dikkat edilmesi gereken hususlara yer verilecektir.

İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek çalışmanın temel konusu açık iş istatistiklerinin derlenmesi olduğundan çalışma kapsamında kullanılacak anket soru formunda, konuya bağlı kalınarak ve cevaplayıcılar için söz konusu olacak yükler de dikkate alınarak olabildiğince az soruya yer verilmelidir. Önceki değerlendirmelerde de belirtildiği üzere açık iş istatistikleri kapsamında EUROSTAT'a aktarılması gereken iki temel veri; çalışan sayısı ve açık iş sayısıdır. Söz konusu veriler ana meslek grupları ve NACE Rev. 2'de yer alan sektörler kırılımında EUROSTAT'a aktarılmalıdır. Bu çerçevede, İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek araştırmada kullanılacak anket soru

formunda girişimlere, ana meslek grupları ve NACE Rev. 2'de yer alan sektörler bazında çalışan sayılarına ve açık iş sayılarına ilişkin sorular sorulmalıdır. Buna ek olarak, açık iş sayısında bir önceki çeyreğe kıyasla ortaya çıkabilecek değişikliklerin nedenlerine ilişkin bilgi derleyebilmek için ek bir soruya daha yer verilmelidir. Böylece, İŞKUR tarafından kullanılacak anket soru formunda 3 sorunun yer alması yeterli olacaktır. Bununla birlikte, İŞKUR'un işgücü piyasasındaki gelişmeleri izleyebilmesi için anket soru formuna konuya bağlı kalınmak kaydıyla soru eklenmesi de mümkündür.

Açıklamalar çerçevesinde İŞKUR tarafından saha çalışmasında kullanılmak üzere iki anket soru formu tasarlanmıştır. EK 1'de yer alan soru formunda dört temel soruya yer verilmiştir. Birinci soruda örneklem listesinde yer alan girişimin ana meslek grupları itibariyle ve toplamda kaç çalışanı ile kaç açık işi olduğu sorulmaktadır. Örneklem, girişimlerin sektörleri dikkate alınarak oluşturulacağı için söz konusu soruda girişimlere ayrıca sektör bilgisi sorulmamaktadır. Anket soru formunda yer alan ikinci soruda, girişimin bir önceki çeyrekte belirttiği açık iş sayısı ile ilgili çeyrekteki açık iş sayısı arasında bir fark olması durumunda bu değişimin nedenini ortaya çıkarmaya yönelik bir soru sorulmaktadır. Bu soru yardımıyla açık iş sayısında ve oranında meydana gelecek değişimler daha somut nedenlerle ve işverenlerin görüşleri çerçevesinde açıklanabilecektir. Üçüncü ve dördüncü sorular yerel birimleri olan girişimlere yöneliktir. Üçüncü soruda, girişimin yerel birimlerinin; iktisadi faaliyetinin ne olduğu, toplam kaç çalışanı bulunduğu ve çalışanların meslek grupları itibariyle dağılımının ne olduğu sorulmaktadır. Benzer biçimde dördüncü soruda, girişimin yerel birimlerinin; iktisadi faaliyetinin ne olduğu, toplam kaç açık işi bulunduğu ve söz konusu açık işlerin meslek grupları itibariyle dağılımının ne olduğu sorulmaktadır. Üçüncü ve dördüncü soru yardımıyla ülke genelinde daha detaylı inceleme ve analiz yapılması imkânı doğmaktadır.

EK 2'de yer alan soru formunda ise üç temel soruya yer verilmiştir. Sorulardan ilkinde, ay sonu itibariyle meslek ve cinsiyet ayrımında girişimin kaç çalışanı olduğu sorulmaktadır. Örneklem, girişimlerin sektörleri dikkate alınarak oluşturulacağı için söz konusu soruda girişimlere, ayrıca sektör bilgisi sorulmamaktadır. Anketin ikinci sorusunda ay sonu itibariyle girişimdeki açık iş sayısı; meslek ve istenilen eğitim düzeyi ayrımında sorulmaktadır. Ayrıca ilgili meslekteki açık işin ne kadarlık süreden beri

aranmakta olduğu sorusuna da yer verilmektedir. Anket soru formunda yer alan üçüncü ve son soru ise işverenlerin açık işlerinin bulunduğu mesleklere talep ettikleri beceri düzeylerine ilişkindir. Beceriler, hem bireyler hem de ekonominin geneli anlamında beşeri sermayeye katkıları bakımından oldukça önemlidir. Gitgide derinleşen ve çok boyutlu hale gelen küreselleşme süreci ile birlikte insanlar, mallar, hizmetler ve sermaye her geçen gün daha da hareketli hale gelmektedir. Bu husus, neden olduğu sosyal ve ekonomik dönüşümle birlikte becerilerin işgücü piyasasındaki ve ekonomideki önemini hızla artırmaktadır. Temel becerilerin erken çocukluk döneminde kazandırılması günümüzde oldukça önemli görülmektedir. Bununla birlikte, okul döneminde kişilerin çalışma hayatına ilişkin beceriler kazanmaları da oldukça önemsenmektedir. İŞKUR tarafından gerçekleştirilen 2013 yılı birinci dönem araştırmasına katılan ve işyeri bünyesindeki açık işleri karşılamak amacıyla eleman arayan işverenlerin yüzde 74,3'ü özellikle mesleki bilgi ve beceri ihtiyacı duyduğunu belirtmiştir.[82] Bu hususa ek olarak, söz konusu araştırma kapsamında işverenlere eleman temininde güçlük çektikleri meslek ya da meslekler olup olmadığı sorulmuş ve eğer eleman temininde güçlük çektikleri meslek ya da meslekler var ise bunun nedeninin ne olduğu sorulmuştur. Bu çerçevede, işverenler tarafından eleman temininde en fazla güçlük çekilme nedeninin, ilgili meslekte istenilen düzeyde beceriye sahip eleman bulunamaması olduğu belirtilmiştir.[83]

Günümüzde beceriler ile açık işleri eşleştirebilmek kritik öneme sahip bir politika alanıdır. İŞKUR tarafından gerçekleştirilen İşgücü Piyasası Talep Araştırmalarında da tespit edildiği kadarıyla beceriler ile açık işler arasında ortaya çıkan uyumsuzluklar, çalışanların işlere ilişkin olarak ya fazla beceriye sahip olmalarından ya da olması gerekenden daha az beceriye sahip olmalarından kaynaklanmaktadır.[84] İşgücü piyasasında ortaya çıkan ve beceriler ile işler arasında söz konusu olan bu eşleştirme problemi hem bireyleri hem toplumu hem firmaları hem de bir bütün olarak ülke ekonomisini olumsuz etkilemektedir. Örneğin, 2012 yılında OECD bünyesinde yetişkinlerin becerilerine yönelik olarak gerçekleştirilen anket sonuçlarına göre, okuma-yazma ve sayısal işlem yapabilme yeteneklerinde söz konusu olan yüksek derecedeki eşitsizlik, gelir dağılımında da büyük bir adaletsizliğe yol açmaktadır.[85] Bununla

[82] Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Araştırması I. Dönem Sonuç Raporu,** s.87, 2013.
[83] Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Araştırması I. Dönem Sonuç Raporu,** s.95, 2013.
[84] OECD, **Skills Outlook 2013: First Results From The Survey of Adult Skills**, s.23, 2013.
[85] **a.g.e.**, s.27.

birlikte, OECD'nin anketi kapsamında yeteneklerin sadece gelir ve istihdam üzerinde değil kişilerin sosyal hayatları üzerinde de etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Daha iyi okuma-yazma becerisine sahip olanlara kıyasla okuma-yazma becerisi zayıf olan bireyler, anket kapsamındaki tüm ülkelerde; sağlıklarının daha zayıf olduğunu, politik süreçlere etkilerinin daha sınırlı olduğuna inandıklarını ve gönüllü faaliyetlere katılmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, pek çok ülkede söz konusu beceri düzeyine sahip bireyler, toplumun geri kalanına daha az güven duyduklarını belirtmişlerdir.[86] Bu çerçevede, Türkiye'de kamu istihdam hizmetlerinden sorumlu olan İŞKUR'un, Türkiye'de beceriler ile açık işler arasında daha etkin bir eşleştirme gerçekleştirmesi gerekmektedir. Belirtilen bu husus, aslında ulaşılması istenen bir sonuçtur. İstenilen sonucun elde edilebilmesi için belirli politikaların kararlı ve tutarlı bir şekilde takip edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, İŞKUR'un Türkiye'de söz konusu olan beceri uyumsuzluklarını gidererek kişilere daha kolay istihdam edilebilmelerini sağlayacak beceriler edindirebilmesi ve işgücü piyasasında beceriler ile işler arasında daha etkin bir eşleştirme yapabilmesi için belirli politikaları takip ederek kendini konumlandırması gerektiği düşünülmektedir. Öncelikle, bireylerin iş hayatında ihtiyaç duyacakları ve işverenler tarafından talep edilen becerilerin ekonomideki ana sektörler itibarıyla tespit edilmesi gerekmektedir. Ana sektörler itibarıyla iş hayatında ihtiyaç duyulan beceri taleplerinin tespit edilebilmesi için açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek araştırmaya, beceriler ile ilgili olarak işverenlerin taleplerinin tespit edilmesine yardım edecek bir modülün eklenmesi faydalı olacaktır. Böylelikle İŞKUR, gerçekleştireceği çalışma ile hem hangi mesleklerde ya da meslek gruplarında açık iş olduğunu tespit edebilecek hem de söz konusu açık işler için işverenlerce ihtiyaç duyulan becerileri belirleyebilecektir. Sonrasında, İŞKUR kendi kayıtlarında bulunan işsizleri sahip oldukları becerilere uygun işlere yönlendirerek etkin bir eşleştirme gerçekleştirebilecektir. Açık işlere ilişkin becerilerin tespit edilmesi sadece işsizler açısından faydalı olmayacaktır. Bir iş sahibi olmakla birlikte farklı nedenlerden ötürü daha iyi şartlarda iş arayanlar ile ilk kez işgücü piyasasına girecekler için de işgücü piyasasında söz konusu olan beceri taleplerinin belirlenmesi önem taşımaktadır. İŞKUR tarafından tespit edilen beceri talepleri doğrultusunda kişilerin iş hayatında ihtiyaç duyacakları iş hayatına yönelik becerileri kazanmalarını sağlayacak şekilde eğitim sisteminin değişen ihtiyaçlara hızlı bir şekilde yanıt verebilmesini

[86] **a.g.e.**, s.27.

sağlayacak daha esnek bir yapıya sahip olabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılarak eğitim-istihdam ilişkisi güçlendirilmelidir. Bunun yanında, hayat boyu öğrenme teşvik edilerek zaman içerisinde kişilerin becerilerini geliştirerek farklı alanlarda istihdam edilebilirlikleri artırılmalıdır. Zira, öğrenme sadece formel eğitim-öğretim hayatı ile sınırlı değildir. Kişiler, hayatları boyunca gerek okul dönemlerinde gerekse de çalışma dönemlerinde öğrenmeye devam etmektedirler. Aksi takdirde, sahip olunan becerilerin korunması ve geliştirilmesi mümkün değildir. Bu anlayış doğrultusunda, kişilerin hayatlarının her döneminde öğrenmeye, becerilerini geliştirmeye teşvik edilmeleri gerekmektedir. Bu çerçevede, İŞKUR tarafından kişilere etkin bir şekilde kariyer danışmanlığı hizmeti sunularak kişilerin hem sahip oldukları becerileri korumaları ve geliştirmeleri teşvik edilmeli hem de işgücü piyasasındaki değişen koşullara hızlı bir şekilde adapte olmaları sağlanmalıdır. Ancak belirtilen bu makro politikaların etkili bir şekilde uygulanabilmesi için öncelikle işgücü piyasasında söz konusu olan beceri ihtiyaçlarının doğru ve net bir biçimde tespit edilmesi gerekmektedir. Bu amaç doğrultusunda, işgücü piyasasında ihtiyaç duyulan becerilerin tespit edilebilmesi için EK-2'deki açık iş anketinde yer alan üçüncü soru tasarlanmıştır. Bu soru ile açık iş araştırması kapsamında belirli bir meslekte açık işi olduğunu belirten işverenlere söz konusu meslekte hangi beceri düzeylerine ihtiyaç duyduğu sorulmakta ve böylelikle hem meslek hem de meslek grubu bazında ne tür beceri ya da becerilerin işgücü piyasasında talep edilmekte olduğu belirlenmeye çalışılmaktadır.

EK-2'de yer alan anket soru formu hem EUROSTAT için veri derlenmesini sağlamakta hem de İŞKUR için piyasaya ilişkin bilgiler sağlamaktadır. Açık işlerin hangi meslekte olduğuna, söz konusu açık işlerde işveren tarafından talep edilen eğitim düzeyi ile temel becerilerin neler olduğuna ve ilgili açık işin ne kadarlık bir süreden beri işveren tarafından aranmakta olduğuna ilişkin bilgilerin, İŞKUR'un geliştireceği politikalar ile piyasaya müdahale etmesine ve İŞKUR'un bu politikalar ile piyasayı yönlendirmesine önemli ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anket soru formu yardımıyla AB standartlarına uygun biçimde açık iş istatistikleri derlenebilmesi için açık iş kavramının AB standartları ile uyumlu biçimde bir tanımının ortaya konulması ve bu tanımın hem ziyaretçiler hem de girişim yetkilileri tarafından kavranması gerekmektedir. Açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik AB mevzuatının incelendiği alt bölümde yer alan açıklamalardan da hatırlanacağı üzere, AB

standartları çerçevesinde açık iş; henüz yaratılmış ve doldurulmamış ya da açık olmak üzere olan, işverenin işletmesi dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif adımlar atmakta olduğu ve daha fazla adım atmaya hazırlandığı, işveren tarafından hemen ya da belirli bir dönem içerisinde doldurulmak istenen ücretli bir iş anlamına gelmektedir. Bu çerçevede, İŞKUR tarafından kullanılacak araştırmada açık iş kavramının baştan bu şekilde tanımlanması ve kullanılması gerekmektedir. Bununla birlikte, açık iş kavramının tanımında yer alan aktif adımların neler olduğunun da net bir şekilde ortaya konulması gerekmektedir. AB standartları ile birlikte İŞKUR hizmetleri de dikkate alındığında aktif adımlar şu şekilde sıralanabilir:

1. İŞKUR'a açık işi bildirmek,
2. Özel istihdam bürosu ile iletişime geçmek,
3. Açık işe ilişkin olarak medyaya ilan vermek (internette, gazetelerde, dergilerde, vb.),
4. Kamuya açık iletişim panolarında açık işe ilişkin ilan vermek,
5. Muhtemel adaylara ulaşarak onlarla mülakat yapmak ya da aralarından eleme yapmak,
6. Akraba-eş-dost kanalıyla uygun adaylara ulaşmaya çalışmak,
7. Stajyerler çalıştırarak ihtiyacı karşılamak,
8. İşbaşı Eğitim Programlarından yararlanmak.

Bu çerçevede, açık iş sorusu cevaplandırılırken henüz yaratılmış ve doldurulmamış ya da açık olmak üzere olan;

- İşletmesi dışından uygun bir aday bulmak amacıyla belirtilen aktif adımların atıldığı ve daha fazla girişimde bulunulmaya hazırlanıldığı,
- İşveren tarafından hemen ya da belirli bir dönem içerisinde doldurulmak istenen ücretli işlerin dikkate alınması gerekmektedir.

Açık iş istatistiklerine ilişkin olarak çeyrekler itibariyle veri derlenmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek çalışmada her üç aylık dönenim ortasındaki ay içerisinde araştırmanın saha çalışması gerçekleştirilmelidir. Dolayısıyla yıl içerisinde Şubat, Mayıs, Ağustos ve Kasım ayları içerisinde saha çalışması tamamlanacaktır. Saha çalışması belirtilen ayların tamamında gerçekleştirilemeyeceğinden ilgili ay içerisinde bir ya da iki haftada saha çalışması

tamamlanmalıdır. Daha sonra veri giriş sistemine aktarılacak veriler gerekli kontrollerden ve analizlerden geçirildikten sonra AB standartları ile uyumlu, kendi içerisinde tutarlılığı ve karşılaştırılabilirliği olan açık iş istatistikleri İŞKUR tarafından üretilebilecektir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Açık işlere ilişkin istatistikler; hem araştırmacılara ve kamuoyuna hem de politika yapıcılara işgücü piyasasının talep tarafına ilişkin bilgiler sunduğu için önemli olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda açık iş istatistikleri, işgücü piyasasında talep tarafından kaynaklanan değişmelere ve gelişmelere ilişkin öncü belirtiler sunmaktadır. İşgücü piyasası açısından öncü bir gösterge olan açık iş istatistikleri politika yapıcılara karar almada ve uyguladıkları politikaların etkilerini gözlemlemede oldukça yardımcı olmaktadır. İşgücü piyasası açısından kritik öneme sahip olan açık iş istatistikleri başta ABD, Almanya ve Birleşik Krallık olmak üzere pek çok gelişmiş ekonomi tarafından dikkatle takip edilmektedir. Bu noktadan hareketle, açık iş istatistiklerinin ve bu istatistikler yardımıyla türetilen açık iş oranının, bir ekonominin işgücü piyasasının izlenmesine yönelik en temel göstergelerden biri olduğu söylenebilmektedir.

Buna karşılık, gerek İŞKUR gerekse diğer kurumlar ve kuruluşlar tarafından işgücü piyasası araştırmaları kapsamında bugüne kadar gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde; Türkiye'de işgücü piyasasının talep tarafındaki gelişmeleri yansıtabilecek, uluslararası standartlar ile uyumlu, kendi içerisinde tutarlılığı ve karşılaştırılabilirliği olan açık iş istatistiklerinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu hususun İŞKUR tarafından 2007 ile 2012 yılları arasında ve 2013 yılının birinci döneminde gerçekleştirilen işgücü piyasası talep araştırmaları açısından en önemli nedeni, söz konusu çalışmaların araştırma çerçevesi, örnekleme birimi, referans dönemi, meslek ve sektör sınıflamaları ile saha çalışması yöntemi açısından ciddi farklılıklar içermekte oluşudur. SETA Vakfı tarafından gerçekleştirilen çalışma açısından belirtilen eksikliklerin temel nedeni, çalışmanın Türkiye'deki işgücü piyasasına ilişkin önemli sonuçlara ve tespitlere ulaşılmakla birlikte açık iş istatistiklerine ilişkin hiçbir veriye ulaşamıyor oluşudur. TOBB-ETÜ ve TEPAV tarafından hazırlanan taslak çalışma açısından belirtilen eksikliklerin temel nedeni ise, anket soru formunda yer alan ilgili sorunun ilerleyen dönemde boşalabilecek pozisyonları dışarıda bırakması ve boş pozisyon kavramının AB standartları çerçevesindeki açık iş kavramını karşılayamıyor oluşudur.

Bu çerçevede, işgücü piyasası açısından söz konusu olan bu eksikliğin Türkiye'de kamu istihdam hizmetlerinden sorumlu olan İŞKUR tarafından giderilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bununla birlikte, 2012-2016 Yıllarını kapsayan ikinci RİP döneminde, açık işler konusundaki istatistiklerin kapsamının program döneminde Avrupa Birliği mevzuatı da dikkate alınarak genişletilmesi ve açık iş istatistiklerinin yılda 4 kez işyerlerinden anket yoluyla derlenmesi görevi İŞKUR'a verilmiştir. Dolayısıyla, AB mevzuatı ile uyumlu açık iş istatistiklerinin derlenmesi konusunda İŞKUR'un yasal bir yükümlülüğü de söz konusu olduğu için açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak İŞKUR tarafından yeni bir çalışmanın hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Öneriler

Çalışma kapsamda, İŞKUR tarafından açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilen çalışmaya ilişkin bir model tasarlanmıştır. Söz konusu modelden hareketle İŞKUR'a yönelik öneriler maddeler halinde şu şekilde sıralanabilir:

1. Açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak İŞKUR tarafından yeni bir araştırma hayata geçirilmelidir. Hâlihazırda gerçekleştirilen işgücü piyasası talep araştırmalarında açık iş istatistiklerine ilişkin olarak yer alan soruların bu çalışmadan çıkarılması ve tamamen yeni bir kavramsal çerçeve ve anket soru formu kullanılmaya başlanmalıdır.

2. Çalışmada, örnekleme yöntemi yardımıyla veri derlenmesi gerektiği düşünülmektedir. İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek araştırmada, tamsayım yöntemiyle veri derlenmesinin hem zaman hem de maliyet açısından uygun olmadığı düşünülmektedir. Diğer taraftan, bir diğer istatistiksel veri derleme yöntemi olan idari kayıtlardan yararlanılarak söz konusu çalışmanın gerçekleştirilmesi mümkün olmadığı düşünülmektedir. Zira, idari kayıtlar kamu kurumlarının ve kuruluşlarının idari ve kurumsal amaçlarına yönelik olarak tutulmakta olduğu için çeşitli kurumların ve kuruluşların kayıtlarında uluslararası standartlar ve tanımlamalar açısından farklılıklar söz konusu olabilmektedir. Ayrıca, zaman içerisinde idari işlemlerin tanımlarında değişikliklerin söz konusu olması durumunda idari kayıtlara dayalı istatistiklerin zaman boyutuyla karşılaştırılmasında birtakım sorunlar ortaya çıkabilmektedir.

Bu çerçevede, İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek çalışma için en uygun veri derleme yönteminin örnekleme olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. Planlanan araştırmanın kitlesi, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yer alan tüm işyerleridir/girişimlerdir.

4. Türkiye genelinde gerçekleştirilecek araştırmanın gözlem biriminin girişimlerden oluşması gerekmektedir. Zira, işyerleri bir kontrol altında ve genellikle tek tür ekonomik faaliyetin gerçekleştirildiği yerler iken girişimler, karar alma konusunda özerkliğe sahip olan ve bir işyerinden oluşabileceği gibi birden fazla işyerinin birleşiminden de oluşabilen birimlerdir. Bu çerçevede, açık iş konusundan en sağlıklı ve doğru bilgi, karar alma konusunda özerkliği bulunan girişimlerden alınabileceğinden, gerçekleştirilecek araştırmanın gözlem biriminin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde faaliyeti gösteren girişimler olması gerektiği düşünülmektedir. Bununla birlikte, araştırmanın gözlem birimini, tüm girişimlerden ziyade 10 ve daha fazla çalışanı olan girişimlerin oluşturması gerektiği düşünülmektedir. Türkiye'de 1-9 arası çalışanı olan girişimler yeterli düzeyde kurumsallaşamadıklarından ve ekonomideki konjonktürel hareketlerden kolayca etkilendiklerinden, bu girişimlerden derlenecek verilerin dönemler itibariyle ciddi dalgalanmalar gösterme ihtimali bulunmaktadır. Ayrıca, bu girişimlerde açık işlerin karşılanması kurumsal süreçlerin kullanılmamasından dolayı daha hızlı gerçekleştiğinden, uygulanacak araştırmalarda mevcut durumun tespit edilememe ihtimali de bulunmaktadır. Bu nedenlerden ötürü, araştırmanın gözlem birimini, 10 ve daha fazla çalışanı olan girişimlerin oluşturması önerilmektedir.

5. Açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilecek araştırmada, TÜİK İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılmak üzere sektörel kapsam dâhilinde ilgili sektörde yer alan ve 10 ve daha fazla çalışana sahip girişimlerin örnekleme çerçevesini oluşturması gerekmektedir. Her ne kadar İŞKUR, TOBB ve SGK kurumların işyerlerine ilişkin idari kayıtları bulunuyor olsa da çerçeve hatasının kabul edilebilir düzeyde olduğu ve kitle birimlerinin büyük bir kısmının kapsandığı kayıtlar TÜİK'te bulunduğu için araştırma çerçevesinin TÜİK İş Kayıtları Sistemi esas alınarak belirlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

6. Olasılıklı örnekleme yöntemlerinden tabakalı tesadüfi örnekleme yönteminin, İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek çalışmalar için en uygun örnekleme

yöntemi olduğu düşünülmektedir. Bu tercihin nedenini kavrayabilmek için araştırma konusuna ve gözlem birimine odaklanmak gerekmektedir. Model önerisinde bulunulan araştırma ile Türkiye'de kapsam dâhilindeki sektörlerdeki açık iş oranı tahmin edilmeye çalışılmaktadır. Söz konusu tahmin için 10 ve daha fazla çalışanı olan girişimler gözlem birimi olarak tercih edilmektedir. 10 ve daha fazla çalışanı olan girişimlerin önemli bir bölümünü 10 ile 49 çalışanı olan girişimlerin oluşturduğu ve nispeten daha az sayıda 50 ve daha fazla çalışanı olan girişim olduğu bilinmektedir. Başka bir deyişle, girişimlerin çalışan sayılarına göre dağılımlarında bir çarpıklık söz konusudur. Bu durumda, basit tesadüfi örnekleme yöntemi tercih edilecek olursa 50 ve daha fazla çalışanı olan girişimlerin önemli bir bölümü örnek içerisinde yer alabileceği gibi önemli bir bölümü örnek dışında da kalabilecektir. Bu durumda da örneğin, kitleyi temsil kabiliyetinin düşük olması söz konusu olacaktır. Böyle bir sorunun ortaya çıkmaması için kitlenin kesişmeyen ve tabaka adı verilen alt kitlelere bölünmesi gerekmektedir. Böylece tabakaların her biri, bir kitle olarak düşünülebilecek ve tabakaların her birine uygun bir örnekleme yöntemi uygulanabilecektir.

7. Araştırmanın kitlesine ilişkin bilgiler İş Kayıtları Sistemi kapsamında TÜİK'te bulunduğundan ve TÜİK tarafından kamu kurumlarına ve kuruluşlarına örnekleme konusundan destek verilebildiğinden, örnekleme işlemine ilişkin olarak İŞKUR tarafından, TÜİK ile işbirliğine gidilmelidir. Bu işbirliğini sürekliliğinin sağlanması için İŞKUR ve TÜİK arasında bir protokol imzalanmalıdır. İşbirliği çerçevesinde, İŞKUR tarafından araştırmanın coğrafi ve sektörel kapsamı, tabakaları, güven düzeyi ve cevaplılık oranı belirlenmelidir. İŞKUR tarafından belirlenen kriterler çerçevesinde, TÜİK tarafından örnek girişimlerin yer aldığı örneklem listesi oluşturulmalı ve saha çalışmasının tamamlanmasının ardından derlenen verilerin ağırlıklandırılması işlemi gerçekleştirilmelidir.

8. Araştırmanın coğrafi kapsamı; nüfus büyüklüklerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan tüm il ve ilçe merkezlerinden oluşacaktır. Sektörel kapsam ise Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev 2.0 sınıflandırmasına göre Tarım, ormancılık ve balıkçılık, Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik, Hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri ile Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri sektörleri dışında kalan 17 sektör oluşturacaktır.

Çalışmada, 453/2008 Sayılı Komisyon Tüzüğü çerçevesinde, belirtilen sektörlerin kapsam dışında bırakılması herhangi bir sorun teşkil etmemektedir.

9. Her geçen gün işgücü piyasasına olan hâkimiyeti ile işgücü piyasasındaki etkinliği ve etkililiği daha da artan İŞKUR'un çalışma kapsamında yüz yüze görüşme tekniği ile veri derlemesi gerektiği düşünülmektedir.

10. Anketler aracılığıyla güvenilir ve tutarlı bilgilerin derlenmesi bakımından yüz yüze görüşmeyi gerçekleştiren kişinin önemli bir role sahip olduğu düşünülmektedir. Bu aşamada iki farklı seçenek söz konusu olmaktadır: Görüşmeler ya hizmet alımı yoluyla anketörler aracılığıyla ya da İŞKUR'un kendi çalışanları arasından kuracağı bir ekip aracılığıyla gerçekleştirilecektir. Girişimlerin, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerinde görevli olan İş ve Meslek Danışmanları tarafından ziyaret edilmesinin ve bu ziyaretler sırasında ankette yer alan sorulara bağlı kalınarak girişimlerden yüz yüze görüşme yoluyla veri derlenmesinin daha doğru bir seçenek olduğu düşünülmektedir.

11. Girişimleri ziyaret edecek personeli uygulanacak anket ve ankette yer alan sorular hakkında bilgilendirmek ve çalışma sürecinde ilgili personeli temel konularda yönlendirmek için bir el kitabının hazırlanması faydalı olacaktır. Söz konusu el kitabında; çalışmanın amaçlarına, kapsamına ve yöntemine, kullanılacak anket soru formuna ve bu soru formunda yer alan her bir soruya ilişkin detaylı açıklamalara, saha çalışmasında dikkat edilmesi gereken temel hususlara, girişimleri ziyaret edecek personelin görevlerine, sorumluluklarına ve ziyaretler sırasında söz konusu personel tarafından dikkat edilmesi gereken hususlara, son olarak da verilerin sisteme aktarılması sırasında dikkat edilmesi gereken hususlara yer verilmelidir.

12. Saha çalışmasının, İŞKUR İşgücü Piyasası ve İstatistik Dairesi Başkanlığı bünyesinde kurulacak ve uzmanlardan oluşacak bir ekibin denetiminde yürütülmesi gerekmektedir. Ayrıca saha çalışmasının daha etkili ve hızlı yürütülebilmesi, çalışmada ortaya çıkabilecek sorunlara yerinden hızlı müdahalenin sağlanabilmesi için Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerinde, görev yapmakta olan İl Müdürleri ve/veya İl Müdür Yardımcılarından oluşacak bir alan koordinasyon ekibinin de kurulması gerekmektedir.

13. Saha çalışmasından önce, örneklemde önemli ağırlığa sahip illerde bulunan Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerinde anketi çalışmasında görev alacak personellere; uygulanacak anket, girişim ziyaretlerinde dikkat edilmesi gereken

hususlar ve çalışmaya ilişkin olarak hazırlanan el kitabı hakkında detaylı olarak eğitim verilmesi gerekmektedir. Verilen eğitimlerden sonra imkânlar dâhilinde bir pilot çalışma yapılmalı ve süreçte ortaya çıkabilecek olası sorunlar önceden tespit edilmeye çalışılmalıdır. Söz konusu potansiyel sorunlara yönelik olarak da gerekli tedbirler alınmalıdır.

14. Saha çalışması, hem uzman ekip hem de Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri bünyesinde oluşturulacak alan koordinasyon ekibi tarafından sürekli kontrol edilmelidir. Saha çalışması sırasında ortaya çıkacak sorunlara alan koordinasyon ekibi tarafından anında müdahale edilmelidir. Tüm çalışmayı etkilemesi muhtemel olan sorunların ortaya çıkması durumunda, uzmanlardan oluşacak ekip bilgilendirilerek daha makro tedbirler hayata geçirilmelidir. Uygulanan anket soru formları devamlı kontrol edilerek, eksik ve/veya tutarsız cevapların söz konusu olması durumunda görevli personel uyarılarak ilgili girişim ile yeniden iletişime geçilmesi sağlanmalıdır.

15. Girişimler ile yüz yüze görüşülerek uygulanacak anket soru formlarında yer alan verilerin ve bilgilerin, yazılımı İŞKUR tarafından yapılacak veri giriş sistemine aktarılması gerekmektedir. Söz konusu sisteme veri girişi yapılmadan önce anketlerin detaylı bir şekilde eksik ve/veya tutarsız cevapların olup olmadığı açısından kontrol edilmesi gerekmektedir. Gerekli kontroller yapıldıktan sonra veriler sisteme aktarılmalıdır. Bu kapsamda, verilerin kontrol edilerek sisteme aktarılması hususunda hem girişimi ziyaret eden personelin hem de her ilde oluşturulacak alan koordinasyon ekibinin sorumluluğu söz konusu olacaktır. Verilerin anketler üzerinden kontrol edilmesine ek olarak, anketlerin uygulandığı girişim yetkililerinin en az yüzde 15'inin telefon ile aranarak kontrol edilmesi sağlanmalıdır. Bu kontrolün hem alan koordinasyon ekipleri hem de uzmanlardan oluşan ekip tarafından yapılması gerekmektedir. Ayrıca, veri giriş sisteminin de bir takım mantıksal ve biçimsel kontroller yapacak şekilde tasarlanması gerekmektedir. Böylece, tüm kontrollere rağmen herhangi bir mantıksız ve/veya tutarsız verinin sisteme girilmesi engellenecek ve ilgili verinin düzeltilmesi sağlanacaktır. Bunun yanında sistem, veri girişi sırasında hata yapılması durumunda uyarı verecek ve verilerin sisteme hatasız girilmesini sağlayacaktır. Anketlerde yer alan verilerin tamamının sisteme girilmesinden sonra veriler, veri ambarına aktarılarak analiz ve incelemeler için hazır hale gelmiş olacaktır.

16. Derlenen verilerin referans üç ayın sona ermesinden sonraki 45 gün içinde EUROSTAT'a aktarılması gerekmektedir. Aynı zamanda ilgili çeyreğe ilişkin olarak derlenen veriler analiz edilerek sonuçların kamuoyu ile paylaşılması gerekmektedir. Çeyreklik sonuçların kamuoyu ile basın toplantısı ve basın duyurusu aracılığıyla paylaşılabilir. Bunlara ek olarak, sonuçlara aylık ve yıllık istatistik bültenlerinde de yer verilebilir. Ana meslek grubu ve sektör bazında açık iş sayısı ile açık iş oranı verileri İŞKUR'un internet sitesi üzerinden kamuoyu ile paylaşılmalıdır.

17. AB mevzuatı gereği, EUROSTAT'a açık iş istatistiklerine ilişkin ilk kez veri aktaracak ülkelerin, söz konusu çeyreğe ilişkin veriler ile birlikte söz konusu çeyrekten önceki en az dört çeyreğe ilişkin verileri de EUROSTAT'a aktarması gerekmektedir. Dolayısıyla, İŞKUR tarafından EUROSTAT'a açık iş istatistikleri kapsamında veri aktarılabilmesi için en az beş çeyreklik veri derlenmiş olması gerekmektedir. Eğer 2015 yılının ilk çeyreğine ait açık iş istatistiklerinin EUROSTAT'a aktarılması planlanıyorsa, İŞKUR tarafından 2014 yılının ilk çeyreğinde belirtilen yöntem çerçevesinde açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik bir çalışmaya başlanması gerekmektedir.

18. İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek çalışmanın temel konusu açık iş istatistiklerinin derlenmesi olduğundan çalışma kapsamında kullanılacak anket soru formunda, konuya bağlı kalınarak ve cevaplayıcılar için söz konusu olacak yükler de dikkate alınarak olabildiğince az soruya yer verilmelidir. Bu çerçevede, saha çalışmasında kullanılmak üzere AB standartlarına uygun şekilde veri derlenmesini sağlayacak iki anket soru formu tasarlanmıştır.

19. Anket soru formu yardımıyla AB standartlarına uygun biçimde açık iş istatistikleri derlenebilmesi için açık iş kavramının AB standartları ile uyumlu biçimde bir tanımının ortaya konulması ve bu tanımın hem ziyaretçiler hem de girişim yetkilileri tarafından kavranması gerekmektedir. Bu çerçevede açık iş kavramının; henüz yaratılmış ve doldurulmamış ya da açık olmak üzere olan, işverenin işletmesi dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif adımlar atmakta olduğu ve daha fazla adım atmaya hazırlandığı, işveren tarafından hemen ya da belirli bir dönem içerisinde doldurulmak istenen ücretli bir iş olarak tanımlanması gerekmektedir. Bununla birlikte, açık iş kavramının tanımında yer alan aktif adımların neler olduğunun da net bir şekilde ortaya konulması gerekmektedir. AB standartları ile birlikte İŞKUR hizmetleri de dikkate

alındığında aktif adımlar şu şekilde sıralanabilir: İŞKUR'a açık işi bildirmek, Özel istihdam bürosu ile iletişime geçmek, Açık işe ilişkin olarak medyaya ilan vermek (internette, gazetelerde, dergilerde, vb.), Kamuya açık iletişim panolarında açık işe ilişkin ilan vermek, Muhtemel adaylara ulaşarak onlarla mülakat yapmak ya da aralarından eleme yapmak, Akraba-eş-dost kanalıyla uygun adaylara ulaşmaya çalışmak, Stajyerler çalıştırarak ihtiyacı karşılamak, İşbaşı Eğitim Programlarından yararlanmak.

20. Beceriler, hem bireyler hem de ekonominin genelinde beşeri sermayeye katkıları bakımından oldukça önemlidir. Gitgide derinleşen ve çok boyutlu hale gelen küreselleşme süreci ile birlikte insanlar, mallar, hizmetler ve sermaye her geçen gün daha da hareketli hale gelmektedir. Bu gelişme, neden olduğu sosyal ve ekonomik dönüşümle birlikte becerilerin işgücü piyasasındaki ve ekonomideki önemini hızla artırmaktadır. Bu nedenle, günümüzde meslekler üzerinden yapılan analizlerin ilerleyen dönemlerde önemini kaybedeceği ve beceriler üzerinden gerçekleştirilecek analizlerin ön plana çıkacağı düşünülmektedir. Bu öngörü ışığında, açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilecek çalışmada sadece açık iş istatistiklerinin derlenmesine odaklanılmaması önerilmektedir. Gerçekleştirilecek çalışma ile hem açık iş istatistikleri derlenmeli hem de açık işler ile beceriler arasında daha etkin bir eşleştirme gerçekleştirilebilmesi için söz konusu açık işlerde işverenler ve işgücü piyasasında talep edilen temel becerilerin neler olduğu belirlenmelidir. Böylece, beceriler ile açık işler arasında etkin bir eşleştirme yapılabilecektir.

21. İŞKUR tarafından gerçekleştirilecek çalışmada her üç aylık dönenim ortasındaki ay içerisinde araştırmanın saha çalışması gerçekleştirilmelidir. Dolayısıyla yıl içerisinde Şubat, Mayıs, Ağustos ve Kasım ayları içerisinde saha çalışması tamamlanacaktır. Saha çalışması belirtilen ayların tamamında gerçekleştirilemeyeceğinden ilgili ay içerisinde bir ya da iki haftada saha çalışması tamamlanmalıdır. Sonrasında, sisteme aktarılacak veriler gerekli kontrollerden ve analizlerden geçirildikten sonra AB standartları ile uyumlu, kendi içerisinde tutarlılığı ve karşılaştırılabilirliği olan açık iş istatistikleri İŞKUR tarafından üretilebilecektir.

EKLER

EK 1: 2014 Yılı Birinci Çeyrek Açık İş Anketi

Örneklem Numarası:…….....

Girişimin Yasal Unvanı:……..

Girişimin Tabela Unvanı:…….....

Adres:……..…

…….....

İl-İlçe:……...

Telefon:…….....

E-posta:……..…….....

Girişimin Ana İktisadi Faaliyeti:…….....

Açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak İŞKUR tarafından gerçekleştirilen çalışma kapsamında, ankete cevap veren girişim yetkilisinin;

Adı-Soyadı:……..

Unvanı:…….

Telefonu:……..

E-postası:…….

İmza ve/veya Kaşesi:……..

Tarih:……/……/……

Açık iş istatistikleri işgücü piyasasındaki gelişmelere ilişkin önemli bir göstergedir. İşgücü piyasası açısından öncü bir gösterge olan açık iş istatistikleri, politika yapıcılara stratejik bakış açısıyla karar almada ve uyguladıkları politikaların etkilerini gözlemlemede fazlasıyla yardım sağlamaktadır. Buna karşılık, Türkiye'de işgücü piyasasının talep tarafındaki gelişmeleri yansıtabilecek uluslararası standartlar ile uyumlu, kendi içerisinde tutarlılığı ve karşılaştırılabilirliği olan açık iş istatistikleri ve dolayısıyla açık iş oranı bulunmamaktadır. İşgücü piyasası açısından söz konusu olan eksikliğin Türkiye'de kamu istihdam hizmetlerinden sorumlu olan İŞKUR tarafından giderilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, söz konusu eksikliğin giderilmesine yönelik olarak bu araştırma tasarlanmıştır. Araştırmada, **mevcut anket soru formu kullanılarak tarafınızca beyan edilen veriler ışığında Türkiye'deki işgücü piyasasında söz konusu olan gelişmeler belirlenmeye çalışılacaktır.**

!!! Önemli Hatırlatma !!!

1- Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, **yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır**. **Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik amacı dışında kullanılamaz.**

2- 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunun 21'inci maddesi gereğince **Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur.**

3- İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka amaçla kullanılamaz. İkinci fıkraya aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanununun 136. maddesi hükümleri uygulanır.

S.1: Ay Sonu İtibariyle Girişiminizde Toplam Kaç Çalışanınız ve Açık İşiniz Bulunmaktadır?

Numara	*Sorular*	*Toplam*	*Ana Meslek Grupları*									
			0	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*
1	Girişiminizde Ay Sonu İtibariyle Kaç Çalışanınız Bulunmaktadır?											
2	Girişiminizde Ay Sonu İtibariyle Kaç Açık İşiniz Bulunmaktadır?											

!!! Yönlendirme: Girişime ait yerel birimlerin olması durumunda soru 1'e ilişkin cevaplar alındıktan sonra soru 3'e ve soru 4'e ilişkin cevapların da alınması gerekmektedir. Başka bir deyişle, *girişime ait yerel birimlerin olması durumunda hem soru 1'e hem de soru 3 ile soru 4'e ilişkin cevapların alınması gerekmektedir*. Bu çerçevede, soru 1'e ilişkin rakamlar ile soru 3'e ve soru 4'e ilişkin rakamların tutarlı olması gerekmektedir. Soru 1'deki toplam çalışan sayısının ve meslek grupları itibariyle çalışan sayısı dağılımının soru 3'teki cevaplar ile tutarlı olması gerekmektedir. Benzer biçimde, soru 1'deki toplam açık iş sayısının ve meslek grupları itibariyle açık iş sayısı dağılımının soru 4'teki cevaplar ile tutarlı olması gerekmektedir. Girişime ait yerel birimin olmaması durumunda soru 3 ile soru 4 değerlendirmeye alınmayacaktır.

S.2: Bir Önceki Döneme Kıyasla Açık İş Sayınızdaki Değişim Aşağıdaki Nedenlerin Hangisinden Kaynaklanmaktadır?

i. Girişimde Meydana Gelen Değişimlerden……☐
ii. Ülke Ekonomisinde Meydana Gelen Değişimlerden……☐
iii. Öngörülemeyen Mevsimsel Değişmelerden……☐
iv. Aranılan Nitelikte Elemanların Bulunmasından……☐
v. Raporlama Hatasından……☐
vi. Diğer Nedenlerden……☐

S.3: Ay Sonu İtibariyle Yerel Birimlerinizde Toplam Kaç Çalışanınız Bulunmaktadır?

Numara	*Yerel Birim Adı **	*Yerel Birimin İktisadi Faaliyeti NACE Rev. 2*	*Ay Sonu İtibariyle Toplam Çalışan Sayısı*	*Ana Meslek Grupları*									
				0	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*
1													
2													
3													
4													
5													
6													
7													
8													
9													
10													
11													

S.4: Ay Sonu İtibariyle Yerel Birimlerinizde Toplam Kaç Açık İşiniz Bulunmaktadır?

Numara	*Yerel Birim Adı **	*Yerel Birimin İktisadi Faaliyeti NACE Rev. 2*	*Ay Sonu İtibariyle Toplam Açık iş Sayısı*	*Ana Meslek Grupları*									
				0	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*
1													
2													
3													
4													
5													
6													
7													
8													
9													
10													
11													

!!! Yönlendirme: Açık iş; henüz yaratılmış ve doldurulmamış ya da açık olmak üzere olan, işverenin işletmesi dışından uygun bir aday bulmak amacıyla *aktif adımlar* atmakta olduğu ve daha fazla adım atmaya hazırlandığı, işveren tarafından *hemen ya da belirli bir dönem içerisinde* doldurulmak istenen ücretli bir iş anlamına gelmektedir.

EK 2: 2014 Yılı Birinci Çeyrek Açık İş Anketi

Örneklem Numarası:…….....

Girişimin Yasal Unvanı:……..

Girişimin Tabela Unvanı:…….....

Adres:……...…

…….....

İl-İlçe:……...

Telefon:…….....

E-posta:……..…….....

Girişimin Ana İktisadi Faaliyeti:…….....

Açık iş istatistiklerinin derlenmesine yönelik olarak İŞKUR tarafından gerçekleştirilen çalışma kapsamında, ankete cevap veren girişim yetkilisinin;

Adı-Soyadı:……..

Unvanı:…….

Telefonu:……..

E-postası:…….

İmza ve/veya Kaşesi:……..

Tarih:……/……/……

Açık iş istatistikleri işgücü piyasasındaki gelişmelere ilişkin önemli bir göstergedir. İşgücü piyasası açısından öncü bir gösterge olan açık iş istatistikleri, politika yapıcılara stratejik bakış açısıyla karar almada ve uyguladıkları politikaların etkilerini gözlemlemede fazlasıyla yardım sağlamaktadır. Buna karşılık, Türkiye'de işgücü piyasasının talep tarafındaki gelişmeleri yansıtabilecek uluslararası standartlar ile uyumlu, kendi içerisinde tutarlılığı ve karşılaştırılabilirliği olan açık iş istatistikleri ve dolayısıyla açık iş oranı bulunmamaktadır. İşgücü piyasası açısından söz konusu olan eksikliğin Türkiye'de kamu istihdam hizmetlerinden sorumlu olan İŞKUR tarafından giderilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, söz konusu eksikliğin giderilmesine yönelik olarak bu araştırma tasarlanmıştır. Araştırmada, **mevcut anket soru formu kullanılarak tarafınızca beyan edilen veriler ışığında Türkiye'deki işgücü piyasasında söz konusu olan gelişmeler belirlenmeye çalışılacaktır.**

!!! Önemli Hatırlatma !!!

1- Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, **yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır**. **Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik amacı dışında kullanılamaz.**

2- 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunun 21'inci maddesi gereğince **Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur.**

3- İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka amaçla kullanılamaz. İkinci fıkraya aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanununun 136. maddesi hükümleri uygulanır.

S.1: Girişiminizde Ay Sonu İtibariyle Kaç Çalışanınız Bulunmaktadır?

Meslek	*Kadın Çalışan*	*Erkek Çalışan*	*Toplam Çalışan*

!!! Yönlendirme: Girişim çalışanlarının sayısına ilişkin bilgiler, yaptıkları işe gore meslekleri ve cinsiyetleri dikkate alınarak aktarılacaktır. Dikkat edilmesi gereken hususlardan ilki, çalışanın mesleğine ilişkin bilgiler alınırken "işçi", "çırak", "usta", "tekniker", "operatör" ve "vasıfsız eleman" gibi herhangi bir meslek ile ilişkisi olmayan bilgilerin meslek bilgisi olarak alınmaması gerektiğidir. Buna ek olarak, toplam çalışan sayısı ile cinsiyetler bazından ayrı ayrı bildirilen çalışan sayılarının toplamının birbiri ile tutarlı olması gerektiğine de dikkat edilmesi gerekmektedir.

S.2: Girişiminizde Ay Sonu İtibariyle Kaç Açık İşiniz Bulunmaktadır?

Meslek	*Toplam Açık İş*	*İstenen Eğitim Düzeyi*	*Arama Süresi*

Eğitim Düzeyleri: 1) Lise altı 2) Genel Lise 3) Meslek Lisesi 4) Meslek Yüksekokulu 5) Lisans 6) Lisans üstü

Arama Süresi: 1) 30 günden az 2) 30-59 gün 3) 60 günden uzun 4) Sürekli

!!! Yönlendirme: Açık iş; henüz yaratılmış ve doldurulmamış ya da açık olmak üzere olan, işverenin işletmesi dışından uygun bir aday bulmak amacıyla *aktif adımlar* atmakta olduğu ve daha fazla adım atmaya hazırlandığı, işveren tarafından *hemen ya da belirli bir dönem içerisinde* doldurulmak istenen ücretli bir iş anlamına gelmektedir.

S.3 Açık İşler için Talep Ettiğiniz Temel Beceriler Nelerdir?

Talep Edilen Beceriler	**Açık İş Bulunan Meslek**						
Okuma-Yazma							
Sayısal İşlem Yapabilme							
Stratejik Düşünebilme							
Risk Yönetebilme							
Teknoloji Kullanabilme							
Yabancı Dil Kullanabilme							
Ekip Halinde Çalışabilme							
Uyuşmazlıkları Çözümleyebilme							
Bağımsız Çalışabilme							
Liderlik ve Yönetebilme							
Sosyal İlişki Kurabilme ve Geliştirebilme							
Yeni Bilgiler Öğrenebilme							

!!! Yönlendirme: Talep edilen temel beceriler önem sırasına uygun olarak 1 (en önemli)den başlanmak suretiyle numaralandırılacaktır. Tüm becerilerin sıralanması zorunlu değildir. ***Ancak talep edilen beceriler mutlaka önem sırasına göre numaralandırılmak zorundadır***.

KAYNAKÇA

Alkaya, Aylin; **Örnekleme Kuramında Ağırlıklandırma,** Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Haziran 2009.

Beveridge, W.; **Full Employment in a Free Society,** London: George Allen and Unwin, 1944.

Bilici Nurettin; **Avrupa Birliği-Türkiye İlişkileri (Temel Bilgiler, İktisadi-Mali Konular),** Seçkin Yayınevi, Üçüncü Baskı, Ankara 2007.

Blanchard, O. J. and P. A. Diamond; The Beveridge Curve, **Brookings Papers on Economic Activity,** 1989.

Borjas, George; **Labor Economics,** McGraw-Hill, 6th Edition, Basıldığı Yer 2013.

Bozkurt E., M. Özcan ve A. Köktaş; **Avrupa Birliği Hukuku,** Asil Yayın Dağıtım, Beşinci baskı, Ankara 2011.

Commission of The European Communities, Communication of The Commission to The European Parliament and The Council on Eurozone Statistics, **Towards Improved Methodologies for Eurozone Statistics and Indicators,** Brussels, November 2002.

Commission Regulation (EC) No 19/2009 of 13 January 2009 Implementing Regulation (EC) No 453/2008 of the European Parliament and of the Council.

Commission Regulation (EC) No 1062/2008 of 28 October 2008 Implementing Regulation (EC) No 453/2008 of the European Parliament and of the Council.

Cotirta, Alin-Doru; **"Experience on the transition to NACE Rev.2",** 2nd International Workshop on Methodologies for JobVacancy Statistics Kapsamında sunum, Neuchâtel, 18-19 November 2009. (Özel Erişim İzni)

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, **Çalışma Hayatı İstatistikleri,** 2012.

Çıngı, Hülya; **Örnekleme Kuramı,** Bizim Büro Basımevi, Üçüncü Baskı, Ankara 2009.

Çiçek, Ali Doğan; **Zaman Serilerinde Bootstrap Çözümleri,** T.C. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Temmuz 2008.

Dow, J. ve L. Dicks-Mireaux, The Excess Demand for Labour: A Study of Conditions in Great Britain, 1946–56, **Oxford Economic Papers,** 10, 1958.

European Central Bank; **Euro Area Labour Markets And The Crisis,** Germany, 2012.

European Union; **1st and 2nd International Workshops on Methodologies for Job Vacancy Statistics Proceedings,** Luxembourg 2010.

EUROSTAT; **Açık İş İstatistikleri 2011 Yılı Kalite Raporu,** Romanya, 2012. (Özel Erişim İzni)

EUROSTAT; **Açık İş İstatistikleri 2011 Yılı Kalite Raporu,** Almanya, 2012. (Özel Erişim İzni)

EUROSTAT; **Açık İş İstatistikleri 2011 Yılı Kalite Raporu,** Birleşik Krallık, 2012. (Özel Erişim İzni)

EUROSTAT; **Job Vacancy Statistics: Current Status and Open Issues,** Workshop on Job Vacancy Statistics, Luxembourg, March 2013. (Özel Erişim İzni)

EUROSTAT; **Job Vacancy Statistics: Quality,** Workshop on Job Vacancy Statistics, Luxembourg, March 2013. (Özel Erişim İzni)

Girard, C.; **The Rao-Wu Rescaling Bootstrap: From Theory to Practice,** Proceedings of the 2009 Conference of the Federal Committee on Statistical Methodology, Washington D.C. 2009.

Grunnet-Lauridsen, Jesper; **"The Telephone Entry System",** Job Vacancy Statistics Workshop Kapsamında sunumu, Luxembourg, March 21-22, 2013. (Özel Erişim İzni)

Gündoğan, N., M.K. Biçerli; **Çalışma Ekonomisi,** Anadolu Üniversitesi, Eskişehir 2007.

Hansen, B.; Excess Demand, Unemployment, Vacancies, and Wages, **Quarterly Journal of Economics,** 1970.

Holden, K., Peel, D.A.; The determinants of Unemployment and UV Relationship, **Applied Economics,** 1975.

Holden, K. and Peel, D.A.; The Relationship Between Unemployment and Vacancies: Reply, **Applied Economics,** 1977.

Hosios, A.J.; Unemployment and Vacancies with Sectoral Shifts, **American Economic Review**, 1994.

Kanık, B., E. Sunel ve T. Taşkın; "Beveridge Eğrisi ve Eşleşme Fonksiyonu: Türkiye Örneği", **TCMB Ekonomi Notları,** Sayı: 2012-24/7 Eylül 2012.

Kanutin, Andrew; **"ECB requirements and observations on job vacancy statistics",** Job Vacancy Statistics Workshop Kapsamında sunum, Luxembourg, March 21-22, 2013. (Özel Erişim İzni)

Kanık, B., E. Sunel ve T. Taşkın; Unemployment and Vacancies in Turkey: The Beveridge Curve and Matching Function, **TCMB Working Paper,** No: 13/35, September 2013.

Kettner, Anja; **"Job Vacancies and the Economic Cycle: Experiences and questions from the German Job Vacancy Survey",** 2nd International Workshop on Methodologies for JobVacancy Statistics Kapsamında Sunum, Neuchâtel, 18-19 November 2009. (Özel Erişim İzni)

Kettner, Anja; **"The German Job Vacancy Survey with special focus on sampling and grossing up",** IPA 2008 Multi-beneficiary Statistical Cooperation Programme Pilot

Project on Job Vacancy Statistics Kapsamında Sunum, Tirana, March 03-04, 2011. (Özel Erişim İzni)

Kasrin, Zein, G. Lang; Estimating the Beveridge Curve of Egypt: An Econometric Study for the Period 2004 to 2010, **German University in Cairo Faculty of Management Technology, Working Paper,** No: 21, July 2010.

Lauritsen, Sammy; **"Methodological Divergences"**, Job Vacancy Statistics Workshop Kapsamında sunum, Luxembourg, March 21-22, 2013. (Özel Erişim İzni)

Metin, Cenker B.; **Örnekleme Yöntemlerinde Yardımcı Değişkenlerin Kullanımı ve Regresyon Tahmin Edicisi Yöntemi İle Bir Uygulama,** T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalı, Ankara 2010.

North, Douglass C; **Kurumlar, Kurumsal Değişim ve Ekonomik Performans,** Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2002.

OECD, **Skills Outlook 2013: First Results From The Survey of Adult Skills,** 2013

Office for National Statistics; **UK Standard Industrial Classification of Economic Activities 2007 (SIC 2007),** Palgrave Macmillan 2009.

Regulation (EC) No 453/2008 of the European Parlıament and of the Council of 23 April 2008 on Quarterly Statistics on Community Job Vacancies.

Resmi İstatistik Programı 2012-2016.

Rodenburg, Peter; The Remarkable Changing Place of the UV-curve in Economic Theory, **The European Journal of the History of Economic Thought,** Vol 18, no.1, March 2011.

SETA Yayınları; **Türkiye'nin İnsan Kaynağının Belirlenmesi Projesi Raporu,** Aralık 2012.

Sorrentino, Marina; **"Temporary Work Agencıes and Vacancies - The Italian experience",** 2nd International Workshop on Methodologies for JobVacancy Statistics Kapsamında Sunum, Neuchâtel, 18-19 November 2009. (Özel Erişim İzni)

Tansel, Aysit; **2050'ye Doğru Nüfus Bilim ve Yönetim: İşgücü Piyasasına Bakış,** TÜSİAD-T/2012-11/536, Kasım 2012.

Tezel, Yahya Sezai; **İktisadi Büyüme,** İmaj Yayınevi, Ankara, Ekim 2003.

TOBB-ETÜ ve TEPAV; **İşgücü Piyasası İhtiyaç Analizi Taslak El Kitabı,** Temmuz 2011.

Tolstoy, L.N.; **Anna Karenina,** Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları/Hasan Ali Yücel Klasikler Dizisi, İstanbul, 2011.

TÜİK, **İstatistiksel Kalite Kontrol Sorularla Resmi İstatistikler Serisi – 11,** TÜİK Matbaası, Kasım 2011.

TÜİK, **Kısa Dönemli İş İstatistikleri Sanayi, İnşaat, Ticaret ve Hizmetler Sorularla Resmi İstatistikler Dizisi – 7,** TÜİK Matbaası, Ankara, 2008

TÜİK; **İşgücü, İstihdam ve İşsizlik İstatistikleri,** TÜİK Matbaası, Ankara, Kasım 2007.

TÜİK, **İstatistik Üretiminde İdari Kayıtların Rolü,** TÜİK Matbaası, Ankara, Mart 2013.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu,** 2007.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu,** 2008.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Araştırması I. Dönem Sonuç Raporu,** 2009.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Araştırması II. Dönem Sonuç Raporu,** 2009.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Araştırması I. Dönem Sonuç Raporu,** 2010.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Araştırması II. Dönem Sonuç Raporu,** 2010.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Araştırması I. Dönem Sonuç Raporu,** 2011.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Araştırması II. Dönem Sonuç Raporu,** 2011.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Araştırması I. Dönem Sonuç Raporu,** 2012.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Araştırması II. Dönem Sonuç Raporu,** 2012.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Araştırması I. Dönem Sonuç Raporu,** 2013.

Türkiye İş Kurumu, **Görüşmeci - Denetçi - Organizatör ve Koordinatör El Kitabı,** 2007.

Türkiye İş Kurumu, **I. Dönem Anketör ve Koordinatör El Kitabı,** 2011.

Türkiye İş Kurumu, **II. Dönem Anketör ve Koordinatör El Kitabı,** 2011.

Türkiye İş Kurumu, **I. Dönem Anketör ve Koordinatör El Kitabı,** 2012.

Türkiye İş Kurumu, **II. Dönem Ziyaretçi ve Koordinatör El Kitabı,** 2012.

Türkiye İş Kurumu, **I. Dönem Ziyaretçi ve Koordinatör El Kitabı,** 2013.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Bilgileri Soru Kâğıdı,** 2007.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Bilgileri Soru Kâğıdı,** 2008.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Bilgileri Soru Kâğıdı,** 2009.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Bilgileri Soru Kâğıdı,** 2010.

Türkiye İş Kurumu, **İşgücü Piyasası Bilgileri Soru Kâğıdı,** 2011.

Türkiye İş Kurumu, **Türkiye İşgücü Piyasası İhtiyaç Analizi İşletme Soru Formu,** 2011.

Türkiye İş Kurumu, **Türkiye İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu,** 2012.

Türkiye İş Kurumu, **İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu,** 2013.

Türkiye İş Kurumu, **İstatistik Yıllığı,** 2012.

UK Statistics Authority; **Code of Practice for Official Statistics,** Ocak 2009.

Ünsal, Erdal; **Makro İktisat,** İmaj Yayıncılık, 8. Baskı, Ankara 2009.

Yamane, Taro; **Temel Örnekleme Yöntemleri,** Literatür Yayıncılık, İstanbul, Ekim 2010.

Yashiv, E.; 2008, The Beveridge Curve. in: L. Blume and S. N. Durlauf (eds). **The New Palgrave Dictionary of Economics,** 2nd edition, 2008.

Yüzer, A.F. vd.; **İstatistik,** Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Eylül 2006.

http://www.abgs.gov.tr/files/ardb/ankara_anlasmasi.pdf

http://www.statistics.gov.uk/hub/index.html

http://www.statistics.gov.uk/hub/release-calendar/index.html

http://www.iab.de/

http://www.insse.ro/cms/files/Site_eSOP_v2/index.html

http://www.tuik.gov.tr/rip/temalar/1_3.html

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Volkan ÖZ
Doğum Tarihi : 08/04/1986
Doğum Yeri : ESKİŞEHİR

EĞİTİM DURUMU

İlkokul	: Murat ATILGAN İlkokulu /ESKİŞEHİR	1992-1997
Ortaokul	: Özel Diltaş Lisesi /KONYA	1998-2001
Lise	: Özel Diltaş Lisesi /KONYA	2001-2004
Lisans	: Ankara Üniversitesi SBF İktisat /ANKARA	2004-2008
Yüksek Lisans	: Ankara Üniversitesi SBE AB ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler /ANKARA 2009-…	

İŞ DENEYİMİ

İŞKUR, İstihdam Uzman Yardımcısı 2010 Aralık - …

ÇALIŞMALARI

1. Küresel Isınma Sorununa Çözüm Olarak Hidrojen-Yoğun Ekonomi (M. İlker ÇAVUŞOĞLU ile), 11. Uluslararası İktisat Öğrencileri Kongresi Bildirisi, İzmir 2008.
2. Geleneksel Olmayan Para Politikası Uygulamaları, Yüksek Lisans Seminer Çalışması, Ankara 2010.
3. Gelişmiş Ülkelerde Kaldıraçlı İşlemler, Stag-Deflasyon ve Geleneksel Olmayan Para Politikası Uygulamaları, 14. Uluslararası İktisat Öğrencileri Kongresi Bildirisi, İzmir 2011.
4. Cumhuriyet Tarihinin En Büyük Projesi GAP, İstihdamda 3İ Dergisi, Sayı 6, 2012.
5. AB Mevzuatı Çerçevesinde Açık İş ve Açık İş Oranı Kavramı, Geniş Açı, İstihdamda 3İ Dergisi, Sayı 10, 2013.